

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019

na temeljih povezave ciljev, usmeritev in indikatorjev nacionalnega gozdnega programa s sistemom Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

Pripravilo: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Zasnova: Direktorat za gozdarstvo in lovstvo – Sektor za gozdarstvo

Podatke so prispevali: Zavod za gozdove Slovenije, Gozdarski inštitut Slovenije, Biotehniška fakulteta
– Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo,
gozdarstvo, lovstvo in ribištvo – Inšpekcija za gozdarstvo, Slovenski državni gozdovi d. o. o.,
Statistični urad Republike Slovenije, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Zadrúžna zveza
Slovenije, Čebelarska zveza Slovenije

Fotografija: Arhiv MKGP

Ljubljana, 28. september 2021

Glavno sporočilo Poročila o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019

Poročilo ugotavlja, da se je v obdobju 2015–2019 Resolucija o nacionalnem gozdnem programu kot temeljni strateški dokument, namenjen določitvi, izvajanju in spremljanju nacionalne politike trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, praviloma spoštovala, nacionalni gozdni program kot proces pa se je v pretežni meri izvajal. Upoštevala so se načrtana glavna načela, cilji in usmeritve za ohranitev gozda ter njegova večnamenska vloga, ki vključuje okoljski, družbeni in gospodarski vidik. Ožji gozdarski sektor pri gospodarjenju z gozdom sodeluje z drugimi členi gozdno-lesne verige, področjem varstva okolja in ohranjanja narave ter vsemi drugimi, ki so povezani z gozdom in gozdnim prostorom.

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019 je tako kot predhodno pripravljeno s soglasjem stroke na podlagi povezave strukture Resolucije o nacionalnem gozdnem programu in Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Pri tem se je smiselno sledilo tudi zavezam iz Operativnega programa za izvajanje nacionalnega gozdnega programa 2017–2021 kot ključnega operativnega dokumenta za izvajanje gozdne politike. Poročilo tako celovito in neposredno mednarodno primerljivo predstavlja stanje slovenskih gozdov ter ob upoštevanju gospodarskega, okoljskega in družbenega pomena uspešnost trajnostnega gospodarjenja z njimi.

Splošni cilj tega poročila je zagotoviti tvorcem gozdne politike, odločevalcem in zainteresiranim deležnikom sveže informacije o stanju in gibanjih v gozdovih, trajnostnem gospodarjenju z gozdovi ter uresničevanju nacionalnega gozdnega programa v Sloveniji. Ker poročilo predstavlja najnovejše usklajene in objektivne podatke v zvezi s trajnostnim gospodarjenjem z gozdom, je lahko prava podlaga za prihodnje politične zaveze glede gozdov in zadev, povezanih z gozdarstvom. Poročilo torej omogoča celovit vpogled v slovenski gozd ter je zato primerno za strokovno in širšo javnost.

Analize podatkov in komentarjev, zbranih v odprtem dialogu z vladnimi in nevladnimi deležniki na področju gozdov in gozdarstva, kažejo, da se še naprej v pretežni meri sledi usmeritvam nacionalnega gozdnega programa in da se zastavljeni cilji večinoma upoštevajo. Obdobje 2015–2019 je bilo v gozdarstvu izjemno, celo dramatično; po žledolomu zgodovinskih razsežnosti so sledile še druge večje ujme in posledična ogromna prenamnožitev podlubnikov. Panogi je ob usmerjanju javne gozdarske službe in sodelovanju vseh udeleženih deležnikov uspelo vse to zadovoljivo in v največji možni meri sanirati.

Slovenskemu gozdu uspeva z okoljskega in družbenega vidika izpolnjevati večino zavez iz Resolucije o nacionalnem gozdnem programu. Podnebne spremembe vse bolj vplivajo na zdravje gozdov in gospodarjenje z njimi. Določena območja so prizadeta zaradi vse številnejših skrajnih vremenskih dogodkov (suša, neurja, žled), gozdnih požarov, namnožitve podlubnikov in tudi zaradi negativnega vpliva divjadi. Gozdovi imajo pomembno vlogo pri blaženju oziroma zmanjševanju posledic podnebnih sprememb. Skrajni vremenski dogodki, za katere se domneva, da bodo v prihodnje še pogostejši, skupaj z biotskimi dejavniki (insekti, glive) negativno vplivajo na bilanco zaloge ogljika v gozdovih.

Slovenski gozdovi močno pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti, zaposlovanju ter dohodu podeželskih skupnosti in večjih lastnikov gozdov. Ukrepi Programa razvoja podeželja 2007–2013 in 2014–2020 so omogočili naložbe v ureditev gozdnih prometnic, odpravo škode in obnovo gozda po naravnih nesrečah (žledolomu, vetroloemu in podlubnikih), gozdno mehanizacijo za sečnjo in spravilo lesa ter povečanje ekonomske vrednosti gozda ter naložbe v predindustrijsko predelavo lesa. Z nadaljevanjem in nadgraditvijo ukrepov iz predhodnega programskega obdobja je tako program močno pripomogel k večji konkurenčnosti in varnosti pri delu ter večji poslovni raznovrstnosti na podeželju. Kljub temu pa predvsem zaradi majhne in razdrobljene zasebne posesti in poslovno nepovezanih lastnikov gozdov gozd še vedno ostaja premalo negovan in gospodarsko izkoriščen.

Težavnost vrednotenja nelesnih dobrin in funkcij gozda krni zavedanje širše javnosti o dejanskem pomenu gozdov in gozdarstva ter s tem povezanih pravicah, dolžnostih in omejitvah tako za lastnike gozdov kakor za različne javnosti. Glede na dogajanje v gozdovih in širšem okolju nekateri cilji, usmeritve in indikatorji nacionalnega gozdnega programa še naprej potrebujejo dodatno preučitev in prilagoditev razmeram.

Programska raba sredstev Gozdnega sklada je pozitivno vplivala na komunikacijo med deležniki znotraj gozdov in gozdarstva. Gozdni sklad omogoča širšo promocijo gozdarstva in gozdno-lesne verige, kar je ključno za širšo podporo in razumevanje sektorja.

Razumevanje naravnega razvoja gozda in uporaba njegovih zakonitosti pri gospodarjenju ustvarjata osnovo za njegovo ohranitev in uspešen razvoj tudi v prihodnosti, ko se bodo pritiski nanj še povečevali. Z načrtnim trajnostnim gospodarjenjem z gozdom, ki vključuje načrtno spremljanje in pripravo tovrstnih poročil, bo mogoče še naprej pravočasno prepoznati smeri razvoja. Le tako je mogoče lastnikom gozdov, javnosti in drugim deležnikom, povezanim z gozdom, podati strokovna dejstva o stanju in spremembah gozda, hkrati pa predlagati ustrezne rešitve.

Kazalo vsebine

Glavno sporočilo Poročila o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019	
Kazalo vsebine	5
Kazalo preglednic	8
Kazalo slik	10
Seznam kratic, uporabljenih v poročilu	11
Uvod	13
Ključne ugotovitve Poročila o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019	16
<i>Indikatorji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi po kriterijih</i>	25
Kriterij 1: Ohranjanje in primerna krepitev gozdnih virov ter njihov prispevek h globalnim krogotokom ogljika	26
Indikator 1.1: Površina gozda.....	26
Indikator 1.2: Lesna zaloga.....	26
Indikator 1.3: Struktura gozdov po razvojnih fazah in debelini.....	27
Indikator 1.4: Zaloga ogljika.....	28
Indikator C1: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje in primerno krepitev gozdnih virov in njihovega prispevka h globalnemu ciklu ogljika.....	29
Kriterij 2: Ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnih ekosistemov	31
Indikator 2.1: Odlaganje in zbiranje zračnih onesnaževal.....	31
Indikator 2.2: Gozdna tla.....	37
Indikator 2.3: Osutost drevja.....	39
Indikator 2.4: Poškodovanost gozdov.....	40
Indikator 2.5 Degradacija gozdov.....	43
Indikator C2: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnega ekosistema.....	43
Kriterij 3: Ohranjanje in spodbujanje proizvodnih funkcij gozdov (lesnih in nelesnih)	45
Indikator 3.1: Prirastek in posek.....	45
Indikator 3.2: Okrogli les.....	46
Indikator 3.3: Nelesne dobrine.....	47
Indikator 3.4: Storitve.....	48
Indikator C3: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje in spodbujanje proizvodnih funkcij gozdov.....	48
Kriterij 4: Ohranjanje, varstvo in primerna krepitev biotske raznovrstnosti gozdnih ekosistemov	51
Indikator 4.1: Drevesna sestava.....	51
Indikator 4.2: Obnova gozdov.....	54

Indikator 4.3: Ohranjenost drevesne sestave gozdov	56
Indikator 4.4: Tujerodne drevesne vrste	57
Indikator 4.5: Odmrlo drevje.....	57
Indikator 4.6: Genski viri	59
Indikator 4.7: Gozdna fragmentacija.....	60
Indikator 4.8: Ogrožene vrste v gozdu.....	60
Indikator 4.9: Zavarovani gozdovi.....	64
Indikator 4.10: Splošno razširjene vrste gozdnih ptic	66
Indikator C4: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje, varstvo in primerno krepitev biotske raznovernosti gozdnih ekosistemov.....	68
Kriterij 5: Vzdrževanje in primerna krepitev varovalne vloge gozdov (predvsem tla in voda) pri gospodarjenju z gozdovi	70
Indikator 5.1: Varovalni gozdovi – tla, voda in druge ekosistemske funkcije ter upravljani naravni viri	70
Indikator C5: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje in primerno krepitev varovalnih funkcij pri gospodarjenju z gozdovi	71
Kriterij 6: Ohranjanje drugih socioekonomskih funkcij in pogojev	73
Indikator 6.1: Gozdna posest.....	73
Indikator 6.2: Prispevek gozdarstva k BDP	74
Indikator 6.3: Faktorski dohodek.....	76
Indikator 6.4: Vlaganja v gozdove in gozdarstvo	76
Indikator 6.5: Zaposleni v gozdarstvu	78
Indikator 6.6: Varnost in zdravje pri delu	79
Indikator 6.7: Poraba lesa	80
Indikator 6.8: Trgovina z lesom.....	82
Indikator 6.9: Energija, pridobljena iz lesa	83
Indikator 6.10: Dostopnost za rekreacijo	85
Indikator C6: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje drugih socioekonomskih funkcij in pogojev	85
Kvalitativni indikatorji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi za področje gozdne politike in upravljanja gozdov	87
Kvalitativni indikatorji na področju gozdne politike in upravljanja gozdov	88
Indikator 1: Nacionalni gozdni program	88
Indikator 2: Institucionalni okvir.....	93
Indikator 3: Pravno predpisani okvir: nacionalne in mednarodne obveze	99
Indikator 4: Finančni instrumenti.....	104
Indikator 5: Informiranje in komuniciranje	110
Poročilo o izvajanju Programa upravljanja z divjadjo od leta 2015 do 2019	114
Viri	117

Priloge.....	120
Panevropski kriteriji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi.....	120
Povezava okvira Panevropskih indikatorjev s cilji, usmeritvami in indikatorji Nacionalnega gozdnega programa.....	123

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Površina gozdov v letih 2015–2019	26
Preglednica 2: Lesna zaloga v letih 2015–2019	26
Preglednica 3: Razmerje med iglavci in listavci, izračunano na podlagi LZ drevesnih vrst ob upoštevanju v letu 2019 izdelanih gozdnogospodarskih načrtov GGE, ter primerjava s preteklimi leti (v % LZ)	27
Preglednica 4: Sestava razvojnih faz in sestojnih tipov v letih 2015–2019 (%)	27
Preglednica 5: Debelinska struktura v letu 2019	28
Preglednica 6: Bilanca ogljika do leta 2019.....	28
Preglednica 7: Glavne značilnosti ploskev intenzivnega spremljanja gozdnih ekosistemov (ključne ploskve so označene s krepko pisavo).....	32
Preglednica 8: Vsebnosti dušika v iglicah s ploskev intenzivnega monitoringa do leta 2019	35
Preglednica 9: Vsebnosti žvepla v iglicah s ploskev intenzivnega monitoringa do leta 2019	35
Preglednica 10: Vsebnosti dušika v listih proučevanih dreves na ploskvah intenzivnega monitoringa (raven II), (legenda: bela – optimalno območje, oranžna – pod spodnjo mejo) od leta 2015 do 2019	36
Preglednica 11: Vsebnosti žvepla v listih s ploskev intenzivnega monitoringa (legenda: bela – optimalno območje, oranžna – pod spodnjo mejo) od leta 2015 do 2019	36
Preglednica 12: Prepoznavanje vidnih poškodb po ozonu na nizkih drevesih in grmičevju ploskev intenzivnega monitoringa (raven II) od leta 2015 do 2019	37
Preglednica 13: Osutost krošenj v obdobju 2015–2019.....	40
Preglednica 14: Posek po vzrokih poškodovanosti.....	40
Preglednica 15: Posledice naravnih ujm in drugih nesreč 2015–2019	41
Preglednica 16: Prirastek, posek in struktura poseka od leta 2015 do 2019	45
Preglednica 17: Gozdni lesni sortimenti, pridobljeni v Sloveniji (tisoč m ³ neto) v letih 2015–2019	46
Preglednica 18: Paša v gozdu za leto 2018	48
Preglednica 19: Gradnja in rekonstrukcija gozdnih vlak (km)	51
Preglednica 20: Drevesna sestava gozdov v Sloveniji, izračunana na podlagi LZ drevesnih vrst, ob upoštevanju v letu 2019 izdelanih gozdnogospodarskih načrtov GGE, ter primerjava s preteklimi leti (v % LZ) 1998–2019	52
Preglednica 21: Obseg naravne obnove in obnove s sadnjo in setvijo (ha) 2015–2019	55
Preglednica 22: Obseg izvedenih negovalnih del v gozdovih (ha) 2015–2019	56
Preglednica 23: Struktura gozdov po ohranjenosti 2015–2019	57
Preglednica 24: Preračunana količina odmrlega drevja v letih 2015–2019	58
Preglednica 25: Količina odmrlega drevja po razširjenih debelinskih razredih v letu 2019 (m ³ /ha).....	58
Preglednica 26: Količina odmrlega drevja v letu 2018 in primerjava s preteklimi leti.....	58
Preglednica 27: Količina odmrlega drevja po tipih v letu 2018 in primerjava s preteklimi leti	59
Preglednica 28: Površina gozdov, namenjena ohranitvi genskih virov (ha) v letih 2015–2019	59
Preglednica 29: Podatki o gozdnih semenskih objektih, količini gozdnega semena in vrednost pridobljenega gozdnega semena v letih 2015–2019.....	60
Preglednica 30: Izpostavljene kvalifikacijske vrste po habitatni direktivi (2019)	61
Preglednica 31: Habitatni tipi (2019)	62
Preglednica 32: Izpostavljene kvalifikacijske vrste ptic (2019).....	63
Preglednica 33: Razlaga ocen stanja in trendov	63
Preglednica 34: Površina gozdov na varovanih območjih NATURA 2000, površina gozdov na ekološko pomembnih območjih	65
Preglednica 35: Površina zavarovanih gozdov – varovalni gozdovi in gozdni rezervati.....	65
Preglednica 36: Površina odkupljenih varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom	65
Preglednica 37: Površina in delež mirnih con	66
Preglednica 38: Izvedena sofinancirana dela v gozdovih, ki močneje vplivajo na ptice, v obdobju 2015–2019.....	68
Preglednica 39: Število škodnih primerov po posameznih skupinah in vrstah ptic (zavarovane) do leta 2014	68
Preglednica 40: Gozdovi s poudarjeno funkcijo varovanja zemljišč in sestojev	70
Preglednica 41: Gozdovi s poudarjeno z zaščitno funkcijo, prva stopnja poudarjenosti	70
Preglednica 42: Gozdovi s poudarjeno hidrološko funkcijo, prva stopnja poudarjenosti	71
Preglednica 43: Gozdovi s poudarjeno podnebno funkcijo in gozdovi s poudarjeno higiensko-zdravstveno funkcijo	71

Preglednica 44: Struktura gozdov v zasebni lasti (analiza ZGS 2021)	73
Preglednica 45: Starostna struktura lastnikov gozdov v Sloveniji – fizične osebe (analiza ZGS 2021)	73
Preglednica 46: Površina gozdov v lasti Republike Slovenije 2015–2019.....	74
Preglednica 47: Bruto dodana vrednost gozdarstva, slovenski BDP, delež gozdarstva v BDP in BDP na zaposlenega v gozdarstvu v letih 2015–2019	74
Preglednica 48: Vrednost gozdarskih storitev v letih 2015–2019	75
Preglednica 49: BDP in temeljni agregati nacionalnih računov (na podlagi ESR 2010) v letih 2015– 2019	75
Preglednica 50: Delež gozdarstva in lesnih panog v BDP v letih 2015–2019.....	75
Preglednica 51: Faktorski dohodek v gozdarstvu v letih 2015–2019.....	76
Preglednica 52: Poraba proračunskih sredstev za naloge na področju gozdarstva (000 EUR); od leta 2015 do 2019.....	78
Preglednica 53: Zaposlenost v gozdarstvu, merjena v polnovrednih delovnih močeh	78
Preglednica 54: Število nezgod s smrtnim izidom med nepoklicnimi delavci pri delu v gozdu ter količina posekanega lesa na enega mrtvega v obdobju 1998–2019	79
Preglednica 55: Količina okroglega lesa, ki se porablja v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji v letih 2015–2019.....	81
Preglednica 56: Uvoz in izvoz okroglega lesa in lesnih izdelkov	82
Preglednica 57: Izvoz in uvoz izbranih lesnih izdelkov v tonah.....	82
Preglednica 58: Energetska bilanca obnovljivih virov in odpadkov v letih 2015–2019	83
Preglednica 59: Subvencionirana proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov energije in v soproizvodnji z visokim izkoristkom v letih 2015–2019	83
Preglednica 60: Poraba lesa v različnih sektorjih v letih 2015–2019	84
Preglednica 61: Poraba lesa v gospodinjstvih v letih 2015–2019	84
Preglednica 62: Količina biogoriv in proizvodnja lesnih goriv v letih 2015–2019	84
Preglednica 63: Prioritete in ukrepi OP NGP 2017–2021	89
Preglednica 64: Poudarki poslovanja družbe SiDG v obdobju 2016–2019	94
Preglednica 65: Bilanca poslovanja ZGS po dejavnostih v letih 2015–2019 (v EUR)	95
Preglednica 66: Obseg sanitarne sečnje v letih po žledolomu. Vir: ZGS.....	96
Preglednica 67: Prekrškovni ukrepi zaradi neizvedbe sanitarnih sečenj v določenih rokih	97
Preglednica 68: Poraba proračunskih sredstev za naloge na področju gozdarstva (000 EUR); od leta 2015 do 2019.....	104
Preglednica 69: Izplačila PRP s področja gozdno-lesne verige do 31. decembra 2017	106
Preglednica 70: Sofinancirani nakup gozdarskih strojev in opreme PRP 2007–2013 do 31. decembra 2017	106
Preglednica 71: Dolžina gozdnih cest in vlak, sofinanciranih iz PRP 2007–2013 do 31. decembra 2017	106
Preglednica 72: Izplačila PRP 14–20 s področja gozdno-lesne verige do 31. decembra 2019	107
Preglednica 73: Dolžina gozdnih cest in gozdnih vlak, sofinanciranih iz PRP 14–20 do 31. decembra 2019.....	108
Preglednica 74: Vrsta del odprave škode in obnove gozda zaradi naravnih nesreč, sofinanciranih iz PRP 14–20, do 31. decembra 2019	108
Preglednica 75: Dolžina gozdnih vlak, potrebnih za sanacijo gozdov, sofinanciranih iz PRP 2014– 2020, do 31. decembra 2019.....	108
Preglednica 76: Sofinancirani nakup gozdarskih strojev in opreme PRP 2014–2020 do 31. decembra 2019.....	108
Preglednica 77: Sofinancirani nakup opreme za predindustrijsko predelavo lesa iz PRP 2014–2020 do 31. decembra 2019.....	109
Preglednica 78: Pregled odstrela in ugotovljenih izgub divjadi za obdobje od leta 2015 do 2019	115
Preglednica 79: Število prijavljenih škodnih primerov za obdobje do leta 2014	115
Preglednica 80: Povezava med Panevropskimi kriteriji in indikatorji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ter cilji, usmeritvami in indikatorji nacionalnega gozdnega programa	124
Preglednica 81: Kvalitativni Panevropski indikatorji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi na področju gozdne politike in »governance« ¹	128
Preglednica 82: Indikatorji NGP, ki jih nismo uvrstili v sistem Panevropskih kriterijev in indikatorjev	129

Kazalo slik

Slika 1: Pregledna karta razporeditev ploskev intenzivnega monitoringa gozdnih ekosistemov v letih 2015–2019.....	31
Slika 2: Letna količina padavin in usedline amonija, nitrata, celotnega dušika in sulfata na štirih »ključnih« ploskvah. Vir: GIS.....	33
Slika 3: Nitraten dušik v letu 2018 v sestojnih padavinah v kg/ha v Sloveniji in primerjalno v Evropi. Podatki, pridobljeni na ploskvah ICP Forests ravni II in švedske monitorinške mreže (Vir: Michel in dr., 2020).....	34
Slika 4: Amoniakalni dušik v letu 2018 v sestojnih padavinah v kg/ha v Sloveniji in primerjalno v Evropi. Podatki, pridobljeni na ploskvah ICP Forests ravni II in švedske monitorinške mreže (Vir: Michel in dr., 2020).....	34
Slika 5: Anorganski dušik v letu 2018 v sestojnih padavinah v kg/ha v Sloveniji in primerjalno v Evropi. Podatki, pridobljeni na ploskvah ICP Forests ravni II in švedske monitorinške mreže (Vir: Michel in dr., 2020).....	34
Slika 6: Sulfatno žveplo v letu 2018 v sestojnih padavinah v kg/ha v Sloveniji in primerjalno v Evropi. Podatki, pridobljeni na ploskvah ICP Forests ravni II in švedske monitorinške mreže. Barvni krožci: validirani podatki, barvne krožnice: nevalidirani podatki, črne krožnice: periode spremljanja krajše od 330 dni. Legenda: nizko (0,0–4,0 kg SO ₄ ²⁻ -S/ha/leto), srednje (>4,0–8,0 kg SO ₄ ²⁻ -S/ha/leto), visoko (>8,0 kg SO ₄ ²⁻ -S/ha/leto) (Vir: Michel in dr., 2020).....	34
Slika 7: Lokacije točk na mreži 8 × 8 km, kjer smo opravili vzorčenje tal. Ploskve, označene z rdečim krogom, smo vzorčili leta 2007 in 2016.	38
Slika 8: Delež ogljika po posameznih horizontih in globinah tal za leti 2007 in 2016. (Ol = organski podhorizont, ki ga sestavlja rastlinski opad, Of = organski podhorizont iz delno razkrojenih rastlinskih ostankov, Oh = organski podhorizont iz humificirane organske snovi, M10 = mineralni del tal 0–10 cm, M10-40 = mineralni del tal 10–40 cm globine).....	39
Slika 9: Prirastek, posek in delež posekanega prirastka v letih 2015–2019. Vir: ZGS.....	45
Slika 10: Pridobljeni GLS v obdobju 2015–2019. Vir: GIS.....	47
Slika 11: Zastopanost najpogostejših drevesnih vrst v letih 2015–2019 (v % od LZ). Vir: ZGS.....	53
Slika 12 : Iglavci in listavci skupaj v letih 1998–2019 (v % LZ). Vir: ZGS.....	53
Slika 13: Površina obnove s sadnjo in setvijo v letih 2015–2019 (ha) Vir: ZGS.....	55
Slika 14: Stanje gozdnih habitatnih tipov po površini. Vir: https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards/condition-of-habitat	64
Slika 15: Izvedenost ciljev PUN za obdobje 2014–2018/19.....	65
Slika 16: Delež posameznih lastniških oblik (po zemljiškem katastru). Vir: Poročilo o gozdovih 2019, ZGS.....	74
Slika 17: prispevek gozdarstva, lesnopredelovalne in pohištvne industrije ter papirniške industrije k bruto dodani vrednosti rabe lesa in lesne biomase v biogospodarstvu v zadnjih dveh desetletjih. Vir: SURS, 2019.....	76
Slika 18: Število nezgod s smrtnim izidom med nepoklicnimi delavci pri delu v gozdu v obdobju 1998–2019. Vir: ZGS, Policija, GIS.....	80
Slika 19: Število nezgod pri poklicnem delu v gozdarstvu. Vir: NIJZ.....	80
Slika 20: Cene lesnih goriv in kurilnega olja na slovenskem trgu (2011-2020).....	85
Slika 21: Nacionalna in evropska sredstva na področju gozdarstva v letih 2015–2019.....	105
Slika 22: Proračunska sredstva za javno gozdarsko službo v letih 2015–2019.....	105
Slika 23: Proračunska sredstva za gozdne ceste v letih 2015–2019.....	105
Slika 24: Proračunska sredstva za znanstveno raziskovalno delo v letih 2015–2019.....	105
Slika 25: Proračunska sredstva za obnovo, nego in varstvo v letih 2015–2019.....	105

Seznam kratic, uporabljenih v poročilu

AN – Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020 »Les je lep«

BDP – bruto domači proizvod

BF–G – Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

CLRTAP – Konvencija o onesnaževanju zraka na velike razdalje preko meja

CRP – ciljni raziskovalni program

EKSRP – evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

FE – Forest Europe

FAO/TBFRA – kazalci Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo

GGN GGE – gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote

GGN GGO – gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarskega območja

GIS – Gozdarski inštitut Slovenije

GLS – gozdni lesni sortimenti

GGO – gozdnogospodarsko območje

ICP Forests – International Cooperative Programme Forests

JGS – javna gozdarska služba

KGZS – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KP – Kjotski protokol

LULUCF – področje rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva

LZ – lesna zaloga

MCPFE – Ministrska konferenca o varstvu gozdov v Evropi

MGRT – Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo

MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

MGGE – Monitoring gozdov in gozdnih ekosistemov

MOP – Ministrstvo za okolje in prostor

NGP – nacionalni gozdni program

OP NGP 2017–2021 – Operativni program za izvajanje Nacionalnega gozdnega programa 2017–2021 (Sklep Vlade RS, št. 340–41/2017/14 z dne 21. avgusta 2017)

OVE – obnovljivi viri energije

PDM – polna delovna moč

PNGP 2015–2019 – Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019

PNGP do 2014 – Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa do 2014 (Sklep Vlade RS, št. 34000–2/2016/3 z dne 14. aprila 2016)

PRP – Program razvoja podeželja

PUN2000 – Program upravljanja območij Natura 2000 2015–2020

ReNGP – Resolucija o nacionalnem gozdnem programu (Uradni list RS, št. 111/07)

RS – Republika Slovenija

PEFC – Program za potrjevanje certificiranja gozdov

SiDG – Slovenski državni gozdovi, d. o. o.

SKZG RS – Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije

SURS – Statistični urad Republike Slovenije

TGG – trajnostno gospodarjenje z gozdovi

TGP – toplogredni plini

UNECE – United Nations Economic Commission for Europe

UNFCCC – Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja

ZG – Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št.30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO–1, 115/06–ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13–ZDovNepr, 17/14, 22/14– odl.US, 24/15, 9/16 – ZGGZRS in 77/16)

ZGGLRS – Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 9/16 in 36/21 – ZZIRKDK)

ZGS – Zavod za gozdove Slovenije

ZGRM – Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu (Uradni list RS, št. 58/02, 85/02 – popr., 45/04 – ZdZPKG in 77/11)

ZLGS – Zveza lastnikov gozdov Slovenije

ZUOPŠP – Zakon o dodatnih ukrepih za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacije podlubnikov (Uradni list RS, št. 14/18 in 65/20)

ZOHO – Sistem zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja

Uvod

Gozd je pomemben za Slovenijo in za ljudi, ki v njej bivamo. Pokriva skoraj dve tretjini našega ozemlja in tako prevladujoče zaznamuje krajino in kakovost življenja. Daje nam številne dragocene dobrine, ne samo lesa, ampak tudi druge naravne vire, ki jih je treba trajnostno upravljati. Kot eden izmed najpomembnejših ekosistemov ohranja stabilno razmerje med oblikovanim in naravnim okoljem v Sloveniji. Gozd močno prispeva k naši okoljski zavesti. Zaradi njegovega neprecenljivega pomena je razumljivo in nujno, da država spodbuja ustrezno nego in varovanje našega največjega obnovljivega naravnega vira.

Trajnostno gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji temelji na večnamenskem trajnostnem upravljanju enovitega gozdnega ekosistema po načelih nege, ki ga povzemajo ReNGP ter številni operativni dokumenti in programi, ki obravnavajo gozd in gozdarstvo. ReNGP je ključni strateški dokument slovenske gozdne politike. OP NGP 2017–2021 pa je vez med temeljnim strateškim dokumentom in dokumenti, ki so na nižjih ravneh osnova za načrtovanje, izvajanje in spremljanje ukrepov gozdne politike.

MKGP je na podlagi ZG, ki v drugem odstavku 7. člena določa, da vsakih pet let pripravi poročilo o izvajanju NGP in njegovih petletnih operativnih programov, ki ga sprejme Vlada RS, pripravil PNGP 2015–2019. To se navezuje na PNGP do leta 2014, s katerim je bila prvič predstavljena uspešnost doseganja ciljev in izvajanja usmeritev ReNGP. Oba dokumenta skupaj sestavljata celovit pregled in oceno izvajanja NGP v obdobju 2007–2019, s čimer predstavljata razvoj in stanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji.

MKGP je po sprejetju PNGP do 2014 pregledno, vsebinsko in konceptualno združil vse programe in dokumente na področju gozdov in gozdarstva v enem operativnem dokumentu in na podlagi četrtega odstavka 7. člena ZG pripravil petletni OP NGP 2017–2021. Podlaga za izdelavo programa so bili predvsem cilji in usmeritve ReNGP ter ugotovitve PNGP do leta 2014.

MKGP je v obdobju 2015–2019 zagotavljal, da se cilji in usmeritve, zapisani v ReNGP, znotraj NGP kot procesa, ki obsega različna področja, povezana z gozdom in gozdarstvom, upoštevajo v vseh operativnih programih in dokumentih. Ciljem ReNGP se je sledilo z njihovim vključevanjem v:

1. OP NGP 2017–2021:

Ta je vez med ReNGP kot temeljnim strateškim dokumentom in dokumenti, ki so na nižjih ravneh osnova za načrtovanje, izvajanje in spremljanje ukrepov gozdne politike. OP NGP ob upoštevanju ciljev in usmeritev NGP na krovni operativni ravni s shemo prioritet, ukrepov in nalog pregledno povezuje vsebine veljavnih operativnih dokumentov in programov in jih glede na potrebe nadgrajuje s shemo prioritet, ukrepov in nalog. Pristop skupaj z vsebino omogoča nosilec gozdne politike usmerjanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v skladu s potrebami gozda, lastnika in družbe kot celote, pri čemer se lahko zagotavlja gospodarno in učinkovito izkoriščanje razpoložljivih organizacijskih, kadrovskih in finančnih možnosti.

Štiri prioritete OP NGP so:

- a) ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov na krajinski, ekosistemski, vrstni in genski ravni ter spremljanje njihovega zdravja in vitalnosti;
- b) zagotavljanje trajnosti donosov gozdov in vseh njihovih funkcij;
- c) optimizacija trajnostnega gospodarjenja z gozdovi z organizacijskega in finančnega vidika;
- d) spodbujanje koordinacije in komunikacije med deležniki, povezanimi z gozdovi in gozdarstvom, pri projektih doma in na tujem.

2. Sistem načrtov za gospodarjenje z gozdovi:

- a. Vlada Republike Slovenije je z Odlokom o gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih načrtih območij (2011–2020) (Uradni list RS, št. 87/12) sprejela 14 GGN GGO za

- obdobje 2011–2020, ki določajo strateške pogoje za usklajeno rabo gozdov in poseganje v gozdove in gozdni prostor, potreben obseg gojenja in varstva gozdov, najvišjo možno stopnjo njihovega izkoriščanja in pogoje za gospodarjenje z živalskim svetom. GGN GGO temeljijo na ciljih ReNGP;
- b. podrobnejša načrtovalska raven obsega še 231 GGN GGE. Načrti so desetletni, vsako leto se jih posodobi 10 %, v obliki pravilnika jih sprejme minister, pristojen za gozdarstvo;
  - c. podrobni gozdnogojitveni načrti so izvedbeni načrti in podlaga za izdajo odločb v upravnem postopku, ki jih lastnikom gozda izdaja ZGS, s katerimi se določijo:
    - i. potrebna gojitvena dela za obnovo gozdov in nego mladja do vključno nege letvenjaka in tanjšega drogovnjaka,
    - ii. potrebna varstvena dela,
    - iii. usmeritve ter roki za izvedbo in ponovitev posameznih gojitvenih in varstvenih del,
    - iv. količina in struktura dreves za možni posek,
    - v. usmeritve in pogoji za sečnjo in spravilo lesa.
3. Določitev nabora ukrepov v PRP za obdobji 2007–2013 in 2014–2020. Izbrani ukrepi v obeh programskih obdobjih v celoti sledijo ciljem in usmeritvam, določenim v ReNGP. Ker gozdarstvo na ravni Evropske unije ni vključeno v tako imenovano skupno politiko, so prav sredstva PRP edini možni vir sredstev iz skladov Evropske unije za gozdarstvo. Potrjeni cilji in usmeritve ReNGP so bili ključni, da je Evropska komisija potrdila izbrane ukrepe.
  4. AN, ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela (Sklep Vlade Republike Slovenije št. 34000-1/2012/6 z dne 27. junija 2012) na predlog ministra, pristojnega za gozdarstvo, in ministra, pristojnega za gospodarstvo. AN obsega ukrepe za celotno gozdno-lesno verigo in gozdarstvo ter v celoti sledi ciljem in usmeritvam ReNGP, ob tem obsega celotno področje tako imenovanega gospodarskega vidika gozdov.
  5. Okvirni program za prehod v zeleno gospodarstvo z akcijskim načrtom za leti 2015 in 2016 je Vlada Republike Slovenije 29. oktobra 2015 sprejela z namenom, da se čim hitreje dejavno podpre proces prehoda v zeleno gospodarstvo ter povežejo ukrepi in dejavnosti sektorskih politik. V gozdarskem sektorju/gozdno-lesni verigi je MKGP nosilec dveh področij, in sicer sta to:
    - trajnostno upravljanje gozda,
    - les kot vir za trajnostni razvoj gospodarstva, ki si ga smiselno deli z ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo.
  6. Načrtovanje potrebnih sredstev proračuna Republike Slovenije za področje gozdarstva. Cilji in usmeritve ReNGP so neposredna podlaga pri določitvi namena, ciljev in kazalnikov pri načrtovanju sredstev, namenjenih vlaganju v gozdove, financiranju nalog javne gozdarske službe in vzdrževanju gozdnih prometnic. Vlaganja v gozdove se izvedejo v skladu z vsakoletnim programom vlaganj v gozdove, ki ga pripravi ZGS.
  7. Strategijo prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam (Sklep Vlade Republike Slovenije št. 33000-5/2008/8 z dne 18. junija 2008) in akcijski načrt za izvajanje strategije za leti 2010 in 2011 (Sklep Vlade Republike Slovenije št. 33000-5/2009/9 z dne 21. oktobra 2010, spremenjen s sklepom št. 33000-5/2009/14 z dne 24. marca 2011).
  8. Določitev raziskovalnih tem s področja gozda in gozdarstva v okviru Ciljnega raziskovalnega programa »Zagotovimo si hrano za jutri«.

Cilji in potek priprave PNGP 2015–2019

To poročilo ob uporabi koncepta Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ter na podlagi preverbe doseganja ciljev, upoštevanja usmeritev in spremljanja indikatorjev NGP predstavlja ugotovitve analize izvajanja NGP za obdobje 2015–2019. Poročilo se konceptualno, strukturno in vsebinsko navezuje na PNGP do leta 2014.

Cilji analize, ki smo jih s pripravo poročila tudi dosegli, so bili:

- na podlagi podatkov za obdobje 2015–2019 ugotoviti, kako poteka trajnostno, sonaravno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji ter koliko se dosegajo cilji, upoštevajo usmeritve in spremljajo indikatorji NGP;
- pripraviti izhodišča za začetek postopka spreminjanja ReNGP v okviru Gozdnega dialoga;
- podati usmeritve za morebitne dopolnitve in spremembe predpisov s področja gozdarstva;
- pripraviti podlage za oblikovanje ukrepov za učinkovitejšo gozdno politiko;
- zagotoviti izhodišča za pripravo poročila o izvajanju OP NGP 2017–2021 in pripravo Operativnega programa za izvajanje NGP 2022–2026.

Pri pripravi poročila smo k sodelovanju povabili vse ključne vladne in nevladne deležnike s področja gozdov in gozdarstva. Predlog poročila je bil v postopku sprejemanja dan tudi v javno obravnavo. Ugotovitve poročila izhajajo iz analize prejetih podatkov in komentarjev.

Indikatorji NGP se sicer še vedno spremljajo v dokaj omejenem okviru, kljub temu pa so podatki, ki se redno zbirajo, ponovno zadostovali za pripravo tega poročila. Pri tem smo nadaljevali pristop, v katerem je sestava ciljev, usmeritev in indikatorjev NGP smiselno povezana s sestavo mednarodno priznanih Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi (Forest Europe).

ReNGP ne navaja ciljnih vrednosti, ukrepov in njihovih nosilcev, virov financiranja in rokov izvedbe. Tudi indikatorji, predvideni z NGP, so se, kot že navedeno, še naprej redno spremljali le v omejenem številu. Do morebitnih sprememb sistema ciljev, usmeritev in indikatorjev NGP kljub zavezi v OP NGP 2017–2021 ni prišlo. Na tem področju torej ni velikih sprememb ali novosti.

Analiza uspešnosti izvajanja NGP tako ponovno temelji na ocenah uresničevanja razvojnih možnosti, predvidenih v NGP. Poročilo upošteva tudi izvajanje operativnih dokumentov, kot so GGN, OP NGP 2017–2021, AN, vsakoletne statistike s področja gozdarstva in poročila o izvajanju PRP za obdobji 2007–2013 in 2014–2020 za gozdarstvo in predindustrijsko predelavo lesa ter njihove cilje, usmeritve, ciljne vrednosti in podatke.

Takšen pristop je bil potreben tudi zato, ker je bil OP NGP 2017–2021 za izvajanje NGP iz objektivnih razlogov pripravljen šele leta 2017. Pri pripravi, izvajanju in spremljanju ukrepov gozdne politike so do takrat tovrstni dokument ustrezno nadomeščali naštetih operativni dokumenti in poročila.

Ključne ugotovitve PNGP 2015–2019 torej izhajajo iz celovite preverbe doseganja ciljev, upoštevanja usmeritev in uresničevanja razvojnih možnosti trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, začrtanih leta 2007 v ReNGP. Pri tem so zajeti okoljski, gospodarski in družbeni vidiki gospodarjenja z gozdovi.

Ker NGP v ločenem delu vsebuje tudi Program upravljanja z divjadjo, smo v PNGP 2015–2019 s posebnim poglavjem vključili tudi Poročilo o izvajanju Programa upravljanja z divjadjo 2015–2019.

Izraz »governance« na področju gozdarstva še nima splošno priznanega ustreznega slovenskega prevoda. Osrednji cilj v procesu »governance« je sprejeti javno politiko (ali drugo odločitev), ki je sprejemljiva za vse akterje v procesu. V tem besedilu se »governance« prevaja kot upravljanje gozdov.

Ključne ugotovitve Poročila o izvajanju nacionalnega gozdnega programa v obdobju 2015–2019

Ključne ugotovitve PNGP 2015–2019 izhajajo iz celovite preverbe doseganja ciljev, upoštevanja usmeritev in uresničevanja razvojnih možnosti trajnostnega gospodarjenja z gozdovi, začrtanih leta 2007 v ReNGP. Pri tem so zajeti okoljski, gospodarski in družbeni vidiki gospodarjenja z gozdovi. Ugotovitve se konceptualno, strukturno in vsebinsko navezujejo na tiste v PNGP do 2014, ki ga je leta 2016 sprejela Vlada Republike Slovenije.

Pri **okoljskem vidiku** trajnostnega gospodarjenja z gozdovi se sestava NGP v celoti prekriva s shemo kriterijev in indikatorjev Forest Europe. Tako vključuje: prvi kriterij: ohranjanje in primerna krepitev gozdnih virov ter njihov prispevek h globalnim krogotokom ogljika; drugi Kriterij: ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnih ekosistemov; četrty kriterij: ohranjanje, varstvo in primerna krepitev biotske raznovrstnosti gozdnih ekosistemov in peti kriterij: vzdrževanje in primerna krepitev varovalne vloge gozdov (predvsem tal in voda) pri gospodarjenju z gozdovi.

Pri **gospodarskem vidiku** se v celoti vključuje tretji kriterij ohranjanje in spodbujanje proizvodnih funkcij gozdov (lesnih in nelesnih).

Nekaj razhajanj je pri **družbenem vidiku** oziroma šestem kriteriju ohranjanje drugih socioekonomskih funkcij in pogojev. Njegovi indikatorji so po sestavi NGP uvrščeni v gospodarski ali v družbeni vidik, kar smo smiselno upoštevali in ne zmanjšuje pomena ugotovitev.

Skupno je za vse tri vidike treba v uvodu poudariti: obdobje 2015–2019 je bilo v gozdarstvu zaradi podnebnih sprememb izjemno, celo dramatično; po žledolomu zgodovinskih razsežnosti so sledile še druge ujme »rekordnih obsegov« in posledična velikanska razmnožitev podlubnikov. Panogi je ob usmerjanju javne gozdarske službe in sodelovanju vseh deležnikov uspelo vse to zadovoljivo in kar najbolj sanirati.

Sanacije po ujmah so bile v primerjavi s podobnimi razmerami v sosednjih državah izvedene organizirano ter hitro in učinkovito. Javnost je bila o vsem sproti obveščena, lastniki gozdov pa optimalno podprti z napotki JGS. Trgi GLS so se sicer pričakovano odzivali, a ni prišlo ne do daljšega zaprtja in ne do padca cen GLS pod proizvodno ceno, kar se je ob takih priložnostih pogosto dogajalo v tujini. Posek lesa je v tem obdobju zrastel za približno 50 % glede na obdobje pred tem poročilom. Zelo se je povečal tudi obseg ponudbe gozdarskih storitev na trgu in aktivirala se je množica lastnikov, ki prej niso dejavno gospodarili z gozdovi. Ob vsem naštetem sta se na nacionalni ravni ohranila lesna zaloga in letni prirastek.

Trajnostno gospodarjenje s slovenskimi gozdovi

Rezultati analize izvajanja NGP oziroma uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji v obdobju 2015–2019 potrjujejo, da to še naprej poteka v skladu z načeli trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti gozdov ter načrtnosti dela z njimi, kot to nalagajo vizija, temeljni cilji in usmeritve, zapisani v ReNGP. Kljub temu obstajajo pomembne grožnje in izzivi, predvsem za zdravje gozdov in gospodarsko trajnost oziroma dolgoročno donosnost gozdarstva. Ukrepi gozdne politike, ki temeljijo na ekosistemskem pristopu, podpirajo trajnostni razvoj gozdov z upoštevanjem njihove biotske raznovrstnosti ter vseh njihovih ekoloških, gospodarskih in socialnih funkcij ter dokaj uspešno dosegajo svoj namen. Pri tem je treba opozoriti, da se kljub dobro organiziranemu sistemu upravljanja gozdov tveganja pri gospodarjenju z gozdovi povečujejo predvsem zaradi posledic podnebnih sprememb. Osrednja vprašanja pri gospodarjenju z gozdovi so zato vezana na zagotavljanje mehanske in biološke stabilnosti gozdnih sestojev, ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov (tudi preprečevanje vdora tujerodnih invazivnih vrst), krepitev varovalnih in zaščitnih učinkov gozda ter usklajevanje zelo različnih (pogosto nasprotujočih si) zahtev do gozda (na primer povečevanje družbenih funkcij gozda). Med pomembnimi izzivi pa ostaja premajhno izvajanje negovalnih del, kar je povezano predvsem z velikim številom lastnikov gozdov in majhno razdrobljeno posestjo.

Krepitev odpornosti gozdov se nadaljuje v skladu z razvojnimi možnostmi, tako da bi ti lahko še naprej uspevali kljub neugodnim podnebnim spremembam. To je ključnega pomena za zagotavljanje številnih funkcij gozda, ki jih od njih pričakujejo lastniki in vsi drugi deležniki. Lesna zaloga in prirastek se še naprej rahlo povečujeta in sta blizu optimalni vrednosti. Gozdovi močno pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti ter vzdrževanju naravnega okolja in ekološkega ravnovesja v krajini. Nenadomestljiva je njihova vloga pri skladiščenju ogljika in zagotavljanju pitne vode ter trajnostni oskrbi z lesom in pri razvoju podeželja. Pravni, institucionalni in finančni okvir je dokaj stanovit. Javna gozdarska služba v sodelovanju z lastniki gozdov ob upoštevanju njihovih želja in potreb ter javnega interesa načrtuje optimalne gozdnogospodarske ukrepe ter usmerja gospodarjenje z gozdovi.

V okviru **okoljskega vidika** opazamo, da se je ustavilo povečevanje površine gozdov. V drevesni sestavi se nadaljujejo povečevanje deleža listavcev in druge spremembe, ki so v skladu z usmeritvijo vzpostavitve naravne sestave gozdnih življenjskih združb. V varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom se ohranjajo uveljavljeni režimi, povezani z ohranjanjem biotske raznovrstnosti. Z nakupi z namenskimi sredstvi Gozdnega sklada se povečuje površina varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom v državni lasti. Na načelni ravni se upoštevajo usmeritve za ohranjanje ugodnega stanja habitatnih tipov, vrst in njihovih habitatov na območjih Natura 2000 in zunaj njih. V načrte za gospodarjenje z gozdovi se vključujejo tako imenovane naravovarstvene smernice, s katerimi se na območjih Natura 2000 določajo tudi potrebni ukrepi za zagotavljanje ugodnega stanja vrst in njihovih habitatov. Ukrepi se letno vključujejo v Program vlaganj v gozdove, ki ga pripravlja ZGS, in so od leta 2017 sofinancirani iz namenskih sredstev Gozdnega sklada, katerega obseg omogoča večji delež izvedenih ukrepov kakor prej. Čeprav vse pogostejše vremenske ujme skupaj z biotskimi dejavniki (insekti, glive) negativno vplivajo na gozd, ta v večini primerov še izpolnjuje svojo izjemno pomembno vlogo pri zagotavljanju obnovljivih virov, ohranjanju biotske raznovrstnosti, genske pestrosti in ekološkega ravnotežja v naravi. Gozdovi imajo pomembno vlogo pri blaženju oziroma zmanjševanju posledic podnebnih sprememb in močno pripomorejo k ohranjanju biotske raznovrstnosti. Številna divjad na nekaterih območjih precej ovira doseganje gozdnogojitvenih ciljev, saj lahko ponekod onemogoča pomlajevanje s ciljnim drevesnimi vrstami.

Gospodarski učinki gospodarjenja z gozdovi naraščajo. Realizacija možnega poseka rahlo narašča, vendar v zasebnih gozdovih še vedno ne dosega dopustne. Še naprej je tudi premalo izpeljanih negovalnih del v zasebnih gozdovih, ki pa zaradi odpravljanja posledic ujm niso bila v ospredju. To je sicer še vedno v pretežni meri povezano predvsem z velikim številom od dohodka iz gozda neodvisnih lastnikov gozdov ter razdrobljeno in majhno posestjo. Varnost in učinkovitost gozdne proizvodnje ter odprtost gozdov so se izboljšali predvsem na račun ukrepov PRP. Obseg in vsebina strokovnega, načrtnega in dejavnejšega spodbujanja lastnikov gozdov za skupno gospodarjenje in poslovno povezovanje ne dosegata zelenih rezultatov, saj so tovrstna sodelovanja še vedno zelo redka. Večji premik se ni zgodil kljub razpisanim podporam organizacijam proizvajalcev na področju gozdarstva v okviru PRP 2014–2020.

Sanitarni posek se je gibal med 51 in 67 % celotnega poseka (upoštevaje tudi posek oslabelega drevja zaradi sanitarnih vzrokov v okviru rednega poseka). Povprečna izvedba načrtovanih ukrepov je še vedno majhna. Razpoložljiva proračunska sredstva so v vseh letih porabljena v celoti. V gozdovih, poškodovanih zaradi vremenskih ujm, je bilo treba zagotoviti obnovo s sadnjo. Do konca leta 2019 so lastniki gozdov iz sredstev PRP 2014–2020 za obnovo poškodovanega gozda s sajenjem sadik prejeli 1,7 milijona sadik različnih drevesnih vrst in ustrezne materiale za zaščito sadik pred divjadjo. V obravnavanih letih je bilo storjeno vse, da se je tudi zaradi obširnih in dobrih priprav močno povečala sadnja kot ukrep sanacije poškodovanih območij v skladu s sanacijskimi načrti.

Število zaposlenih v lesnopredelovani industriji se je nehalo zmanjševati, zagotovo pa trenutno število zaposlenih ne odraža resničnih zmogljivosti, ki jih imamo gozdno-lesni verigi v Sloveniji.

Raba gozdov za druge dejavnosti (lovstvo, čebelarstvo, nabiranje plodov in drugih dobrin v gozdu, turizem in rekreacija in drugo) se sicer povečuje, gospodarski učinki pa še ne dovolj. Kljub temu se predvsem z uveljavljanjem Slovenije kot zelenega turističnega območja ustvarjajo poslovne priložnosti z domačimi in tujimi gosti tako za kmetije kakor za druge s turizmom povezane podjetnike na podeželju.

Širši **družbeni vidik gospodarjenja z gozdovi** je še naprej velik izziv za vse udeležene. Število zaposlenih v gozdarstvu je kljub uvajanju strojne sečnje celo naraslo, saj se je posek zaradi velike

poškodovanosti gozdov ob ujmah in podlubnikih povečal. Zaradi rasti poseka ter večjih učinkov in profesionalizacije gozdne proizvodnje se prihodki v gozdarstvu večajo, kar je še posebno pomembno za gospodarske in tudi socialne razmere na podeželju. Lastniki gozdov žal ne izkoriščajo dovolj možnosti sodelovanja pri načrtovanju razvoja gozdov. Posebna težava je še vedno veliko število nezgod pri delu v gozdu, čeprav se je varnost pri delu v gozdu v povprečju izboljšala tudi zaradi izobraževanja lastnikov gozdov in sodelovanja večjega deleža profesionalnih izvajalcev pri izvedbi sanacije. Povečan obseg sanacij gozdov po naravnih ujmah zaradi zahtevnosti del dodatno otežujejo razmere na tem področju.

Naraščajoči obisk gozdov vodi v neizogibne konflikte. Na določenih območjih, predvsem v bližini večjih urbanih središč, se namreč kažejo težave zaradi čezmerne rabe, povezane z obiskom gozdov, in s tem posledično konflikte med lastniki gozdov in obiskovalci ter obiskovalci samimi (vozila, pešci ...). Še vedno imamo preskromen gozdni nadzor in pomanjkanje vrednotenja nelesnih funkcij gozda, na podlagi katerih bi ob morebitnih vložkih javnih sredstev ali sistema odškodnin lažje urejali tovrstna razhajanja. Sredstva Gozdnega sklada omogočajo načrtno ozaveščanje javnosti o gozdovih in gozdarstvu ter pomenu gozdno-lesne verige.

Obseg sredstev, letno namenjenih gozdarstvu na podlagi ZG, se povečuje (leta 2015 22,45 milijona EUR, leta 2019 25,91 milijona EUR). V okviru ukrepov PRP 2007–2013 za področje gozdarstva in prve stopnje predelave lesa so bila porabljena vsa predvidena sredstva v skupnem znesku 49 milijonov EUR, od katerih je bilo 35,27 milijona EUR neposredno namenjenih gozdarstvu. Izplačila sredstev iz programskega obdobja so se opravljala tudi v letih 2015–2017. V letu 2015 je prejšnji PRP nasledil PRP za obdobje 2014–2020. Za naložbe v povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige in sanacijo gozdov po naravnih ujmah je namenjenih 51 milijonov EUR. Do konca leta 2019 je bilo upravičencem iz novega programa izplačanih 16,8 milijona EUR.

Okoljski vidik gozdov

Povečevanje površine gozdov se je ustavilo

Več kot 130-letno povečevanje površine gozdov na račun zaraščanja opuščeni kmetijskih zemljišč se ob 58,0-% gozdnosti dokaj umirja oziroma se je ustavilo, tako da gozdovi pokrivajo 1,177 milijona ha površine države. Kljub temu sta v slovenskem prostoru še vedno prisotna dva nasprotujoča si procesa, ki sta tudi prostorsko ločena, in sicer nadaljevanje zaraščanja na odmaknjenih in za kmetijsko pridelavo manj primernih območjih ter veliki pritiski na gozd in gozdni prostor na primestnih območjih in območjih intenzivnega kmetijstva. Obseg krčitev gozdov ostaja dokaj majhen.

Povečevanje LZ se je upočasnilo

Še vedno se povečuje lesna zaloga, ki je leta 2019 po podatkih ZGS dosegala 303 m³/ha oziroma 356,746 milijona m³. Delež iglavcev, predvsem zaradi zmanjšanja deleža smreke, v LZ pada, medtem ko se delež bukve, ki sicer prevladuje v potencialni gozdni vegetaciji, povečuje. Spremembe oziroma gibanja v drevesni sestavi so v skladu z usmeritvijo ohranjanja in vzpostavljanja naravne sestave gozdnih življenjskih združb ter sledijo cilju ohranjanja biotske raznovrstnosti gozdov na vrstni ravni. Težavo zaznavamo pri jelki, katere delež nazaduje ob neugodni starostni strukturi.

Prevladujoči delež starejših gozdov

Starostna struktura oziroma struktura po razvojnih fazah kaže na izrazito prevladujoč delež starejših gozdov. Struktura gozdov se tudi v obravnavanem obdobju ni veliko spremenila. Zagotovo je ta časovni okvir prekratek za večje spremembe obravnavanega merila. K zmanjševanju starejših sestojev in povečevanju površin mladih gozdov so v zadnjih petih letih vendarle pripomogle predvsem naravne ujme in gradacije podlubnikov.

Gozd zmanjšuje in blaži posledice podnebnih sprememb

Gozdovi imajo predvsem z vezavo in skladiščenjem ogljika in vode pomembno vlogo pri zmanjševanju in blaženju posledic podnebnih sprememb. Hkrati nižajo hitrosti vetra, blažijo odtok presežkov padavinske vode, z odbojem sončnih žarkov in senčenjem tal znižujejo temperaturo zraka in podobno. Čeprav neugodni izjemni vremenski dogodki (suše, neurja, žled) skupaj z nekaterimi biotskimi dejavniki (insekti, glive) negativno vplivajo na gozd, ta v večini primerov še izpolnjuje svojo izjemno pomembno vlogo pri zagotavljanju obnovljivih virov, ohranjanju biotske raznovrstnosti, genske pestrosti in ekološkega ravnotežja v naravi. Gozdna mikroklima omogoča preživetje številnim vrstam, ki jih ogrožajo

spremembe regionalnega podnebja. Varovalni gozdovi v večini primerov uspešno varujejo tla na strmih, erozijskih območjih ter ščitijo nižje ležeča zemljišča in objekte. Nadaljuje se skrb za gozdne rezervate, ki so pomembna prvina ekološkega ravnotežja v naravi, predvsem kot prostor za spremljanje naravnih procesov in razvoja gozda, od koder se pridobljeno znanje prenaša v gospodarski gozd za zagotavljanje sonaravnosti ukrepov.

Osutost krošenj se povečuje

Ocena povprečne osutosti dreves se vse od leta 1991 postopno zvišuje, vendar se je poslabševanje od leta 2000 nekoliko upočasnilo tako pri iglavcih kakor pri listavcih. V obdobju 2007–2009 je bila povprečna osutost iglavcev in listavcev podobna. V obdobju 2009–2015 pa je mogoče opaziti, da se povprečna osutost listavcev zmanjšuje, medtem ko ostaja povprečna osutost iglavcev nespremenjena oziroma se rahlo slabša. Med leti so večja nihanja pri listavcih kakor pa pri iglavcih. Povečevanje osutosti je opaženo tudi na evropski ravni. Povprečna osutost v slovenskih gozdovih 28,0 % (leto 2019) je še vedno višja od povprečja za države EU (23,4 %). Povprečna osutost je pri iglavcih vsa leta razen leta 2007 za nekaj odstotnih točk višja kakor pri listavcih. Slabše stanje iglavcev bi lahko povzročile podnebne spremembe, saj se iglavci nanje praviloma slabše prilagajajo kakor listavci. V zadnjih letih je postalo skrb vzbujajoče povečanje osutosti naše glavne drevesne vrste, bukve. Vzroki so za zdaj še nepoznani. Od onesnaževal, ki prehajajo v gozdne ekosisteme iz atmosfere, je ozon trenutno najvplivnejši z največjim negativnim učinkom.

Neusklajena razmerja med rastlinsko in živalsko komponento gozda

Število divjadi na nekaterih območjih (predvsem na Kočevskem, Notranjskem in Gorenjskem) v precejšnji meri ovira doseganje gozdnogojitvenih ciljev, saj lahko ponekod onemogoča pomlajevanje s ciljnim drevesnimi vrstami. Neusklajena razmerja med gozdom in divjadjo otežujejo naravno obnovo gozda, vplivajo na zmes drevesnih vrst in povzročata škodo zaradi lupljenja letvenjakov in drogovnjakov, preštevilna parkljasta divjad in divji prašič pa povzročata škodo tudi na kmetijskih površinah.

Ohranjenost habitatnih tipov gozdov je stabilna

Stanje habitatnih tipov je po večini stabilno, izboljšanje stanja je mogoče predvsem pri manjšinskih habitatnih tipih in habitatnih tipih s posebnimi vodnimi režimi. V skladu s primernimi usmeritvami v načrtih se pri gospodarjenju z gozdovi prizadeva zagotoviti ugodno stanje ohranjenosti gozdnih habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst na območjih Natura 2000. Ukrepi za doseganje ciljnega ugodnega stanja habitatnih tipov in kvalifikacijskih vrst se v zasebnih gozdovih na območjih Natura 2000 sofinancirajo iz namenskih sredstev Gozdnega sklada. Z vzpostavitvijo Gozdnega sklada na podlagi ZGGLRS se je obseg sredstev za sofinanciranje ukrepov občutno povečal, s spremembo Pravilnika o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove pa se je delež sofinanciranja povečal na 95 %. Iz namenskih sredstev Gozdnega sklada se prednostno odkupujejo varovalni gozdovi in gozdovi s posebnim namenom. Površine odkupljenih varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom so se v zadnjih letih precej povečale.

Izvajanje ukrepov obnove, nege in varstva gozdov

Za zagotavljanje ustreznega zdravstvenega stanja gozda, mehanske stabilnosti sestojev ter pospeševanje mešanosti drevesnih vrst se lastnikom gozdov iz Proračuna Republike Slovenije financirajo in sofinancirajo ukrepi obnove, nege in varstva gozdov, obnove gozdov, ki jih prizadenejo naravne ujme, in ukrepi za vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali. Lastniki prejmejo sadike gozdnega drevja in materiale za zaščito sadik pred divjadjo, izvedba del pa je sofinancirana v deležu, ki je odvisen od poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij posameznega gozda in ga določa Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove. Obseg sredstev se je v obdobju 2016 – 2019 povečal na račun namenskih sredstev Gozdnega sklada za izvajanje ukrepov na območju Natura 2000, medtem ko je višina proračunskih sredstev za izvajanje ukrepov zunaj območja Natura 2000 ostala skoraj nespremenjena.

Gozdovi so krajinska matica

Ker so gozdovi krajinska matica v gozdni krajini, se sklenjenost kompleksov in predvsem številne funkcije gozda zagotavljajo z ukrepi varstva in nege gozdov. Problematični ostajajo pritiski na ohranjanje ter pogosto tudi varovanje gozda kot krajinskega elementa v primestni, kmetijski in gozdni krajini. ZGS tvorno sodeluje pri prostorskem načrtovanju, s katerim se določa namenska raba prostora.

Naraščajoči pomen varovalne, hidrološke in zaščitne funkcije gozdov

Varovalni gozdovi varujejo zemljišča, preprečujejo erozijo tal, ohranjajo vodne vire in hkrati zagotavljajo druge nelesne funkcije gozda. Stanje je dokaj ugodno, hidrološka in zaščitna funkcija gozdov pa še nista ustrezno opredeljeni. Stanje je in bo izrednega pomena za ohranjanje virov čiste pitne vode ter oblikovanje vodnih režimov v povirjih. Opredelitev gozdnih površin glede poudarjenosti funkcij še ni optimalna. Pri opredelitvi hidrološke funkcije so pomanjkljive hidrološke strokovne podlage, pri zaščitni funkciji pa manjka celovita analiza terenskih razmer nad različnimi infrastrukturnimi in drugimi objekti, ki jih gozd varuje pred padajočim kamenjem, snežnimi plazovi in zdrsi zemljine.

Gospodarski vidik gozdov

Prirastek se povečuje, realiziran posek zaostaja za možnim

Pomemben indikator trajnostnega gospodarjenja z gozdovi je primerjava med prirastkom in posekom. Prirastek se je v letih 2015–2019 povečal s 7,27 m³/ha v letu 2015 na 7,50 m³/ha v letu 2019. Posek se je v letih spreminjal in je leta 2019 znašal 4,40 m³/ha oziroma 5,288 milijona m³. Realiziran posek je v vseh letih zaostajal za možnim posekom in je nihal med 75 in 95 %. Količinsko pomeni tak posek kar približno polovico več kakor v obdobju pred velikimi ujmami. Od leta 2014 dalje je načrtovani možni posek na ravni Slovenije v skladu z usmeritvami ReNGP nad 75 % prirastka. Pri iglavcih je realizirani posek vsa leta presegal načrtovani možni posek (od 111 do 138 %), medtem ko je bil pri listavcih posek manjši od možnega (44 do 61 %). Povečan posek iglavcev in zato povečan celotni posek sta predvsem posledica naravnih ujm (žledolom, vetrolomi, gradacije podlubnikov). Sanitarni posek je nihal med 51 % in 67 % realiziranega poseka.

Med pridobljenimi GLS prevladujejo hlodi za žago in furnir

V letu 2016 je proizvodnja okroglega lesa dosegla največje količine, odkar obstajajo zgodovinski podatki, in sicer 5,50 milijona m³. Razlog za to je predvsem velik obseg sanitarnega poseka zaradi naravnih motenj v gozdovih. V strukturi proizvodnje GLS so v obdobju 2017–2019 s povprečno 63 % prevladovali iglavci. V enakem obdobju je v strukturi proizvodnje s povprečno 54 % prevladovala kategorija hlodi za žago in furnir, s povprečno 24 % sledi les za kurjavo. Prevladujoča skupina drevesnih vrst pri hlodovini so iglavci (povprečno 75 % v strukturi GLS iglavcev obsegajo hlodi), pri lesu za kurjavo pa listavci (povprečno 56 % v strukturi GLS listavcev obsega les za kurjavo).

Slabih 80 % gozdov je v zasebni lasti

Lastništvo gozdov se je v zadnjih letih spreminjalo predvsem zaradi denacionalizacijskih postopkov. Tako se je od leta 1996 površina državnih gozdov zmanjšala za 130.698 ha, površina zasebnih gozdov pa se je povečala za 187.536 ha. Razmerje površin državnih in zasebnih gozdov (z občinskimi vred) se je spremenilo s 33,9 : 66,1 leta 1996 na 20,3 : 79,7 leta 2019. Tudi zadnje zmanjšanje površine državnih gozdov v letu 2019 je še vedno posledica denacionalizacije.

Struktura zasebne gozdne posesti se vendarle nekoliko spreminja

Med lastniki zasebnih gozdov še vedno prevladuje razdrobljena in majhna gozdna posest, kar z neugodno starostno strukturo lastnikov zasebnih gozdov pomeni izziv za preiščeno gospodarjenje. Po številu prevladujejo posestniki z manj kot 1 ha gozda (65,3 %), katerih posest obsega samo 5,2 % površine vseh gozdov.

Ob dokaj ugodnem poslovnem okolju in zato povečani gospodarski vrednosti gozdov kaže, da se lastniška struktura slovenskih gozdov v zasebni lasti po velikosti posesti že nekoliko spreminja. Ugotovitev velja predvsem za razred najmanjše posesti, katerega delež se zmanjšuje, in razred največjih posesti, katerega delež se povečuje. Povprečna posest je danes velika 3,2 ha (2,9 ha v letu 2010). Za potrditev teh gibanj pa bi morali vzpostaviti redno spremljavo tega indikatorja.

Majhen obseg gradnje gozdnih cest in povečan obseg gradenj gozdnih vlak

V zadnjem obdobju je bilo letno zgrajenih le od 9 do 17 km gozdnih cest. Razloga za majhno realizacijo sta razdrobljena zasebna gozdna posest, kjer je težko zbrati 75 % soglasij lastnikov gozdov za gradnjo, in pretežno zahtevnejši tereni, ki so še ostali neodprti. So pa sicer gozdovi že blizu optimalne odprtosti. Na dokaj obsežno gradnjo gozdnih vlak so zelo vplivale sanacije po ujmah prizadetih gozdnih sestojev (sanacija žledoloma in gradacija podlubnikov v letih po žledolomu), saj je bilo treba zgraditi nove gozdne vlake in rekonstruirati nekatere od že zgrajenih, ki za spravilo s sodobnimi pravilnimi sredstvi niso bile ustrezne. V povprečju se je na leto zgradilo 400 km novih vlak, prenova pa se je izvedla v povprečju na 120 km gozdnih vlak na leto.

Novi model gospodarjenja z državnimi gozdovi uspešnejši od prejšnjega

Iztek koncesijskih pogodb sredi leta 2016 je privedel do spremembe modela upravljanja državnih gozdov. Na podlagi ZGGLRS je bila za gospodarjenje z državnimi gozdovi ustanovljena družba v državni lasti SiDG. Finančni učinek donosnosti je bil že v letu 2016 več kakor dvakrat večji, kot je bil v prejšnjem sistemu gospodarjenja z državnimi gozdovi, ki so jih na podlagi koncesijskih pogodb upravljal gozdarska podjetja. Neto donos družbe SiDG je v letu 2016 dosegel 26,90 EUR/m³, neto koncesijska dajatev, ki jo je v letu 2015 v obdobju koncesionarjev obračunal SKZG RS, pa 12,22 EUR/m³. SiDG večino del (posek, gojitvena in varstvena dela, gozdne gradnje) opravi z zunanjimi izvajalci. Delež poseka z lastnimi zmogljivostmi SiDG je v letu 2019 znašal 7,1 %. Njihov cilj je povečati lastno proizvodnjo na 20 %. Večino lesa prodajo domačim lesnim predelovalcem. Ustanovitev družbe za gospodarjenje z gozdovi v lasti Republike Slovenije v celoti podpira tudi uresničevanje ciljev in usmeritev AN.

Pomembna vloga gozda v AN se uresničuje

Gozdarstvo izpolnjuje svoje obveze iz AN. Predvsem s podporo ukrepov PRP pridobiva konkurenčnost in učinkovitost. Tako se neposredno omogoča razvoj tako imenovanih zelenih delovnih mest v Sloveniji, ki lahko obsegajo dela od izvedbe sečnje drevja do zadnje stopnje predelave lesa z največjo dodano vrednostjo. Gozd je najpomembnejši obnovljivi vir surovin in pomemben vir energentov. NGP je bil upoštevan pri pripravi AN, ki se dokaj dobro uresničuje. Razvoj lesne industrije posredno povečuje gospodarsko vrednost gozdov. AN, ustanovitev Direktorata za lesarstvo na MGRT ter namenski razpisi, namenjeni predelavi lesa, ustvarjajo boljše razmere za učinkovitejše delovanje in razvoj gozdno-lesne verige. Z usmeritvijo v izdelke z visoko dodano vrednostjo se povečuje konkurenčnost lesne in pohištvene industrije, manjši in srednji obrati pa omogočajo hitro prilagodljivost.

Faktorski dohodek se večja

Delež gozdarstva v BDP se je gibal okoli 0,6 %. V zadnjem obdobju je še naprej naraščal tudi BDP na zaposlenega, ki je leta 2019 znašal 40.000 EUR/PDM. Tudi faktorski dohodek v gozdarstvu narašča. Do leta 2019 se je močno povečal tako skupno (s 161,1 na 213,2 milijonov EUR) kakor kot tudi izraženo na zaposlenega oziroma PDM, (z 21.454 na 29.181 EUR).

Pozitivni učinki ukrepov PRP

Ukrepi PRP (gozdne prometnice, sanacija po ujmah, stroji in oprema) opazno povečujejo gospodarsko vlogo gozdov in razvoj podjetništva, povezanega z gozdom in lesom ter nelesnimi gozdnimi proizvodi in turizmom. Tudi s pomočjo PRP za obdobji 2007–2013 in 2014–2020 so številne kmetije razvile dopolnilne dejavnosti, povezane z lesom in drugimi dobrinami iz gozda ter turizmom. To spodbuja nastajanje novih delovnih mest in izboljšuje blaginjo na podeželju ter s tem manjša pritisk na izseljevanje v mesta.

Izvoz okroglega lesa se umirja

Za Slovenijo so po vstopu v EU značilni zunanjetrgovinski presežki okroglega lesa. V letu 2016 sta tako zunanjetrgovinski presežek (nad 2,6 milijona m³) kakor izvoz (nad 3 milijone m³) dosegla rekordne količine. Največji zunanjetrgovinski presežek je značilen za kategorijo hlodi za žago in furnir. V letu 2019 se je naraščanje izvoza spremenilo; v tem letu je izvoz znašal manj kot 2 milijona m³, kar je najmanj po letu 2013. Uvoz okroglega lesa se v zadnjih letih povečuje in je v letu 2019 presegel 0,61 milijona m³, kar je rekorden podatek v zadnjih 18 letih. Najbolj se povečuje uvoz kategorije hlodi za žago in furnir iglavcev, in sicer se je v letu 2019 povečal kar za 663 % v primerjavi z letom 2017 in je znašal rekordnih 113.000 m³.

Premajhna preglednost lesnega trga

Trg z lesom je še vedno precej nepregleden, lastniki gozdov ne nastopajo organizirano, dolgoročne pogodbe so ustaljena praksa pri prodaji lesa iz državnih gozdov, v zasebnih gozdovih pa so prej izjema kakor pravilo. V okviru projekta CRP je bil vzpostavljen spletni portal MojGozdar.si (www.mojgozdar.si), ki pomaga lastnikom gozdov pri iskanju izvajalcev del v gozdovih. Na portalu se zdaj predstavlja več kakor 1.600 izvajalcev del v gozdovih. V podporo lastnikom gozdov so v okviru JGS, ki jo financira MKGP in izvaja GIS, redno spremljane in objavljene cene najpogostejših gozdnih lesnih sortimentov (<http://wcm.gozdis.si/>), prevoza in gozdarskih storitev. Objave seznamov ponudnikov storitev, spremljane in objave cen pripomorejo k preglednosti trga, vendar je še vedno težava v nepovezanosti med lastnikom gozda in končnim porabnikom okroglega lesa. Preglednejši in bolj organiziran trg bi

porabnikom lesa za predelavo in energetske namene omogočal lažje načrtovanje dobav in s tem pripomogel k učinkovitejšemu delovanju gozdno-lesne verige.

Manjša poraba lesa za energetske namene

Letna poraba lesa vseh vrst in oblik za energetske namene se je v obdobju 2015–2019 zmanjšala za 11 %, z 2,2 milijona ton v letu 2015 na 2 milijona ton v letu 2019 oziroma na 0,97 t/prebivalca. Vrednosti izbranih indikatorjev rabe lesa za energetske namene so skladne z nacionalnimi politikami na področju rabe obnovljivih virov energije. Trenutno ni enotnega ali načrtnega spremljanja proizvodnje različnih lesnih goriv, med katerimi je najbolj pomanjkljivo spremljanje proizvodnje drv. Pomanjkljive pa so tudi ocene o rabi lesa za ogrevanje v gospodinjstvih. Po podatkih raziskave, ki jo je med gospodinjstvih na podeželju opravil GIS (2018), se več kakor 40 % gospodinjstev na podeželju ogreva z lesom, med njimi pa jih več kakor 50 % drva za ogrevanje pripravi v svojem gozdu oziroma v gozdu, ki je v lasti družinskih članov. Zato je les za ogrevanje pomembna in velikokrat spregledana prvina zmanjševanja energetske revščine na podeželju.

Nelesne gozdne funkcije kot neizkoriščena poslovna priložnost

Gozd ni samo ključni člen gozdno-lesne verige, ampak ponuja številne poslovne priložnosti tudi na drugih področjih, kot so lovstvo, turizem in rekreacija ter obrti na podlagi različnih dobrin iz gozda. Z izvajanjem možnega poseka blizu največjega možnega poseka in vključevanjem gozda v turistično ponudbo se lahko gospodarska vloga gozdov še močno poveča.

Večanje pomena nelesnih gozdnih funkcij

Nelesne gozdne funkcije pridobivajo pomen in imajo pomembno vlogo pri oblikovanju pravilnega odnosa javnosti do gozda, gozdarstva in okolja. To področje ostaja premalo raziskano. Vrednotenje funkcij se podobno kot po svetu na praktični ravni ne izvaja. Neposredne odškodnine lastnikom gozdov niso na voljo, imajo pa zagotovljene brezplačne storitve JGS, ukrepe PRP, subvencionirane ukrepe nege in ukrepe PRP. Ob povečevanju pritiskov na gozd je tudi to eden od vzrokov za konflikte ob soočanju zasebnih interesov in interesov širše javnosti. Ker uporabnega vrednotenja nelesnih dobrin in funkcij gozda še vedno tako rekoč ni, uspešnosti trajnostnega gospodarjenja na tem področju ponovno ni mogoče oceniti.

Gospodarski pomen vodnega kroga v gozdu in ponora ogljika

Družbene in ekološke funkcije je težko neposredno ali natančno ovrednotiti, čeprav imajo številne posredne in neposredne gospodarske učinke. Po pozornosti splošne in strokovne javnosti stopata v ospredje hidrološka in podnebna funkcija. Hidrološka funkcija vključuje prestrezanje in zadrževanje padavinske vode, uravnavanje padavinskih viškov ter zagotavljanje filtracije pri oskrbi s pitno vodo, ki ni le okoljska, ampak tudi gospodarska dobrina. Močno povezana z njo je varovalna funkcija, ki preprečuje erozijo tal. Poudarjeno hidrološko funkcijo imajo zlasti gozdovi na vodovarstvenih območjih, poudarjeno podnebno funkcijo pa gozdovi, ki varujejo kmetijska zemljišča pred vetrom, izsuševanjem in pozebo, oziroma tisti, ki na območjih naselij ali krajevni ravni uravnavajo temperaturne razlike in blažijo vremenske skrajnosti. Največji gospodarski pomen gozda je v zagotavljanju lesa kot materiala in obnovljivega vira energije. Gozdovi so pomemben ponor ogljika, saj iz ozračja vežejo ogljikov dioksid. Skladiščenje ogljika v lesnih izdelkih ter raba lesa in lesnih izdelkov prispevata k nadomeščanju drugih virov energije in materialov (fosilnih goriv, plastike in kovine) in s tem zniževanju izpustov TGP v raznih sektorjih.

Družbeni vidik gozdov

Strojna sečnja ne zmanjšuje zaposlenosti v gozdarstvu

Število zaposlenih v gozdarstvu se kljub uvajanju strojne sečnje, ki praviloma prinaša racionalizacijo zaposlenih, ne zmanjšuje. Prav nasprotno, s prijavljeno gozdarsko dejavnostjo se je namreč v letih do 2014 v povprečju ukvarjalo okoli 6.000 oseb, leta 2019 pa več kot 7.300 zaradi povečanega poseka, povezanega z odpravo posledic ujm. Med vsemi zaposlenimi v gozdarstvu v obdobju do 2015 največji delež obsega neplačana delovna sila (79 %). Ta vključuje kmete, ki imajo gozd, in samostojne podjetnike. Delež neplačane delovne sile se je v sestavi zaposlenih v gozdarstvu povečal s 75 % (v letu 2014) na 81 % v letu 2017 in se nato ponovno znižal na 79 % (v letu 2019).

Podpora gozdno-lesni verigi se veča

V skladu z AN »Les je lep« iz leta 2012 ukrepi MKGP na področju gozdov, gozdarstva in PRP ter MGRT na področju nadaljnje predelave lesa še naprej podpirajo vlaganja v povečevanje gospodarske vrednosti gozdov ter predindustrijsko in industrijsko predelavo lesa. Tako naj bi v slovenski gozdno-lesni verigi v okviru krožnega gospodarstva dosegali kar najvišjo dodano vrednost, ustvarjali nova »zelena« delovna mesta ter krepili gospodarsko in socialno moč podeželja. Vse več možnosti za zaposlitev omogočajo tudi druge dejavnosti, povezane z gozdom. Ljudje iz urbanih okolij si za oddih in rekreacijo zelo radi izberejo gozdno okolje, kar omogoča razvoj turizma na podeželju. Turistična dejavnost je ena najpomembnejših dopolnilnih dejavnosti kmetij. Na tem področju so še številne neizkoriščene možnosti.

Manj delovnih nezgod s smrtnim izidom

Kljub vse večjemu uvajanju strojne sečnje ter povečanemu številu sodobnih gozdarskih strojev in opreme v zadnjem obdobju ostajata sečnja in spravilo lesa med najbolj tveganimi dejavnostmi. Raven varnega dela med poklicnimi delavci je tudi zaradi zahtev zakonodaje dokaj visoka, med nepoklicnimi delavci pa je prav nasprotno. V primerjavi s prejšnjim obdobjem, ko je bilo razvidno izrazito naraščanje smrtnih delovnih nezgod v gozdu, se je v zadnjem obdobju gibanje nekoliko umirilo. Glede nezgod s smrtnim izidom pri nepoklicnih delavcih v gozdu pa je opaziti skok leta 2018, kar pripisujemo odpravljanju posledic vetroloma, ki je Slovenijo prizadel v decembru leta 2017. Tudi leta 2019 je bila smrtnost velika, vendar je bil posek v primerjavi z 2018 manjši prav zaradi manjšega sanitarnega poseka. Petletno povprečje količine posekanega lesa na eno nezgodo s smrtnim izidom v zadnjem obdobju (393.404 m³/nezgodo s smrtnim izidom) se je v primerjavi s prejšnjim skoraj podvojilo (217.910 m³/nezgodo s smrtnim izidom), kar pomeni, da se je varnost pri delu v gozdu v povprečju izboljšala.

Pomanjkljiv nadzor nad dogajanjem v gozdovih

Novodobne oblike rekreacije, ki so v gozdnem prostoru nezaželene ali celo škodljive, kot so motorna kolesa za kros, štirikolesniki in podobno, se še širijo. Množično sezonsko nabiralništvo je močno skoncentrirano na posamezna območja, kjer negativno vpliva na gozd in povzroča trenja med obiskovalci in domačini. Podobno velja v primeru naraščajočih potreb po rekreaciji v gozdnem prostoru v bližini mestnih in turističnih središč, kar ponekod že prehaja v konflikt s proizvodno in drugo rabo gozdov. Pozitivne premike, sicer v omejenem obsegu, zaznavamo pri urejanju in označevanju infrastrukture, namenjene gorskemu kolesarstvu. Na nekaterih območjih je še vedno prisotna neurejena paša v gozdovih. Nadzor nad izvajanjem del v gozdovih, spoštovanje režimov uporabe gozdnih cest in obiskovalci v gozdu ter naravovarstveni nadzor se ob danih možnostih ZGS in gozdarske inšpekcije izvajajo v omejenem obsegu.

Povečano informiranje in ozaveščanje o gozdovih in gozdarstvu

Z ustanovitvijo Gozdnega sklada kot vira financiranja je MKGP kot nosilec v sodelovanju z ZGS leta 2017 začel izvajati načrtno promocijo gozdov, gozdarstva in gozdno-lesnih verig. Pri tem velja še posebej poudariti ozaveščanje širše javnosti o pravih obnašanja in rabe gozdov.

Pomembnost prispevka države k izvajanju obnove in nege gozdov

Ustrezen prispevek države lastnikom zasebnih gozdov s proračunskimi sredstvi zaradi javne rabe gozdov je pomemben za ohranjanje soglasja med lastniki gozdov in interesi drugih deležnikov, ki nastopajo v povezavi z gozdom in gozdarstvom, ter z ohranitvijo civilizacijske vrednote prostega dostopa v gozd. Lastnikom gozdov so poleg finančnih spodbud za izvajanje del obnove, nege in varstva gozdov brezplačno na voljo storitve javne gozdarske službe (izdelava gozdnogojitvenih načrtov, odkazilo). Višina sredstev sofinanciranja del obnove, nege in varstva gozdov, s katerimi se ohranjajo in razvijajo družbene in ekološke funkcije gozdov, je odvisna od poudarjenosti teh funkcij. Izvajajo se dela, ki so prednostna za ohranjanje trajnosti ekoloških in družbenih funkcij gozda.

Pasivnost lastnikov gozdov v procesu priprave načrtov za gospodarjenje z gozdovi

Lastniki gozdov se še niso dovolj dejavno vključevali v načrtovanje razvoja gozdov. Obseg in vsebina strokovnega, načrtnega in dejavnejšega spodbujanja lastnikov gozdov za gospodarjenje ne zadostujeta. Še bolj pereče je področje poslovnega povezovanja lastnikov gozdov, saj tovrstnega sodelovanja tako rekoč ni. Do premika ni prišlo kljub razpisanim podporam organizacijam proizvajalcev na področju gozdarstva v okviru ukrepov PRP 2014–2020.

Pomembna vloga organizacij lastnikov gozdov

KGZS in ZLGS sodelujeta v procesih priprave in izvajanja predpisov s področja gozdov in gozdarstva. Dejavno se vključujeta tudi v izvajanje PRP.

Politike, ustanove in orodja/ukrepi

Gozdna politika na splošno sledi ciljem in usmeritvam NGP. Pri financiranju nalog, ki izhajajo iz ZG, zaznavamo pozitivno gibanje. Tako se je obseg finančnih sredstev, letno namenjenih gozdarstvu na podlagi ZG, v analiziranem obdobju povečal za 15,4 % (leta 2015 – 22,45 milijona EUR, leta 2019 – 25,91 milijona EUR). Prav tako so spodbudni rezultati ukrepov PRP 2007–2013 za področje gozdarstva in prve stopnje predelave lesa, kjer so bila porabljena vsa predvidena sredstva v skupnem znesku 49 milijonov EUR, od katerih jih je bilo 35,27 milijona EUR neposredno namenjenih gozdarstvu. K tem rezultatom so pripomogla tudi sredstva Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020. Do konca leta 2019 so upravičenci prejeli 16,8 milijona EUR pomoči za izvedbo naložb. V letu 2016 se je s sprejetjem ZGGLRS ustanovil Gozdni sklad. Namenska sredstva za financiranje nalog, ki izhajajo iz ZGGLRS, so se povečala s 5,6 milijona EUR leta 2016 na 16,2 milijona EUR leta 2019. Kljub povečanju proračunskih sredstev za naloge po ZG se izvajanje gospodarjenja z gozdovi, ki je ključnega pomena za ohranitev stabilnosti gozdov in dolgoročnega zagotavljanja vseh njihovih funkcij, tako ekoloških in družbenih kakor tudi proizvodnih, ne približa načrtovanemu. To lahko pripišemo nezainteresiranosti lastnikov gozdov za gozdnogojitvena dela in posek v obsegu, predvidenem v gozdnogospodarskih načrtih. Proračunska sredstva za potrebe delovanja ZGS so se povečevala.

Primeri vrednotenja nelesnih gozdnih funkcij so za zdaj v Sloveniji zelo redki in še ne omogočajo celovite obravnave pomembnosti gozda v tem smislu. To hkrati omejuje možnosti komunikacije med strokovnimi službami in različnimi skupinami javnosti o blaginji, ki jo prinaša velika gozdnatost Slovenije. Načrtno vrednotenje funkcij gozdov bi to lahko reševalo, hkrati pa bi lahko s tem pregledno utemeljevali tudi razmerja med pravicami in dolžnostmi lastnikov in nelastnikov gozdov in jih urejali glede omejitev vložkov javnih finančnih sredstev.

Z iztekom 20-letnega koncesijskega obdobja je bil sprejet ZGGLRS. Novi model z ustanovitvijo družbe SiDG v državni lasti je poslovno uspešnejši od predhodnega. Z ZUOPŠP so bili določeni dodatni ukrepi za odpravo posledic prenamnožitve podlubnikov kot pomoč prizadetim lastnikom gozdov. Davčno okolje se ni spremenilo. Ključnim vladnim in nevladnim organizacijam na področju gozdov in gozdarstva, ki praviloma opravljajo svoje poslanstvo, se je pridružila družba v državni lasti SiDG. Sistem usposabljanja in izobraževanja gozdarskih kadrov in lastnikov gozdov na vseh ravneh deluje. Raziskovalna dejavnost poteka v skladu s finančnimi možnostmi in uspešnostjo sodelovanja v mednarodnih in domačih projektih. Komunikacija in usklajeno delovanje vseh sodelujočih strokovnih deležnikov kljub pozitivnim premikom še nista optimalna. Nenehno predstavljanje pomena gozdov in gozdno-lesne verige širši javnosti se je s sistemskim financiranjem iz Gozdnega sklada po letu 2017 očitno začelo izboljševati.

Po spremembi modela gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije se niso nadaljevale korenitejšie zakonske in organizacijske spremembe na področju gozdov in gozdarstva, ki jih predvideva OP NGP 2017–2021. Pri prizadevanjih za delovanje gozdarskega sistema ter predstavljanju pomena gozdov in gozdno-lesne verige za celotno družbo sta se komunikacija in usklajenost delovanja vseh zainteresiranih deležnikov izboljšali. To velja predvsem za strateško komuniciranje in skupna prizadevanja MKGP, ZGS, GIS, BF-G in SiDG za krepitev ugleda gozdov in gozdarstva ter celotne gozdno-lesne verige.

Indikatorji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi po kriterijih

Kriterij 1: Ohranjanje in primerna krepitev gozdnih virov ter njihov prispevek h globalnim krogotokom ogljika

Indikator 1.1: Površina gozda

Več kot 130-letno povečevanje površine gozdov na račun zaraščanja opuščeni kmetijskih zemljišč se ob 58,0-% gozdnosti dokaj umirja, gozdovi pa zdaj pokrivajo 1,177 milijona ha površine Slovenije. Površina gozda se je v preteklem obdobju pri obnovi gozdnogospodarskih načrtov nekoliko zmanjšala zaradi izločitve ruševja iz gozdnih površin. Kljub temu sta na območju Slovenije še vedno prisotna dva nasprotujoča si procesa, ki sta tudi prostorsko ločena, to sta nadaljevanje zaraščanja v odmaknjenih in za kmetijsko pridelavo manj primernih območjih ter veliki pritiski na gozd in gozdni prostor na primestnih območjih in območjih intenzivnega kmetijstva. Obseg krčitev gozdov ostaja dokaj majhen. Giblje se od 350 do 550 ha/leto in tako ni pomemben dejavnik pri spremembah gozdnosti. Med vzroki za krčitve ostaja glavni dejavnik ponovno vzpostavljanje nekdanjih kmetijskih površin in obsega 57–70 % vseh krčitev. Pri izdaji soglasij za posege v gozd in gozdni prostor se sledi usmeritvi ohranjanja ekoloških funkcij in drugih javnih interesov. Kot nosilca urejanja prostora pri obravnavi načrtovanih posegov v gozd in gozdni prostor nastopata ZGS in MKGP. V tem obdobju ne zaznavamo večjih posegov, ki bi zelo slabo vplivali na večje komplekse gozdov. Ti ostajajo bolj ali manj sklenjeni, tako da se je celotna gozdna krajina ohranila. V obravnavanem obdobju je Slovenijo prizadelo več ujm, ki pa niso vplivale na spremembo površine gozda.

Preglednica 1: Površina gozdov v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Površina gozdov (ha)	1.182.016	1.182.278	1.180.281	1.177.244	1.176.754

Vir: ZGS

Indikator 1.2: Lesna zaloga

LZ se celotno obdobje povečuje in je v letu 2019 dosegla vrednost 303 m³/ha. Poleg naraščanja v skupni LZ pa se ohranjata tudi osnovni gibanji v sestavi LZ po drevesnih vrstah. Delež iglavcev v LZ se še vedno zmanjšuje, v zadnjem obdobju večinoma zaradi odpravljanja posledic ujm in njim sledečih gradacij podlubnikov. Narašča pa delež listavcev, saj v slovenskih gozdovih vse večji delež pripada bukvi. Ta tako postaja prevladujoča drevesna vrsta, s čimer se približujemo naravnemu stanju. Spremembe v drevesni sestavi se skladajo z usmeritvijo ohranjanja in vzpostavljanja naravne sestave gozdnih življenjskih združb ter sledijo cilju ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov na vrstni ravni. Prihodnji izziv tako postaja določitev ciljne mešanosti drevesnih vrst, ki je prilagojena gozdnemu rastišču, podnebnim spremembam in hkrati upošteva tudi cilj lastnika, ki si v gozdovih želi pestrost drevesnih vrst glede na gospodarsko vlogo gozdov.

Preglednica 2: Lesna zaloga v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Lesna zaloga (mio m³)	348,203	350,421	352,878	355,332	356,746
Lesna zaloga (m³/ha)	295	296	299	302	303

Vir: ZGS

Pri pregledu gibanja LZ po posameznih letih je treba upoštevati, da so letne vrednosti pridobljene na podlagi gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot, ki so v določenem letu veljavni. Ti podatki torej kažejo gibanja LZ gozdov kot drseče sredine s povprečnim petletnim časovnim zamikom. Zaradi takšnega metodološkega pristopa se vrednost LZ, o kateri poroča ZGS, razlikuje od vrednosti, ki jo periodično ugotavljata GIS in ZGS v okviru monitoringa gozdov in gozdnih ekosistemov. GIS in ZGS sta v obdobju 2015–2019 opravila omenjene meritve v letu 2018.

V NGP je opredeljena optimalna povprečna LZ, ki naj bi znašala 320–330 m³/ha. Povečevanje zaloge se tem vrednostim bliža, vendar je pri presoji ustreznosti obsega LZ nujno treba upoštevati tudi strukturo razvojnih faz gozdov na celotnem območju Slovenije oziroma vpliv starostne strukture na dosežene

vrednosti pri povprečni LZ. Stanje lesnih zalog gozdnih sestojev (in tudi njihove spremembe) se v različnih gozdnih predelih močno razlikuje. Različno količino lesnih zalog tako lahko zaznamo med lastniškimi kategorijami. Največjo lesno zalogo izkazujejo državni gozdovi, najmanjšo pa gozdovi lokalnih skupnosti.

Preglednica 3: Razmerje med iglavci in listavci, izračunano na podlagi LZ drevesnih vrst ob upoštevanju v letu 2019 izdelanih gozdnogospodarskih načrtov GGE, ter primerjava s preteklimi leti (v % LZ)

Leto	Iglavci	Listavci
2007	46,7	53,3
2008	46,6	53,4
2009	46,5	53,5
2010	46,4	53,6
2011	46,2	53,8
2012	46,0	54,0
2013	45,8	54,2
2014	45,6	54,4
2015	45,4	54,6
2016	45,3	54,7
2017	45,0	55,0
2018	44,9	55,1
2019	44,7	55,3

Vir: ZGS

Indikator 1.3: Struktura gozdov po razvojnih fazah in debelini

Debelinska struktura po razvojnih fazah kaže na izrazit prevladujoči delež razvojnih faz z debelejšim drevjem. V obravnavanem obdobju nam strukture gozdov ni uspelo zelo spremeniti, zagotovo je pet let prekratko obdobje za večje spremembe obravnavanega merila. K zmanjševanju deleža takšnih sestojev in povečevanju površin mladih gozdov so v zadnjih petih letih znatno pripomogle naravne ujme in gradacije podlubnikov. Zaradi sukcesivnega obnavljanja GGN GGE in s tem že omenjenega zamika v posodabljanju podatkov podatki veljavnih GGN ne kažejo čisto realne slike – ta se bo pokazala, ko bodo vsi načrti na območjih, ki so jih prizadele ujme, obnovljeni.

Preglednica 4: Sestava razvojnih faz in sestojnih tipov v letih 2015–2019 (%)

Razvojna faza		2015	2016	2017	2018	2019
01	Mladovje	4	4	4	4	4
02	Drogovnjak	25	25	24	24	23
03	Debeljak	43	43	43	43	44
04	Sestoj v obnovi	11	11	12	13	13
05	Dvoslojni sestoj	0	0	0	0	0
06	Raznomerno (ps-šp)*	2	2	2	2	1
07	Raznomerno (sk-gnz)**	8	8	8	8	9
08	Panjevec	3	3	3	3	3
09	Grmičav gozd	1	1	1	1	1
10	Pionirski gozd z grmišči	2	2	2	1	1
11	Tipični prebiralni sestoj	1	1	1	1	1

*ps-šp – posamezno šopasto

**sk-gnz – skupinsko gnezdasto

Vir: ZGS

Debelinska sestava gozdov za leto 2019 kaže, da je največ srednje debelega drevja (premer drevja od 30,0 do 49,9 cm). Pričakovano je najmanjša LZ tankega drevja (premer drevja od 10,0 do 29,9 cm). Debelinska sestava gozdov se je v zadnjih desetletjih močno spremenila. Spremembe se kažejo predvsem v povečevanju LZ srednje debelega drevja (premer drevja od 30,0 do 49,9 cm) in debelega drevja (premer drevja 50 cm in več), pri čemer se ugotavljajo značilne razlike med iglavci in listavci. Za iglavce je značilno, da se je povečala lesna zaloga debelega drevja. Za listavce pa je značilno, da je LZ večja v mlajših razvojnih fazah, okrepila pa se je v vseh razvojnih fazah (listavci 53,6 %, iglavci 46,4 %).

Preglednica 5: Debelinska struktura v letu 2019

Premer drevja (cm)	Od 10 do 19,9	Od 20 do 29,9	Od 30 do 39,9	Od 40 do 49,9	Nad 50	SKUPAJ
Lesna zaloga (mio m ³)	35,014	73,535	85,287	79,787	83,123	356,746
Delež LZ (%)	9,8	20,6	23,9	22,4	23,3	

Vir: ZGS

Indikator 1.4: Zaloga ogljika

S povečanjem LZ se do neke mere krepi tudi sposobnost gozda za vezavo in skladiščenje ogljika. Pri tem je povečanje ponorov ogljikovega dioksida v tesni povezavi z doseganjem optimalne LZ, določene z gospodarskega, okoljskega in družbenega vidika. Zaloge ogljika pa skladiščijo dejavnosti ohranjanja optimalne LZ, izvajanja načrtovanega možnega poseka in drugih gozdnogojitvenih in varstvenih del ter proizvodnje lesnih izdelkov.

Preglednica 6: Bilanca ogljika do leta 2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Količina akumuliranega ogljika v gozdovih (milijon ton)	-0,64	-0,65	-0,66	-0,67	-0,38
Zaloga ogljika v gozdovih (tudi v tleh) (ton/ha)	223,30	223,14	222,99	220,90	220,75
Letna sprememba količin ogljika v lesnih izdelkih (1000 ton)	35,19	27,78	23,39	34,34	68,96

Vir: MGGE 2012 in 2018

Podlaga za izračun količine akumuliranega ogljika v gozdovih so površine gospodarskih gozdov, določene na podlagi ortofoto posnetkov obdobja 2012–2017 za potrebe poročanja v skladu z Okvirno konvencijo Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC) in Kjotskim protokolom (KP). Podatki o lesnih zalogah in količini ogljika v gozdovih temeljijo na podatkih meritev v okviru spremljanja razvrstitev in poškodovanosti gozdov (to je monitoring MGGE) v letih 2012 in 2018 ter faktorjih za preračun vrednosti med lesno zalogo in količino ogljika. Druge vrednosti so interpolirane oziroma ekstrapolirane.

Povprečna akumulacija nadzemne biomase v gozdovih, s katerimi se gospodarja, je v obdobju 2012–2018 znašala -0,72 m³/ha oziroma -0,21 tone C/ha ali skupaj s podzemno biomaso -0,54 tone C/ha. Absolutna letna akumulacija C v nadzemni in podzemni biomaso v obdobju 2012–2018 je bila od -0,64 do -0,38 milijona ton. Negativna akumulacija, kot jo izkazuje stanje med nacionalnima gozdnima inventurama med letoma 2012 in 2018, nastane v primeru, ko je količina prirastka manjša od količine poseka in odmrta dreves. Točneje so vzrok za povečan posek in odmiranje dreves v slovenskih gozdovih žledolom, gradacije podlubnikov in vetrolomi. Slovenski gozdovi so se po desetletjih povečevanja LZ do leta 2013 z 8,5 milijona m³ letnega prirastka in 289 m³/ha (Poročilo o gozdovih za leto 2013) približevali optimalni LZ, po podatkih nacionalne gozdne inventure pa so jo, določeno pri 320–330 m³/ha (ReNGP), celo dosegli. Po letu 2014 so se do tedaj manjše količine sanitarne sečnje zaradi podnebnih sprememb močno povečale. Tega leta je širše območje Slovenije prizadel žledolom, sledili pa so prenamnožitve podlubnikov v obdobju 2015–2019 ter vetroloma leta 2017 in 2018. Do konca leta 2019 je bilo zaradi posledic žledoloma posekanih za 5,9 milijona m³ lesne mase dreves, približno en milijon m³ močno poškodovanih dreves je bilo namenjenih naravnemu razvoju biotopa, nadaljevala pa se je sečnja še rastočih listavcev z močno poškodovanimi krošnjami. Zaradi poškodovanosti v prenamnožitvi podlubnikov je bilo v letih po žledu do konca leta 2019 posekanih za 8,3 milijona m³ lesne mase poškodovanih dreves, večinoma smreke (vir: Načrt sanacije gozdov poškodovanih v žledolomu 30. 1.–10. 2. 2014 s spremembami in dopolnitvami v letu 2019, ZGS, 2019).

Zaloga ogljika v gozdovih je bila izračunana kot vsota zalog petih skladišč ogljika, po katerih se poroča za UNFCCC in KP, in sicer za nadzemno, podzemno in odmrlo biomaso ter opad in tla. Izračun temelji na meritvah iz let 2012 in 2018 ter ocenah zalog ogljika za tla in opad, pri čemer so bili faktorji za preračun volumna v biomaso in nadalje v zalogo ogljika povzeti po navodilih Medvladnega odbora za podnebne spremembe (IPCC 2006). Druge vrednosti so interpolirane oziroma ekstrapolirane.

Spremembe zalog ogljika v lesnih izdelkih se letno izračunajo v skladu z zahtevami evropske zakonodaje. Spremembe zalog ogljika v izbranih lesnih proizvodih iz domačega lesa (to so žagani les, lesne plošče in papir) so ob upoštevanju razpolovnih dob izračunane na podlagi mednarodno sprejetih metodologij. Podatki o proizvodnji in porabi lesa v industriji temeljijo na podatkih Ekonomske komisije Združenih narodov za Evropo (UNECE), nacionalnih podatkov Statističnega urada Republike Slovenije (SURs), podatkov interesnih združenj lesne industrije in raziskav GIS. Zaloge ogljika v lesnih proizvodih se v zadnjih letih s povečevanjem rabe lesa nekoliko izboljšujejo.

Indikator C1: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje in primerno krepitev gozdnih virov in njihovega prispevka h globalnemu ciklu ogljika

Več kot 130-letno povečevanje površine gozdov na račun zaraščanja opuščenih kmetijskih zemljišč se je ob 58,0-% gozdnatosti umirilo in v zadnjem obdobju ni več tako izrazito. Gozd je prevladujoča krajinska prvina v skoraj vseh slovenskih krajinah.

ZG ostaja ključno politično orodje za ohranjanje in primerno krepitev gozdnih virov in njihovega prispevka h globalnemu ciklu ogljika. Na področju varstva gozdov in posledic podnebnih sprememb ga dopolnjuje Zakon o dodatnih ukrepih za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacije podlubnikov (Uradni list RS, št. 14/18 in 65/20). Financiranje poteka na podlagi ZG in PRP.

Načrtovanje in izvedba posegov v prostor v splošnem nista zelo negativno vplivala na območje gozdov. Večja krčitev gozdov je zaznavna v primestni in kmetijski krajini, kjer je že zdaj delež gozdov najmanjši in je ključen za vzdrževanje naravnih procesov v krajini. Posegi v gozd in gozdni prostor se presojujejo na krajinski ravni. Gozdnatost, dosežena na ravni celotne države, ne more biti izključno merilo in opravičilo za poseganje na območje gozdov. Gozdarstvo v okviru javne gozdarske službe in na ravni ministrstev ostaja deležnik urejanja prostora.

Tudi lesna zaloga in prirastek se na podlagi ReNGP še vedno povečujeta, kar je v skladu s ciljem selektivnega akumuliranja prirastka in povečevanja izkoriščenosti potenciala gozdnih rastišč. Sistem načrtov za gospodarjenje z gozdovi, ki je v Sloveniji enoten za vse gozdove ne glede na lastništvo, je ustrezno orodje, s katerim se lahko izvaja gospodarjenje oziroma se dosegajo zastavljeni cilji tudi na državni ravni. Zaradi precej manjšega opravljenega poseka ter izvedbe nekaterih gojitvenih del in drugih vlaganj v gozdove, kar velja predvsem za zasebne gozdove, se še vedno postavlja vprašanje o gospodarnosti takšnega sistema.

Manjša uresničitev z načrti določenih ukrepov namreč omejuje možnosti za vplivanje na strukturo slovenskih gozdov. Starostna struktura po razvojnih fazah kaže na prevladujoči delež starejših gozdov. V obravnavanem obdobju nam strukture gozdov ni uspelo močno spremeniti. Zagotovo je tudi to obdobje prekratko za večje spremembe obravnavanega merila, jasno pa se kaže, da nam še vedno ne uspe izvesti večjega obsega obnove gozdov. Posebnih ukrepov, ki bi spodbujali tako imenovano mobilizacijo lesnih zalog, ni bilo, na izvedeni poseg pa je močno vplivala sanitarna sečnja kot posledica ujm.

Gozdovi imajo predvsem z vezavo in skladiščenjem ogljikovega dioksida pomembno vlogo pri preprečevanju in blaženju posledic podnebnih sprememb ter pri zmanjševanju neugodnih vremenskih pojavov (nižanje hitrosti vetra, nižanje temperature zraka). Vse pogostejši ekstremni vremenski dogodki skupaj z biotskimi dejavniki (insekti, glive) negativno vplivajo na gozd in občutno ovirajo doseganje zelenega obsega ponora ogljika. Slovensko gozdarstvo prepoznava nevarnosti, ki jih podnebne spremembe pomenijo za gozdove, gozdarstvo in lesno industrijo. Ukrepi blaženja podnebnih sprememb kakor tudi načini prilagajanja nanje so že vključeni v vse glavne strateške dokumente, zakonodajo in akcijske načrte. Nenehno se dodajajo nove rešitve, na primer naložbe v gozdno drevesničarstvo in semenarstvo, s čimer se bo zagotavljal gensko pester sadilni material različnih drevesnih vrst. Med najpomembnejše sedanje ukrepe še vedno štejemo sonaravnost gospodarjenja z večnamenskimi gozdovi, naravno pomlajevanje, prilagajanje zmesi drevesnih vrst pričakovanim prihodnjim okoljskim razmeram ter podporo rastišču primerni drevesni sestavi. Pomembna je tudi poročevalska, prognostično-diagnostična služba za gozdove, ki lastnikom gozdov predpisuje izvedbo sanitarne sečnje in pomaga pri zagotavljanju zdravega in odpornega gozda s preprečevanjem gozdnih požarov, prenamnožitve podlubnikov, širjenja invazivnih vrst in novih bolezni. Nekatera dela obnove gozdov

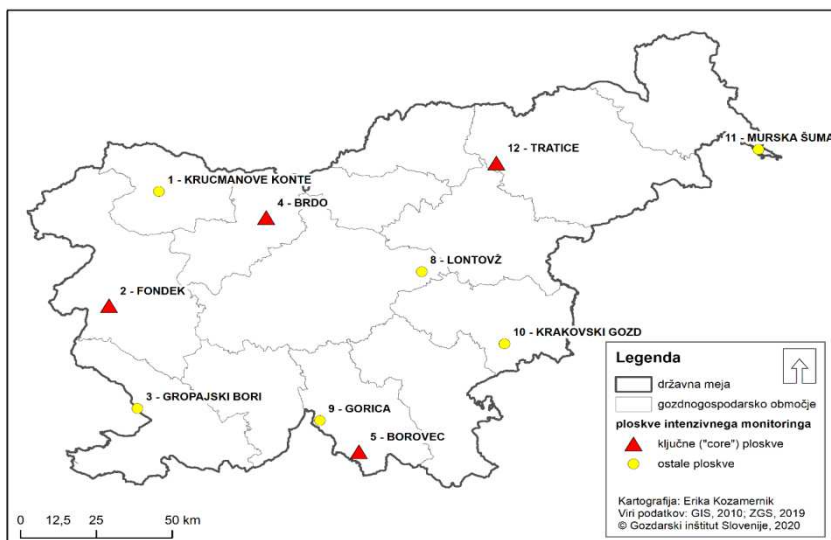

oziroma sanacije poškodovanih gozdov so lastnikom gozdov financirana iz proračuna RS, na voljo pa so tudi sadike različnih drevesnih vrst. Z umetno ali dopolnilno sadnjo se na razgaljeni površini omogoči hitrejša vzpostavitev gozdnega sestoja ter se s tem prepreči erozija tal in varujejo viri pitne vode. Ne nazadnje so tu še zagotavljanje biotske in genske raznovrstnosti, podpiranje raziskav in raznih projektov ter izobraževanja lastnikov gozdov o pomenu gozdov v boju proti podnebnim spremembam in spodbujanje k dejavnemu gospodarjenju z gozdovi.

Kriterij 2: Ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnih ekosistemov

Indikator 2.1: Odlaganje in zbiranje zračnih onesnaževal

Gozdarski inštitut Slovenije je kakovost zračnih usedlin od leta 2004 spremljal na sedmih ploskvah, od leta 2011 pa le še na štirih. Te se imenujejo ključne (core). Na preostalih so dejavnosti zmanjšane in obsegajo le osnovno spremljanje zdravja, prehranjenosti in osutosti drevja ter kakovost zraka (ozon), meritve pa ne spremljajo vnosa zračnih onesnaževal v gozdni ekosistem. Na Gozdarskem inštitutu Slovenije zbiramo podatke za pripravo ocen kritičnih obremenitev gozdnih ekosistemov z onesnaževali. Najpomembnejša so: žveplo v obliki sulfatov, dušik v obliki amonija, nitrata in nitrita ter celotni dušik. V Sloveniji se je med letoma 2015 in 2019 tako izvajala priprava za oceno vnosa le za nekatera onesnaževala. Podatke zbiramo na štirih ključnih ploskvah, ki so postavljene v gozdni prostor – Fondek, Brdo, Borovec in Tratice (slika 1) ter vzporedno tudi na ploskvi, ki je za stavbo Gozdarskega inštituta Slovenije (GIS-vrt) in je zaradi primerjave z gozdnim prostorom postavljena v urbano okolje. Ključne štiri ploskve so prostorsko postavljene tako, da pokrivamo čim bolj različne fitogeografska območja Slovenije, različne rastiščne tipe in tipe gozdov (preglednica 7).

Slika 1: Pregledna karta razporeditev ploskev intenzivnega monitoringa gozdnih ekosistemov v letih 2015–2019

Preglednica 7: Glavne značilnosti ploskev intenzivnega spremljanja gozdnih ekosistemov (ključne ploskve so označene s krepko pisavo)

Ime ploskve	Ekološka regija	Glavna drevesna vrsta	Obdobje spremljanja	Stopnja intenzivnost
1 – Krucmanove konte	alpska	smreka (<i>Picea abies</i>)	2003–	osnovna
2 – Fondek	dinarska	bukev (<i>Fagus sylvatica</i>)	2003–	ključna
3 – Gropajski bori	submediteranska	črni bor (<i>Pinus nigra</i>)	2003–	osnovna
4 – Brdo	rredalpska	rdeči bor (<i>Pinus sylvestris</i>)	2003–	ključna
5 – Borovec	dinarska	bukev (<i>Fagus sylvatica</i>)	2003–	ključna
6 – Kladje	pohorska	smreka (<i>Picea abies</i>)	2003–2008	opuščena
7 – Temenjaki	predalpska	bukev (<i>Fagus sylvatica</i>)	2003–2008	opuščena
8 – Lontovž	predalpska	bukev (<i>Fagus sylvatica</i>)	2003–	osnovna
9 – Gorica	dinarska	bukev (<i>Fagus sylvatica</i>)	2003–	osnovna
10 – Krakovski gozd	predpanonska	dob (<i>Quercus robur</i>)	2003–	osnovna
11 – Murska šuma	predpanonska	dob (<i>Quercus robur</i>)	2003–	osnovna
12 – Tratice	pohorska	smreka (<i>Picea abies</i>)	2009–	ključna

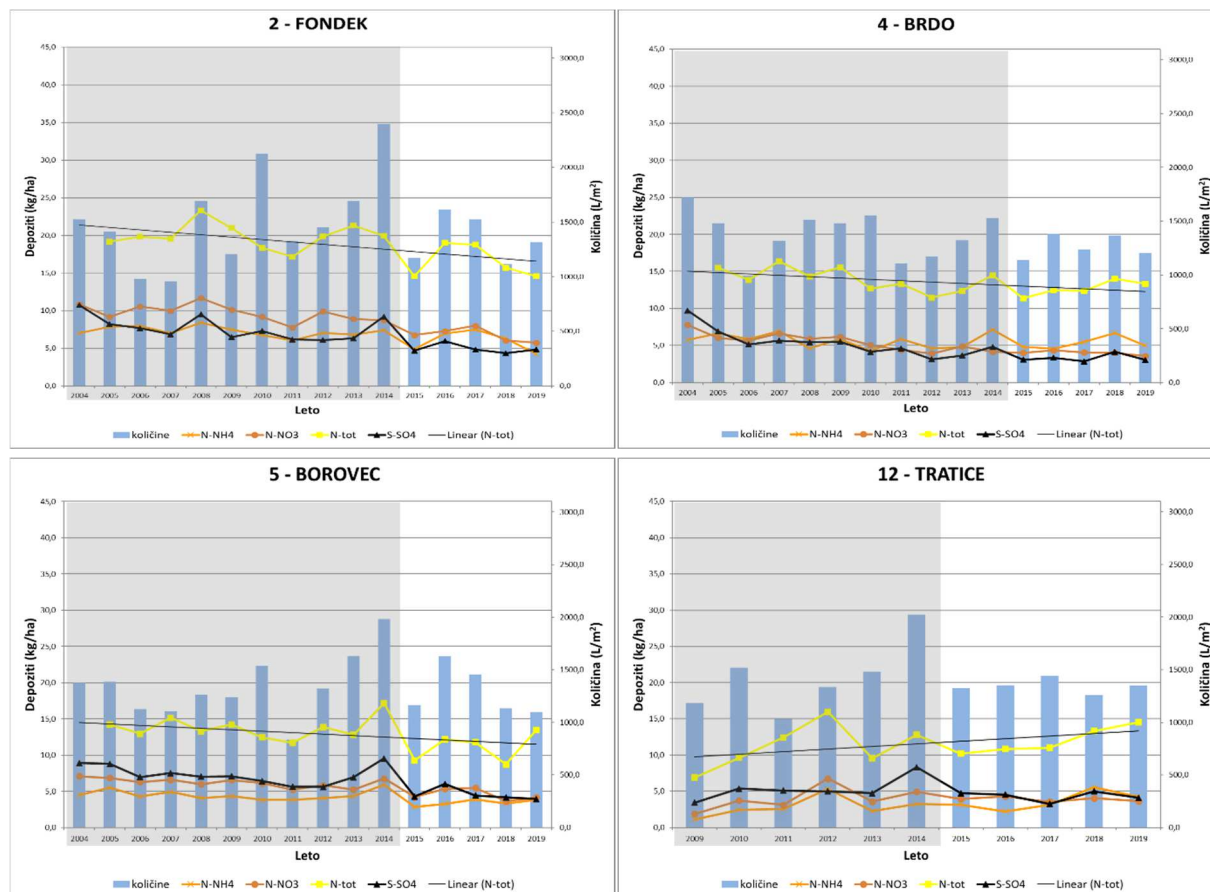
Vir: GIS

V letih spremljanja so bila zaznana različna gibanja vnosa dveh glavnih onesnaževal (žveplo in dušik) v gozdove (slika 2). Na ploskvah Fondek, Brdo in Borovec so tovrstna onesnaževala dolgo časa upadala. Na Fondku se ravni žvepla in dušika po naraščanju v zadnjem obdobju spet spuščajo na raven iz leta 2015.

Na ploskvi Brdo in Borovec je vnos onesnaževal v sestoji najmanjši med ploskvami. Tudi gibanje je negativno, vendar v zadnjih letih stagnira. To velja tako za dušikove kakor za žveplove spojine in celotni dušik.

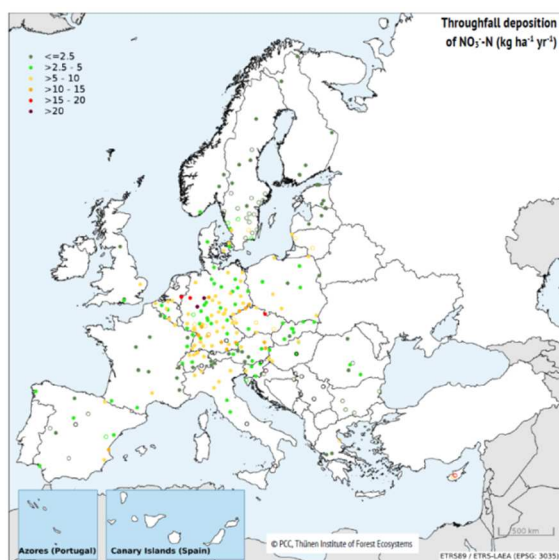
Na Traticah v zračnih usedlinah spremljamo stagnacijo posameznih dušikovih in žveplovih frakcij, vendar tudi vztrajno naraščanje celotnega dušika v obdobju 2015–2019 za 50 %.

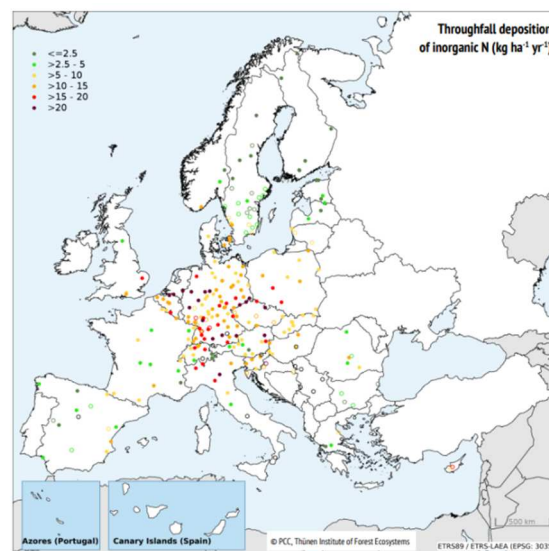

Slika 2: Letna količina padavin in usedline amonija, nitrata, celotnega dušika in sulfata na štirih »ključnih« ploskvah. Vir: GIS

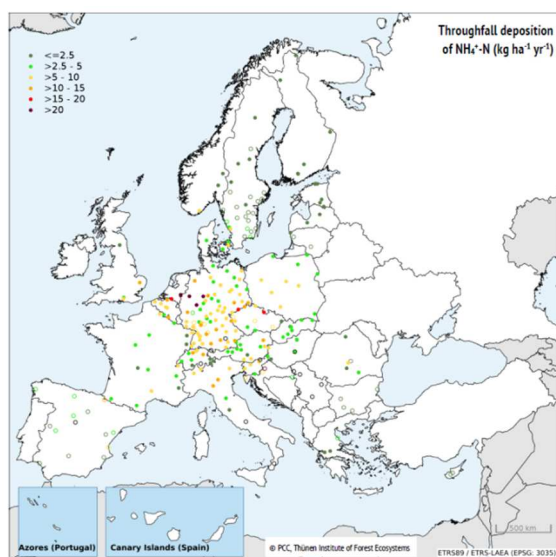
Dokaj majhne vrednosti onesnaževal v Sloveniji so potrjene tudi v primerjavi z vrednostmi drugod po Evropi (slike 3–6). Skrb vzbuja povečevanje vnosa dušika na ploskvi Tratice.

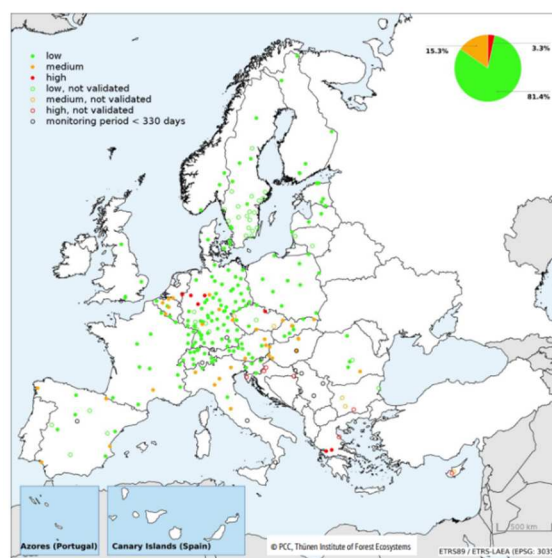
Slika 3: Nitrarni dušik v letu 2018 v sestojnih padavinah v kg/ha v Sloveniji in primerjalno v Evropi. Podatki, pridobljeni na ploskvah ICP Forests ravni II in švedske monitorinške mreže (Vir: Michel in dr., 2020)

Slika 5: Anorganski dušik v letu 2018 v sestojnih padavinah v kg/ha v Sloveniji in primerjalno v Evropi. Podatki, pridobljeni na ploskvah ICP Forests ravni II in švedske monitorinške mreže (Vir: Michel in dr., 2020)

Slika 4: Amoniakalni dušik v letu 2018 v sestojnih padavinah v kg/ha v Sloveniji in primerjalno v Evropi. Podatki, pridobljeni na ploskvah ICP Forests ravni II in švedske monitorinške mreže (Vir: Michel in dr., 2020)

Slika 6: Sulfatno žveplo v letu 2018 v sestojnih padavinah v kg/ha v Sloveniji in primerjalno v Evropi. Podatki, pridobljeni na ploskvah ICP Forests ravni II in švedske monitorinške mreže. Barvni krožci: validirani podatki, barvne krožnice: nevalidirani podatki, črne krožnice: periode spremljanja krajše od 330 dni. Legenda: nizko ($0,0-4,0$ kg $\text{SO}_4^{2-}\text{-S/ha/leto}$), srednje ($>4,0-8,0$ kg $\text{SO}_4^{2-}\text{-S/ha/leto}$), visoko ($>8,0$ kg $\text{SO}_4^{2-}\text{-S/ha/leto}$) (Vir: Michel in dr., 2020)

Dokaj majhne vrednosti dušika in žvepla v zračnih usedlinah se odražajo tudi v vsebnostih teh dveh elementov v foliarnih vzorcih, vzorčenih na ploskvah intenzivnega spremljanja stanja gozdnih ekosistemov (raven II). Iglavci z akumulacijo dušika in žvepla nimajo težav (preglednici 8 in 9), saj so vse povprečne vrednosti petih dreves v optimalnem prehranskem območju. Nekoliko drugače je pri listavcih, kjer sta dušik na dveh ploskvah in žveplo na eni pod optimalno mejo prehranjenosti dreves s tema elementoma (Preglednica 10 in Preglednica 11).

Prehranjenost iglavcev

Vsebnosti dušika v iglicah dreves na proučevanih ploskvah kažejo optimalno prehranjenost drevja. V primeru povečanih vrednosti bi nakazovale povečan vnos dušika zaradi vpliva onesnaževanja (promet,

industrija, kmetijstvo ...). V proučevanem obdobju se vrednosti gibljejo med 13,4 in 15,2 mg/g v iglicah tekočega leta za smreko, 13,0 in 18,0 mg/g za črni bor, 14,7 in 16,8 mg/g za rdeči bor ter med 11,7 in 14,2 mg/g za jelko.

V iglicah preteklega leta so vrednosti dušika v iglicah smreke med 12,0 mg/g in 14,1 mg/g, v iglicah črnega bora med 13,9 in 19,1 mg/g, v iglicah rdečega bora med 14,1 in 15,7 mg/g ter v iglicah jelke med 12,6 in 14,9 mg/g. Proučevana drevesa kažejo skozi vsa leta konstantno in optimalno prehranjenost z dušikom z rahlim upadanjem na ploskvi Draga (jelka) in naraščanjem na ploskvi Tratice (smreka).

Preglednica 8: Vsebnosti dušika v iglicah s ploskev intenzivnega monitoringa do leta 2019

Dušik	Pokljuka	Gropajski bori	Brdo	Draga	Kladje / Tratice
Letnik iglic*	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g
2004	13,5	16,8	15,2	14,0	12,1
2005	14,2	14,6	14,7	13,9	13,4
2006	13,8	19,1	14,1	14,9	13,3
2007	14,4	17,3	15,0	14,2	14,5
2008	13,1	18,0	15,0	13,8	12,7
2009	13,8	18,0	15,8	13,4	14,4
2010	13,0	15,7	15,6	13,0	13,6
2011	13,9	15,1	15,5	14,1	14,1
2012	13,5	17,4	15,7	14,2	13,2
2013	14,1	16,2	16,0	12,6	14,0
2014	13,3	15,2	14,9	13,1	12,0
2015	14,1	14,4	15,7	12,2	13,9
2016	13,6	13,9	14,2	12,6	12,1
2017	14,3	13,0	15,3	11,7	13,4
2018	13,7	15,2	15,2	13,0	14,1
2019	14,0	15,4	16,8	11,9	15,2

* – Parno leto pomeni iglice preteklega leta, neparno tekočega leta. Vir: GIS

Vsebnosti žvepla v iglicah dreves na proučevanih ploskvah trenutno kažejo optimalno prehranjenost drevja. V proučevanem obdobju se vrednosti gibljejo med 0,86 in 1,09 mg/g v iglicah tekočega leta ter med 0,89 in 1,12 mg/g v iglicah minulega leta.

Preglednica 9: Vsebnosti žvepla v iglicah s ploskev intenzivnega monitoringa do leta 2019

Žveplo	Pokljuka	Gropajski bori	Brdo	Draga	Kladje / Tratice
Letnik iglic*	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g
2015	0,96	1,00	1,09	1,04	0,91
2016	0,97	0,92	1,02	1,04	0,89
2017	0,96	0,86	1,05	0,89	1,06
2018	1,01	0,90	0,99	1,12	0,91
2019	0,89	0,94	1,06	0,93	0,98

* – Parno leto pomeni iglice preteklega leta, neparno tekočega leta, metodologija ICP Forests. Vir: GIS

Prehranjenost listavcev

Na nobeni od proučevanih ploskev nismo zasledili obremenitve z dušikom v listih dreves. Primanjkljaj dušika pa smo izmerili na ploskvi Borovec v letu 2017. Vsebnosti dušika se gibljejo med 19,6 in 26,9 mg/g v listih bukve in med 22,2 in 26,9 mg/g v listih hrasta.

Preglednica 10: Vsebnosti dušika v listih proučevanih dreves na ploskvah intenzivnega monitoringa (raven II), (legenda: bela – optimalno območje, oranžna – pod spodnjo mejo) od leta 2015 do 2019

Dušik	Fondek	Borovec	Lontovž	Gorica	Krakovski gozd	Murska Šuma	Tratice
Leto vzorčenja	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g
2015	26,5	25,3	26,3	26,6	23,3	26,9	25,2
2017	23,9	19,6	21,9	22,2	22,2	24,9	22,7
2019	24,3	21,6	26,5	22,4	23,0	22,9	26,9

Vir: GIS, po metodologiji ICP Forests se vzorči vsako drugo leto.

Prehranjenost z žveplom je v splošnem prav tako v optimalnem območju. Izjemi sta ploskev Borovec in Gorica v letu 2017. Vsebnost žvepla v bukovih listih se je v proučevanih letih gibala med 1,23 in 1,62 mg/g ter v hrastovih listih med 1,46 in 1,63 mg/g.

Preglednica 11: Vsebnosti žvepla v listih s ploskev intenzivnega monitoringa (legenda: bela – optimalno območje, oranžna – pod spodnjo mejo) od leta 2015 do 2019

Žveplo	Fondek	Borovec	Lontovž	Gorica	Krakovski gozd	Murska šuma	Tratice
Leto vzorčenja	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g	mg/g
2015	1,46	1,52	1,49	1,62	1,46	1,63	1,55
2017	1,28	1,23	1,29	1,25	1,54	1,52	1,26
2019	1,41	1,36	1,47	1,35	1,46	1,56	1,52

Vir: GIS, po metodologiji ICP Forests se vzorči vsako drugo leto.

Ozon

Od onesnaževal, ki prehajajo v gozdne ekosisteme od daleč iz atmosfere, je ozon trenutno najvplivnejši z največjim negativnim učinkom. Ozon in njegove učinke na vegetacijo na GIS spremljamo na dva načina. S pasivnimi dozimetri merimo neposredno 14-dnevno povprečno količino ozona v zraku, s pregledom listov vegetacije v poznem poletju pa določimo stopnjo učinka delovanja ozona. Glede na podatke, ki jih Gozdarski inštitut Slovenije pridobiva na ploskvah intenzivnega monitoringa (raven II), so v Sloveniji območja, ki jim ne grozijo težave z ozonom, in na drugi strani območja z velikim tveganjem za negativne posledice njegovega delovanja. V Prekmurju (Murska šuma) in na alpskem območju (Pokljuka) so izmerjene vrednosti ozona dokaj nizke in ne pomenijo nevarnosti za rastline ali živali in ljudi. Na preostalih ploskvah smo izmerili zmerne do rahlo povišane vrednosti ozona. Prvenstvo najbolj onesnažene ploskve z ozonom sta ploskvi Borovec prevzeli ploskev Tratice na Pohorju ter deloma Brdo.

Ugotovljene poškodbe rastlinskih tkiv po ozonu se ne prekrivajo z gibanji neposredno izmerjenih vrednosti ozona v zraku (preglednica 12). Razlog je mehanizem nastanka poškodb na listih in iglicah. Poškodbe lahko nastajajo le ob odprtih listnih režah, kar pa se ob visokih vrednostih ozona zaradi preostalih vremenskih razmer ne zgodi vedno (primer Tratice). Kljub ne tako ekstremnim vrednostim ozona smo v letih 2017 in 2019 zaznali največji obseg poškodb listov in iglic zaradi ozona, odkar spremljamo tovrstna merila.

Preglednica 12: Prepoznavanje vidnih poškodb po ozonu na nizkih drevesih in grmičevju ploskev intenzivnega monitoringa (raven II) od leta 2015 do 2019

Ploskev/leto	2015	2016	2017	2018	2019
Pokljuka	0	0	0	0	0
Fondek	1	1	2	2	2
Gropajski bori	1	nm	nm	nm	nm
Brdo	0	0	0	0	0
Borovec	1	1	2	2	2
Lontovž	0	nm	2	nm	2
Gorica	0	nm	2	0	2
Krakovski gozd	nm	nm	nm	nm	nm
Murska šuma	0	1	nm	0	1
Tratice (Pohorje)	0	0	0	0	0

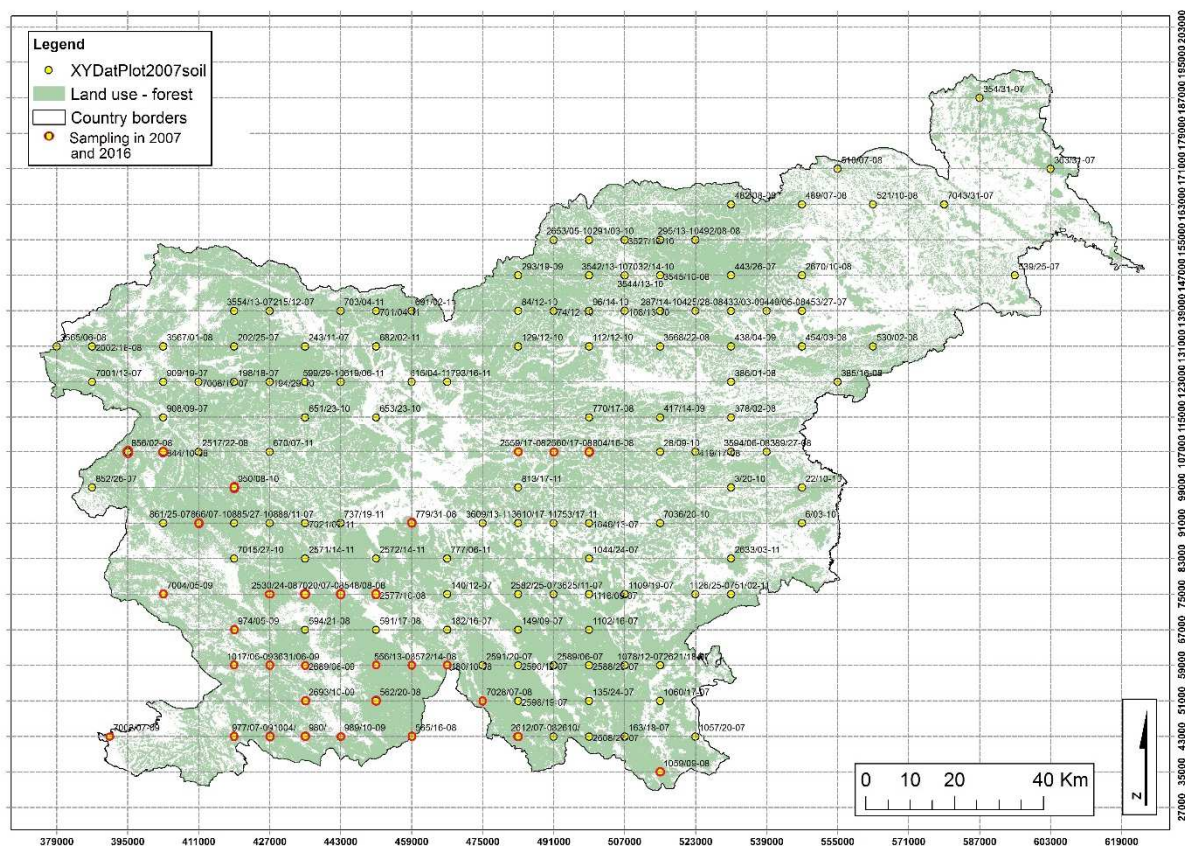
Legenda: 0 – brez poškodb, 1 – malo (1–25 % poškodovane listne površine), 2 – srednje (26–50 % poškodovane listne površine), nm – ni merjeno. Vir: GIS

Indikator 2.2: Gozdna tla

Gozdna tla dajejo fizično oporo rastlinam in živalstvu, jim zagotavljajo zatočišče, preskrbo s hranili in vodo, omogočajo številne ekosistemske funkcije, ki so pomembne tako za rastlinski in živalski svet kakor za človeka. S svojimi blažilnimi in kumulativnimi sposobnostmi omogočajo pozitiven odziv vegetacije (večja in hitrejša rast). Prav tako so gozdna tla pomemben člen pri preskrbi prebivalcev Slovenije s pitno vodo. Glede blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam so gozdna tla (mineralni in organski horizonti) in mrtev les pomembno skladišče organskega ogljika in pripomorejo k nevtralnosti gozdnih ekosistemov glede izpustov/ponorov toplogrednih plinov. Prav tako so neizmerno pomembna za ohranjanje biotske pestrosti gozdnih ekosistemov in samih gozdnih tal.

Zadnja večja inventura gozdnih tal je bila izvedena sočasno z večino drugih evropskih držav in je potekala v okviru demonstracijskega projekta EU BioSoil (zaključek leta 2006) in tako imenovane »nacionalne inventure gozdnih tal« v okviru dejavnosti za določanje zaloga ogljika v skladu s Kjotskim protokolom na mreži 8 × 8 km v letih 2007 in 2008.

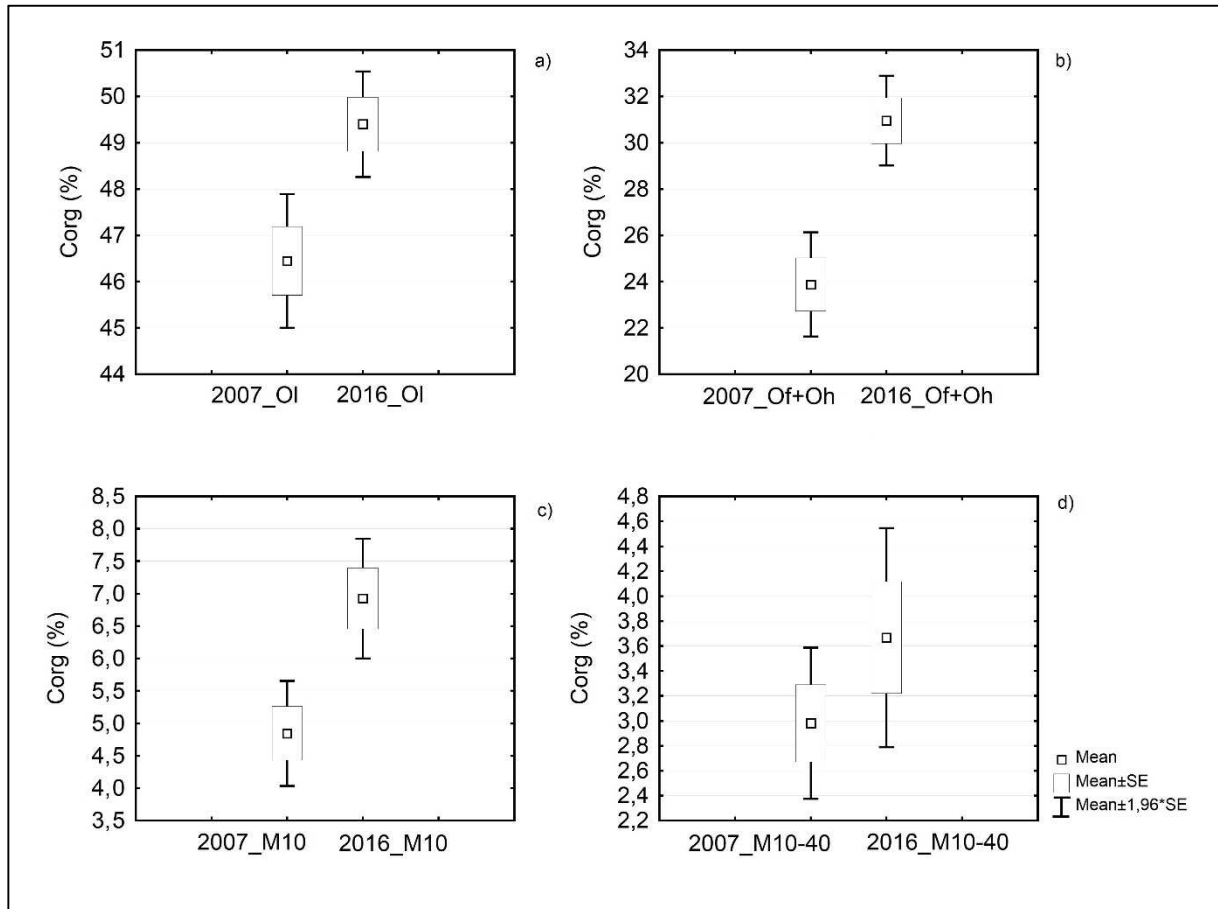
V okviru te mreže (slika 7) smo v letu 2016 ponovili vzorčenje gozdnih tal, ki smo ga prvič opravili leta 2007. Tla smo ponovno vzorčili na 30 ploskvah, kar obsega približno 20 % vseh ploskev na mreži. Vzorčenje smo izvedli na točkah južne in jugozahodne Slovenije. To območje smo izbrali z namenom, da preverimo morebitne spremembe v tleh, ki so na tem območju morda nastale zaradi žleda v letu 2014. Glavni cilj je bil ovrednotiti količino ogljika in dušika v gozdnih tleh ter zaznati morebitne spremembe.

Slika 7: Lokacije točk na mreži 8 × 8 km, kjer smo opravili vzorčenje tal. Ploskve, označene z rdečim krogom, smo vzorčili leta 2007 in 2016.

Rezultati vzorčenja in meritev debeline organskih horizontov (Ol, Of in Oh) kažejo na to, da je na izbranih 30 KPP statistično značilno višja debelina podhorizonta Ol v povprečju za 1 cm. Nasprotno pa se je debelina podhorizontov Of in Oh v letu 2016 letih statistično značilno zmanjšala za 1 cm v primerjavi z letom 2007.

Delež organskega ogljika (C_{org}) v tleh je bil v letu 2016 statistično večji kakor v letu 2007 v vseh merjenih organskih podhorizontih in v mineralnem delu tal na globini od 0 do 10 cm (slika 8). Povečanje njegovega deleža smo zaznali tudi v mineralnem delu tal na globini od 10 do 40 cm, vendar je neznačilen in znaša v povprečju približno 0,6 g/100 g.

Slika 8: Delež ogljika po posameznih horizontih in globinah tal za leti 2007 in 2016. (OI = organski podhorizont, ki ga sestavlja rastlinski opad, Of = organski podhorizont iz delno razkrojenih rastlinskih ostankov, Oh = organski podhorizont iz humificirane organske snovi, M10 = mineralni del tal 0–10 cm, M10-40 = mineralni del tal 10–40 cm globine)

Delež dušika (N) v vseh organskih podhorizontih je v letu 2016 ostal nespremenjen glede na leto 2007. Prav tako se ni spremenil njegov delež v mineralnih tleh na globini od 10 do 40 cm. Zaznali pa smo statistično značilno povečanje dušika v mineralnih tleh na globini od 0 do 10 cm.

Povečano skladiščenje organskega ogljika v gozdnih tleh kaže na pozitiven prispevek k ponoru ogljika v Sloveniji in pripomore k blaženju vzrokov podnebnih sprememb. Kljub nekoliko manjšemu vnosu dušika iz atmosfere se količina dušika ni zmanjšala in še naprej predstavlja dovoljšno, ponekod celo presežno (glede na razpoložljivost drugih hranil v gozdnih tleh, predvsem fosforja) količino vnosa tega hranila v gozdni ekosistem.

Indikator 2.3: Osutost drevja

Razvrednotenje in poškodovanost gozdov se v Sloveniji spremljata že od leta 1987. Eden od pomembnejših kazalcev je ocena osutosti krošnje, ki poda posredno informacijo o vitalnosti in poškodovanosti drevesa. Osutost je na oko ocenjeni delež manjkajočih asimilacijskih organov (listov, iglic) v primerjavi z normalno olistanim drevesom istega socialnega položaja, iste drevesne vrste in z enakega rastišča. Kazalnik se ocenjuje na 5 % natančno. Za poškodovano se šteje tisto drevo, katerega osutost drevesne krošnje je večja od 25 %.

Indikator je razvila delovna skupina International Cooperative Programme Forests. Indikator je mednarodno primerljiv in ga v okviru merila ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnih ekosistemov navaja

tudi gradivo MCPFE 2003. Predlagan pa je tudi za uvrstitev med indikatorje Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO/TBFRA).

Za Slovenijo časovna vrsta osutosti dreves za celotno obdobje kaže, da se je v letih od 1991 do 2000 stanje gozdov slabšalo, od leta 2000 pa je dokaj stabilno. V obdobju 2007–2009 je bila povprečna osutost iglavcev in listavcev podobna. Na začetku obdobja 2015–2019 opazamo veliko povečanje osutosti dreves, nato pa stabilno poslabševanje stanja – povečevanja osutosti – tako pri iglavcih kakor pri listavcih.

Povečevanje osutosti je opaženo tudi na evropski ravni. Povprečna osutost v slovenskih gozdovih 28,0 % (leto 2019) je še vedno večja, kakor je povprečje za države EU (23,4 %). V zadnjem obdobju se je delež poškodovanih dreves povečal na 37,7 % (leto 2019) in tudi ta delež je v slovenskih gozdovih precej večji, kakor je povprečje za države EU (26,4 %).

Povprečna osutost iglavcev je dosegla rekordno visoko vrednost leta 2015 (29,7 %), nato je leta 2016 padla (28,5 %) in začela počasi naraščati na 28,7 % (leto 2019). V zadnjem petletnem obdobju se povprečna osutost iglavcev gibala med 27,5 % in 29,7 %. Nasprotno pa je bila povprečna osutost listavcev najnižja leta 2016 (25,7 %), potem je začela naraščati na 27,6 % (leto 2019). V zadnjem petletnem obdobju se je povprečna osutost listavcev gibala med 25,7 % in 27,6 %. Povprečna osutost je pri iglavcih vsa leta nekaj odstotnih točk večja kakor pri listavcih.

Stanje osutosti drevja v letu 2019 kaže na nadaljnjo počasno obnovo asimilacijskega aparata tako pri iglavcih kakor pri listavcih. Okrevanje pri iglavcih je nejasno zaradi gradacij podlubnikov, ki so posledica velikih količin podrtega in poškodovanega drevja v gozdovih po letu 2014. Okrevanje pri listavcih je tudi nestabilno, saj se je začetna moč obnove krošenj (adventivni poganjki) ustavila.

Preglednica 13: Osutost krošenj v obdobju 2015–2019

Indikator	2015	2016	2017	2018	2019
Osutost krošenj (%)	28,1	26,7	27,5	27,4	28,0

Vir: ICP Forests Level I

Indikator 2.4: Poškodovanost gozdov

Posledice podnebnih sprememb negativno vplivajo na zdravje in vitalnost gozdov. Vse pogostejši so ekstremni vremenski pojavi (suša, veter, žled, sneg) tako na regionalni kakor tudi na državni ravni. Posek dreves, poškodovanih zaradi naravnih ujm, se povečuje. Podobno velja za sanitarno sečnjo zaradi napada podlubnikov. S podnebnimi spremembami je povezano tudi pojavljanje novih bolezni, škodljivcev in tujerodnih invazivnih vrst, ki dodatno ogrožajo gozdni ekosistem. Višje temperature in suša povečujejo tveganja za gozdne požare, ki pa jih je mogoče zmanjšati z izboljšanjem preventivnih ukrepov. Spremembe podnebja vplivajo tudi na obseg prenamnožitve žuželk in razmah bolezni, ki ogrožajo gozd.

Žledolomu ekstremnih razsežnosti leta 2014 je v letih 2015–2017 sledila ekstremna prenamnožitev smrekovih podlubnikov. Leta 2017 in 2018 sta gozdove dodatno prizadela dva obsežnejša vetroloma in ta sta povzročila novo prenamnožitev smrekovih podlubnikov v letih, ki so sledila.

Preglednica 14: Posek po vzrokih poškodovanosti

Kategorija	2015	2016	2017	2018	2019
Žuželke (m ³)	1.818.147	2.321.287	1.839.994	737.559	1.341.028
Bolezni (m ³)	113.958	142.372	167.094	158.839	188.322
Abiotiski dejavniki* (m ³)	1.826.282	1.171.404	395.490	3.054.154	1.143.888
Požari (m ³)	252	745	3.493	1.103	498
Drugo** (m ³)	183.170	133.086	137.237	92.262	161.887
SKUPAJ (m³)	3.941.809	3.768.894	2.543.308	4.043.917	2.835.623

*Abiotiski dejavniki: veter, sneg, žled, plaz oziroma usad

** Drugo: divjad, izpusti, delo v gozdu in drugo

Vir: letna poročila o gozdovih ZGS

Poškodbe po navedenih ujmah (preglednica 14) so večinoma razpršene po gozdovih, zato podajamo poškodovanost v obsegu posekane lesne mase poškodovanega drevja v poročevalskem letu zaradi poškodb. Večjo poškodovanost gozdov prikazujemo po škodnih dogodkih v preglednici 15.

Preglednica 15: Posledice naravnih ujm in drugih nesreč 2015–2019

Leto	Vzrok poškodb	Območje večje poškodovanosti gozdov	Površina poškodovanega gozda (ha)	Poškodovano drevje za posek (m ³)
2015	Prenamnožitev podlubnikov	Gozdovi iglavcev na območju žledoloma iz leta 2014 (vse GGO razen GGO Murska Sobota in Kraškega GGO)	200.000	2.150.000
2016	Prenamnožitev podlubnikov	Gozdovi iglavcev na območju žledoloma iz leta 2014 (vse GGO, razen GGO Murska Sobota in Kraškega GGO)	230.000	2.210.000
2017	Prenamnožitev podlubnikov	Gozdovi iglavcev na območju žledoloma iz leta 2014 (vse GGO, razen GGO Murska Sobota in Kraškega GGO)	190.000	1.720.000
2017	Veter	GGO Kočevje, Postojna, Slovenj Gradec	224.000	2.200.000
2018	Prenamnožitev podlubnikov	GGO Bled	90.000	700.000
2018	Veter	GGO Slovenj Gradec	39.500	260.500
2019	Prenamnožitev podlubnikov	GGO Bled, Kočevje, Slovenj Gradec, Maribor	140.000	1.330.000

Vir: ZGS

Vpliv živalske komponente

Rastlinska komponenta gozda je vir hrane za rastlinojedo divjad. Ker struktura gozda po razvojnih fazah kaže izrazito prevladujoč delež starejših razvojnih faz, je pogosto naravnega mladja premalo za potrebe prehrane rastlinojedov in uspešno naravno pomlajevanje. To stanje ponekod poslabšujeta lokalno povečana številnost in gostota rastlinojedov (predvsem jelenjadi). V teh okoljih je lahko znaten vpliv rastlinojede divjadi na naravno pomlajevanje. Lokalno lahko nastajajo tudi težave pri obnovi gozdov s sadnjo sadik gozdnega drevja. V zimovališčih se lahko pojavljajo škode zaradi lupljenja in obgrizenja debel v drogovnjakih in letvenjakih smreke, ponekod javorja in velikega jesena.

Zaradi žledoloma v letu 2014 oziroma zmanjšanja deleža čistih smrekovih sestojev zaradi prenamnožitve podlubnikov v letih po žledolomu sta se povečali površina mladovij in s tem tudi prehranska zmogljivost okolja. Zmanjšal se je pritisk rastlinojede parkljaste divjadi na naravno mladje večinskih vrst. Poškodbe naravno pomlajenih jelk in minoritetnih vrst ter poškodbe posajenih sadik se niso veliko zmanjšale. Obseg del za zaščito pred divjadjo se je v zadnjem obdobju povečal skupaj s povečanjem obsega del pri obnovi gozdov s sadnjo sadik drevesnih vrst. Po letu 2017 je pomembno pripomogel k zmanjšanju objedanja gozdnega mladja tudi povečan odvzem, zlasti jelenjadi.

Gozd in podnebne spremembe

Slovenski gozd v zadnjem desetletju doživlja velike preizkušnje zaradi spreminjajočega se naravnega in tudi družbenega okolja. Učinki podnebnih sprememb na gozdne ekosisteme so dejstvo, saj jih lahko občutimo tako v Sloveniji kakor po vsem svetu. V večini primerov podnebne spremembe negativno vplivajo na gozdove in zagotavljanje njihovih funkcij, od lesnoproizvodne pa do nabora ekoloških in družbenih funkcij gozda. Le v redkih primerih naj bi se razmere za uspevanje gozda izboljšale, in to le tam, kjer je nizka povprečna temperatura zraka trenutno omejitveni dejavnik, razporeditev padavin blizu optimalni, zaloge in dostopnost hranil pa ustrezne.

Različni ekstremni dogodki v gozdovih so sicer naravni pojav, ki pomeni preizkušnjo stabilnosti, odpornosti, prilagodljivosti in vitalnosti gozdnega ekosistema, v zadnjih letih pa se tovrstni izzivi slovenskemu gozdu pojavljajo vse pogosteje in so posledica globalno spreminjajočega se naravnega okolja in našega podnebja. Napovedi predvidenih vplivov podnebnih sprememb v našem okolju so:

zviševanje povprečne letne temperature zraka, večja sušnost v vegetacijskem obdobju, drugačna razporeditev padavin (več padavin pozimi in manj poleti), spremenjeni deleži drevesnih vrst v gozdovih, pogostejši pojavi naravnih ujm, širjenje tujerodnih vrst in razmah bolezni ter škodljivcev v okolju.

Ključni odziv javne gozdarske službe na podnebne spremembe je prilagajanje gospodarjenja z gozdovi tako na ravni gozdnih sestojev kot širše na regionalni in nacionalni ravni. Prav tako prilagajanje ni omejeno na ukrepe gojenja in varstva gozdov, ampak vključuje vsa področja gozdarstva in gozdno politiko nasploh.

Pri gospodarjenju z gozdovi stopajo v ospredje sanacija poškodb v gozdovih in ukrepi varstva gozdov. V letih 2015–2019 je bil povprečni sanitarni posek poškodovanega in obolelega drevja v slovenskih gozdovih 60 % vsega poseka v gozdovih. Z naraščanjem deleža sanitarne sečnje se manjša dohodek lastnika gozda, zmanjšuje se varnost pri delu v gozdu, povzročajo se motnje na trgu GLS in gozdarskih storitev, poleg tega pa se zmanjšuje možnost, da bi gozdarska stroka z načrtnim posekom lahko vplivala na prihodnjo strukturo gozdnih sestojev.

Uspešna prilagoditev temelji na prilagodljivih sistemih gospodarjenja z gozdovi, še zlasti pri sanaciji posledic naravnih ujm v gozdovih. Trajnostno, sonaravno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi, kakor ga v zadnjih 60 letih razvijamo v Sloveniji, je učinkovit okvir za odzivanje na podnebne spremembe. Ob učinkoviti gozdarski upravi omogoča prilagajanje gozdnogospodarskih odločitev, saj je zaradi hitrih sprememb sedanje znanje o delovanju ekosistemov omejeno, prihodnost pa negotova. Pričakovane motnje v razvoju gozdov zaradi podnebnih sprememb v Sloveniji bi bile še večje, če ne bi imeli dokaj velike naravne biotske raznovrstnosti gozdov, velike samoobnovitvene sposobnosti v pretežnem delu gozdov in prevladujočega skupinsko postopnega malopovršinskega gojenja gozdov.

Glavni sedanji izziv pri gospodarjenju z gozdovi v Sloveniji je tako prilagajanje drevesne sestave v gozdnih sestojih. Smreka je pri tem zaradi sprememb podnebja najbolj ogrožena, še posebno na gozdnih rastiščih, kamor po naravi ne spada, to je predvsem v nižinah in na sušnih območjih. Bukev je veliko bolj prilagodljiva vrsta, čeprav se bodo najverjetneje slabšale razmere za njeno uspevanje, podobno kot za večino drugih najpogostejših drevesnih vrst v slovenskih gozdovih. Treba je še naprej načrtno zmanjševati delež smreke na zanje neprimernih rastiščih, pospeševati pestro paletu drugih, konkretnemu rastišču prilagojenih drevesnih vrst (predvsem toploljubnih in sušnovzdržnih) ter pospeševati njihovo gensko pestrost.

Povečana obnova gozda po naravnih ujmah v Sloveniji omogoča izbiro drevesnih vrst in njihovih provenienc, za katere se domneva, da so bolj prilagojene na spreminjajoče se okolje. Pri obnovi s sadnjo sta najbolj zanesljivi uporaba gozdnega reprodukcijskega materiala avtohtonih drevesnih vrst in njihovih provenienc ter uporaba ustrezne zmesi različnih drevesnih vrst, provenienc in genotipov. Kjer je le mogoče, zagotavljamo in usmerjamo naravno obnovo gozdnih sestojev.

Ukrepi prilagajanja gospodarjenja z gozdovi so usmerjeni v povečevanje stabilnosti in odpornosti gozdnih sestojev proti pričakovanim pogostejšim naravnim ujmam (vetrolomi, snegolomi) z nego gozda, redčenji in ponekod tudi s prilagajanjem proizvodnih dob.

V zvezi s pričakovano večjo pogostostjo pojavov škodljivih organizmov se razvijajo protokoli za spremljanje škodljivcev in bolezni, vzpostavitev nadzornih mrež in uporaba sistemov zgodnjega odkrivanja in hitrega odzivanja (ZOHO).

Slovenija za zagotavljanje zdravstvenega varstva rastlin v gozdarstvu izvaja različne naloge in dejavnosti na upravni, inšpekcijski in strokovni ravni. V skladu s fitosanitarnim programom EU izvajamo programe preiskav za ugotavljanje navzočnosti karantenskih škodljivih organizmov, ki so v zakonodaji EU opredeljeni kot posebej nevarni za kmetijstvo, gozdarstvo in okolje.

Spremembe v naravnem okolju in globalizacija prinašajo tudi vse večjo nevarnost razmnožitve karantenskih in invazivnih tujerodnih vrst, ki se lahko na nove okoljske razmere čisto prilagodijo in se uspešno razmnožujejo. kmalu postanejo zelo številne in začnejo povzročati okoljsko ali gospodarsko škodo. Ko se invazivne vrste v novem okolju razširijo, jih pogosto ni več mogoče odstraniti, zato so zelo pomembni preventivni ukrepi, s katerimi preprečujemo vnose novih tujerodnih vrst, ozaveščanje javnosti o njihovi nevarnosti in vzpostavitev sistema ZOHO. Ta omogoča zaznavo novih tujerodnih vrst v

zgodnjih fazah širjenja, oceno tveganja njihove naselitve in hitro ukrepanje, s katerim vrste odstranimo ali zamejimo širjenje ter ublažimo njihove škodljive vplive na okolje, gospodarstvo ali zdravje ljudi.

Zaradi tretjinskega deleža smreke v LZ v kombinaciji s podnebnimi spremembami so velika grožnja smrekovi podlubniki. Zmanjšamo jo lahko le z dosledno izvedbo vseh ukrepov varstva gozdov (na primer sanitarna sečnja, ukrepi ravnanja s sečnimi ostanki), kar pa je pogosto težko zagotoviti. Tveganje za njihovo prenamnožitev lahko zmanjšujemo tudi s povečanjem deleža listavcev in drugih iglavcev, pri tem pa mora biti izbira drevesnih vrst prilagojena napovedim glede potencialne ustreznosti drevesnih vrst v podnebnih spremembah. Poleg tega lahko ogroženost zaradi podlubnikov zmanjšamo z zmanjševanjem deleža starih smrekovih gozdov, rednim spremljanjem stanja gozdnih sestojev, odstranjevanjem virov potencialne naselitve podlubnikov, izboljšanjem odprtosti gozdov v ogroženih gozdnih predelih in načrtnim spremljanjem razvoja in gostote populacij podlubnikov v okolju.

Nevarnost gozdnih požarov v Sloveniji se je v zadnjih letih povečala in se bo še naprej povečevala, predvsem zaradi pogostejših sušnih obdobj, višjih poletnih temperatur in večje vetrovnosti. Ključni ukrepi za zmanjšanje požarne ogroženosti so zmanjšanje akumulacije goriva v gozdnih sestojih z različnimi metodami redčenja, izbor drevesnih vrst, ki so manj občutljive za ogenj, gradnja in vzdrževanje protipožarne infrastrukture, priprava načrtov varstva pred požari in povezovanje vseh akterjev varstva pred požari v določenem okolju.

Poseben poudarek so dobili ukrepi za dejavno usmerjanje razvoja varovalnih in zaščitnih gozdov, ki bodo v vremensko nestabilnem okolju postali zelo pomembni tako za ohranitev gozdov kakor za varovanje gozdnih tal in človekove infrastrukture.

Za zagotavljanje trajnega razvoja gozdov je večji poudarek dobilo tudi vzdrževanje biotske in genske pestrosti gozdov z oblikovanjem vrstno pestrih in robustnih robov gozda, oblikovanjem ekoloških koridorjev, ohranitvijo starih in mrtvih dreves, preprečevanjem nadaljnega drobljenja gozdov in dinamičnim vzpostavljanjem ekocelic za ogrožene vrste. Možnost preživetja gozdnega drevja je v veliki meri odvisna od genske pestrosti domačih drevesnih vrst, ki jo je treba varovati z vsemi ukrepi gospodarjenja z gozdom in stalno spremljati, za kar je bil v zadnjih letih v Sloveniji s pomočjo projekta LIFE GENMON zgrajen sistem genetskega monitoringa.

Indikator 2.5 Degradacija gozdov

Indikator spremlja degradacijo gozdne krajine. Svetovalni odbor FE opozarja, da novi kvantitativni kazalniki, sprejeti leta 2015, kamor spada tudi indikator 2.5: Degradacija gozdnih površin, še niso čisto primerni za uporabo in jih je treba v obdobju do naslednjega poročanja preveriti s pilotnimi projekti. Z njimi naj bi preverili razpoložljivost, izvedljivost in zanesljivost podatkov za uporabo omenjenih indikatorjev, kar bi služilo za poglobljeno oceno in razpravo na ravni uporabe. Pri indikatorju 2.5 je treba tudi preveriti, ali naj se uvrsti v kriterij 2 ali 5.

Indikator C2: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnega ekosistema

Ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdov je zelo pomembno v državnih gozdnih politikah kakor tudi na ravni EU in mednarodni ravni. Glavni izzivi vključujejo potrebo po soočanju z naraščajočim tveganjem škode zaradi škodljivih organizmov in ekstremnih vremenskih pojavov, množičnega umiranja dreves in celih sestojev ter nejasne zmožnosti prilagajanja drevesnih vrst podnebnim spremembam.

Možnosti za ukrepanje na tem področju so se povečale s sprejetjem ZUOPŠP. Ta zakon določa dodatne ukrepe za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacij podlubnikov kot pomoč prizadetim lastnikom gozdov.

Na podlagi ZG JGS spremlja stanje in razvoj gozdov vključno s stanjem poškodovanosti in razvrednotenja gozdov ter spremlja biotsko ravnovesje v gozdovih. Metodološko se spremljanje stanja

poškodovanosti gozdov izvaja v skladu s CLRTAP. Pod okriljem te konvencije, zavezujoče od leta 1983, je UNECE leta 1985 ustanovil mednarodni program ICP Forests, katerega cilj je spremljanje stanja gozdov in učinkov na gozdne ekosisteme. V ICP Forests je danes vključenih 42 držav.

Vsebinsko gledano ICP Forests ločeno obravnava dva sklopa. Prvi (raven I) se izvaja od leta 1985. Obsega velikoprostorsko statistično inventuro zdravstvenega stanja gozdov. Cilj ravni I je preučevanje obsega, površinske porazdelitve in tendence razvoja stanja gozdov. Vse do prenehanja veljavnosti uredbe Forest Focus je ta inventura potekala na sistematični mreži 16 × 16 km, položeni preko vseh držav EU in tudi drugih evropskih držav. Drugi sklop (raven II) se imenuje intenzivni monitoring gozdnih ekosistemov in se je začel izvajati leta 1994. V dopolnilo prvemu sta njegovi nalogi izboljšanje znanja in boljše razumevanje učinkov onesnaženega zraka in drugih stresorjev (suša, depoziti) na gozdne ekosisteme. Leta 2007 je uredba prenehala veljati, zato se ta raven izvaja v skrčenem obsegu glede na strokovne prednostne naloge in v skladu z razpoložljivimi sredstvi.

Zaradi odsotnosti skupne gozdne politike na ravni EU so to področje v preteklosti urejali predpisi, ki so trajali le določen čas, ali celo projekti. Ko so se iztekli, je bilo treba izvajanje in financiranje urediti drugače, praviloma pa v okviru javne gozdarske službe. Zato je bilo v letu 2009 s Pravilnikom o varstvu gozdov določeno, da javna gozdarska služba spremlja razvrednotenost in poškodovanost gozdov ter vplive na blaženje podnebnih sprememb. Spremljanje stanja gozdov se nanaša predvsem na vpliv atmosferskega onesnaževanja gozdnih ekosistemov, vpliv podnebnih sprememb na gozdne ekosisteme in dinamiko količine ogljika v gozdnih ekosistemih. Ti podatki se spremljajo v skladu s CLRTAP, Okvirno konvencijo Združenih narodov o spremembi podnebja in Resolucijo MCPFE. GIS vsako leto izdela metodologijo in jo predloži MKGP ter v skladu z njo pripravi letna poročila o spremljanju stanja gozdov.

Kriterij 3: Ohranjanje in spodbujanje proizvodnih funkcij gozdov (lesnih in nelesnih)

Indikator 3.1: Prirastek in posek

Pomemben pokazatelj trajnostnega gospodarjenja z gozdovi je primerjava med prirastkom in posekom. Prirastek se je v letih 2015–2019 povečal s 7,27 m³/ha v letu 2015 na 7,50 m³/ha v letu 2019. Posek se je v letih spreminjal od 4,22 m³/ha v letu 2016 do 5,16 m³/ha v letu 2017. Tako je posek v letu 2015 znašal 70 % prirastka, v letu 2019 pa le 60 %.

Realizirani posek je v vseh letih zaostajal za možnim posekom in je nihal med 75 in 95 %. Pri iglavcih je realizirani posek vsa leta presegal načrtovani možni posek (od 111 do 138 %), medtem ko je bil pri listavcih posek manjši od možnega (od 44 do 61 %). Povečan posek iglavcev in zato povečan celotni posek sta predvsem posledica naravnih ujm (žledolom, vetrolomi, gradacije podlubnikov). Sanitarni posek je nihal med 40 % in 57 % realiziranega poseka.

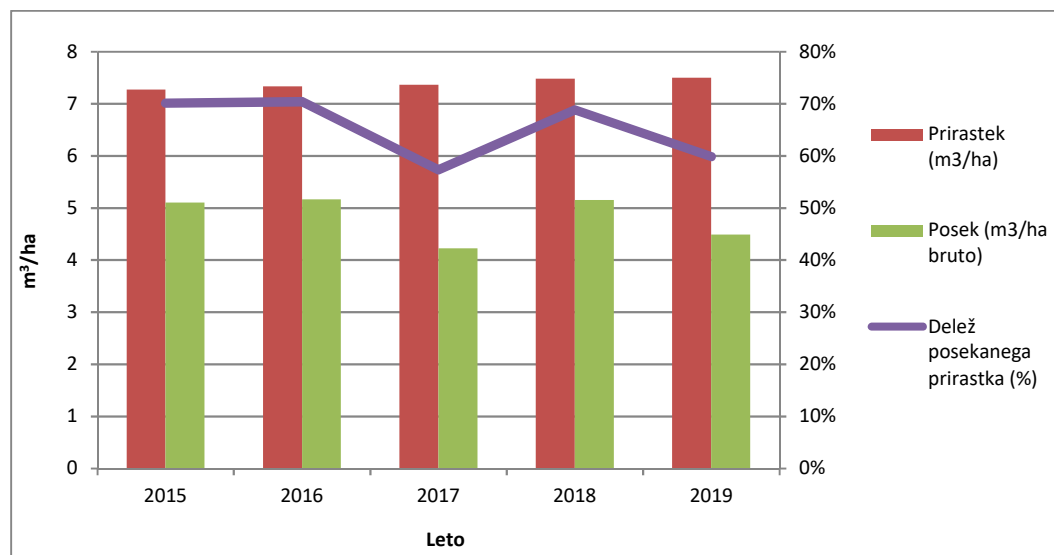
Celoten možni posek v slovenskih gozdovih se je vsako leto povečeval in se je v obdobju 2015–2019 gibal od 73,6 do 79,1 % prirastka. Od leta 2017 dalje je načrtovani možni posek na ravni Slovenije v skladu z usmeritvami NGP nad 75 % prirastka.

Skupna letna količina nedovoljenih sečenj se je v obdobju 2015–2019 gibala med 19.000 m³ in 30.000 m³ bruto lesne mase, kar v povprečju pomeni 0,5 % od realiziranega poseka. Največ primerov nedovoljenih posekov je bilo evidentiranih v letu 2017 (1961), najmanj pa v letu 2018 (1283).

Preglednica 16: Prirastek, posek in struktura poseka od leta 2015 do 2019

Indikator	2015	2016	2017	2018	2019
Prirastek (m ³ /ha)	7,27	7,33	7,36	7,48	7,50
Posek (m ³ /ha bruto)	5,10	5,16	4,22	5,15	4,49
Posek (mio m ³ bruto)	6.031.042	6.102.630	4.984.635	6.060.959	5.287.863

Vir: ZGS

Slika 9: Prirastek, posek in delež posekanega prirastka v letih 2015–2019. Vir: ZGS

Indikator 3.2: Okrogli les

Obseg pridobljenih gozdnih lesnih sortimentov (neto m³) je od leta 2015 do 2019 nihal; v letu 2016 je proizvodnja okroglega lesa dosegla najvišje količine, odkar obstajajo podatki, in sicer 5,50 milijona m³, najnižje količine v tem obdobju pa so bile dosežene v letu 2017 (4,61 milijona m³). V strukturi proizvodnje GLS so v obdobju 2015–2019 prevladovali iglavci, in sicer v povprečju s 63 % deležem. Glede na namen rabe GLS je v enakem obdobju prevladovala kategorija hlodi za žago in furnir, in sicer v povprečju s 53 %, s 25 % sledi les za kurjavo. Prevladujoča skupina drevesnih vrst pri hlodovini so iglavci (povprečno 74 % v sestavi GLS iglavcev obsegajo hlodi), pri lesu za kurjavo pa listavci (povprečno 56 % v strukturi GLS listavcev obsega les za kurjavo). V državnih gozdovih se povečuje posek industrijskega lesa slabše kakovosti (les za celulozo in plošče) tako pri iglavcih kakor pri listavcih. Glede na drevesne vrste sortimentov se je proizvodnja v državnih gozdovih v letu 2019 izrazito povečala pri listavcih (+82 %) v primerjavi z letom 2018, medtem ko se je pri iglavcih proizvodnja zmanjšala za 35 % v primerjavi z letom prej. Čeprav se je proizvodnja GLS iglavcev zmanjšala za občuten delež, pa je v primerjavi z letom 2017 še vedno 16 % večja, kar kaže na ekstremno leto 2018, predvsem z vidika sanitarnih sečenj (Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva in gozdarstva, 2020). V zasebnih gozdovih se je v letih 2015 in 2016 posek hlodovine povečeval, po letu 2017 pa rahlo upada in je v letu 2019 v sestavi GLS imel 50-% delež. Posek lesa za kurjavo se je od leta 2015 do 2017 zmanjševal in v 2017 dosegel nizek delež v strukturi GLS (29 %), po tem letu pa se posek tega lesa v zasebnih gozdovih spet večja in je v letu 2019 obsegal 35 % delež v strukturi GLS iglavcev in listavcev skupaj.

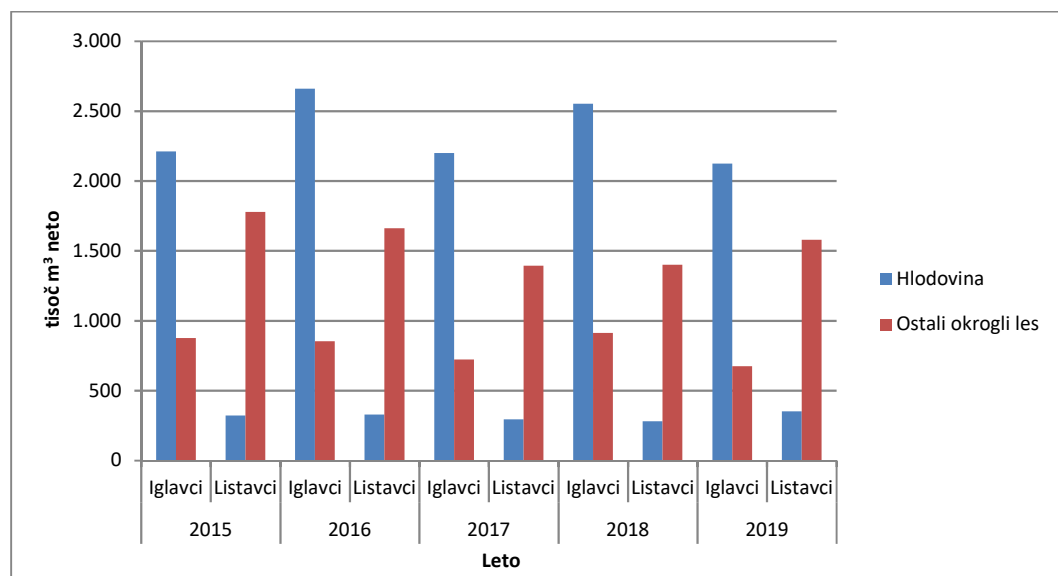
Preglednica 17: Gozdni lesni sortimenti, pridobljeni v Sloveniji (tisoč m³ neto) v letih 2015–2019

Leto		Hlodovina	Les za celulozo in plošče	Drugi okrogel industrijski les	Les za kurjavo	SKUPAJ
2015	Iglavci	2.210	550	100	225	3.085
	Listavci	321	595	77	1.106	2.099
	SKUPAJ	2.531	1.145	177	1.331	5.184
2016	Iglavci	2.660	578	75	200	3.513
	Listavci	329	438	60	1.162	1.988
	SKUPAJ	2.989	1.016	135	1.362	5.501
2017	Iglavci	2.200	532	20	170	2.922
	Listavci	295	400	50	943	1.688
	SKUPAJ	2.495	932	70	1.113	4.610
2018	Iglavci	2.553	659	33	220	3.466
	Listavci	280	366	55	979	1.680
	SKUPAJ	2.833	1.025	88	1.199	5.146
2019	Iglavci	2.123	492	20	163	2.798
	Listavci	352	500	47	1.032	1.931
	SKUPAJ	2.475	992	67	1.195	4.729

Vir: Statistični urad RS

Računska poraba (proizvodnja + uvoz – izvoz) okroglega industrijskega lesa v Sloveniji se je v letih 2015–2017 zmanjševala in je v letu 2017 znašala 1,64 milijona m³. V letu 2018 je poraba preseгла 2 milijona m³, v letu 2019 se je povečala na 2,28 milijona m³. Najbolj se povečuje računsko poraba industrijskega lesa iglavcev, in sicer od leta 2016 naprej, kar lahko pojasnimo s povečanimi količinami tega lesa na trgu zaradi sanacije po številnih naravnih ujmah v slovenskih gozdovih.

Odkupna cena okroglega industrijskega lesa iz zasebnih gozdov se je v obdobju 2015–2018 pri iglavcih povečala za 12 % (z 49,4 EUR/m³ na 55,2 EUR/m³) ter je nato v letu 2019 upadla na 51,8 EUR/m³. Pri listavcih pa se je v celotnem obravnavanem obdobju odkupna cena povečevala, in sicer s 46,7 EUR/m³ v letu 2015 na 71,0 EUR/m³ v letu 2019. Najbolj izrazito narašča cena hlodovine hrasta, glavni razlog za to je povečano povpraševanje po tem lesu, predvsem po hlodovini izredne kakovosti. Cena okroglega lesa za kurjavo se je v obdobju 2015–2019 tudi povečevala, in sicer z 29,4 EUR/m³ v letu 2015 na 45,7 EUR/m³ v letu 2019.

Slika 10: Pridobljeni GLS v obdobju 2015–2019. Vir: GIS

Indikator 3.3: Nelesne dobrine

V gozdovih ljudje za lastne potrebe, rekreacijo in tudi zaradi zaslužka nabirajo nelesne gozdne dobrine. Združimo jih lahko v nekaj skupin:

- drevesni deli: smola, drevesni sok, lubje, vejevje, storži, zelenje, cvetovi, plodovi;
- na gozdnih tleh: jagodičevje, zelišča, industrijske rastline;
- tla: kamenje, rudnine;
- živalski svet: divjad, drobne živali, čebelarjenje;
- glive v gozdovih.

Letni odstrel divjadi vključno z izgubami je v obdobju 2015–2019 v povprečju znašal približno 11.600 osebkov oziroma po biomasi (parkljaste divjadi) okrog 1.233 ton, kar je več kot v preteklem obdobju. Od temeljnih avtohtonih vrst parkljaste divjadi je odvzem v splošnem naraščal pri navadnem jelenu (do leta 2017), divjem prašiču in gamsu ter nekoliko upadel pri srni. Upoštevanje medletna nihanja je nekoliko narasla tudi kumulativna masa rogovja. Z naraščanjem biomase in mase rogovja je narasel tudi potencial za prihodek od prodane divjačine in trofej (neupoštevanje tržne vrednosti mesa in trofej). Načrtovani odvzem je v povprečju (upoštevanje vse vrste divjadi) dokaj stabilno opravljen in brez zaznavnih nihanj, pri posameznih živalih pa medletno različno niha. Dostopen je podatek za leto 2015, ko je vrednost divjačine znašala 891.000 EUR, vrednost trofej pa 444.000 EUR.

V Sloveniji smo od leta 2015 do 2019 pridelali od 653 do 2.047 ton medu letno, od tega od 60 % do 80 % obsega gozdna mana oziroma čebelja paša v gozdovih. Poraba medu na prebivalca se je gibala okoli 1 kg letno. Stopnja samooskrbe z medom je bila v Sloveniji od 41 % do 79 %.

Vsa okrasna gozdna drevesa, pridobljena v Sloveniji, tudi tista, ki so pridobljena na namenskih površinah (drevesnice in podobno), morajo biti ob prevozu in prodaji na vidnem mestu označena s plombo. V ta namen ZGS lastnikom gozdov in lastnikom oziroma najemnikom namenskih zemljišč za pridelavo okrasnih drevesc letno izda od 18.800 do 27.500 plomb. Dostopen je podatek za leto 2015, ko je bilo izdanih 21.495 plomb, vrednost okrasnih gozdnih dreves pa je znašala 215.000 EUR.

Površina gozdov, v katerih se pasejo domače živali, je v primerjavi s skupno površino gozdov zanemarljiva. Pomembna je urejenost paše, kar pomeni, da je paša dovoljena z gozdnogojitvenim načrtom in da je zagotovljeno, da živali ne prehajajo v druge gozdove. V zadnjem obdobju se je delež gozdnih površin z urejeno pašo povečal.

Preglednica 18: Paša v gozdu za leto 2018

	Paša goveje živine in konj	Paša ovc	Paša koz	SKUPAJ
Površina gozdov, kjer se pasejo domače živali (ha)	2.477	466	163	3.106

Vir: ZGS

Indikator 3.4: Storitve

Storitve, povezane z gozdovi, oziroma nelesne gozdne funkcije vključujejo tudi lovstvo, različne oblike rekreacije ter turizma in drugih dejavnosti, ki so posredno ali neposredno povezane z gozdom in gozdnim prostorom. Gozdni prostor je v Sloveniji pomembna prvina okolja tako okoli urbanih središč kakor na podeželju. Podoba turističnih središč in točk kot objektov turizma na kmetijah je na različne načine povezana z gozdom. V gozdnem prostoru je tudi več kot 3.700 enot kulturne dediščine, ki so pomembne tudi za turistično ponudbo. Skupaj z rastočim pomenom zelenega gospodarstva se v zelenem turizmu, ki svoje poslanstvo med drugim gradi na sonaravnosti in trajnosti, krepi tudi vloga in pomen gozda. Natančnejše vrednotenje tega poslanstva gozda ni na voljo.

Storitve gozda oziroma funkcije, ki so povezane z lesom in nekaterimi nelesnimi dobrinami (lov in divjad ter med), se že tradicionalno načrtno spremljajo in natančno vrednotijo, druge pa praviloma ne. To še posebej velja za uravnavne (na primer ponor ogljikovega dioksida, čiščenje vode in zraka), kulturne (na primer rekreacija, turizem) in podporne storitve gozdnih ekosistemov (na primer nastajanje tal, cikel hranil, ogljika in vode). Natančnejše in zanesljivejše vrednotenje drugih storitev gozda je potrebno za celovito predstavitev vseh področij, ki jih obsega gospodarjenje z gozdom. Z vprašanjem, kako natančneje finančno ovrednotiti vse storitve gozda, se bolj ali manj (ne)uspešno ukvarjajo tako rekoč vse države, so pa na tem področju vidni znatni premiki tako glede razvoja metodoloških pristopov kakor tudi glede izvedbe celovitih raziskav vrednotenja ekosistemskih storitev. Kar nekaj mednarodnih pobud oziroma gibanj – Ecosystem Service Partnership, Millennium Ecosystem Assessment, The Economics of Ecosystems & Biodiversity – intenzivno razvija pristope vrednotenja, spodbuja njihovo izvedbo v okviru pilotnih raziskav ter povezuje strokovnjake in uporabnike. V te se vključujejo tudi raziskovalne skupine iz Slovenije.

Slovenija za površine zasebnih gozdov, v katerih ekološke in socialne funkcije določajo način gospodarjenja, ki je opredeljen v gozdnogospodarskih načrtih, iz proračuna ne namenja posebnih finančnih spodbud. Ne glede na številne metode vrednotenja nelesnih gozdnih funkcij (obstaja vsaj 26 različnih skupin metodoloških pristopov), njihovo omejeno poznavanje in posebnost njihove uporabe se v nekaterih državah redko uporabljajo, prav zato se verjetno pri nas ne izvajata njihovo spremljanje in vrednotenje. To je ena od glavnih ovir za načrtno ureditev tega področja. Uporaba zanesljivih metod bi bila tudi pri nas koristna za učinkovitejše urejanje odnosov med državo, javnostjo in lastniki zasebnih gozdov. Tu se zaradi vse večjih pritiskov na gozd, povezanih s turizmom, rekreacijo in drugimi dejavnostmi, pojavljajo vse številnejši konflikti. Na tem področju je najbolj razvpit proces umeščanja gorskega kolesarstva v gozdni prostor, ki ob sodelovanju vseh zainteresiranih deležnikov poteka že vse od sprejetja gorskemu kolesarstvu nenaklonjene Uredbe o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju leta 1995.

Indikator C3: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje in spodbujanje proizvodnih funkcij gozdov

Gozd je naravni vir, ki ob pravilnem ravnanju z njim trajno daje določene proizvode, ki jih je mogoče ovrednotiti, pa tudi take, za katere trenutno še težko izrazimo njihovo vrednost. Vemo samo, da so splošne koristi, ki jih gozd daje, veliko večje od vrednosti ekonomsko izrazljivih proizvodov, njihovo konkretno vrednotenje pa je še vedno izjemno težavno in bo pomemben izziv v prihodnje.

Gospodarjenje z gozdovi se izvaja na podlagi določil ZG, ciljev in usmeritev NGP, OP NGP 2017-2021 ter načrtov za gospodarjenje z gozdovi. Z njimi se zagotavljajo pogoji za večnamensko gospodarjenje z gozdovi v skladu z varstvom okolja in naravnih vrednot in spremljanje stanja gozda kot ekosistema in usmerjanje njegovega razvoja ter s tem tudi zagotavljanje vseh z ustavo določenih funkcij. Z gozdnogospodarskimi in gozdnogojitvenimi načrti so gospodarski gozdovi v celoti pokriti. Letno se z gozdnogojitvenimi načrti obnovi 6–8 % površine gospodarskih gozdov. GGN se obnavljajo na 10 let.

Certifikacija gozdov je pomembna pri komuniciranju in dokazovanju deležnikom in končnim potrošnikom lesa in lesnih izdelkov, da se z gozdovi trajnostno gospodari in da so temu primerno pridobljene njihove dobrine in storitve. Na trgu z gozdno-lesnimi proizvodi se vse bolj išče certificirani les. KGZS je nadaljevala postopek certificiranja gozdov po shemi PEFC, ki je leta 2019 vključevala več kot 292.000 ha gozdov. Leta 2018 je bilo po shemi FSC certificiranih 264.971 ha gozdov; od tega 235.118 ha, ki so v državni lasti (SiDG). Preostalih 29.852 ha pripada predvsem večjim lastnikom gozdov. Površina certificiranih gozdov se povečuje in je obsegala približno 45 % vseh gozdov.

Po ZG se lastninska pravica na gozdovih izvaja tako, da je zagotovljena njihova ekološka, socialna in proizvodna funkcija. Lastnik gozda mora zato gospodariti s svojim gozdom v skladu z gozdnogospodarskim in gozdnogojitvenim načrtom. Lastniki gozdov imajo tudi pravico sodelovati v postopku sprejemanja gozdnogospodarskih načrtov in pri pripravi gozdnogojitvenih načrtov. Njihove potrebe, predlogi in zahteve se v največji možni meri upoštevajo v skladu z ekosistemskimi in zakonskimi omejitvami.

Poudariti je treba, da zakon o gozdovih sicer določa določene prepovedi in omejitve pri gospodarjenju z gozdom na podlagi značaja lastnine, ki jo gozd predstavlja, vendar pa določa tudi sistem (financiranje, sofinanciranje, odškodnine, javna gozdarska služba), ki lastniku gozda pomaga pri njihovem uresničevanju. Predvsem drobna lastniška posest, ki je pri nas značilna za gozdove, ne omogoča vnaprej dobrega gospodarjenja z gozdom (majhna navezanost nanj), zato je pomembno stalno strokovno svetovanje na eni strani, na drugi pa tudi določanje ukrepov, ki jih je zaradi ohranjanja in razvoja funkcij gozdov v javnem interesu obvezno treba opraviti.

Izvedba ukrepov, ki jih je obvezno treba opraviti, se lastniku gozda financira oziroma sofinancira v sorazmerju s tem, koliko posamezni ukrep pripomore k uresničevanju javnih interesov v zvezi z gozdovi. Sofinanciranje iz proračuna Republike Slovenije je urejeno za ukrepe obnove gozdov, nege in varstva gozdov, vzdrževanju gozdnih cest pa tudi za različne ukrepe v zvezi z vzdrževanjem življenjskega okolja prostoživečih živali v gozdu. V letu 2007 so se razpoložljivim sredstvom in proračuna Republike Slovenije prvič v večjem obsegu pridružila tudi sredstva iz Programa razvoja podeželja, ki so bila na voljo tudi v programskem obdobju 2013–2020. Ukrepi pri pospeševanju gradnje gozdnih prometnic in podpori pri nakupu opreme za delo v gozdovih ter ukrepi za preprečevanje in odpravo škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov so vsebinsko ustrezno dopolnili sistem financiranja in sofinanciranja na podlagi Zakona o gozdovih, ki se uveljavlja že od leta 1993.

Gozdne ceste

Splošno o gozdnih cestah v Sloveniji

Dolžina gozdnih cest v Sloveniji se nenehno nekoliko spreminja predvsem zaradi prekatégorizacij v občinske ceste in se že vrsto let giblje od 12.100 do 12.200 km. Odprtost gozdov z gozdnimi cestami tako ostaja okrog 10,3 m/ha (nadalje je odprtost gozdov z vlakami 84 m/ha). Pri gospodarjenju z gozdovi imajo pomembno vlogo tudi javne ceste, saj obsegajo 50 % dolžine vseh gozdarsko produktivnih cest. Moramo pa dodati, da so javne ceste pogojno primerne za gospodarjenje z gozdovi, saj je treba upoštevati veljavno zakonodajo o cestah pri delih v varovalnem pasu oziroma na cestnem telesu, medtem ko gradnjo, vzdrževanje, označitev in uporabo gozdnih cest urejajo predpisi o gozdovih. Gozdne ceste so predvsem namenjene gospodarjenju z gozdom in omogočanju gospodarnega prevoza gozdnih lesnih sortimentov. So sestavni del gozda in v lasti lastnika gozda. Imajo pa javni značaj, da jih lahko na lastno odgovornost uporabljajo tudi drugi uporabniki v skladu z režimom uporabe, ki ga določi ZGS v sodelovanju z lastniki gozdov. To je lahko problematično z vidika smetenja gozda, čezmernega nabiranja gozdnih plodov in vožnje v naravnem okolju, navedeno v zadnjem obdobju narašča. Gozdne ceste, na katerih je več kot 50 % negozdarskega prometa oziroma omogočajo tudi dostop do kmetij, zaselkov, vasi, turističnih objektov, izletniških in drugih podobnih objektov, se prekatégorizirajo v lokalne ceste in jih v upravljanje prevzamejo lokalne skupnosti.

Gradnja gozdnih cest

Gradnja gozdnih cest je v javnem interesu in se lastnikom gozdov sofinancira iz državnih oziroma evropskih sredstev v okviru PRP. Pri načrtovanju gozdnih cest se poleg pomena gozdne ceste za gospodarjenje z gozdovi in prilagajanja naravnemu okolju upoštevajo tudi obstoj in razvoj višinskih kmetij ter turistične in rekreativne potrebe. V Republiki Sloveniji je bilo v letu 2019 še vedno 17.800 ha gozdov, ki niso odprti s cestami. Kljub finančnim spodbudam za gradnjo gozdnih cest iz PRP obseg gradenj še vedno močno zaostaja za cilji iz območnih načrtov. V zadnjih letih se zgradi v povprečju le od 9 do 17 km gozdnih cest (2015: 16,9 km, 2016: 14,3 km, 2017: 9,1 km, 2018: 10,5 km, 2019: 9,3 km). Razloga za nizko realizacijo so razdrobljena zasebna gozdna posest, kjer je težko zbrati predpisanih 75 % soglasij lastnikov gozdov za gradnjo, ter pretežno zahtevnejši tereni, ki so ostali neodprti.

Vzdrževanje gozdnih cest

Vzdrževanje gozdnih cest izvajajo lokalne skupnosti v vseh gozdovih ne glede na lastništvo v skladu s Programom vzdrževanja gozdnih cest, ki ga pripravi ZGS v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi. Vzdrževanje gozdnih cest se financira iz treh virov sredstev. Na ravni Republike Slovenije so največja sredstva lastnikov gozdov (pristojbine), sledijo državna in nato občinska sredstva. Pristojbine se obračunavajo v višini 14,7 % od KD za zasebne gozdove in 20 % od KD za državne gozdove. Ker se je izračun KD gozdov v zadnjih letih precej povečal zaradi v letu 2016 sprejetega Zakona o ugotavljanju katastrskega dohodka (Uradni list RS, št. 63/16) in posodobljenih podatkov o gozdovih (tržni prihodek iz gozdarstva, boniteta zemljišča, rastiščni koeficient), so se povečale tudi pristojbine. Posledično so se povečala tudi sredstva proračuna RS, ki morajo obsegati 33 % od skupnih sredstev (proračuna in pristojbin), da se z njimi pokrije delež vzdrževanja gozdnih cest zaradi negozdarske uporabe oziroma javnega značaja gozdnih cest, ki je 33-%. Sredstva občin niso sistemsko določena. Občine veliko prispevajo predvsem tam, kjer gozdne ceste v veliki meri nadomeščajo javne ceste. Takšen primer so občine v koroški regiji, kjer je večina gozdnih cest edina cestna povezava do kmetij in morajo biti te ceste stalno prevozne.

Od leta 2015 do 2019 so sredstva za vzdrževanje gozdnih cest znašala na leto od 4,7 milijona do 6 milijonov EUR. S temi sredstvi je bilo število vzdrževanih kilometrov v razponu med 5.430 in 6.900 km na leto (vzdrževanje od 45 do 57 % dolžin gozdnih cest). Podatki o dolžinah tistih gozdnih cest, na katerih je bilo izvedeno katero od vzdrževalnih del, so okvirni, saj dela pri vzdrževanju gozdnih cest pogosto ne zajamejo cest po vsej dolžini ali pa so točkovno locirana. Po podatkih Zavoda znaša izračunana višina sredstev, s katero bi se zagotavljalo optimalno vzdrževanje vseh 12.200 km gozdnih cest v Sloveniji, približno 9,8 milijona EUR. Potrebna sredstva so ocenjena na ravni države iz povprečnih cen za najpogostejša dela in materiale. Povprečni strošek vzdrževanja enega kilometra gozdne ceste je sestavni del Programa del in vlaganj v gozdove in se je od leta 2015, ko je bil 769 EUR/ha, povečal na 807 EUR/ha v letu 2019. Dela za vzdrževanje gozdnih cest obsegajo redno, periodično in zimsko vzdrževanje. Na makadamskih gozdnih cestah sta najpogostejši opravili vzdrževanje in obnova vozišča, sledita čiščenje brežin in cestišča, izrednega pomena so tudi dela za odvodnjavanje z gozdnih cest.

Velike težave na gozdnih cestah v zadnjem obdobju povzročajo čedalje pogostejše in intenzivnejše ujme v gozdovih. Pogosteje se vrstijo od leta 2014 naprej: žledolom leta 2014, vetrolom leta 2017, vetrolom leta 2018, prenamnožene populacije podlubnikov. Intenzivne padavine z odnašanjem materiala močno poškodujejo gozdne ceste. Ko ujme poškodujejo tudi gozdove, se po njih iz gozda naenkrat odpeljejo velike količine lesa, kar jih še dodatno poškoduje. Sanacije škod ob manjših neurjih se beležijo in vključijo v redno vzdrževanje, v primeru večjih ujm oziroma celo naravnih nesreč pa ZGS škode oceni na podlagi Pravilnika o podrobnejših merilih za ocenjevanje škod v gozdovih (Ur. l. RS, št. 12/09). V tem primeru so občine upravičene do prejema sredstev iz proračunske rezerve, opazamo pa, da ta sredstva verjetno zaradi omejenosti sredstev le redko namenijo za odpravo posledic škode na gozdnih cestah, prej na drugih stvareh v skladu s programi odprave posledic škode.

K vzdrževanosti gozdnih cest so pomembno pripomogla tudi sredstva nekdanjega SKZG Republike Slovenije oziroma od leta 2016 naprej ustanovljene družbe SiDG, ki je v letih 2018 in 2019 letno prispevala dodatnih približno 700.000 EUR za obnovo gozdnih cest po naravnih ujmah. V letu 2015 je za sanacijo škode na gozdnih cestah po žledolomu 2014 prispevala tudi EU 298.137 EUR iz solidarnostnega sklada EU. Tudi občine so za sanacijo gozdnih cest po žledolomu morale v letih 2014, 2015 in 2016 na podlagi tako imenovanega interventnega zakona prispevati sredstva iz koncesijskih dajatev iz državnih gozdov.

Brez navedenih dodatnih sredstev bi zaradi pogostih ujm in posledično povečane sečnje in odvoza lesa z razpoložljivimi sredstvi težko zagotavljali kakovostno vzdrževanje gozdnih cest.

Glede sredstev za sofinanciranje vzdrževanja gozdnih cest je problematično tudi, da sredstva občin niso sistemsko določena oziroma nekatere občine prispevajo veliko, druge pa malo ali celo nič. Občine veliko prispevajo predvsem tam, kjer gozdne ceste v veliki meri nadomeščajo javne ceste. Takšen primer so občine v koroški regiji, kjer je večina gozdnih cest edina cestna povezava do kmetij in morajo biti te ceste stalno prevozne. Delno občine namenijo za vzdrževanje gozdnih cest tudi sredstva koncesijskih dajatev iz državnih gozdov, ki jih pridobijo občine, kjer so državni gozdovi.

Gozdne vlake

Za gospodarno spravilo lesa moramo imeti razpredeno tudi dovolj gosto mrežo gozdnih vlak. Danes je ta mreža kljub pospešeni gradnji ponekod še vedno pomanjkljiva, zato jo moramo stalno dograjevati.

Gozdna vlaka je grajena ali negrajena/pripravljena gozdna prometnica, namenjena spravilu lesa s pravnimi sredstvi. Sistem odpiranja gozdov z gozdnimi vlakami sestavlja okvirno in podrobno načrtovanje odpiranja gozdov. Okvirno načrtovanje poteka v okviru gozdnogospodarskega načrtovanja, podrobno načrtovanje pa poteka v okviru izdelave gozdnogojitvenega načrta. Gozdne vlake načrtuje Zavod v sodelovanju z lastnikom gozda in v tem okviru zagotovi tudi prenos načrtovane trase na teren.

Preglednica 19: Gradnja in rekonstrukcija gozdnih vlak (km)

Leto	Zasebni gozdovi		Državni gozdovi		SKUPAJ	
	novogradnja	rekonstrukcija	novogradnja	rekonstrukcija	novogradnja	rekonstrukcija
2015	255,0	58,4	139,0	104,1	394,0	162,5
2016	266,0	53,5	129,6	75,6	395,6	129,1
2017	366,9	50,1	90,6	63,3	457,5	113,4
2018	324,2	49,0	89,8	47,1	414,0	96,1
2019	282,0	48,0	93,5	41,7	375,5	89,7
SKUPAJ	1.494,1	259,0	542,5	331,8	2.036,6	590,8

Na dokaj intenzivno gradnjo gozdnih vlak so imele velik vpliv sanacije po ujmah prizadetih gozdnih sestojev (sanacija žledoloma in gradacije podlubnikov v letih po žledolomu) saj je bilo treba zgraditi nove gozdne vlake in rekonstruirati nekatere od že obstoječih, ki niso bile ustrezne za spravilo s sodobnimi pravnimi sredstvi.

V evidenci gozdnih vlak, ki jo vodi Zavod za gozdove, je evidentiranih približno 99.200 km gozdnih vlak, kar znaša v povprečju 84 m/ha gozda.

Protipožarne preseke

Protipožarne preseke se gradijo in vzdržujejo na območju gozdov z veliko in zelo veliko požarno ogroženostjo. Takšen je večji del gozdov v Kraškem GGO, del gozdov tudi v GGO Tolmin in GGO Postojna. Sistem protipožarnih presek je namenjen hitrim intervencijam za gašenje požarov v naravnem okolju. V letih 2015–2019 se je letno zgradilo v povprečju 8 km protipožarnih presek ter vzdrževalo 177 km presek. Obseg izvedenih del ne dosegata potreb.

Kriterij 4: Ohranjanje, varstvo in primerna krepitev biotske raznovrstnosti gozdnih ekosistemov

Indikator 4.1: Drevesna sestava

Drevesna sestava se od leta 1970 znatno spreminja. Spremljamo večanje deleža listavcev ter zmanjševanje deleža in staranje populacije jelke in smreke. Na splošno se ohranjenost naravne drevesne sestave gozdov izboljšuje. Raznovrstnost drevesnih vrst pripomore k zagotavljanju ekoloških

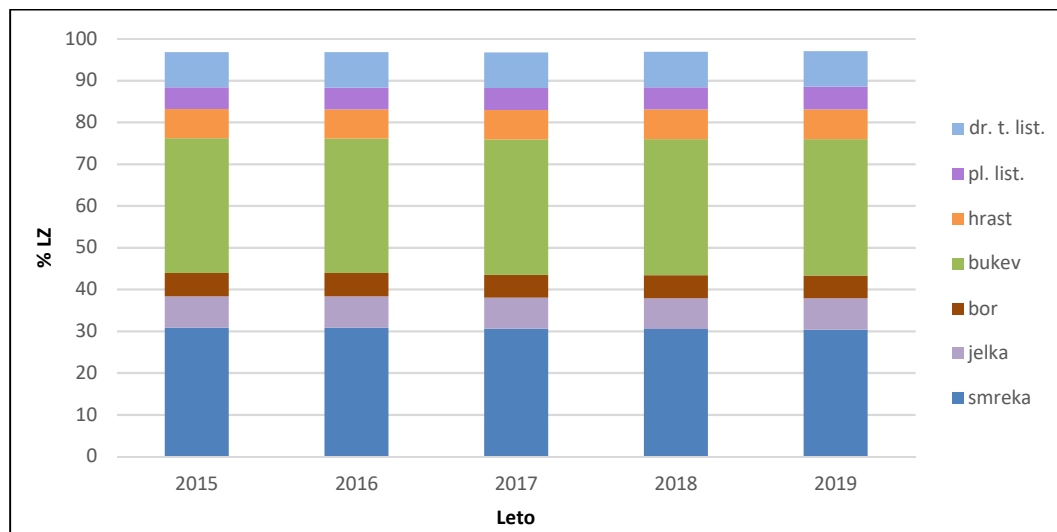
niš za druge gozdne vrste, ustvarja stabilne sestoje in za gozd zmanjšuje tveganja, povezana s podnebnimi spremembami.

Preglednica 20: Drevesna sestava gozdov v Sloveniji, izračunana na podlagi LZ drevesnih vrst, ob upoštevanju v letu 2019 izdelanih gozdnogospodarskih načrtov GGE, ter primerjava s preteklimi leti (v % LZ) 1998–2019

Leto	Smreka	Jelka	Bor	Maces.	Dr. igl.	Bukev	Hrast	Pl. list.	Dr. t. list.	Meh. list.	Iglavci	Listavci
1998	32,7	9,1	5,9	1,3	0,2	31,7	6,7	3,8	7,0	1,6	49,2	50,8
1999	32,5	9,0	6,1	1,3	0,1	31,6	6,8	3,6	7,4	1,6	49,0	51,0
2000	32,5	8,5	6,0	1,2	0,2	31,6	6,9	4,1	7,4	1,6	48,4	51,6
2001	32,3	8,3	6,0	1,2	0,2	31,6	6,9	4,1	7,8	1,6	48,0	52,0
2002	32,3	8,2	6,0	1,2	0,2	31,6	7,0	4,2	7,8	1,5	47,9	52,1
2003	32,3	7,9	5,8	1,2	0,3	31,5	7,0	4,3	7,9	1,7	47,5	52,5
2004	32,4	7,8	5,7	1,2	0,3	31,7	6,9	4,4	7,9	1,7	47,4	52,6
2005	32,2	7,7	5,8	1,2	0,3	31,7	7,0	4,5	8,0	1,7	47,1	52,9
2006	32,3	7,6	5,7	1,2	0,3	31,7	7,0	4,6	8,0	1,7	47,0	53,0
2007	32,0	7,5	5,8	1,2	0,3	31,7	7,1	4,7	8,2	1,7	46,7	53,3
2008	31,9	7,5	5,8	1,2	0,3	31,8	7,1	4,7	8,2	1,7	46,6	53,4
2009	31,8	7,4	5,9	1,2	0,3	31,7	7,0	4,9	8,2	1,7	46,5	53,5
2010	31,5	7,6	5,9	1,2	0,2	31,8	7,0	4,9	8,2	1,7	46,4	53,6
2011	31,5	7,5	5,8	1,2	0,2	31,8	7,0	5,0	8,2	1,7	46,2	53,8
2012	31,3	7,5	5,8	1,2	0,2	31,9	7,0	5,1	8,2	1,7	46,0	54,0
2013	31,1	7,5	5,7	1,2	0,3	32,0	7,0	5,1	8,4	1,7	45,8	54,2
2014	30,9	7,5	5,7	1,2	0,3	32,2	7,0	5,2	8,4	1,7	45,6	54,4
2015	30,8	7,5	5,6	1,2	0,3	32,3	7,0	5,2	8,4	1,7	45,4	54,6
2016	30,8	7,5	5,6	1,2	0,3	32,2	7,0	5,2	8,5	1,7	45,3	54,7
2017	30,6	7,4	5,5	1,2	0,3	32,4	7,0	5,3	8,5	1,7	45,0	55,0
2018	30,5	7,4	5,5	1,2	0,3	32,6	7,1	5,3	8,5	1,7	44,9	55,1
2019	30,4	7,5	5,4	1,2	0,3	32,7	7,1	5,4	8,5	1,7	44,7	55,3

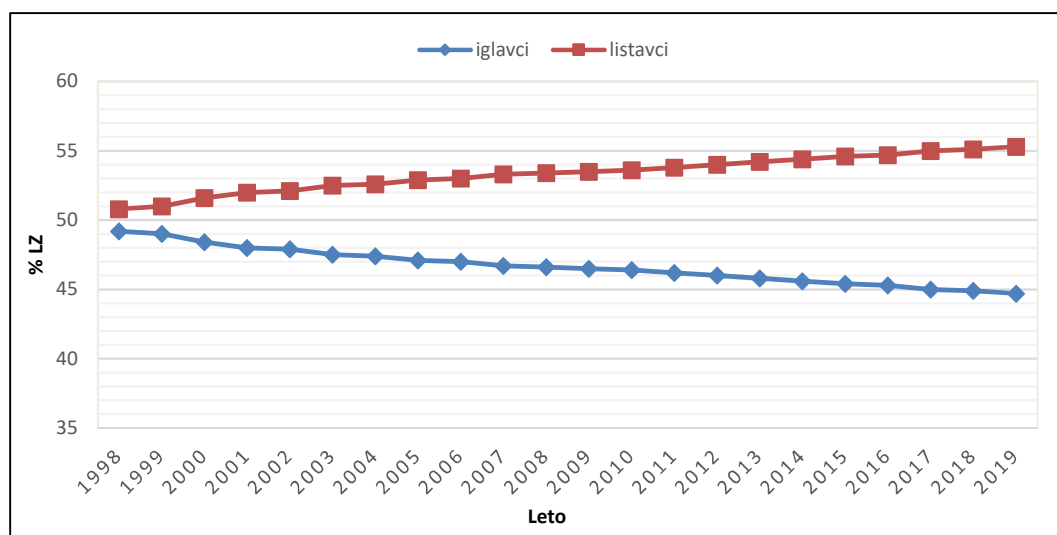
Vir: ZGS

V letih od 2015 do 2019 se je zastopanost najpogostejših drevesnih vrst v slovenskih gozdovih (smreka, jelka, bor, bukev, hrast, drugi trdi listavci, plemeniti listavci) v deležu od celotne LZ ohranila na dokaj podobni ravni (slika 11). Zmanjšanje je največje pri smreki – njen delež se je v obdobju 2015–2019 zmanjšal za 0,4 odstotne točke, od leta 1998 pa se je najbolj zmanjšal delež jelke, in sicer z 9,1 % na 7,5 %. Zmanjšani delež jelke so nadomestili večji deleži bukve, hrasta, plemenitih in trdih listavcev. Dokaj veliko povečanje deleža drugih trdih listavcev je zelo verjetno predvsem posledica spremenjenih (sodobnejših) metod ugotavljanja LZ. Ti imajo namreč sorazmerno velik delež v sestojih, ki se jim je v preteklosti lesna zaloga določevala izključno s cenitvijo, danes pa v določenem deležu tudi z meritvami na vzorčnih ploskvah. Deleži drugih drevesnih vrst (bori, macesen in mehki listavci) so v preteklih letih ostali v glavnem nespremenjeni (preglednica 20).

Slika 11: Zastopanost najpogostejših drevesnih vrst v letih 2015–2019 (v % od LZ). Vir: ZGS

Primerjava deležev posameznih drevesnih vrst glede na deleže v preteklih letih nakazuje nadaljnje zmanjševanje deleža iglavcev in naraščanje deleža listavcev (slika 12).

Slika 12: Iglavci in listavci skupaj v letih 1998–2019 (v % LZ). Vir: ZGS

Indikator 4.2: Obnova gozdov

Pri sonaravnem usmerjanju razvoja gozdov izkoriščamo vse možnosti za obnovo gozdov po naravni poti, kar zmanjšuje tveganja pri nadaljnjem razvoju gozda in stroške gozdne proizvodnje. Z naravno obnovo zagotavljamo stabilnost prihodnjih gozdnih sestojev, njihovo biotsko in gensko pestrost in se prilagajamo spreminjajočim se rastiščnim razmeram zaradi posledic podnebnih sprememb. Obnova s sadnjo sadik in setvijo semena le dopolnjuje naravno obnovo v primerih, ko se pojavijo motnje pri naravni obnovi gozda, ko ni možnosti za naravno nasemenitev gozdnega drevja, ob nevarnosti razvoja erozijskih procesov na odprtih gozdnih površinah ali ko želimo spremeniti rastišču neustrezno drevesno sestavo gozda. Izvedba ukrepov za naravno obnovo, ki jo podajamo v poročilu, obsega le površine, na katerih je bilo treba dejavno poseči v ta proces z gojitvenimi ukrepi priprave sestoja za naravno nasemenitev, za katere se izdajajo odločbe v upravnem postopku in so v zasebnih gozdovih sofinancirani iz sredstev državnega proračuna.

Obseg obnove gozdov je v obdobju 2015–2019 vseskozi rasel, predvsem zaradi potrebe po obnovi v naravnih ujmah poškodovanih gozdov. Zato se je povečeval tudi delež obnove s sadnjo, saj je pri velikih ogolelih površinah težje zagotavljati naravno obnovo. Potrebe po ustreznem gozdnem reprodukcijskem materialu so se zaradi posledic žledoloma v letu 2014 in namnožitve podlubnikov v naslednjih letih hitro povečale. Obseg vzgoje sadik se je povečal z dve- do štiriletnim zamikom za potrebami. Tako je bila v prvih treh letih po žledolomu omejena ponudba ustreznih sadik glavni omejujoči dejavnik za povečanje obsega obnove s sadnjo.

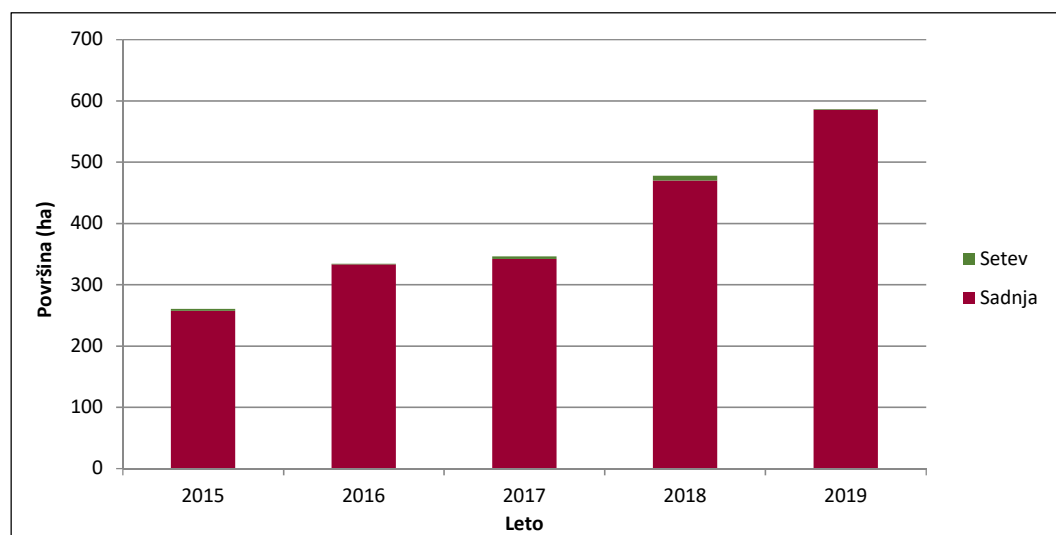
Manjša izvedba obnove gozdov, zlasti del za naravno obnovo (priprava sestoja, tal), v primerjavi z načrtovanim obsegom je povezana z razpoložljivimi proračunskimi sredstvi za vlaganja v gozdove. Obnova s setvijo semena se zaradi visokih stroškov na hektar, skromne ponudbe semena na trgu in majhne uspešnosti tovrstne obnove zmanjšuje.

Vrstna sestava sadik je bila v prvih letih po žledolom zelo odvisna od ponudbe v gozdnih drevesnicah. Prevladujeta smreka in bukev, ki jima sledijo druge drevesne vrste. Vrstna sestava je zelo pestra, polovica je iglavcev in polovica listavcev, vsako leto pa je za obnovo s sadnjo namenjenih od 20 do 25 različnih drevesnih vrst.

Preglednica 21: Obseg naravne obnove in obnove s sadnjo in setvijo (ha) 2015–2019

Leto		Naravna obnova (ha)*	Sadnja (ha)	Setev (ha)	Obnova skupaj (ha)
2015	Državni g.	430,85	74,37		505,22
	Zasebni g.	166,97	176,71	2,98	346,66
	Občinski g.	2,10	6,33		8,43
	Skupaj vsi g.	599,92	257,41	2,98	860,31
2016	Državni g.	284,61	91,03	1,00	376,64
	Zasebni g.	344,85	237,78		582,63
	Občinski g.	7,90	4,07		11,97
	Skupaj vsi g.	637,36	332,88	1,00	971,24
2017	Državni g.	307,11	125,27		432,38
	Zasebni g.	280,66	214,48	4,25	499,39
	Občinski g.	10,84	2,12		12,96
	Skupaj vsi g.	598,61	341,87	4,25	944,73
2018	Državni g.	247,45	231,25	2,40	481,10
	Zasebni g.	613,60	234,38	1,67	849,65
	Občinski g.	10,60	3,99	4,00	18,59
	Skupaj vsi g.	871,65	469,62	8,07	1.349,34
2019	Državni g.	370,91	282,61	0,40	653,92
	Zasebni g.	420,91	296,36	0,35	717,62
	Občinski g.	4,30	6,36		10,66
	Skupaj vsi g.	796,12	585,33	0,75	1.382,20
SKUPAJ 2015–2019	Državni g.	1.640,93	804,53	3,80	2.449,26
	Zasebni g.	1.826,99	1.159,71	9,25	2.995,95
	Občinski g.	35,74	22,87	4,00	62,61
	Skupaj vsi g.	3.503,66	1.987,11	17,05	5.507,82

*Prikazana je le površina gozdov, kjer je bilo treba dodatno pripraviti sestoj ali tla na naravno obnovo. Celotne površine naravne obnove ZGS ne spremlja načrtno.

Slika 13: Površina obnove s sadnjo in setvijo v letih 2015–2019 (ha) Vir: ZGS

Nega gozdov

Obseg potrebnih negovalnih del je določen z GGN GGE, njegova izvedba pa je močno odvisna od razpoložljivih proračunskih sredstev za financiranje in sofinanciranje vlaganj v gozdove in od motiviranosti oziroma pripravljenosti lastnikov gozdov za izvedbo teh del. Prednostne naloge pri odpravi posledic naravnih ujm v gozdovih vplivajo tudi na izvedbo gozdnogojitvenih del.

Zaradi majhne realizacije negovalnih del v zasebnih gozdovih je treba posebno pozornost posvečati spodbujanju lastnikov gozdov k negovalnim delom.

Letno se v slovenskih gozdovih izvede približno ena tretjina del nege mladega gozda, načrtovanih v GGN. Dosega je precej večja v državnih kakor v zasebnih gozdovih. Majhna dosega načrtovanega obsega nege v gozdovih negativno vpliva na zasnovo mladega gozda, doseganje ciljne kakovosti gozda in onemogoča uravnavanje drevesne sestave glede na postavljeni dolgoročni gozdnogojitveni cilj. Razvoj gozda, ki gre zaradi pomanjkanja nege skozi sukcesijske stadije, je moten in upočasnen, dodatno pa razvoj mladovja ovirajo vzpenjavke in druge konkurenčne vrste. Ogrožena je tudi sestojna stabilnost v mlajših fazah gozda (predvsem letvenjakih listavcev), ki postaja vse bolj ključna v procesu prilaganja gospodarjenja z gozdovi na podnebne spremembe.

Preglednica 22: Obseg izvedenih negovalnih del v gozdovih (ha) 2015–2019

Leto		Obžetev (ha)	Nega mladja (ha)	Nega gošče (ha)	Nega letvenjaka (ha)	Nega drogovnjaka (ha)	Nega skupaj (ha)
2015	Državni g.	241,18	311,54	642,46	449,78	377,65	2.022,61
	Zasebni g.	618,70	203,54	331,01	216,87	245,74	1.615,86
	Občinski g.	24,58	0,70	10,00	5,50	40,78	24,58
	Skupaj vsi g.	884,46	515,78	983,47	672,15	623,39	3.679,25
2016	Državni g.	234,00	276,92	496,03	389,45	447,44	1.843,72
	Zasebni g.	614,00	228,76	273,49	226,87	209,07	1.552,54
	Občinski g.	39,00	5,85	17,59	4,70	14,15	81,54
	Skupaj vsi g.	887,00	511,53	787,11	621,02	670,66	3.477,80
2017	Državni g.	310,28	291,32	668,92	395,97	390,94	2.057,43
	Zasebni g.	683,79	233,31	337,16	210,17	142,49	1.606,92
	Občinski g.	43,34	5,76	12,85	3,55	11,2	76,7
	Skupaj vsi g.	1.037,41	530,39	1.018,93	609,69	544,63	3.741,05
2018	Državni g.	458,37	256,70	686,64	391,22	361,39	2.154,32
	Zasebni g.	738,60	181,88	236,27	142,87	225,52	1.525,14
	Občinski g.	50,13	32,20	11,00	6,40	2,66	102,39
	Skupaj vsi g.	1.247,10	470,78	933,91	540,49	589,57	3.781,85
2019	Državni g.	630,25	308,05	710,58	437,57	249,39	2.335,84
	Zasebni g.	855,63	269,67	337,77	245,96	166,75	1.875,78
	Občinski g.	44,25	22,8	13,03	5,35	0,95	86,38
	Skupaj vsi g.	1.530,13	600,52	1061,38	688,88	417,09	4.298,00
SKUPAJ 2015–2019	Državni g.	1.874,08	1.444,53	3.204,63	2.063,99	1.826,81	10.413,92
	Zasebni g.	3.510,72	1.117,16	1.515,70	1.042,74	989,57	8.176,24
	Občinski g.	201,30	67,31	64,47	25,50	69,74	371,59
	Skupaj vsi g.	5.586,10	2.629,00	4.784,80	3.132,23	2.845,34	18.977,95

Indikator 4.3: Ohranjenost drevesne sestave gozdov

Ohranjenost gozdov je rezultat človekovega delovanja, s katerim je povzročil, da se je naravna drevesna sestava spremenila. Gozdovi so dokaj dobro ohranjeni, še posebno kar zadeva pestrost naravne sestave drevesnih vrst in (vertikalno in horizontalno) strukturiranost sestojev. Danes delež ohranjenih gozdov presega 50 %, močnejše spremenjenih, večinoma zasmrečenih in izmenjanih gozdov je le dobra desetina. Vzrok za odmik od ohranjenih gozdov je v največji meri posledica vnosa in širjenja iglavcev na zanje neprimernih rastiščih. Stopnja ohranjenosti gozdov je povezana z (ne)dostopnostjo gozdnih zemljišč, proizvodno sposobnostjo rastišč, zgodovino gozdov in interesom lastnikov za gospodarjenje s sestoji.

Preglednica 23: Struktura gozdov po ohranjenosti 2015–2019

Ohranjenost gozdov (%)	2015	2016	2017	2018	2019
Ohranjeni	53	53	53	52	52
Spremenjeni	34	34	34	34	35
Močno spremenjeni	10	10	10	11	11
Izmenjani	3	3	3	3	3

Vir: ZGS

Odmik od naravnega stanja je nastal zaradi neustreznega gospodarjenja v preteklosti. To je predvsem posledica sajenja smreke po vzoru nemške šole gospodarjenja z gozdovi, zlasti na Štajerskem, Koroškem in ponekod na Gorenjskem, ter sajenja črnega bora in njegovega nadaljnega razširjanja z lastno semenitvijo na Krasu. Med močno spremenjene in izmenjane gozdove uvrščamo tudi pionirske gozdove z grmišči. Prav spremenjena oziroma osiromašena drevesna sestava je dolgoročno najbolj kritična, saj največkrat pomeni tudi zmanjšano stabilnost sestojev. Zelo majhne spremembe v strukturi gozdov po ohranjenosti so po podatkih ZGS povezane s sistemom zbiranja podatkov in ne z dejanskim poslabšanjem stanja.

Indikator 4.4: Tujerodne drevesne vrste

Po podatkih ZGS znaša LZ tujerodnih drevesnih vrst v naših gozdovih 3,7 milijona kubičnih metrov, kar je 1,04 % celotne LZ. Največji delež v LZ imajo robinija (0,63 %), zeleni bor (0,20 %), topoli (0,12 %), duglazija (0,05 %) in rdeči hrast (0,03 %). Večina tujerodnih drevesnih vrst še ne povzroča večjih težav v naših gozdovih. Trenutno sta problematični drevesni vrsti robinija in veliki pajesen. Večje težave povzročajo lokalno, na primer ameriški javor (negundovec) ob reki Muri. Pričakujemo, da se bo problematika tujerodnih vrst zaradi njihove invazivnosti in vpliva podnebnih sprememb v prihodnosti povečevala, kar se kaže tudi v povečanem deležu v LZ v primerjavi z letom 2014, ko je bil ta delež 1,01-%.

Po podatkih spletnega portala Invazivke (www.invazivke.si) je v gozdovih najpogosteje opažen veliki pajesen. Vedno pogosteje pa so opaženi tudi ameriški javor, pavlovnija, rdeči hrast in cigarovec. Po teh podatkih bi lahko v prihodnosti več težav v gozdovih povzročali ameriški javor, pavlovnija in rdeči hrast.

17. člen Zakona o ohranjanju narave prepoveduje naseljevanje tujerodnih vrst rastlin. Predpisi s področja gozdnega reprodukcijskega materiala sicer dovoljujejo vzgojo gozdnega reprodukcijskega materiala tujerodnih drevesnih vrst, ki so že prisotne v Sloveniji in so navedene v prilogi odredbe o seznamu drevesnih vrst in umetnih križancev. Pri vsaki tujerodni drevesni vrsti, ki je že bila vnesena v Slovenijo, je bilo najdeno večje število škodljivih organizmov, od tega tudi take, ki povzročijo propad drevesa oziroma vplivajo na zdravstveno stanje drevesa v takem obsegu, da to po petih letih ni več povračljivo. Predvideva se, da lahko tudi v naših gozdovih uspevanje tujerodnih drevesnih vrst ogrozi škodljivi organizmi. Pri vnosu tujerodnih drevesnih vrst na območje zunaj njihove naravne razširjenosti se pojavljajo dodatne težave v povezavi s škodljivimi organizmi:

- s tujerodnimi drevesnimi vrstami lahko vnesemo tudi tujerodne škodljive organizme, ki se lahko razširijo na avtohtone vrste, na katerih lahko povzročijo poškodbe in škode;
- na tujerodne drevesne vrste se lahko razširijo avtohtoni škodljivi organizmi.

Indikator 4.5: Odmrlo drevje

V skladu s ciljem ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov se delež odmrlega drevja po podatkih GIS od leta 2007 rahlo povečuje in je leta 2012 znašal 19,76 m³/ha. Na marsikaterih območjih s Pravilnikom o varstvu gozdov predpisani 3-% delež odmrlega drevja še ni dosežen. Zlasti je problematičen premajhen delež odmrlega drevja med srednjedebelem in debelim drevjem (prsni premer nad 30 cm), kljub temu pa opažamo naraščanje zaradi usmerjenih ukrepov puščanja odmrlega drevja v okviru ukrepov za izboljšanje stanja ogroženih vrst v gozdni krajini na območjih Natura 2000, ki se financirajo

iz Gozdnega sklada. Povečani skupni obseg odmrlega drevja je posledica povečanega razumevanja za okoljski vidik gospodarjenja z gozdovi, številnejših ekstremnih vremenskih dogodkov in nizkih cen manjvrednega lesa ter visokih stroškov sečnje in spravila.

Količina odmrlega drevja (sušic, podrtic, panjev, štrcljev in večjih lesnih kosov) se je po podatkih GIS v inventurnem obdobju 2012–2018 povečala z 19,8 m³/ha na 24,2 m³/ha. Ocenjujemo, da je povečani obseg količine odmrlega drevja predvsem posledica odmiranja dreves zaradi naravnih ujm v slovenskih gozdovih in nizkih cen lesa, zaradi katerih del gospodarsko nezanimive lesne biomase, predvsem listavcev, lastniki puščajo v gozdu.

Preglednica 24: Preračunana količina odmrlega drevja v letih 2015–2019

Kazalnik	2015	2016	2017	2018	2019
Količina odmrlega drevja (m³/ha)	22,0	22,7	23,5	24,2	24,9

Vir: MGGE 2012 in 2018

Preglednica 25: Količina odmrlega drevja po razširjenih debelinskih razredih v letu 2019 (m³/ha)

Odmrlo drevje		2019			
		Iglavci (teht. povp.)	Listavci (teht. povp.)	Skupaj (teht. povp.)	+E (5 %)
stoječa	do 30 cm	2,19	3,00	5,19	0,12
stoječa	Od 30 do 50 cm	1,38	1,30	2,68	0,14
stoječa	nad 50 cm	0,41	0,32	0,73	0,10
stoječa	skupaj	3,98	4,62	8,60	0,22
ležeča	do 30 cm	2,14	4,39	6,53	0,23
ležeča	Od 30 do 50 cm	1,30	2,17	3,47	0,16
ležeča	nad 50 cm	0,39	0,63	1,02	0,12
ležeča	skupaj	3,83	7,18	11,01	0,31
skupaj	do 30 cm	4,33	7,39	11,72	0,27
skupaj	Od 30 do 50 cm	2,68	3,47	6,15	0,22
skupaj	nad 50 cm	0,80	0,95	1,75	0,16
SKUPAJ	SKUPAJ	7,81	11,80	19,62	0,39

Vir: ZGS

V skladu s ciljem ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov se delež odmrlega drevja po podatkih GIS povečuje in je leta 2018 znašal 24,2 m³/ha. Na marsikaterih območjih 3-% delež odmrlega drevja še ni dosežen, zlasti pa je problematičen premajhen delež odmrlega drevja v debelinski stopnji B in C. Povečani skupni obseg odmrlega drevja je posledica povečanega razumevanja za okoljski vidik gospodarjenja z gozdovi, številnejših ekstremnih vremenskih dogodkov in nizkih cen lesa. Prav tako se količina odmrlega drevja povečuje tudi po podatkih, ki jih na podlagi inventur na stalnih vzročnih ploskvah zbira ZGS, ki količino odmrlega drevja določa po drugačni metodi kakor GIS (s 13,9 m³/ha v letu 2013 na 20,4 m³/ha v letu 2019). Pričakovanja iz preteklega poročila o tem, da se bo delež odmrlega drevja močno povečal zaradi določenega deleža nepospravljenega lesa, poškodovanega v žledolomu 2014, so se tako potrdila.

Preglednica 26: Količina odmrlega drevja v letu 2018 in primerjava s preteklimi leti

Leto	2007			2012			2018		
	Število ploskev			Število ploskev			Število ploskev		
	sredina	E	delež	sredina	E	delež	sredina	E	delež
	(m ³ /ha)	(%)	(%)	(m ³ /ha)	(%)	(%)	(m ³ /ha)	(%)	(%)
Iglavci	9,3	16	46,1	9,2	14	46,3	10,8	15	44,6
Listavci	10,9	15	53,9	10,6	14	53,5	13,4	14	55,0
SKUPAJ	20,2	11	100,0	19,8	10	100,0	24,2	10	100,0

Vir: MGGE 2007, 2012 in 2018

Preglednica 27: Količina odmrlega drevja po tipih v letu 2018 in primerjava s preteklimi leti

Leto	2007			2012			2018		
	sredina (m ³ /ha)	E (%)	delež (%)	sredina (m ³ /ha)	E (%)	delež (%)	sredina (m ³ /ha)	E (%)	delež (%)
Število ploskev	724			746			746		
Podrtica	2,7	32	13,3	3,4	25	17,2	6,7	22	27,7
Sušica	5,8	17	28,6	5,6	17	28,3	8,1	16	33,5
Panj	4,1	14	20,2	3,5	17	17,7	2,8	17	11,6
Štrcelj	1,1	26	5,4	1,5	26	7,6	0,8	27	3,3
Kos	6,6	18	32,5	5,8	16	29,3	5,8	13	24,0
SKUPAJ	20,2	11	100,0	19,8	10	100,0	24,2	10	100,0

Vir: MGGE 2007, 2012 in 2018

Indikator 4.6: Genski viri

Trajnostno gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji temelji na naravnem pomlajevanju in uporabi rastišču ustreznega reprodukcijskega materiala. Pri nas prevladuje naravno pomlajevanje, pri čemer se ohranja tudi genska pestrost in s tem izbira gensko najustreznejših dreves, vendar spremembe režimov temperature in padavin ter pogostost ekstremnih vremenskih pojavov (na primer sušnih poletij, do katerih lahko pride v vsakem desetletju) spreminjajo usmeritve iz pretežno naravne obnove v popolnjevanje obnove s čim bolj gensko mešanim reprodukcijskim materialom. Semenska hranilnica in drevesnice pokrivajo zahteve in potrebe pri umetni obnovi. Velika genska pestrost zagotavlja ohranjanje prilagoditvenega potenciala prihodnjih sestojev na podnebne spremembe, pripomore k ohranjanju biotske raznovrstnosti in je pogoj za odpornost gozdnih drevesnih vrst proti posledicam podnebnih sprememb. Površina gozdov, namenjena ohranitvi genskih virov, je bila v letu 2019 1.118,0 ha (preglednica 28).

Površina gozdov, namenjena ohranitvi gozdnih genskih virov, lahko obsega gozdne genske rezervate – dinamične enote varovanja, ki so gospodarski gozd s poudarjenim gospodarjenjem v korist izbrani vrsti ali izbranim vrstam, pri čemer je dovoljena zgolj obnova z naravnim pomlajevanjem ali s sadnjo in setvijo te vrste iz sosednjega sestoja. Poleg teh površin se za ogrožene vrste ali populacije gozdnega drevja in drugih lesnih rastlin ter za vrste, ki rastejo posamič ali na robu svojega areala razširjenosti, kar vpliva na genetski zdrs, lahko vzpostavijo tudi *ex situ* genske ohranjevalne plantaže, katerih zasnove vzpostavljamo od leta 2014 z nasadom avtohtonih klonov črnega topola.

Preglednica 28: Površina gozdov, namenjena ohranitvi genskih virov (ha) v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Površina gozdov, namenjena ohranitvi genskih virov (ha)	1.139,29	1.103,73	1.103,73	1.124,69	1.117,96

Opomba: navedena je dejanska površina, na kateri varovane ciljne drevesne vrste tudi dejansko rastejo. Navedena vrednost je v skladu z evropsko metodologijo navajanja (EUFORGEN) in mednarodnim poročanjem za indikator 4.6. Vir: GIS

Preglednica 29: Podatki o gozdnih semenskih objektih, količini gozdnega semena in vrednost pridobljenega gozdnega semena v letih 2015–2019

	Ciljna vrednost	2015	2016	2017	2018	2019
Gozdni semenski objekti (št.)	490	210	212	219	222	240
Količina pridobljenega gozdnega semena (kg)	Spremenljivo, odvisno od obroda	7.314,6	2.006	1.173,2	13.376,8	637,4
Vrednost pridobljenega gozdnega semena (EUR)	Spremenljivo financiranje, odvisno od vsakoletnega obroda**	1.971 / 107.892,6	18.557 / 25.159,5	ni prodaje / 17.914,5	21.646 / 120.092,5	ni prodaje / 39.127,7

Opomba: št. gozdnih semenskih objektov za pridobivanje GRM za večnamensko gozdarstvo in z drugimi posebnimi nameni (to je z omejenim lesno proizvodnim namenom, gozdni genski rezervat, genetski monitoring) brez upoštevanja gozdnih semenskih objektov, ki so namenjeni za pridobivanje GRM »ni za uporabo v gozdarstvu« (teh je 124). Vir: GIS

** – vrednost dejanske cene za prodano seme iz Semenske hranilnice ZGS (2015, 2016, 2018) oziroma preračunana vrednost pridobljenega gozdnega semena (iz izdanih glavnih spričeval) glede na podatke o ceni semena/kg po vrsti semena (iz razpisov ZGS; vsa leta; brez semena z namenom v glavnem spričevalu »ni za uporabo v gozdarstvu«). Vir: ZGS in GIS

Indikator 4.7: Gozdna fragmentacija

Indikator spremlja površino sklenjenega gozda in gozdnih ostankov, razdeljenih z negozdnimi površinami. Svetovalni odbor Forest Europe opozarja, da novi kvantitativni indikatorji, sprejeti leta 2015, kamor spada tudi indikator 4.7: gozdna fragmentacija, še niso povsem primerni za uporabo in jih je treba v času do naslednjega poročanja preveriti s pilotnimi projekti. Z njimi naj bi preverili razpoložljivost, izvedljivost in zanesljivost podatkov za uporabo omenjenih indikatorjev, kar bi služilo za poglobljeno oceno in razpravo o uporabi.

Indikator 4.8: Ogrožene vrste v gozdu

Države oziroma skupnosti držav (na primer EU) so odgovorne za ohranjanje biotske raznovrstnosti na svojem ozemlju. V EU je v ta namen na podlagi razširjenosti kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov vzpostavljeno omrežje Natura 2000. Vsebine ohranjanja biotske raznovrstnosti so poudarjene tudi v gozdarski strategiji EU za gozdove in gozdarski sektor ter v Strategiji EU za biotsko raznovrstnost do leta 2020.

Na podlagi spremljanja stanja vrst (monitoring gozdnih vrst se v Sloveniji zaradi pomanjkanja finančnih sredstev izvaja v minimalnem obsegu) in habitatnih tipov ter izvedenske ocene strokovnjakov Slovenija na podlagi 17. člena Direktive o habitatih ter na podlagi 12. člena Direktive o pticah poroča o stanju kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov. Ker gre za krovne vrste in habitatne tipe, menimo, da je ocena stanja vrst boljše orodje kakor na primer rdeči seznam vrst.

Poročanje temelji na biogeografskih regijah (celinska, alpska regija) in vključuje vse kvalifikacijske vrste in habitatne tipe Natura 2000. Za ta dokument je bilo poročanje poenostavljeno za celotno Slovenijo. V gozdovih najdemo 48 vrst (43 živalskih vrst in pet rastlinskih vrst) in 11 habitatnih tipov Nature 2000. Ugodno stanje je opredeljeno za 10 vrst po habitatni direktivi in tri habitatne tipe. Stanje kvalifikacijskih vrst ptic smo smiselno pretvorili v barvno lestvico ocenjevanja po habitatni direktivi z oceno, da je sedem vrst ptic v ugodnem stanju.

Preglednica 30: Izpostavljene kvalifikacijske vrste po habitatni direktivi (2019)

EU koda	Ime vrste	Znanstveno ime vrste	Skupina	končna ocena stanja leta 2019	Končna ocena stanja leta 2019 – kratkoročno gibanje
1188	nižinski urh	<i>Bombina bombina</i>	dvoživke	U2	D
1193	hribski urh	<i>Bombina variegata</i>	dvoživke	U1	D
1215	laška žaba	<i>Rana latastei</i>	dvoživke	U1	D
6199	črtasti medvedek	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	metulji	FV	S
5377	močvirski krešič	<i>Carabus (variolosus) nodulosus</i>	hrošči	U1	D
1088	hrastov kozliček	<i>Cerambyx cerdo</i>	hrošči	U1	D
4046	veliki studenčar	<i>Cordulegaster heros</i>	kačji pastir	FV	S
1086	škrlatni kukuj	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	hrošči	U1	Unk
6966	puščavnik	<i>Osmoderma eremita</i>	hrošči	U2	D
4026	brazdar	<i>Rhysodes sulcatus</i>	hrošči	U1	Unk
1087	alpski kozliček	<i>Rosalia alpina</i>	hrošči	U1	Unk
1308	širokouhi netopir	<i>Barbastella barbastellus</i>	sesalci (netopirji)	U1	Unk
1353	šakal	<i>Canis aureus</i>	sesalci	FV	I
1352	volk	<i>Canis lupus</i>	sesalci	FV	I
1363	divja mačka	<i>Felis silvestris</i>	sesalci	FV	S
1361	ris	<i>Lynx lynx</i>	sesalci	U2	D
1323	veliki navadni netopir	<i>Myotis bechsteinii</i>	sesalci (netopirji)	U1	Unk
1354	rjavi medved	<i>Ursus arctos</i>	sesalci	FV	I
4068	navadna obročnica	<i>Adenophora lilifolia</i>	rastline	FV	S
4066	nepravi sršaj	<i>Asplenium adulterinum</i>	rastline	FV	S
1386	/	<i>Buxbaumia viridis</i>	rastline	XX	
1902	lepi čeveljc	<i>Cypripedium calceolus</i>	rastline	FV	S
1898	kranjska sita	<i>Eleocharis carniolica</i>	rastline	U1	D
4093	rumeni sleč	<i>Rhododendron luteum</i>	rastline	FV	S
1903	Loeselova grezovka	<i>Liparis loeselii</i>	rastline	U1	D
1092	primorski koščak	<i>Austropotamobius pallipes</i>	raki	U1	D
1052	gozdni postavnež	<i>Euphydryas maturna</i>	metulji	U1	D

Preglednica 31: Habitatni tipi (2019)

EU koda	Ime gozdnega habitatnega tipa	Biogeografska regija	končna ocena stanja leta 2019	Končna ocena stanja leta 2019 – kratkoročno gibanje
91E0	obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka) (<i>Alnus glutinosa</i> in <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>))	ALP	U1	D
91E0	obrečna vrbovja, jelševja in jesenovja (mehkolesna loka) (<i>Alnus glutinosa</i> in <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>))	CON	U2	D
9110	bukovi gozdovi (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	ALP	U1	S
9110	bukovi gozdovi (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	CON	U1	S
9180	javorovi gozdovi (<i>Tilio-Acerion</i>) v grapah in na pobočnih gruščih	ALP	U1	D
9180	javorovi gozdovi (<i>Tilio-Acerion</i>) v grapah in na pobočnih gruščih	CON	U1	D
9340	gozdovi s prevladujočima vrstama <i>Quercus ilex</i> in <i>Quercus rotundifolia</i>	CON	U1	S
9410	kisloljubni smrekovi gozdovi od montanskega do alpskega pasu (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)	ALP	U1	S
9530	(sub)mediteranski gozdovi črnega bora	ALP	FV	S
91D0	Barjanski gozdovi	ALP	U1	D
91F0	obrečni hrastovo-jesenovo-brestovi gozdovi (<i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> in <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> ali <i>Fraxinus angustifolia</i>), vzdolž velikih rek (<i>Ulmion minoris</i>)	CON	U2	D
91K0	ilirski bukovi gozdovi (<i>Fagus sylvatica</i> (<i>Aremonio-Fagion</i>))	CON	FV	S
91K0	ilirski bukovi gozdovi (<i>Fagus sylvatica</i> (<i>Aremonio-Fagion</i>))	ALP	U1	S
91L0	ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (<i>Erythronio-Carpinion</i>)	ALP	U1	S
91L0	ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (<i>Erythronio-Carpinion</i>)	CON	U1	S
91R0	dinarski gozdovi rdečega bora na dolomitni podlagi (<i>Genisto januensis-Pinetum</i>)	ALP	FV	S
91R0	dinarski gozdovi rdečega bora na dolomitni podlagi (<i>Genisto januensis-Pinetum</i>)	CON	FV	S

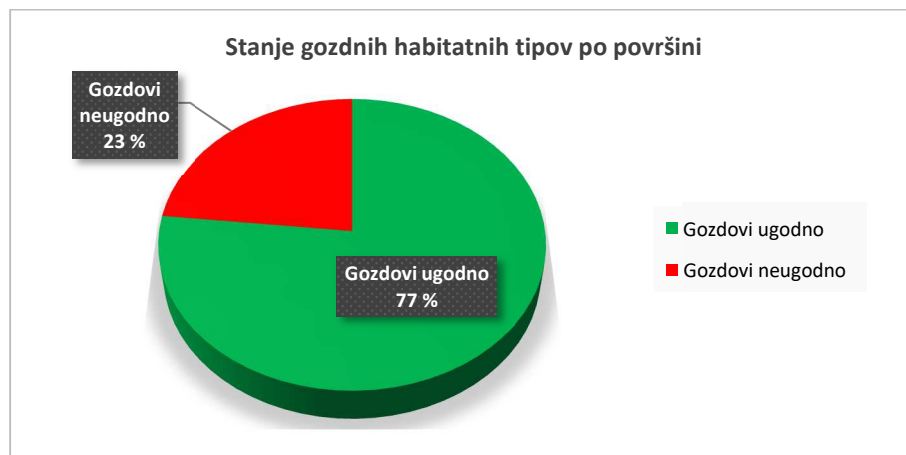
Preglednica 32: Izpostavljene kvalifikacijske vrste ptic (2019)

EU koda	Ime vrste	Znanstveno ime vrste	Kratkoročno populacijsko gibanje leta 2019	Dolgoročno populacijsko gibanje leta 2019	Kratkoročno distribucijsko gibanje	Dolgoročno distribucijsko gibanje	Populacijsko gibanje v SPA
A030	črna štoklja	<i>Ciconia nigra</i>	S	I	UNK	I	S
A075	belorepec	<i>Haliaeetus albicilla</i>	I	I	I	I	I
A104	gozdni jereb	<i>Bonasa bonasia</i>	D	D	UNK	S	UNK
A207	duplar	<i>Columba oenas</i>	I	UNK	UNK	I	
A215	velika uharica	<i>Bubo bubo</i>	U	UNK	I	I	U
A217	mali skovik	<i>Glauclidium passerinum</i>	UNK	UNK	UNK	I	UNK
A219	lesna sova	<i>Strix aluco</i>	S	S	UNK	I	
A220	kozača	<i>Strix uralensis</i>	I	I	I	I	I
A222	močvirska uharica	<i>Asio flammeus</i>	I	I		I	I
A223	koconogi čuk	<i>Aegolius funereus</i>	F	S	UNK	I	F
A234	pivka	<i>Picus canus</i>	UNK	UNK	UNK	I	UNK
A236	črna žolna	<i>Dryocopus martius</i>	UNK	UNK	UNK	I	UNK
A239	belohrbti detel	<i>Dendrocopos leucotos</i>	D	UNK	UNK	UNK	D
A241	triprsti detel	<i>Picoides tridactylus</i>	D	UNK	UNK	I	D
A658	veliki detel	<i>Dendrocopos major all others</i>	S	UNK	UNK	I	
A659	divji petelin	<i>Tetrao urogallus all others</i>	D	D	UNK	D	D
A866	zelena žolna	<i>Picus viridis s. str.</i>	S	UNK	UNK	I	
A868	srednji detel	<i>Leipicus medius</i>	D	UNK	UNK	I	D
A869	mali detel	<i>Dryobates minor</i>	U	UNK	UNK	I	

Preglednica 33: Razlaga ocen stanja in trendov

Razlaga ocen stanja		Razlaga ocen gibanj	
FV	ugodno stanje	I	naraščanje
U1	neugodno – nezadostno stanje	S	stabilno
U2	neugodno – slabo stanje	D	upadanje
XX	stanja ni bilo mogoče oceniti	U	negotovo
		Unk	neznano

Z vidika gospodarjenja z gozdovi je treba poudariti ogroženost gozdnih kur; gozdnega jereba (*Bonasa bonasia*) in divjega petelina (*Tetrao urogallus*), kjer spremljanje stanja vrst (precej podatkov je predvsem za divjega petelina) kaže na upad populacij tako rekoč na vseh območjih Natura 2000. Za druge specialiste, ki so vezani na gozdove z velikim deležem mrtve mase, kot so triprsti detel (*Picoides tridactylus*), belohrbti detel (*Dendrocopos leucotos*) in brazdar (*Rhysodes sulcatus*), nimamo reprezentativnih podatkov in in ne poznamo gibanj, se pa delež odmrlega drevja v gozdovih in površina gozdov brez gospodarjenja povečujeta. Delež odmrlega drevja v gozdovih se povečuje, povsod je že dosežen s pravilnikom o gozdovih predpisani delež 3-% odmrlega drevja od LZ.

Slika 14: Stanje gozdnih habitatnih tipov po površini. Vir: <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards/condition-of-habitat>

76,5 % površin gozdnih habitatnih tipov je v ugodnem stanju. Slabo stanje gozdnih habitatnih tipov je bilo opredeljeno za nekatere »manjšinske« gozdne habitatne tipe (preglednica 31) in gozdne habitatne tipe s posebnimi vodnimi režimi.

Indikator 4.9: Zavarovani gozdovi

Okrog 70 % slovenskega omrežja Natura 2000 – varovanega območja narave pokrivajo gozdovi, kar je približno 45 % vseh gozdov v Sloveniji. To pomeni odgovornost, da se s prilagojenim gospodarjenjem skrbi za doseganje ugodnega stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov.

Upravljanje območij Natura 2000 v Sloveniji temelji na PUN2000. Vsebina programa se z naravovarstvenimi smernicami vključuje v gozdnogospodarske načrte, ki so neposredno potrebni za varstvo območij Natura 2000. PUN2000 določa cilje in ukrepe za vsako posamezno kvalifikacijsko vrsto in habitatni tip za vsako območje Natura 2000. Rezultati analize¹ izpolnjevanja ciljev PUN2000 za obdobje 2015–2018/2019 kažejo na to, da se stanje gozdov na izbranih območjih Natura 2000 ohranja oziroma celo izboljšuje. Podrobnejša analiza doseganja ciljev in izpolnjevanja ukrepov je izvedena na šestih izbranih gozdnih območjih Natura 2000: Kočevsko, Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe, Snežnik, Pohorje in Mura. Analiza obsega 474 od 2099 ciljev oziroma dobrih 22 % ciljev za sektor gozdarstvo in upravljanje divjadi. Izbrana območja Natura 2000 obsegajo največje gozdne komplekse obeh biogeografskih regij in pokrajinskih enot in dajejo podrobnejši vpogled v izpolnjevanje zavez, ki jih je sektorju gozdarstva in upravljanja divjadi naložila Vlada Republike Slovenije s sprejemom PUN2000.

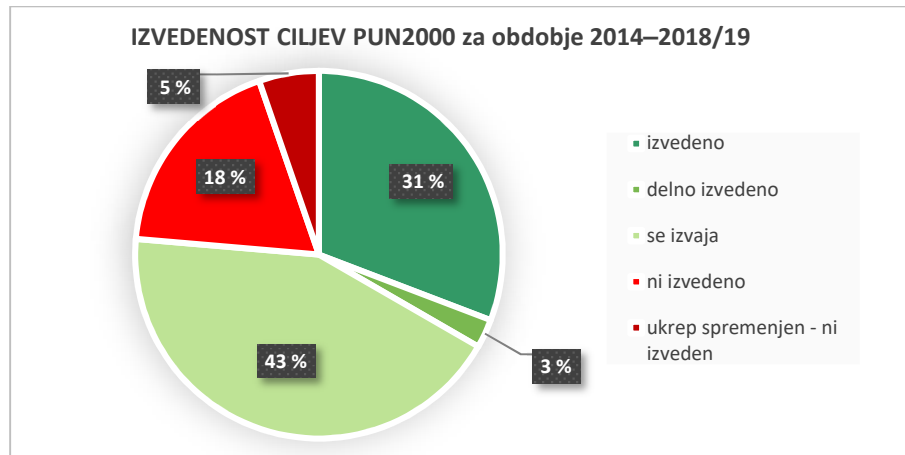
V sektorju gozdarstva in upravljanja divjadi je bilo v analiziranem obdobju izvedenih dobrih 30 % ciljev. Med te cilje smo vključevali cilje glede deleža sestojev v razvojnih fazah z odraslim drevjem, deleža odmrle biomase v gozdovih in števila habitatnega drevja, deleža negospodarjenih gozdov, prilagojenega gospodarjenja z gozdovi v odnosu do določitve funkcije ohranjanja biotske raznovrstnosti na prvi stopnji, deleža sestojev v obnovi in podobno. Delno izvedenih in ciljev, ki se izvajajo, je dobrih 45 % vseh ciljev. Neizvedeni cilji so predvsem cilji vezani na določitev con in raziskave manjšinskih gozdnih habitatnih tipov, cilji glede varstva gnezdišč zaradi pomanjkanja podatkov in večja odstopanja od doseganja številčnih ciljev. Za določene cilje, ki so bili nejasni ter so vezani bolj na presojo, smo izbrali kategorijo šifranta – ukrep spremenjen – ni izveden. Mednje se uvrščajo tudi ukrepi časovne omejitve za celoten gozdni prostor analiziranih območij, za katere ocenjujemo, da jih ni mogoče izvesti in da so cilji pretirani/prezahtevni.

¹ Danev, G. in sodelavci, Analiza ciljev in ukrepov Programa upravljanja območij Natura 2000

2015–2018/2019, V okviru projekta LIFE integrirani projekt za okrepljeno upravljanje Nature 2000 v Sloveniji (LIFE17 IPE/SI/000011), AKCIJA A3, Sektorja gozdarstvo in upravljanje z divjadjo, Zavod za gozdove Slovenije, Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, november 2020, Ljubljana

Rezultate analize smo nato primerjali še med območji, kjer so se v tem obdobju izvajali projekti za ohranjanje ali izboljšanje stanja območij Natura 2000 in kjer se niso. Rezultati so pokazali, da je razlika med izvedenostjo ciljev (zelene kategorije) in neizvedenimi cilji 14 % v korist območij s projekti. Na podlagi tega lahko sklepamo, da so projekti pripomogli k uresničevanju ciljev PUN2000 in da so koristni za izvedbo ukrepov, ki pripomorejo k doseganju ciljev. Poleg tega so projekti ključnega pomena za izobraževanje, ozaveščanje in promocijo ukrepov.

Slika 15: Izvedenost ciljev PUN za obdobje 2014–2018/19

Na podlagi analize ugotavljamo, da je 60–80 % ciljev uresničenih, da je neizvedenih ciljev 20–30 %, nejasnih, neutemeljenih oziroma nerazumljivih ciljev pa je 5–10 %. V neizvedenih ciljih v 80 % prevladujejo cilji, ki se nanašajo na neizvedene raziskave in monitoringe. Sektor gozdarstva in upravljanja divjadi v veliki meri izvaja naloge za ohranjanje in izboljšanje stanja biotske raznovrstnosti na območjih Natura 2000.

Sektor gozdarstva in upravljanja divjadi je edini od sektorjev, navedenih v PUN2000, odgovornih za upravljanje območij Natura 2000, ki ima na voljo sistemske podatke o habitatih kvalifikacijskih vrst in habitatnih tipov, da lahko pripravi analizo uresničevanja ciljev in ukrepov PUN2000.

Preglednica 34: Površina gozdov na varovanih območjih NATURA 2000, površina gozdov na ekološko pomembnih območjih

Kazalnik	2015	2016	2017	2018	2019
Površina gozdov na varovanih območjih NATURA 2000 (ha)	528.763,60	528.722,71	527.133,62	524.945,43	524.941,19
Površina gozdov na ekološko pomembnih območjih (ha)	924.878,87	924.982,47	923.341,56	920.681,36	920.549,84

Vir: Presek letne gozdne maske z naravovarstvenimi območji – Natura 2000 in EPO

Varovalni gozdovi in gozdni rezervati

Površina varovalnih gozdov in gozdnih rezervatov se je v obdobju 2015–2019 ohranila (Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Ur. list RS, št. 88/05, 56/07, 29/09, 91/10, 1/13 in 39/15), kar pomeni, da je izpolnjen eden od ciljev ohranjanja biotske raznovrstnosti v gozdovih.

Preglednica 35: Površina zavarovanih gozdov – varovalni gozdovi in gozdni rezervati

Površina zavarovanih gozdov	2015	2016	2017	2018	2019
Varovalni gozdovi (ha)	98.762	98.762	98.762	98.762	98.762
Gozdni rezervat (ha)	9.508	9.508	9.508	9.508	9.508

Preglednica 36: Površina odkupljenih varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom

Indikator	2015	2016	2017	2018	2019
Nakup varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom (ha)	22,62	24,09	0,64	94,00	178,80

V skladu s 47. členom Zakona o gozdovih ima Republika Slovenija predkupno pravico pri nakupu varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom. Do sredine leta 2016 je nalogo pridobivanja gozdov v imenu Republike Slovenije izvajal Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Od leta 2017 to nalogo v skladu z Zakonom o gospodarjenju z gozdovi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 9/16 in 36/21 – ZZIRDKG) v imenu in za račun Republike Slovenije izvaja družba Slovenski državni gozdovi, d. o. o. Pridobivanje gozdov se od leta 2017 financira iz namenskih sredstev Gozdnega sklada. Opazno je povečevanje odkupljenih površin varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom, kar je v skladu s cilji.

Mirne cone

Zaradi pomanjkanja monitoringa prostoživečih živalskih vrst se ukrepi določanja mirnih con izvajajo tam, kjer so poznane lokacije rastišč divjega petelina, brlogov medveda, zimovališč divjadi ter nekaterih potrjenih lokacij gnezd ujed, sov ali črne štoklje. V primerih, kjer so lokacije gnezd poznane (na primer malega klinkača, belorepca, planinskega orla, sokola selca, velike uharice), so bile v GGN za GGE glede na potrebe oblikovane ekocelice ali mirne cone. Posebej je treba poudariti območja divjega petelina, kjer se na vseh aktivnih rastiščih določajo mirne cone, na neaktivnih rastiščih pa zgolj tam, kjer habitat ustreza ekološkim zahtevam divjega petelina. Mirne cone se na ravni Slovenije s strateškimi usmeritvami in določitvijo območij načrtujejo vsakih 10 let v načrtih gozdnogospodarskih območij. V trenutno aktualnih GGO so mirne cone določene predvsem za zimovališča divjadi in znana rastišča divjega petelina. V letu 2021 se bo vsebina mirnih con pregledala in se bodo te cone določile na podlagi novih poznanih podatkov.

Preglednica 37: Površina in delež mirnih con

Slovenija (ha)	Natura 2000 (ha)	Delež v Natura 2000 (%)
184.288	124.106	67 %

Vir: ZGS

Naravne vrednote

Naravne vrednote so določene s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot, ki je določil 5.283 naravnih vrednot in 12.148 jam – naravnih vrednot, ki so prikazane posebej. V Sloveniji je 1.972 (37,33 %) naravnih vrednot državnega pomena in 3.311 (62,67 %) lokalnega pomena, vse jame so naravne vrednote državnega pomena.

Indikator 4.10: Splošno razširjene vrste gozdnih ptic

Indikator spremlja pojavljanje splošno razširjenih vrst ptic, povezanih z gozdni ekosistemi. Svetovalni odbor Forest Europe opozarja, da novi kvantitativni indikatorji, sprejeti leta 2015, kamor spada tudi indikator »4.10 splošno razširjene vrste gozdnih ptic«, še niso povsem primerni za uporabo in jih je treba v času do naslednjega poročanja preveriti s pilotnimi projekti. Z njimi naj bi preverili razpoložljivost, izvedljivost in zanesljivost podatkov za uporabo omenjenih indikatorjev, kar bi služilo za poglobljeno oceno in razpravo na ravni uporabe.

V Sloveniji velika raznovrstnost nadmorskih višin, vegetacijskih pasov in nadzemnih vodnih površin pripomore k veliki pestrosti ptic. Te so blizu vrha prehranjevalne verige, saj se jih več kot 90 % prehranjuje s hrano živalskega izvora, zato zelo nakazujejo na razmere v okolju. V Sloveniji je od leta 1800 do 2011 zabeležena prisotnost 380 avtohtonih vrst ptic in še 35 vnesenih vrst. Od 19 redov ptic v gozdovih pogosteje najdemo dobro polovico redov. Daleč najpogostejše so vrste ptic iz reda pevcev (*Passeriformes*) in med njimi najpogostejši ščinkavec (*Fringilla coelebs*). Ključne vrste za izdelavo dupel v drevju so vrste iz reda plezalcev (*Piciformes*), med njimi je najpogostejši veliki detel (*Dendrocopos major*). V gozdovih ena tretjina ptic za gnezdenje pogosto uporablja dupline, od teh najraje drevesna dupla.

Številčnost populacij splošno razširjenih gozdnih vrst ptic je glede na poročilo Forest Europe 2020 (https://foresteurope.org/wp-content/uploads/2016/08/SoEF_2020.pdf) stabilna, v zadnjem obdobju 2010–2017 celo z rahlim izboljšanjem stanja. Za splošno razširjene gozdne vrste ptic v Sloveniji ni

načrtnega spremljanja stanja, spremljanja stanja ni niti za vse kvalifikacijske vrste ptic. Podatkov o populacijah in njihovih gibanjih nimamo. Spremljanje splošno razširjenih vrst ptic v Sloveniji se izvaja v okviru Programa razvoja podeželja v obdobju 2014–2020 za določanja indeksa splošno razširjenih vrst ptic kmetijske krajine. Zaradi teh dejstev je oceno stanja splošno razširjenih vrst gozdnih ptic nemogoče podati, lahko pa glede na stanje gozdov oziroma njihovega habitata sklepamo, da je stanje boljše kakor v večini držav članic EU.

Posredni kazalniki stanja habitatov ptic v gozdovih

Ključni kazalniki za ugotavljanje stanja ptic v gozdovih so površine gozdov brez gospodarjenja in z omejenim gospodarjenjem, količina odmrlih dreves, delež razvojnih faz z drevjem nad 30 cm prsnega premera, mirne cone in ustrezna drevesna sestava sestojev ter skrb za mozaičnost mikrohabitatov (gozdne jase, grmišča, vodni viri, gozdni rob).

V gozdovih so se v obdobju 2015–2019 začeli intenzivneje izvajati konkretni ukrepi za ohranjanje, predvsem pa izboljšanje stanja kvalifikacijskih vrst in kvalifikacijskih gozdnih habitatnih tipov, posredno tudi drugih splošno razširjenih vrst ptic v zasebnih gozdovih. Na območjih Natura 2000 je bilo v tem obdobju izločenih 7.735 ha ekocelic brez ukrepanja, kar je dobrih 5.000 ha več kakor v prejšnjem programskem obdobju (analiza PUN2000 2007–2013 iz leta 2013 je pokazala izločenih 2.460 ha ekocelic brez ukrepanja). Celoten delež vseh negospodarjenih gozdov (gozdni rezervati in ekocelice brez ukrepanja) se je v tem obdobju povečal za 1,1 %. Večina ekocelic brez ukrepanja je bila izločena v državnih gozdovih, medtem ko so se v obdobju 2015–2018 ekocelice brez ukrepanja v zasebnih gozdovih v veliki večini določale le iz projektnih (EU) finančnih sredstev. V letu 2018 so se iz sredstev Gozdnega sklada začeli financirati ukrepi na območju Natura 2000 v zasebnih gozdovih, v okviru katerih se ekocelice brez ukrepanja določajo/vzpostavljajo tudi v zasebnih gozdovih. V obdobju 2015–2018 se je izločilo dobrih 47 ha ekocelic brez ukrepanja v zasebnih gozdovih, v letu 2019 še skoraj 200 ha. V naslednjem obdobju pričakujemo vsaj enako povečevanje ukrepov v površine ekocelic brez ukrepanja oziroma še večjo ciljno naravnost tega ukrepa, hkrati pa več ukrepov za ohranjenost drevesne sestave habitatnih tipov, ukrepe za ustrezno naravno pomlajevanje, ekocelic z ukrepanjem za gozdne habitatne tipe in vrste, ukrepe v vodne vire, ki močno prispevajo k pestrosti življenjskih prostorov v gozdnem ekosistemu. Določeni ukrepi se izvajajo tudi v gozdovih zunaj območij Natura 2000, kot so na primer mirne cone za divjega petelina.

Ukrepi v gozdovih med letoma 2015 in 2019, ki največ vplivajo na ptice

V spodnji preglednici so navedeni izvedeni ukrepi v gozdovih, ki izraziteje vplivajo tudi na oblikovanje habitatov ptic. Veliko teh ukrepov se izvaja na zunanjih ali notranjih gozdnih robovih, kjer sta največja pestrost in večja številčnost ptic.

Preglednica 38: Izvedena sofinancirana dela v gozdovih, ki močneje vplivajo na ptice, v obdobju 2015–2019

Vrsta dela/leto	enota	2015	2016	2017	2018	2019	SKUPAJ
Vzdrževanje grmišč in obrežij	ha	19,7	19,4	35,6	28,0	29,7	132,4
Vzdrževanje travnih in pašnih površin	ha	412,9	430,9	406,6	387,5	363,5	2.001,4
Ureditev pasišč v gozdu	ha	0,8	1,5	0,0	4,6	1,2	8,2
Ohranjanje biotopov – zatočišč	ha	2,0	5,0	6,9	0,0	0,0	14,0
Ohranjanje biotopov – nega – ekocelica z ukrepanjem	ha	0,0	0,0	0,0	22,4	14,0	36,3
Druga biomeliorativna dela	ha	0,3	21,6	4,0	12,1	1,2	39,2
SKUPAJ		435,7	478,5	453,1	454,6	409,6	2.231,4
Izdelava in vzdrževanje vodnih virov, kalov	kos	244,0	197,0	227,0	258,0	256,4	1.182,4
Vzdrževanje večjega vodnega vira	kos	16,0	13,0	15,0	16,0	24,0	84,0
Izdelava vodnih virov in kalov v gozdu	kos	0,0	0,0	0,0	6,0	2,0	8,0
Sadnja plod. drevja in grmovja	kos	1.200,0	1.060,0	1.544,0	5.985,0	3.310,0	13.099,0
Vzdrževanje sadik plod. drevja	kos	0,0	0,0	0,0	15,0	135,0	150,0
Gnezdnice – postavitve in vzdrževanje	kos	177,0	192,0	194,0	216,0	205,0	984,0
SKUPAJ		1.637,0	1.462,0	1.980,0	6.496,0	3.932,4	15.507,4
Ohranjanje biotopov – sečnja – ekocelica z ukrepanjem	m ³	0,0	0,0	0,0	2.674,1	1.144,0	3.818,1
Naravni razvoj biotopov – ekocelica brez ukrepanja	m ³	0,0	0,0	0,0	8.092,9	23.255,3	31.348,2
Puščanje stoječe biomase	m ³	0,0	0,0	0,0	464,3	2.024,0	2.488,3
Puščanje podrte biomase	m ³	0,0	0,0	0,0	41,0	20,0	61,0
SKUPAJ		0,0	0,0	0,0	11.272,4	26.443,2	37.715,6

Vir: Letna poročila ZGS o gozdovih od leta 2015 do 2019

ZGS spremlja število škodnih primerov zaradi ptic. Večina vrst ptic je zavarovanih, tako da je država dolžna povrniti škodo od zavarovanih vrst. Največ škod povzročijo krokarji (*Corvus corax*) in predstavniki iz reda plezalcev – detli in žolne (*Piciformes*). Število škod po letih niha. Več škod po detlih in žolnah si lahko razlagamo tako, da lastniki pogosteje prijavljajo škode, predvsem na poškodovanih izolacijskih ometih hiš, za katerimi prezimujejo žuželke, s katerimi se prehranjujejo ptice.

Preglednica 39: Število škodnih primerov po posameznih skupinah in vrstah ptic (zavarovane) do leta 2014

Vrsta / št. škod.	2015	2016	2017	2018	2019	Skupaj	Delež
Siva čaplja	0	0	0	0	1	1	0,1 %
Labod grbec	2	6	3	3	8	22	2,0 %
Štorklja	0	0	1	1	0	2	0,2 %
Planinski orel	0	0	3	1	0	4	0,4 %
Ostale ujede	9	9	8	19	6	51	4,6 %
Golobi	0	0	0	0	0	0	0,0 %
Detli in žolne	37	36	105	44	85	307	28,0 %
Poljska in črna vrana	4	10	9	4	15	42	3,8 %
Krokar	53	76	106	82	127	444	40,4 %
Druge ptice pevke	24	28	67	40	66	225	20,5 %
SKUPAJ	129	165	302	194	308	1098	100,0 %

Vir: Letna poročila ZGS o gozdovih od leta 2015 do 2019

Indikator C4: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje, varstvo in primerno krepitev biotske raznovrstnosti gozdnih ekosistemov

Drevesna sestava se v zadnjem obdobju še naprej spreminja. Spremljamo večanje deleža listavcev ter zmanjševanje deleža in staranje populacije jelke in smreke. Na to gibanje močno vplivajo tudi naravne ujme. Na splošno se ohranjenost naravne drevesne sestave gozdov izboljšuje. Zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti habitatnih tipov gozdov in vrst na območjih Natura 2000 in raznovrstnost drevesnih

vrst pripomoreta tudi k zagotavljanju ekoloških niš za druge gozdne vrste, ustvarjata stabilnejše sestoje in za gozd zmanjšujeta tveganja, povezana s podnebnimi spremembami.

V skladu z doktrino v Sloveniji večinski del obnove gozdov poteka po naravni poti. Obnova s sadnjo in setvijo z uporabo rastišču ustreznega reprodukcijskega materiala le dopolnjuje naravno obnovo. Obnova gozda s sadnjo in setvijo je bila v letih od leta 2015 do 2019 izvedena na površini 5.507,82 ha, kar je v primerjavi s prejšnjim obdobjem 60-odstotno povečanje. Sicer pa imajo lastniki gozdov na splošno praviloma majhen interes za izvajanje negovalnih del, zato izvedba negovalnih del zaostaja za načrti.

V letu 2014 je slovenske gozdove močno poškodoval žledolom, ki so mu sledili napadi prenamnoženih populacij podlubnikov. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je izbralo za izvajanje sanacije in obnove gozda v letu 2015 sredstva Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 iz evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Za izvedbo sanacije in obnovo gozda je v celotnem programskem obdobju 2014–2020 namenjenih 14 milijonov EUR.

Do konca leta 2019 je bilo upravičencem za odpravo posledic in obnovo gozda izplačanih 3,6 milijona EUR. Izvedla so se dela odprave škode na površini 1.540 hektarjev in urejenih je bilo 157 kilometrov gozdnih vlak, potrebnih za sanacije gozdov.

ZGRM določa pogoje za pridelovanje, trženje in uporabo gozdnega reprodukcijskega materiala (v nadaljnjem besedilu: reprodukcijski material); obveznosti oseb, ki se ukvarjajo s pridelovanjem, trženjem in uvažanjem reprodukcijskega materiala; strokovne naloge in postopke v zvezi z izvorom, kakovostjo in istovetnostjo reprodukcijskega materiala; pridobivanje, uporabo in izmenjavo podatkov in informacij; rezerve semenskega materiala in gozdno gensko banko; stroške; organe, ki izvajajo ta zakon, ter inšpekcijski nadzor.

Ohranjenost (spremenjenost) gozdov je rezultat človekovega delovanja, s katerim je povzročil, da se je naravna drevesna sestava spremenila. Slovenski gozdovi so dokaj dobro ohranjeni, še posebno kar zadeva pestrost naravne sestave drevesnih vrst in (vertikalno in horizontalno) strukturiranost sestojev. Danes delež ohranjenih gozdov presega 50 %, močnejše spremenjenih, večinoma zasmrečenih in izmenjanih gozdov je le nekaj več kakor desetina. Vzrok za odmik od ohranjenih gozdov je v največji meri posledica preteklega vnosa in širjenja iglavcev na zanje neprimernih rastiščih. Stopnja ohranjenosti gozdov je povezana z dostopnostjo gozdnih zemljišč, proizvodno sposobnostjo rastišč, zgodovino gozdov in interesom lastnikov za gospodarjenje s sestoji.

Kriterij 5: Vzdrževanje in primerna krepitev varovalne vloge gozdov (predvsem tla in voda) pri gospodarjenju z gozdovi

Indikator 5.1: Varovalni gozdovi – tla, voda in druge ekosistemske funkcije ter upravljani naravni viri

Površina gozdov s poudarjeno funkcijo varovanja zemljišč in sestojev (v nadaljnjem besedilu: varovalna funkcija) se je pri obnovi območnih načrtov za obdobje 2011–2020 glede na podatke iz GGN GGO za obdobje 2001–2010 povečala za 32.392 ha in tako po GGN GGO za obdobje 2011–2020 znaša 191.308 ha. V preteklem obdobju 2015–2019 se tako površina gozdov s poudarjeno varovalno funkcijo ni spremenila.

Preglednica 40: Gozdovi s poudarjeno funkcijo varovanja zemljišč in sestojev

Indikator	2015	2016	2017	2018	2019
Gozdovi s poudarjeno funkcijo varovanja zemljišč in sestojev (ha)	191.308	191.308	191.308	191.308	191.308

Vir: ZGS

Na erozijsko ogroženih območjih je zaradi velikih stroškov, nevarnega dela in slabše odprtosti malo dejavnega gospodarjenja z gozdovi. Manjša intenzivnost gospodarjenja poleg pozitivnih učinkov za ohranjanje narave prinaša tudi povečana tveganja za porušitev sestojnih struktur in s tem nazadovanje varovalne funkcije gozda. Veliki drevesni ostanki lahko kot leseno plavje spreminjajo pretok v hudourniški strugi, zamašijo prepuste in mostne odprtine ter s tem dvigajo gladine naraslih rek. Usklajevanja strok pri gospodarjenju z gozdovi v zaledju hudournikov, ki bi upoštevalo naravovarstvene vidike velikih drevesnih ostankov in morebitna tveganja, ostaja izziv za prihodnje obdobje.

Poleg prepuščanja naravnemu razvoju je velik izziv za gospodarjenje z gozdovi na erozijsko ogroženih območjih izbira primernih tehnologij sečnje in spravila, ki mora biti prilagojena glede na dejanske razmere na terenu. Na območjih plazišč je treba z ustrezno vrstno sestavo (s pomočjo različnih koreninskih simbiotov) vplivati na zadrževanje in nastanek tal.

Preventivni ukrepi in vzdrževanje ugodne strukture gozdov, ki najbolje zagotavlja varovalne učinke na erozijsko ogroženih območjih, so praviloma cenejši od sanacijskih del po različnih vremensko pogojenih dogodkih.

Strategije in spodbude za gospodarjenje z gozdovi s poudarjeno funkcijo varovanja zemljišč in sestojev zahtevajo posebno pozornost. V tovrstnih gozdovih se daje prednost naravnemu pomlajevanju gozdov z rastišču primerno sestavo drevesnih vrst ter s tem skrbi za trajno optimalno strukturo gozdnih sestojev glede stabilnosti in zmožnosti preprečevanja erozije, zemeljskih, hribinskih ali snežnih plazov. Vse to ob posledicah podnebnih sprememb postaja še pomembnejše. Posebna pozornost velja tudi izvajanju del pri urejanju hudournikov ter varstvu pred požari.

Preglednica 41: Gozdovi s poudarjeno z zaščitno funkcijo, prva stopnja poudarjenosti

Indikator	2015	2016	2017	2018	2019
Gozdovi s poudarjeno zaščitno funkcijo (ha)	29.529	29.529	29.529	29.529	29.529

Vir: ZGS

Po podatkih iz GGN GGO 2011–2020 se je površina gozdov s poudarjeno zaščitno funkcijo glede na podatke iz GGN GGO 2001–2010 povečala za 15.828 ha oziroma za 113 % (poudarjena funkcija na prvi stopnji). Izkušnje in znanje na področju ukrepov za zagotavljanje zaščitne funkcije, zbrani v okviru različnih evropskih projektov, še niso doživeli preizkusa v praksi.

Optimalno učinkovanje gozdov s poudarjeno zaščitno funkcijo zahteva primerno prilagojeno ukrepanje, s katerim zagotavljamo ustrezno sestojno strukturo.

Preglednica 42: Gozdovi s poudarjeno hidrološko funkcijo, prva stopnja poudarjenosti

Indikator	2015	2016	2017	2018	2019
Gozdovi s poudarjeno hidrološko funkcijo (ha)	57.754	57.754	57.754	57.754	57.754

Vir: ZGS

Zaradi pomembne vloge, ki jo gozd pri preskrbi z vodo opravlja pri uravnavanju odtoka in pri vplivu na vodo kot biotop za številne oblike življenja, se je po podatkih GGN GGO za obdobje 2011–2020 površina gozdov s poudarjeno hidrološko funkcijo povečala za 29.193 ha, oziroma je teh gozdov danes dvakrat več kot v obdobju 2001–2010. V preteklem obdobju 2015–2019 se površina gozdov s poudarjeno hidrološko funkcijo ni spremenila.

Gozdarstvo do zdaj ni bilo vključeno v pripravo načrtov upravljanja voda v skladu z Vodno direktivo 2000/60/EC in Zakonom o vodah. V gozdnogospodarske načrte so od leta 2016 vključene usmeritve s področja upravljanja voda. Gozdarstvo je premalo vključeno v izvedbo načrtovanih ukrepov na področju voda. Sodelovanje z vodarji, predvsem v začetnih fazah načrtovanja v gozdarstvu, še ni del celostne sheme upravljanja obnovljivih gozdnih virov.

Prav tako je tudi v prihodnje treba ohraniti dobro stanje voda in zmanjševati poplavno ogroženost, gozdove pa ohranjati zdrave in stabilne, saj le taki lahko zadržijo in postopoma oddajajo vodo. Na območjih pomanjkanja voda je vsekakor treba gospodarjenje z gozdom usklajevati s cilji upravljanja voda.

Na vodovarstvenih območjih se ohranjajo površina gozdov kakor tudi optimalna vrstna sestava in sestava sestojev glede čistosti in stalnosti odtoka. Kar najbolj se preprečuje odlaganje odpadkov. Obstoječa smetišča naj bi se sanirala. Biološko razgradljiva olja za mazanje žagalnih verig pri delu v gozdovih se še premalo uporabljajo.

Preglednica 43: Gozdovi s poudarjeno podnebno funkcijo in gozdovi s poudarjeno higiensko-zdravstveno funkcijo

Indikator	2015	2016	2017	2018	2019
Gozdovi s poudarjeno podnebno funkcijo (ha)	36.497	36.497	36.497	36.497	36.497
Gozdovi s poudarjeno higiensko-zdravstveno funkcijo (ha)	28.621	28.621	28.621	28.621	28.621

Vir: ZGS

Tako površina gozdov s poudarjeno klimatsko funkcijo kakor tudi površina gozdov s poudarjeno higiensko-zdravstveno funkcijo, torej gozdov, ki izboljšujejo kakovost in ohranjajo zdravo življenjsko okolje, sta se pri obnovi načrta GGN GGO za obdobje 2011–2020 povečali. V preteklem obdobju 2015–2019 je površina gozdov s poudarjeno klimatsko in higiensko-zdravstveno funkcijo ostala enaka.

V prihodnje je treba ohranjati in oblikovati mehansko stabilne gozdove zlasti na izpostavljenih legah v okolici večjih virov izpustov ter na območjih močnih vetrov, kjer sta ti dve funkciji tudi najbolj izraženi.

Indikator C5: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje in primerno krepitev varovalnih funkcij pri gospodarjenju z gozdovi

Za geomorfološko podobo Slovenije je značilen razčlenjen relief, ki ga oblikujejo strma pobočja, visoke gore, prepadne stene, globoke rečne struge ... Prav tako je za Slovenijo značilna velika gozdnatost, saj gozdovi pokrivajo 58,0 % površine države.

Zaradi pestrih geomorfoloških razmer in razgibanega reliefa številni gozdovi varujejo gozdna zemljišča in sestoje pred vplivi nežive narave, zlasti erozijo in različnimi vplivi vode, ki povzročajo poplave in plazove. Takšni gozdovi so varovalni gozdovi. Zakon o gozdovih določa varovalne gozdove kot gozdove, ki v zaostrenih ekoloških razmerah varujejo sebe, svoja zemljišča in nižje ležeča zemljišča, ter

gozdove, v katerih je izjemno poudarjena katera koli druga ekološka funkcija. Varovalne gozdove od leta 2005 natančneje določa Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom. Površina gozdov s poudarjeno funkcijo varovanja zemljišč in sestojev se je pri obnovi območnih načrtov 2011–2020 glede na podatke iz gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih območij (v nadaljnjem besedilu: GGN GGO) za obdobje 2001–2010 povečala za 32.392 ha in tako po GGN GGO za obdobje 2011–2020 znaša 191.308 ha. V preteklem obdobju 2015–2019 se tako površina gozdov s poudarjeno varovalno funkcijo ni spremenila.

Treba je razlikovati gozdove s poudarjeno zaščitno funkcijo in gozdove s poudarjeno varovalno funkcijo. Zaščitna funkcija gozda spada v skupino socialnih funkcij gozda, navezuje se predvsem na zaščito prometnic, naselij in drugih objektov pred naravnimi pojavi, kakršni so padanje kamenja in peska, snežni zameti, bočni vetrovi in zdrsi zemljišča, ter zagotavljanje varnosti bivanja in prometa. Poudarjeno zaščitno funkcijo opravljajo zlasti gozdovi na strmih pobočjih nad cesto ali železnico ter pod njo. Varovalna funkcija pa spada v skupino ekoloških funkcij gozda in se nanaša na varovanje gozdnih zemljišč in sestojev pred posledicami vseh vrst erozijskih procesov, zlasti zagotavljanje odpornosti tal proti erozijskim pojavom, ki jih povzročajo sneg, mraz, voda in veter, preprečevanje razvoja zemeljskih in snežnih plazov, udorov in usadov, preprečevanje poglobljanja površinskih jarkov, preprečevanje premeščanja naplavin, zadrževanje drobnega plovnega materiala in ohranjanje rodovitnosti gozdnih tal. Poudarjeno varovalno funkcijo imajo zlasti gozdovi na gornji gozdni meji, na poplavnih, erozijskih, plazljivih ali plazovitih območjih, določenih v skladu s predpisi, ki urejajo vode, na zelo strmih pobočjih, sušnih legah ter plitvih, skalovitih ali kamnitih tleh.

Po zakonu o gozdovih pa se za varovalne gozdove lahko razglasijo tudi gozdovi, ki imajo izjemno poudarjeno katero koli drugo ekološko funkcijo, torej hidrološko, podnebno ter funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti. Izjemno poudarjeno podnebno funkcijo imajo gozdovi, ki varujejo naselja, rekreacijske in turistične objekte, prometnice ter kmetijske kulture pred škodljivimi učinki vetra in mraza; gozdovi, ki so na območjih stalnih ali pogostih močnih vetrov, ki povzročajo čezmerno razmnoževanje škodljivih živali (tako imenovana kalamiteta), ter gozdovi, kjer stalni vetrovi povzročajo deformirano rast gozdnega drevja, in podobno. Izjemno poudarjeno hidrološko funkcijo imajo zlasti gozdovi na vodovarstvenih območjih, določenih v skladu s predpisi, ki urejajo vode, poudarjeno funkcijo ohranjanja biotske raznovrstnosti pa imajo zlasti gozdovi s habitati redkih ali ogroženih rastlinskih ali živalskih vrst, s habitati, pomembnimi za obstoj in ohranitev populacij divjadi, s habitati in habitatnimi tipi, ki se po predpisih, ki urejajo ohranjanje narave, ohranjajo v ugodnem stanju, ter gozdovi, ki imajo status posebnega varstvenega območja, potencialnega posebnega ohranitvenega območja ali ekološko pomembnega območja.

Gospodarjenje se izvaja tudi v varovalnih gozdovih, saj izkušnje iz Slovenije in tujine kažejo, da z neukrepanjem tvegamo porušitev sestojnih struktur in s tem nazadovanje varovalne funkcije gozda. Sestoji, ki se starajo ali so bili prizadeti po naravni ujmi, imajo namreč manjšo stabilnost in odpornost. V okviru gozdnogospodarskih in izvedbenih gozdnogojitvenih načrtov se določijo dolgoročne smernice ter gojitvena in negovalna dela za gospodarjenje z gozdovi. V takšnih gozdovih se zagotavljajo ustrezna mešanost drevesnih vrst, pomlajevanje, pravočasen posek prestarega drevja, malopovršinska sečnja in pravočasno opravljanje gozdnogojitvenih del. Zaradi težkih spravičnih razmer so stroški potrebnih del pogosto visoki. Sredstva za povečanje stroškov gospodarjenja, ki nastanejo zaradi režima gospodarjenja v varovalnih gozdovih, se na podlagi uredbe zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije. Izplačilo lastniku oziroma izvajalcu pa se izvede na podlagi prevzema in obračuna del, opravljenih na podlagi predpisov, ki urejajo financiranje in sofinanciranje vlaganj v gozdove.

Kriterij 6: Ohranjanje drugih socioekonomskih funkcij in pogojev

Indikator 6.1: Gozdna posest

Med lastniki zasebnih gozdov prevladuje razdrobljena in majhna gozdna posest, kar z neugodno starostno strukturo lastnikov zasebnih gozdov pomeni izziv za premišljeno gospodarjenje. Po številu prevladujejo posestniki z manj kot 1 ha gozda (65,3 %), katerih posest obsega samo 5,2 % površine vseh gozdov.

Opažamo pa, da se lastniška struktura slovenskih gozdov v zasebni lasti po velikosti posesti spreminja. V primerjavi z referenčnim letom 2010, ko je bila opravljena podobna raziskava strukture gozdnih posesti, se je v vseh razredih do 10 ha delež površin zmanjšal, in sicer za več kakor 40 % v prvem razredu, v razredu do 5 ha pa za dobro četrtino. Največje povečanje je bilo v razredu nad 100 ha. Po površini enako kakor v letu 2010 prevladuje razred od 10 do 30 ha s 27,4 %.

Preglednica 44: Struktura gozdov v zasebni lasti (analiza ZGS 2021)

Razred	Posestniki		Posesti		
	N	Število (%)	N	Površina (%)	Površina v letu 2010 (%)
do 0,99 ha	266.934	65,3	156.138	5,2	9,0
od 1,00 do 4,99 ha	98.753	24,1	84.768	22,1	27,8
od 5,00 do 9,99 ha	24.391	6,0	23.115	18,0	19,7
od 10,00 do 29,99 ha	15.996	3,9	15.529	27,4	27,0
od 30,00 do 99,99 ha	2.675	0,7	2.569	13,2	11,4
nad 100 ha	289	0,1	382	14,0	5,2
SKUPAJ	409.038	100	282.501	100	100

Vir: ZGS

Povprečna posest je velika 3,2 ha, povprečno pa ima vsak gozdni posestnik v lasti 2,3 ha (2,9 ha oziroma 2,1 ha v letu 2010).

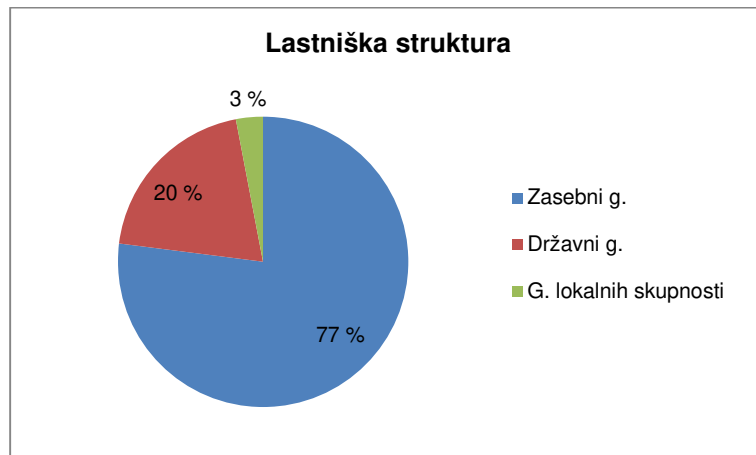
Preglednica 45: Starostna struktura lastnikov gozdov v Sloveniji – fizične osebe (analiza ZGS 2021)

Starostni razredi	Št. lastnikov (%)	Površina gozda (%)
do 29,9 leta	1,7	1,5
od 30 do 44,9 leta	11,2	11,2
od 45 do 59,9 leta	29,3	31,3
od 60 do 74,9 leta	35,8	35,7
nad 75 let	21,9	20,4

Vir: ZGS

Največ lastnikov glede na starost je tako po številu kakor po površini v razredu med 60 in 75 let. Od leta 2010 se je povprečna starost lastnikov povečala za 2,6 leta, na 62,6 leta. Med posestniki prevladujejo moški z 52,5 %, njihov delež se je od leta 2010 povečal za 1,2 %. Moški so v povprečju mlajši za 3,6 leta.

Lastništvo gozdov se je v zadnjih letih v večjem obsegu spreminjalo predvsem zaradi denacionalizacijskih postopkov. Tako se je od leta 1996 površina državnih gozdov zmanjšala za 130.698 ha, površina zasebnih gozdov pa povečala za 187.536 ha. Razmerje površin državnih in zasebnih gozdov (z občinskimi vred) se je spremenilo s 33,9 : 66,1 leta 1996 na 20,3 : 79,7 leta 2019. Tudi zadnje zmanjšanje površine državnih gozdov v letu 2019 je še vedno posledica denacionalizacije.

Slika 16: Delež posameznih lastniških oblik (po zemljiškem katastru). Vir: Poročilo o gozdovih 2019, ZGS

Gozdovi v lasti RS

Odkup gozdov s poudarjenimi ekološkimi in družbenimi funkcijami, gozdov v desetkilometrskem obmejnem pasu ter drugih gozdov se vsako leto povečuje. Do 31. junija 2016 je bilo pridobivanje gozdov naloga SKZG RS, s 1. julijem 2016 pa je bilo gospodarjenje z gozdovi v lasti Republike Slovenije preneseno na SiDG. V obdobju 2015–2019 je država pridobila skupaj 3.656 hektarov gozdov, največ z odkupi, v manjši meri pa tudi z darilnimi pogodbami in zapuščinskimi postopki. V tem obdobju je SKZG RS pridobil 1.140 hektarov, SiDG pa 2.516 hektarov. Največ gozdov je bilo pridobljenih v letu 2019 (1.480 hektarov), najmanj pa v letu 2015 (420 hektarov). SiDG od ustanovitve vodi dejavno politiko nakupa gozdov. Z odkupom gozdov se posesti zaokrožujejo v strnjene komplekse. S tem se izboljšuje gospodarnost gospodarjenja z državnimi gozdovi, kar je v skladu z ReNGP.

Preglednica 46: Površina gozdov v lasti Republike Slovenije 2015–2019

Površina gozdov (ha)	2015	2016	2017	2018	2019
V lasti Republike Slovenije	251.373	246.846	244.809	244.473	238.646
V lasti lokalnih skupnosti	32.266	32.240	32.359	31.733	31.028
V lasti zasebnih lastnikov	898.377	903.192	903.113	901.038	907.080

Vir: Poročilo o gozdovih 2019, Zavod za gozdove Slovenije

Indikator 6.2: Prispevek gozdarstva k BDP

Delež bruto dodane vrednosti gozdarstva v BDP je prav tako kot v obdobju do leta 2014 tudi od leta 2015 do 2019 znašal manj kot 1 %. Od leta 2007 do 2019 se je šibko povečeval in je v letu 2019 znašal 0,79 %. Od leta 2015 do 2019 je naraščal BDP na zaposlenega, ki se je z 32.000 EUR/PDM v letu 2015 povečal na 52.000 EUR/PDM v letu 2019.

Preglednica 47: Bruto dodana vrednost gozdarstva, slovenski BDP, delež gozdarstva v BDP in BDP na zaposlenega v gozdarstvu v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Bruto dodana vrednost gozdarstva (tekoče cene, v milijonih EUR)	239,2	262,5	320,0	370,3	382,1
Bruto domači proizvod Slovenije (tekoče cene, v milijonih EUR)	38.852,6	40.443,2	43.009,1	45.862,6	48.392,6
Delež BDP¹ gozdarstva (%)	0,62	0,65	0,74	0,81	0,79
BDP (EUR)/zaposlenega (PDM)	31.855	35.047	44.248	50.629	52.299

¹Pračun iz BDP gozdarstva (tekoče cene) in BDP Slovenije (tekoče cene) – izvorni in izvedeni podatki iz baze SI-STAT (SURS). Vir: SURS

Vrednost gozdarskih storitev je naraščala tako v preteklem obdobju (2007–2014) kakor od leta 2015 do 2018. Izrazito povečanje, ki se je začelo v letu 2014, je posledica povečanja obsega dela zaradi

odprave posledic žleda. V letih od 2015 do 2018 pa so k povečanemu obsegu del pripomogli sanacija zaradi namnožitve podlubnikov po žledolomu (od leta 2015 do 2017) in vetrolomi (2017 in 2018). V letu 2019 je vrednost gozdarskih storitev padla kar za 50 % glede na leto pred tem.

Preglednica 48: Vrednost gozdarskih storitev v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Vrednost gozdarskih storitev (milijoni EUR)	44,8	87,7	80,0	107,6	53,2

Vir: SURS (ERG)

Osnovni vir podatkov za ta kazalnik so podatki SURS o BDP in temeljnih agregatih nacionalnih računov (na podlagi Evropskega sistema računov (ESR) 2010). Ekonomski računi za gozdarstvo (ERG), ki se izvajajo na SURS po enotni metodologiji EU, pa so vir podatkov za vrednost gozdarskih storitev ter o PDM.

Pomen gozdno-lesne verige v BDP

Po podatkih SURS (BDP in temeljni agregati nacionalnih računov) se delež dejavnosti, ki so neposredno povezane s pridobivanjem in predelavo lesa, v BDP v zadnjih letih krepi. Tudi dejavnost C31 – proizvodnja pohištva, katere delež se je v obdobju 2007–2014 zmanjševal, se je v letu 2014 okrepil in od leta 2015 ostaja enak. Skupni delež obravnavanih dejavnosti v nacionalnem BDP se po letu 2015 povečuje in je v letu 2019 dosegel najvišjo vrednost po letu 2007 (leta 2007 je bil delež 2,45 %, leta 2010 pod dva odstotka, v letu 2019 se je povečal na 2,32 %).

Preglednica 49: BDP in temeljni agregati nacionalnih računov (na podlagi ESR 2010) v letih 2015–2019

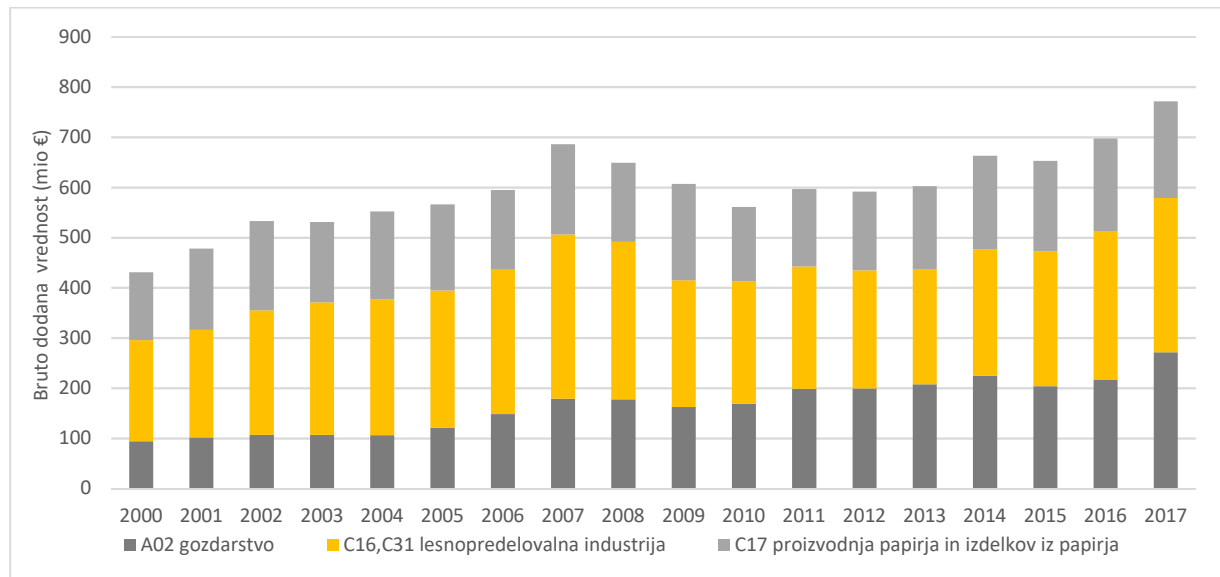
Dodana vrednost (tekoče cene, v milijonih EUR)	2015	2016	2017	2018	2019
A02 gozdarstvo	239,2	262,5	320,0	370,3	382,1
C16 obdelava, predelava lesa, izdelkov iz lesa ...	241,8	254,9	272,0	291,5	313,6
C17 proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja	182,8	188,5	190,7	185,3	223,3
C31 proizvodnja pohištva	149,7	168,7	178,6	194,8	202,5
Bruto domači proizvod	38.853	40.443	43.009	45.863	48.393

Vir: SURS, BDP in temeljni agregati nacionalnih računov (na podlagi ESR 2010)

Preglednica 50: Deleži gozdarstva in lesnih panog v BDP v letih 2015–2019

Deleži v nacionalnem BDP (%)	2015	2016	2017	2018	2019
A02 gozdarstvo	0,62	0,65	0,74	0,81	0,79
C16 obdelava, predelava lesa, izdelkov iz lesa...	0,62	0,63	0,63	0,64	0,65
C17 proizvodnja papirja in izdelkov iz papirja	0,47	0,47	0,44	0,40	0,46
C31 proizvodnja pohištva	0,39	0,42	0,42	0,42	0,42
Skupaj C16, C17 in C31	1,48	1,51	1,49	1,46	1,53
Skupaj gozdarstvo (A02) in C16, C17 in C31	2,09	2,16	2,24	2,27	2,32
Bruto domači proizvod	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Vir: SURS, BDP in temeljni agregati nacionalnih računov (na podlagi ESR 2010), preračuni GIS

Slika 17: prispevek gozdarstva, lesnopredelovalne in pohištvene industrije ter papirniške industrije k bruto dodani vrednosti rabe lesa in lesne biomase v biogospodarstvu v zadnjih dveh desetletjih. Vir: SURS, 2019

Indikator 6.3: Faktorski dohodek

Faktorski dohodek v gozdarstvu narašča. Do leta 2019 se je močno povečal tako skupno (s 161,1 na 213,2 milijona EUR) kakor tudi izraženo na zaposlenega (PDM) (z 21.454 na 29.181 EUR).

Preglednica 51: Faktorski dohodek v gozdarstvu v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Faktorski dohodek* (mio EUR)	161,1	178,2	185,4	194,0	213,2
Faktorski dohodek na zap. (PDM)	21.454	23.792	25.636	26.524	29.181

Vir: SURS (ERG)

*Faktorski dohodek obsega neto dodano vrednost, ki so ji odšteti drugi davki na proizvodnjo in prištete druge subvencije na proizvodnjo. Faktorski dohodek je tudi enak vsoti neto poslovnega presežka in sredstev za zaposlene. (definicija SURS)

Indikator 6.4: Vlaganja v gozdove in gozdarstvo

V letu 2019 je bilo za financiranje in sofinanciranje nalog, ki jih določa ZG, porabljenih 25,91 milijona EUR. Gozdna politika na splošno sledi ciljem in usmeritvam NGP. Po letu 2015 pri financiranju nalog, ki izhajajo iz ZG, zaznavamo pozitivno gibanje. Tako se je obseg proračunskih finančnih sredstev, letno namenjenih gozdarstvu na podlagi ZG, v analiziranem obdobju povečal za 15,4 % (leta 2015 – 22,45 milijona EUR, leta 2019 – 25,91 milijona EUR). V veliki meri so na uresničevanje gozdne politike vplivala evropska sredstva iz PRP 2007–2013. Za področje gozdarstva in prve stopnje predelave lesa so bila porabljena vsa sredstva, razpisana v programskem obdobju, v skupnem znesku 49 milijonov EUR, od katerih je bilo skupno 35,27 milijona EUR neposredno namenjenih gozdarstvu. Ta program je v novem programskem obdobju v letu 2015 nasledil Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020. Za naložbe v povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige in sanacijo gozdov po naravnih ujmah je namenjenih 51 milijonov EUR. V letih od 2015 do 2017 so se izvajala še izplačila iz Programa razvoja podeželja 2007–2013. Do konca leta 2019 je bilo upravičencem iz novega programa (2014–2020) izplačanih 16,8 milijona EUR. V okviru PRP 2014–2020 je za podukrep M08.6 (podpora za naložbe v gozdarske tehnologije ter predelavo, mobilizacijo in trženje gozdnih proizvodov) do konca leta 2020, ločeno za dve operaciji, ki se izvajata v okviru podukrepa, prispelo 1.492 vlog, v katerih so vlagatelji zaprosili za skoraj 57,8 milijona EUR. Več kot polovica (57 %) vseh prispelih vlog je bila odobrena. Med vlagatelji, ki so oddali vlogo za prejem sredstev v okviru PRP, je bilo 748 zasebnih lastnikov gozdov, ki imajo skupaj v lasti 40.000 ha gozdov. Izmed mehanizacije in opreme je bilo kupljenih največ vitlov in dodatne opreme za vitle, sledi nakup gozdarskih prikolic (242) in traktorjev za

delo v gozdu (207). Povečal se je tudi nakup kompletov za strojno sečnjo, tako je bil v obeh obdobjih skupaj (od leta 2007 do 2020) odobren nakup 24 strojev za sečnjo in 26 zgibnih polprikoličarjev. Izmed mehanizacije in opreme, nabavljene v okviru operacije B (naložbe v predindustrijsko predelavo lesa), vrednostno prevladuje sofinanciranje žagalnih linij s tračno žago, za katere je bilo namenjenih več kot 2,3 milijona EUR, s skoraj 2,2 milijona EUR sledijo nakladalniki in z 2 milijonoma EUR naprave za sušenje lesa. V okviru omenjene operacije je bilo sofinanciranih več strojev za pripravo lesnih goriv, največ za pripravo drv, kar 47 rezalno-cepilnih strojev in še 37 cepilnikov. Za pripravo lesnih sekancev je bilo sofinanciranih 39 sekalnikov na traktorski pogon. Sofinanciranih je bilo tudi 15 linij za izdelavo peletov in štiri linije za izdelavo briketov.

Gozdni sklad

V letu 2016 je bil na podlagi 33. člena ZGGLRS ustanovljen proračunski sklad za gozdove (v nadaljnjem besedilu: Gozdni sklad). V skladu s tretjim odstavkom 33. člena ZGGLRS se Gozdni sklad financira iz prihodkov iz razpolaganja z državnimi gozdovi, prihodkov iz koncesijskih dajatev in prihodkov iz letnega nadomestila za upravljanje državnih gozdov, ki ga družba Slovenski državni gozdovi, d. o. o., plačuje Republiki Sloveniji v višini 20 % prihodkov od prodaje lesa iz državnih gozdov. V skladu s četrtrim odstavkom 33. člena ZGGLRS se sredstva Gozdnega sklada namenijo za financiranje:

- pridobivanja gozdov;
- nalog v zvezi z razpolaganjem z državnimi gozdovi;
- obveznosti Republike Slovenije iz pridobitve lastninske pravice na gozdovih na podlagi zakona, ki ureja dedovanje;
- ukrepov na območju Natura 2000 v zasebnih gozdovih v skladu s Programom upravljanja območij Natura 2000 in programom vlaganj v gozdove, ki ga na podlagi nacionalnega gozdnega programa pripravi Zavod za gozdove Slovenije v skladu z zakonom, ki ureja gozdove;
- obveznosti do občin iz 35. člena ZGGLRS;
- obveznosti iz davkov, prispevkov in drugih obveznih dajatev, ki izvirajo iz lastninske pravice na državnih gozdovih;
- promocije rabe lesa in lesnih proizvodov ter gozdno-lesnih verig;
- nalog v zvezi s prevozom, hrambo in prodajo zaseženih in odvzetih gozdnih lesnih sortimentov, ki jih izvaja družba na podlagi zakona, ki ureja gozdove.

Za izvajanje nalog v skladu z ZGGLRS je bilo v letu 2016 predvidenih 5,6 milijona EUR, leta 2017 12,1 milijona EUR, leta 2018 18,5 milijona EUR in leta 2019 16,2 milijona EUR. Zneski se nanašajo na načrtovana sredstva porabe v posameznem letu, ki so vsota vplačanih sredstev v tekočem letu in neporabljenih sredstev iz preteklih let. Poraba sredstev je predvidena s programom porabe proračunskega sklada za gozdove za tekoče leto, ki ga sprejme Vlada RS.

SiDG je z namenskimi sredstvi Gozdnega sklada v letu 2018 pridobil 461 ha, v letu 2019 pa 1.300 ha gozdov.

Za ukrepe na območju Natura 2000 je bilo v letu 2017 namenjenih 7.784 EUR, v letu 2018 164.938 EUR, v letu 2019 pa 669.344 EUR.

Preglednica 52: Poraba proračunskih sredstev za naloge na področju gozdarstva (000 EUR); od leta 2015 do 2019

	2015	2016	2017	2018	2019
JAVNA GOZDARSKA SLUŽBA	19.440,7	19.909,5	20.844,0	21.273,2	22.478,0
PROGRAM OBNOVE, NEGE IN VARSTVA GOZDOV	1.315,9	1.298,7	1.274,3	1.320,9	1.338,9
Obnova gozdov	177,2	173,0	172,0	212,9	234,9
Obnova gozdov na pogoriščih in od ujm poškodovanih gozdov	194,2	184,8	195,0	184,7	177,3
Nega gozdov	345,3	345,6	332,7	345,5	358,8
Varstvo gozdov	526,6	513,6	513,4	499,1	514,6
Semenarska in drevesničarska dejavnost	2,5	11,7	3,1	25,0	3,3
Vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali	70,0	70,0	58,1	53,7	50,0
VZDRŽEVANJE IN GRADNJA GOZDNIH CEST	1.182,4	1.215,0	1.263,4	1.266,7	1.420,4
SPREMLJAJOČI UKREPI V GOZDARSTVU	512,3	672,6	645,6	710,9	670,4
Izvršba odločb ZGS	7,8	3,9	1,0	0,0	0,7
Odškodnine zaradi razglasitve gozdov s posebnim namenom	1,5	2,0	2,0	2,0	2,0
Nevladne organizacije, strokovne prireditve, publicistika	0,0	7,1	2,7	5,3	0,0
Znanstveno raziskovalno delo	343,0	366,2	399,5	397,8	389,3
Odškodnine za škodo od divjadi	160,0	293,4	240,4	305,8	278,4
SKUPAJ NALOGE PO ZAKONU O GOZDOVIH	22.451,3	23.095,8	24.027,3	24.571,7	25.907,7
Ukrepi v okviru Programa razvoja podeželja 2007–2013 (EU+SLO)	134	1.127	87	/	/
Ukrepi v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020 (EU+SLO)	/	/	3.305	7.118	6.375

Vir: MKGP, ARSKTRP

Indikator 6.5: Zaposleni v gozdarstvu

Število zaposlenih v gozdarstvu se kljub uvajanju strojne sečnje, ki praviloma prinaša krčenje števila delavcev, ne zmanjšuje. Raziskava, ki jo je opravil GIS, kaže, da pri vseh anketirancih ne glede na velikost posesti prevladuje lastno delo v gozdovih oziroma delo s pomočjo družinskih članov. Največji delež dela, ki ga opravijo lastniki sami oziroma s pomočjo družinskih članov, je v najmanjših kategorijah lastnikov gozdov (do 5 ha), kjer je ta delež več kot 70-%. Glede na odgovore anketiranih, ki so v obdobju 2015–2019 izvajali sečnjo in spravilo v lastnem gozdu, ugotavljamo, da je bilo pri teh kar 41 % poseka izvedeno s poklicnimi izvajalci del.

Po podatkih, ki so dostopni na portalu Mojgozdar.si (www.mojgozdar.si), se je število podjetij, ki so registrirana za izvajanje del v gozdovih, povečalo od nekaj več kot 900 (v letu 2017) na več kot 1.600 v letu 2020.

Preglednica 53: Zaposlenost v gozdarstvu, merjena v polnovrednih delovnih močeh

	2015	2016	2017	2018	2019
Zaposleni v gozdarstvu	7.509	7.490	7.232	7.314	7.306

Vir: SURS

Metodološko pojasnilo (SURS):

Zaposlenost v gozdarstvu je zaradi upoštevanja občasnega in sezonskega dela merjena v polnovrednih delovnih močeh (PDM). Ena PDM je ekvivalent za eno osebo, ki je polno zaposlena v gozdarski enoti gozdarske ali kmetijske dejavnosti v enem letu. Celotna delovna sila v gozdarstvu obsega plačano in neplačano delovno silo (zaposlene in samozaposlene osebe, vključno s pomagajočimi družinskimi člani). Plačana delovna sila v gozdarski dejavnosti so zaposleni v podjetjih in zaposleni pri samostojnih podjetnikih.

Z gozdarsko dejavnostjo se je v letih do 2014 v povprečju ukvarjalo okoli 6.000 oseb, leta 2019 pa več kot 7.300. Med vsemi zaposlenimi v gozdarstvu do leta 2015 obsega največji delež neplačana delovna sila (79 %), ta vključuje kmete, ki imajo gozd, in samostojne podjetnike. Delež neplačane delovne sile se je v sestavi zaposlenih v gozdarstvu povečal s 75 % (v letu 2014) na 81 % v letu 2017 in se nato ponovno znižal na 79 % (v letu 2019).

Indikator 6.6: Varnost in zdravje pri delu

Delo v gozdu je eno najtežjih in najnevarnejših opravil. Kljub vse večjemu uvajanju strojne sečnje ter povečanemu številu sodobnih gozdarskih strojev in opreme v zadnjem obdobju ostajata sečnja in spravilo lesa med najbolj tveganimi dejavnostmi. Raven varnega dela med poklicnimi delavci je tudi zaradi zahtev zakonodaje dokaj visoka, med nepoklicnimi delavci pa je prav nasprotno.

V primerjavi s prejšnjim obdobjem, ko je bilo razvidno izrazito naraščanje števila nezgod s smrtnim izidom v gozdu, se je v zadnjem obdobju to nekoliko umirilo. Pri nezgodah s smrtnim izidom pri nepoklicnih delavcih v gozdu pa je bilo opaziti skok leta 2018, kar pripisujemo odpravljanju posledic vetroloma, ki je Slovenijo prizadel v decembru leta 2017. Tudi leta 2019 je bila smrtnost velika, vendar je bil posek v primerjavi z letom 2018 manjši prav zaradi manjšega sanitarnega poseka. Petletno povprečje količine posekanega lesa na eno nezgodo s smrtnim izidom v zadnjem obdobju (393.404 m³/nezgodo s smrtnim izidom) se je v primerjavi s prejšnjim skoraj podvojilo (217.910 m³/nezgodo s smrtnim izidom), kar pomeni, da se je varnost pri delu v gozdu v povprečju izboljšala. Ker se bo strojna sečnja lahko izvajala v največ 40 % gozdov, bo izboljšanje ravni usposobljenosti in opremljenosti nepoklicnih gozdnih delavcev še naprej izziv za vladne in nevladne organizacije. Pri tem izboljšanja stanja ne bo mogoče doseči brez predpisanih minimalnih zahtev za usposobljenost in uporabo osebne varovalne opreme tudi za tiste nepoklicne delavce, ki jih ne obsegajo predpisi s področja varnosti in zdravja pri delu. Dolgoročni podatki namreč kažejo, da samo prostovoljno izpolnjevanje zahtev ni dovolj.

Preglednica 54: Število nezgod s smrtnim izidom med nepoklicnimi delavci pri delu v gozdu ter količina posekanega lesa na enega mrtvega v obdobju 1998–2019

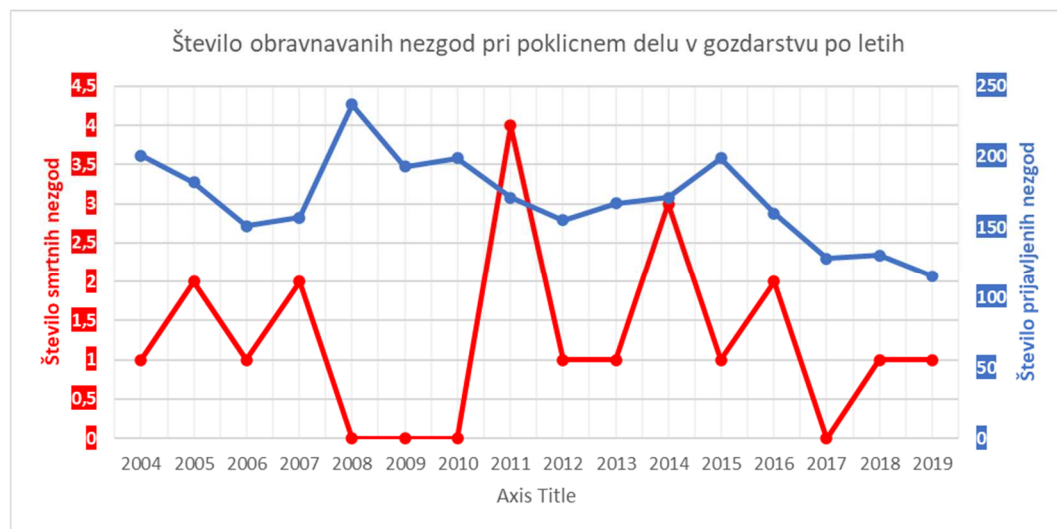
Leto	Nezgode s smrtnim izidom (število)	Letni posek v zasebnih gozdovih (m ³)	Količina posekanega lesa (m ³) na nezgodo s smrtnim izidom
1998	8	1.536.786	192.098
1999	7	1.498.450	214.064
2000	13	1.631.954	125.535
2001	11	1.614.973	146.816
2002	9	1.670.779	185.642
2003	5	1.848.753	369.751
2004	7	1.812.345	258.906
2005	8	1.964.895	245.612
2006	3	2.385.897	795.299
2007	9	2.058.723	228.747
2008	8	2.254.761	281.845
2009	9	2.134.025	237.114
2010	9	2.195.661	243.962
2011	18	2.645.324	146.962
2012	10	2.673.826	267.383
2013	15	2.718.304	181.220
2014	18	4.500.385	250.021
2015	16	4.210.000	263.125
2016	9	4.090.000	454.444
2017	7	4.110.000	587.143
2018	13	4.580.000	352.308
2019	12	3.720.000	310.000

Vir: ZGS, Policija, GIS.

Slika 18: Število nezgod s smrtnim izidom med nepoklicnimi delavci pri delu v gozdu v obdobju 1998–2019. Vir: ZGS, Policija, GIS.

Pri nezgodah s smrtnim izidom in težjimi poškodbami sledimo »viziji 0«. Približevanje viziji 0 se upočasnjuje oziroma ustavlja. Vzrok za to je povečan obseg del v težkih razmerah (sanacija ujm) v zadnjem obdobju. V zadnjem obdobju je opaziti tudi upadanje števila prijavljenih nezgod. Če smo na področju zakonodaje ustrezno ukrepali, postaja pri poklicnem delu pomembnejše izvajanje organizacijskih ukrepov in nadzora za zmanjševanje tveganj za nezgodo.

Slika 19: Število nezgod pri poklicnem delu v gozdarstvu. Vir: NIJZ

Indikator 6.7: Poraba lesa

V začetku obdobja 2015–2019 se je pri porabi lesa nadaljevalo gibanje preteklih let, predvsem glede težav na nekaterih področjih lesnopredelovalne industrije ter povečane domače in tuje konkurence na lesnem trgu. Zato in zaradi povečanega poseka – predvsem zaradi obsežnih naravnih ujm – se je v Sloveniji povečeval izvoz lesa, ki je v letu 2016 dosegel rekordno količino. V letu 2018 pa je bilo zaznati spremembe, saj je izvoz začel upadati, nasprotno pa se je začela povečevati predelava oziroma poraba tako industrijskega lesa kakor lesa za energetske namene. K temu so pripomogli tudi ukrepi AN »Les je lep«, ustanovitev Direktorata za lesarstvo, katerega osnovna naloga je vzpostavitev razmer in poslovnega okolja za razvoj mednarodno konkurenčne lesnopredelovalne industrije, ter različne druge dejavnosti za spodbujanje rasti in razvoja lesne industrije.

Preglednica 55: Količina okroglega lesa, ki se porablja v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Količina okroglega lesa, ki se porablja v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji (v milijonih m³)	1,85	1,70	1,64	2,02	2,28

Vir: GIS

Količina v Sloveniji predelanega industrijskega okroglega lesa se je v obdobju 2015–2017 zmanjševala. V letu 2018 se je to obrnilo, predvsem zaradi povečanja predelave v proizvodnji žaganega lesa iglavcev in lesnih kompozitov.

Poraba industrijskega lesa se je v letu 2018 povečala za 23 % glede na leto prej, v letu 2019 pa se je povečala še za dodatnih 13 %. Glede na strukturo gozdnih lesnih sortimentov po namenu rabe je zaznati naraščanje deleža hlodovine listavcev, medtem ko je struktura iglavcev stabilna. Na porabo hlodovine listavcev vplivajo domače in evropske tržne razmere in raba lesa za kurjavo v gospodinjstvih, ki je v zadnjih letih dokaj nespremenljiva.

Po panogah izstopajo podjetja, ki industrijsko predelujejo les slabše kakovosti v proizvodnji lesnih kompozitov, mehanske celuloze in kemikalij. Njihovi izdelki so namenjeni predvsem evropskemu trgu, dosegajo tudi nadpovprečno dodano vrednost na zaposlenega (na primer proizvodnja mehanske celuloze nad 100.000 EUR/zaposlenega; proizvodnja lesnih kompozitov okrog 86.000 EUR/zaposlenega). Proizvodnja mehanske celuloze je najpomembnejša porabnica drobnega in/ali manj kakovostnega lesa iglavcev; industrija lesnih kompozitov in kemikalij pa je največja porabnica lesa slabše kakovosti listavcev. Se pa poraba manj kakovostnega lesa iglavcev povečuje tudi v industriji lesnih kompozitov. Industrijska podjetja v Sloveniji, ki predelujejo les manjših dimenzij in/ali slabše kakovosti, proizvajajo vlaknene plošče (Lesonit, d. o. o.), mehansko celulozo (Količevo Karton, d. o. o., VIPAP Videm Krško, d. d.) in kemikalije (Tanin Sevnica, d. d.), medtem ko se je proizvodnja ivernih plošč prenehala z letom 2016. Podjetji Lesonit, d. o. o., in Količevo Karton, d. o. o., sta tudi sicer največja predelovalca lesa v Sloveniji. Vsa našeta podjetja so veliki porabniki povečanih količin lesa na slovenskem trgu. V obdobju 2015–2019 se je uvoz lesa pri teh podjetjih gibal med 32 in 38 %, v letu 2019 so uvožene količine okroglega lesa slabše kakovosti obsegale 34 % od celotne količine nabavljenega lesa v tem letu. Obravnavana podjetja predelajo več kot pol milijona kubičnih metrov okroglega lesa.

Največ okroglega lesa predelajo podjetja v industriji žaganega lesa (v obdobju 2015–2019 v povprečju nad 1,3 milijona m³ na leto), od tega z več kot 80 % prevladuje predelava iglavcev. Obseg proizvodnje žaganega lesa iglavcev se v zadnjih letih povečuje, na primer v letu 2018 se je povečal za 10 % v primerjavi z letom 2017, v letu 2019 pa je proizvodnja preseгла 800.000 m³ in se je v primerjavi z letom prej povečala za kar 19 %. Razloga za povečan obseg proizvodnje žaganega lesa iglavcev sta povečane količine lesa na trgu zaradi odprave posledic ujm, ki se vrstijo vse od leta 2014, ter nižje cene hlodovine iglavcev na trgu. Celotno industrijo žaganega lesa iglavcev v Sloveniji pri razvoju še vedno ovira neugodna struktura žagarskih obratov po velikosti in tehnološki opremljenosti, se pa v prihodnjih letih obetajo nove naložbe v tehnološko modernizacijo in povečevanje zmogljivosti slovenskih žagarskih obratov ter tudi naložbe v nove obrate. Proizvodnja žaganega lesa listavcev se je v letu 2019 povečala za 4 % v primerjavi s predhodnim letom. V nasprotju z letom 2018 so bile v letu 2019 na trgu večje količine hlodovine listavcev, kar potrjujejo tudi podatki o večji predelavi hlodovine listavcev v letu 2019 kot v predhodnem letu. Slovenija ostaja izrazita neto uvoznica žaganega lesa hrasta in neto izvoznica bukovega žaganega lesa. Med pomembnejšimi porabniki žaganega lesa bukve v Sloveniji so proizvajalci lepljenih plošč iz masivnega lesa in proizvajalec bukovih moznikov, ki se uvršča med največje v Evropi.

Proizvodnja furnirja je v zadnjem obdobju dokaj stalna in se giba v povprečju 20.000 m³ na leto. Večina proizvodnje rezanega furnirja se opravlja kot storitev za kupce v EU.

Obsega proizvodnje in predelave industrijskega okroglega lesa sta neusklajena, na kar kaže kvocient med predelavo in proizvodnjo. V obdobju 2015–2019 se je vrednost kvocienta pri vsem okroglem industrijskem lesu zmanjšala na 0,50, pri hlodovini iglavcev pa se povečuje in je v letu 2019 znašala 0,69. Posledica tega je zunanjetrgovinski presežek, in sicer pri vseh kategorijah okroglega lesa. Največji zunanjetrgovinski presežek je bil zabeležen v obdobju 2015–2018 (nad 2 milijona m³ za okrogli les

skupaj). V letu 2019 pa se je zunanjetrgovinski presežek okroglega lesa zmanjšal za kar 39 % v primerjavi z letom prej. Še vedno je največji zunanjetrgovinski presežek v kategoriji hlodi za žago in furnir iglavcev, ki je v letu 2019 znašal 0,66 milijona m³, vendar se je v primerjavi z letom 2018 zmanjšal za 53 %. Se je pa v primerjavi z letom 2018 v letu 2019 za kar 77 % povečal zunanjetrgovinski presežek v kategoriji okrogli industrijski les listavcev (Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva in gozdarstva, 2020).

Indikator 6.8: Trgovina z lesom

Izvoz okroglega lesa se je v letih 2015 in 2016 povečeval, v letu 2016 je dosegel rekordne količine (nad 3 milijone m³), potem pa se je krivulja obrnila in v letu 2019 je izvoz znašal manj kot 2 milijona m³, kar je najmanj vse od leta 2013. Pri iglavcih se je izvoz v primerjavi z letom 2018 zmanjšal pri vseh kategorijah okroglega industrijskega lesa (hlodi za žago in furnir, les za celulozo in plošče, drugi okrogli industrijski les), in sicer skupno za 39 %. Nasprotno pa je z industrijskim lesom listavcev, katerega izvoz se je v 2019 povečal za več kakor polovico (+52 %) v primerjavi z letom 2018 in je dosegel največjo količino po letu 2015. Izvoz gozdnih lesnih sortimentov v 2019 je obsegal 40 % njihove celotne proizvedene količine, vendar del izvoza izvira tudi iz uvoza. Izvoz hloedov iglavcev za žago in furnir je v letu 2018 obsegal 55 % proizvedene količine teh sortimentov v tem letu, medtem ko se je v letu 2019 ta delež znižal na 36 % (Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva in gozdarstva, 2020). Uvoz se v zadnjih letih povečuje in je v letu 2019 presegel 0,61 milijona m³, kar je rekorden podatek v zadnjih 18 letih. Tudi za leto 2020 se napoveduje nadaljnje povečevanje uvoza okroglega lesa. Najbolj se povečuje uvoz kategorije hlodi za žago in furnir iglavcev, in sicer se je v letu 2019 povečal kar za 663 % v primerjavi z letom 2017 in je znašal rekordnih 113.000 m³.

Slovenija je izrazita neto izvoznica okroglega lesa, zunanjetrgovinski presežki okroglega lesa so stalnica Slovenije po vstopu v EU. V letu 2016 je bil presežek rekorden, saj je znašal čez 2,6 milijona m³ za ves okrogli les skupaj. V obdobju 2015–2018 je bil zunanjetrgovinski presežek največji pri kategoriji hlodi za žago in furnir iglavcev, in sicer je znašal v povprečju 1,4 milijona m³. V letu 2019 se je ta presežek zmanjšal na 0,66 milijona m³, toda kljub temu ta kategorija še vedno ostaja na prvem mestu glede zunanjetrgovinskega presežka.

Preglednica 56: Uvoz in izvoz okroglega lesa in lesnih izdelkov

	2015	2016	2017	2018	2019
Uvoz okroglega lesa (m³)*	449.000	459.000	496.000	524.000	614.000
Izvoz okroglega lesa (m³)*	2.683.000	3.084.000	2.640.000	2.636.000	1.910.000
Uvoz lesnih izdelkov (mio EUR)**	93,2	114,5	132,4	136,0	143,1
Izvoz lesnih izdelkov (mio EUR)**	234,3	257,6	285,0	283,7	283,9

Vir: SURS, obdelava GIS

* Vrednosti so zaokrožene na 1.000 m³.

** Obsega: leseno stavbno pohištvo (KN6: 441810 in 441820), leseno pohištvo (KN6: 940161, 940169, 940330, 940340, 940350, 940360 ter KN8: 94019030, 94039030) in lesene montažne stavbe (KN8 94061000).

Pri izbranih kategorijah končnih lesnih izdelkov (okna in vrata, sedeži in nasloni, pohištvo in lesene montažne zgradbe) je v obdobju 2015–2019 opaziti naraščanje vrednosti izvoza, največja vrednost je bila dosežena v letu 2017 (285 milijonov EUR). Tudi vrednost uvoza izbranih lesnih izdelkov se v zadnjih letih povečuje; v letu 2019 se je zvišala za 53 % v primerjavi z letom 2015. Prav tako se v zadnjih letih povečuje uvoz lesnih izdelkov glede na maso, medtem ko je izvoz v 2016–2019 dokaj stalen.

Preglednica 57: Izvoz in uvoz izbranih lesnih izdelkov v tonah

	2015	2016	2017	2018	2019
Uvoz (t)	35.000	43.000	47.000	49.000	51.000
Izvoz (t)	77.000	83.000	87.000	88.000	83.000

Vir: SURS, obdelava GIS

*Vrednosti so zaokrožene na 1.000 m³.

Premajhna preglednost lesnega trga

Trg z lesom je še vedno precej nepregleden, zasebni lastniki gozdov ne nastopajo organizirano, dolgoročne pogodbe so prej izjema kakor pravilo. K nekoliko večji preglednosti trga z lesom je pripomogel SiDG, ki s kupci (domačimi predelovalnimi podjetji) sklepa dolgoročne pogodbe za dobavo lesa iz državnih gozdov.

V okviru projekta CRP je bil vzpostavljen spletni portal MojGozdar.si (www.mojgozdar.si), ki pomaga lastnikom gozdov pri iskanju izvajalcev del v gozdovih. Na portalu je trenutno predstavljenih več kakor 1.600 izvajalcev del v gozdovih. Sistem Mojgozdar.com omogoča tudi oceno kakovosti posameznega izvajalca del ter preprosto pridobivanje ponudb in sklepanje pogodb.

Za večjo preglednost trga so v okviru javne gozdarske službe, ki jo financira MKGP in izvaja GIS, redno spremljane in objavljene cene najpogostejših gozdnih lesnih sortimentov (<http://wcm.gozdis.si/>), cene prevoza ter cene gozdarskih storitev.

Seznami ponudnikov storitev, spremljanje in objavljanje cen pripomorejo k preglednosti trga, vendar je še vedno težava v nepovezanosti med lastnikom gozda in končnim porabnikom okroglega lesa. Povezovanje lastnikov gozdov z namenom skupne prodaje lesa bi omogočalo sklepanje dolgoročnih pogodb za večje količine lesa in stabilnejše cene. Preglednejši in bolj organiziran trg bi porabnikom lesa za predelavo in energetske namene omogočal lažje načrtovanje dobav in tako pripomogel k učinkovitejšemu delovanju gozdno-lesne verige.

Indikator 6.9: Energija, pridobljena iz lesa

Končna proizvodnja energije iz obnovljivih virov (kamor uvrščamo tudi gorljive odpadke) je v obravnavanem obdobju ostala skoraj konstantna, in sicer je v letu 2014 znašala 27.235 TJ, v letu 2019 pa 27.245 TJ (vir: SURS, 2021). Raba lesa in lesnih ostankov kot obnovljivega vira energije se je s skupnih 24.136 TJ v letu 2014 do leta 2017 povečevala in dosegla 26.195 TJ v letu 2017, nato pa se je do leta 2019 zmanjšala na zgolj 22.800 TJ (SURS, 2021).

Delež OVE v bruto končni porabi v Sloveniji je leta 2017 znašal 21,04 %, kar je manj, kot znaša načrtovani letni cilj iz Akcijskega načrta za obnovljive vire energije (2010–2020). Podatki za leto 2018 kažejo, da je v tem letu delež OVE v bruto končni porabi dosegel 21,14 %. V energetske bilanci za leto 2019 je ob stabilizaciji končne porabe za leto 2019 načrtovano, da bo delež OVE v skupni rabi bruto končne energije dosegel 21,25 % (Energetska bilanca R Slovenije za leto 2019, Vlada R Slovenije, 2019).

Oskrba z energijo obnovljivih virov energije (brez hidroenergije) je v letu 2019 znašala 30.697 TJ, kar je 0,3 % več kakor leta 2018. Največ energije iz OVE se pridobi iz lesa in lesne biomase, katere domača proizvodnja bo v letu 2019 znašala 22.973 TJ in bo za –0,1 % manjša kakor leta 2018. V primarni oskrbi z energijo iz OVE prevladuje delež lesa in druge trdne biomase z 69,0-% deležem, sledijo biodizel (8,5 %), geotermalna energija (6,3 %) in sončna energija (4,3 %).

Preglednica 58: Energetska bilanca obnovljivih virov in odpadkov v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Končna poraba skupaj (TJ)	27.583	27.229	26.542	26.590	27.238

Vir: SURS

Preglednica 59: Subvencionirana proizvodnja električne energije iz obnovljivih virov energije in v soproizvodnji z visokim izkoristkom v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Proizvodnja električne energije iz lesne biomase (GWh)	120	131,4	129,8	125,0	133,5

Vir: SURS

Letna poraba lesa vseh vrst in oblik za energetske namene se je v obdobju 2015–2019 zmanjšala za 11 %, z 2,2 milijona ton v letu 2015 na 2 milijona ton v letu 2019 oziroma na 0,97 t/prebivalca. Vrednosti izbranih indikatorjev rabe lesa za energetske namene so v skladu z nacionalnimi politikami na področju rabe obnovljivih virov energije.

Preglednica 60: Poraba lesa v različnih sektorjih v letih 2015–2019

Poraba lesa v različnih sektorjih (1000 t)	2015	2016	2017	2018	2019
Gospodinjstva	1.805	1.817	1.714	1.520	1.425
Industrija	244	250	247	245	324
Energetski objekti (CHP, toplotarne)	209	209	235	227	276
Skupna poraba (1000 t)	2.258	2.276	2.196	1.992	2.025

Vir: SURS

Preglednica 61: Poraba lesa v gospodinjstvih v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Poraba lesa v gospodinjstvih (t/prebivalca)	0,87	0,88	0,83	0,74	0,68

Vir: SURS; zajete so količine drv, peletov in sekancev (SURS), preračuni GIS.

Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) v okviru različnih raziskav in nalog javne gozdarske službe spremlja proizvodnjo peletov, periodično pa tudi proizvodnjo sekancev in lesnih briketov.

Preglednica 62: Količina biogoriv in proizvodnja lesnih goriv v letih 2015–2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Količina biogoriv, proizvedenih iz lesa (m ³ , l)	n. p.	n. p.	n. p.	n. p.	n. p.
Količina lesnih goriv: sekanci (nm ³)	1.500.000		2.200.000		
Količina lesnih goriv: peleti (t)	110.000	115.000	115.000	118.000	134.000

Vir: GIS

n. p. – ni podatkov

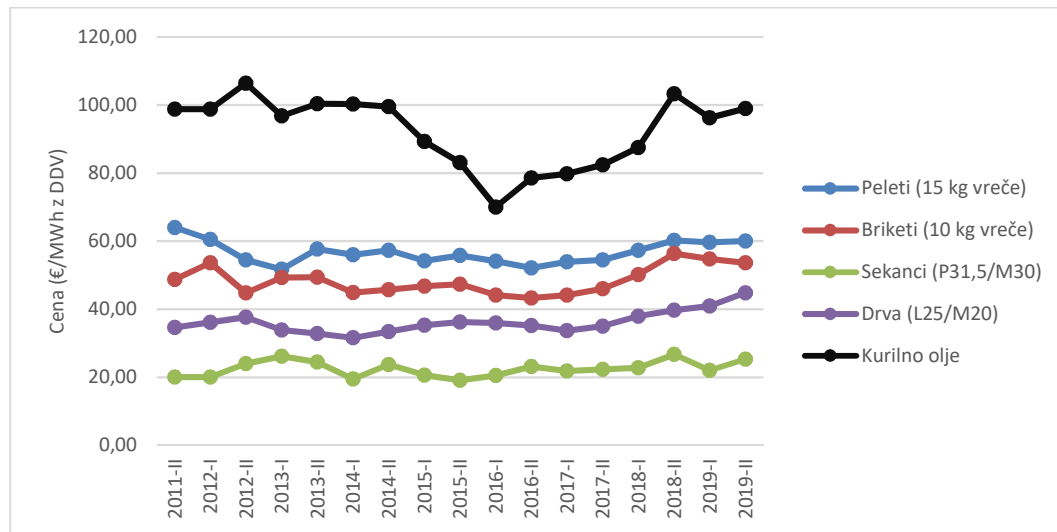
Podatek za leto 2015: Popis sekalnikov GIS: 185 lastnikov sekalnikov (GIS), podatki o proizvodnji se nanašajo na leto 2014.

Podatek za leto 2018: Popis sekalnikov GIS: 192 lastnikov sekalnikov (GIS), podatki o proizvodnji se nanašajo na leto 2017.

Podatek za lesne pelete v t: letni popis proizvajalcev peletov (GIS).

Trenutno ni enotnega ali načrtnega spremljanja proizvodnje različnih lesnih goriv, med katerimi je najbolj pomanjkljivo spremljanje proizvodnje drv. GIS spremlja proizvodnjo lesnih pelet na letni ravni, saj je proizvajalcev dokaj malo (okrog 20). Proizvodnjo lesnih sekancev spremlja GIS na tri leta, občasno spremlja tudi proizvodnjo lesnih briketov. GIS letno spremlja proizvodnjo in tokove gozdnih lesnih sortimentov, med katerimi je tudi okrogli les za energetske namene.

Stanje na trgu gozdnih lesnih sortimentov se odraža tudi v cenah lesnih goriv. Cene lesnih goriv zbira in analizira Gozdarski inštitut Slovenije od leta 2011.

Slika 20: Cene lesnih goriv in kurilnega olja na slovenskem trgu (2011-2020)

Indikator 6.10: Dostopnost za rekreacijo

Turizem in rekreacija, vezana na gozd in gozdni prostor, v obravnavanem obdobju naraščata. Trenutno je razvoj obeh dejavnosti težko nadzorovati, zato se v gozdovih kažejo številni negativni vplivi. S povečanjem pritiskov se povečuje tudi število različnih konfliktov tako med obiskovalci gozda in lastniki kakor med samimi obiskovalci. Rekreacija in turizem lahko s povzročanjem nemira negativno vplivata na različne vrste prostoživečih živalskih vrst. Zato je treba na področju rekreacije in turizma v gozdnem prostoru vseskozi usklajevati različne interese. Pomembno vlogo pri tem ima tudi v okviru območnih načrtov pripravljena prostorska razporeditev gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma. Prostorska razporeditev gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma se v obdobju poročanja ni spremenila. Mreža gozdnih cest, ki je večinoma vsem odprta za promet, omogoča dokaj lahek dostop v večino gozdov. ZG omogoča reševanje konfliktov z gorskimi kolesarji, kar se je v zadnjem obdobju začelo uveljavljati v praksi. Vse pogosteje pa se pojavljajo težave pri vožnji v naravnem okolju z vozili na motorni pogon (štirikolesniki, motorji za motokros, snežne sani), ki v večini primerov niso sprejemljive. Zavedanje širše javnosti o pomenu ohranjanja miru v določenih predelih (gnezdišča, zimovališča, mirne cone) še vedno ostaja slaba. Ne glede na povedano ostaja turistično-rekreativna vloga gozdov pomembna razvojna priložnost tako za lastnike kakor tudi za celotno slovensko družbo. V preteklem obdobju niso bili razviti modeli, ki bi te dejavnosti usmerjali in tako zmanjševali negativne vplive na gozd in gozdni prostor, hkrati pa nudili priložnosti za dodatne dejavnosti na kmetijah in razvoj zanimivih turističnih produktov.

Indikator C6: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje drugih socioekonomskih funkcij in pogojev

V Sloveniji še vedno prevladuje razdrobljena in majhna gozdna posest, kar otežuje učinkovito gospodarjenje. Nadaljnjo delitev gozdne posesti je omejil v letu 2008 dopolnjeni Zakon o gozdovih. Davčni ukrepi, ki bi lahko vplivali na velikost gozdne posesti, niso bili uvedeni, prav tako ni bilo drugih sistemskih podpor za združevanje in povečevanje gozdne posesti. Povečano zaokroževanje gozdne posesti je posledica ustanovitve SiDG d. o. o., prav tako tudi večja učinkovitost gospodarjenja z državnimi gozdovi.

Delež bruto dodane vrednosti gozdarstva v BDP se je v obdobju 2015–2019 gibal med 0,60 in 0,63 % in je v letu 2019 znašal 0,61 %. Njegova stabilnost se lahko pripiše tudi sredstvom, ki so iz PRP bila porabljena za naložbe v gozdno infrastrukturo in nakup nove in učinkovite opreme in mehanizacije za sečnjo in spravilo lesa.

Glede na potrebe in načrtovana vlaganja v gozdove na podlagi gozdnogospodarskih načrtov se primanjkljaj razpoložljivih sredstvih kaže zlasti pri sofinanciranju obnove in nege gozdov ter vzdrževanju gozdnih cest.

Nezgode pri delu, predvsem v zasebnih gozdovih, so še vedno velika težava. Za zmanjšanje števila nezgod izobraževanje in usposabljanje ne potekata v zadostnem obsegu. Preučiti bi bilo treba pravne okvire minimalnih pogojev usposobljenosti za delo v gozdovih tudi za nepoklicne delavce v gozdu.

V lesnopredelovalnih obratih v Sloveniji se porabi slaba dva milijona m³ okroglega lesa. Zaradi različnih ekonomskih vzrokov kakor tudi zaradi naravnih nesreč se je ponudba lesa na trgu zelo povečala, zato se je povečal tudi izvoz lesa. Če želimo, da se povečuje količina okroglega lesa, ki se bo predelal doma, je treba tudi v prihodnje krepiti celotno gozdno-lesno verigo. Pomemben vpliv na krepitev celotne gozdno-lesne verige imajo ministrstva, ki z različnimi spodbudami krepijo konkurenčnost posameznih segmentov gozdno-lesne verige. Povečuje se raba lesa za energetske namene, pri čemer je ključno, da se za energetske namene porabijo manj kakovosten les, ki ni zanimiv za lesno industrijo, in ostanki, ki nastajajo pri predelavi lesa. Dostopnost gozdov za rekreacijo se je povečala, ob tem je treba biti pozoren predvsem na njihovo preveliko obremenjenost na posameznih območjih ter na morebitne konflikte med interesi lastnikov gozdov in drugih uporabnikov gozdov.

Najpomembnejšo vlogo pri ohranjanju drugih socioekonomskih pogojev ima ministrstvo, ki s pravnimi okviri in ukrepi podpor vpliva na številne procese in dejavnosti, povezane z lastniki gozdov, gozdovi in gozdarstvom. ZGS z usmerjanjem razvoja gozdov in svojo svetovalno vlogo pomembno vpliva na učinkovitejše gospodarjenje z razdrobljeno in majhna gozdno posestjo. KGZS in ZLGS lahko z zastopanjem interesov in povezovanjem lastnikov gozdov pripomoreta k pospešitvi procesa poslovnega združevanja lastnikov gozdov. Pomembno vlogo pri proučevanju delovnih procesov v gozdu, raziskavah in vpeljavi novih tehnologij za delo v gozdu ima GIS. Na področju izobraževanj in usposabljanja za delo v gozdu so najpomembnejše institucije BF-G ter Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna in Srednja lesarska in gozdarska šola Maribor.

***Kvalitativni indikatorji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi za
področje gozdne politike in upravljanja gozdov***

Kvalitativni indikatorji na področju gozdne politike in upravljanja gozdov

Indikator 1: Nacionalni gozdni program

Izvajanje NGP

Nacionalni gozdni programi v državah pristopnicah k vseevropskemu procesu FE so po definiciji dobro uveljavljena zasnova za trajnostno gospodarjenje z gozdovi. NGP služi kot okvir za prilagajanje gozdne zakonodaje, podlaga za razprave in mehanizem za izmenjavo informacij in mnenj. Skupaj z operativnimi orodji, kot so kriteriji in indikatorji TGG, zagotavljajo enotno strukturo za pobude na nacionalni in/ali nižjih ravneh. Definicije in smernice, ki jih postavlja FE, služijo kot glavna podlaga in skupni imenovalec za dejavnosti, povezane z NGP.

NGP se v Sloveniji uporablja predvsem za razvoj strateških in tudi operativnih dokumentov, ki nanašajo na gozdove, in daje priporočila, do neke mere celo obvezne smernice za razvoj gozdne politike. Tudi pri nas se NGP razvija v dinamičnem procesu, ki naj bi se odzival na spremembe v gozdovih in pogojih gospodarjenja.

ReNGP kot temeljni strateški dokument, namenjen določitvi, izvajanju in spremljanju nacionalne politike trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji, se je obdobju 2015–2019 praviloma spoštoval, NGP kot proces pa v pretežni meri izvajal. Upoštevala so se začrtana glavna načela, cilji in usmeritve za ohranitev gozda ter njegova večnamenska vloga, ki vključuje okoljski, socialni in gospodarski vidik. Ožji gozdarski sektor pri gospodarjenju z gozdom sodeluje s preostalimi člani gozdno-lesne verige, področjem varstva okolja in ohranjanja narave ter z vsemi drugimi, ki so povezani z gozdom in gozdnim prostorom.

MKGP je k pripravi PNGP 2015–2019 povabil vse ključne vladne in nevladne deležnike s področja gozdov in gozdarstva. Ti so podali razpoložljive podatke in komentarje, potrebne za pripravo analize trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ter izpolnjevanja ciljev in usmeritev NGP.

NGP in petletni OP NGP 2017–2021

MKGP je po sprejetju PNGP do 2014 pregledno, vsebinsko in konceptualno združilo vse programe in dokumente na področju gozdov in gozdarstva v enem operativnem dokumentu in na podlagi četrtega odstavka 7. člena ZG leta 2017 pripravil petletni OP NGP 2017–2021. Podlaga za izdelavo programa so bili cilji in usmeritve ReNGP, ugotovitve PNGP do 2014 in takrat veljavni operativni dokumenti s področja gozdov in gozdarstva (PRP, AN »Les je lep«, GGN GGO za obdobje 2011–2020, Poročila o gozdovih ZGS ...)

Štiri prioritete in deset ukrepov OP NGP 2017–2021

MKGP je od sprejetja ReNGP leta 2007 zagotavljal, da so se cilji in usmeritve ReNGP, ki obsegajo različna področja, vezana na gozd in gozdarstvo, vključevali v vse operativne programe in dokumente. Sistem štirih prioritete in desetih ukrepov OP NGP, ki pokriva vse vidike trajnostnega gospodarjenja z gozdovi (okoljski, gospodarski, družbeni), tako pregledno določa okvir in vsebino gozdne politike.

Preglednica 63: Prioritete in ukrepi OP NGP 2017–2021

Prioriteta	Ukrep
a) Ohranjanje biotske raznovrstnosti gozdov na krajinski, ekosistemski, vrstni in genski ravni ter spremljanje njihovega zdravja in vitalnosti.	1. Krepitev ohranjanja biotske raznovrstnosti v gozdovih in zagotavljanje ugodnega stanja ohranjenosti ogroženih gozdnih vrst in habitatnih tipov, nadaljevanje zagotavljanja zdravja in vitalnosti gozdov z načini gospodarjenja, ki se prilagajajo naravnim danostim ob upoštevanju okoljskih, gospodarskih in socialnih/družbenih vidikov gozdov.
b) Zagotavljanje trajnosti donosov gozdov in uveljavitev vseh njihovih funkcij.	2. Povečevanje izkoriščenosti proizvodnega potenciala gozdnih rastišč s spodbujanjem sečnje v zasebnih gozdovih v skladu z veljavnimi gozdnogospodarskimi načrti. 3. Spodbujanje posodabljanja in profesionalizacije gozdne proizvodnje ter vlaganj v gozdno infrastrukturo. 4. Posodobitev kriterijev in indikatorjev za vrednotenje ekosistemskih funkcij gozdov ter za razglasitev varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom.
c) Optimizacija gospodarjenja z gozdovi z organizacijskega in finančnega vidika.	5. Prilagajanje gozdne infrastrukture in režimov uporabe socialnim funkcijam in izboljšanje nadzora nad dogajanjem v gozdovih. 6. Spremljanje uspešnosti gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije. 7. Zagotavljanje ustrezne višine proračunskih in evropskih sredstev za gozdove in gozdarstvo. 8. Sprejetje predpisanih okvirov, ki vključujejo tudi prilagoditve nalog in organiziranosti javne gozdarske službe proračunskim zmožnostim.
d) Spodbujanje usklajevanja in komunikacije med vsemi deležniki, povezanimi z gozdovi in gozdarstvom pri projektih doma in na tujem.	9. Oblikovanje trajnega uradnega »Gozdnega dialoga« vseh deležnikov na področju gozdov in gozdarstva. 10. Mednarodno sodelovanje na področju gozdov in gozdarstva.

OP NGP 2017–2021 v okviru svojih prioritete, ukrepov in nalog obravnava tudi ReNGP in sistem kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Pri tem v obdobju 2017–2021 predvideva prilagoditev sistema kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ekosistemskemu pristopu, v letih 2017 in 2018 pa naj bi se, kot predpisuje ZG, v drugem odstavku 7. člena – da se NGP spreminja in dopolnjuje v skladu s spremembami v gozdovih in spremenjenimi pogoji gospodarjenja – izvedli dopolnitev in sprememba ReNGP. Obe zavezi nista bili izpolnjeni.

Določen premik je bil dosežen pri izpolnjevanju zaveze o oblikovanju uradnega Gozdnega dialoga z rokom v letu 2017. V okviru tedna gozdov je bil na osrednji prireditvi konec maja 2019 načrtovan uradni začetek tako imenovanega Gozdnega dialoga kot osrednjega telesa pri internem in eksternem strateškem komuniciranju deležnikov, povezanih z gozdom in gozdarstvom ter gozdno-lesno verigo. To se ni zgodilo, je pa MKGP pripravil izhodišča za začetek procesa oblikovanja Gozdnega dialoga, ki so bila predstavljena predstavnikom Zavoda za gozdove Slovenije, Gozdarskega inštituta Slovenije, BF – Oddelka za gozdarstvo in Kmetijsko gozdarske zbornice na sestanku v decembru 2019. V istem letu je za izboljšanje interne komunikacije v javni gozdarski službi potekalo strokovno in družabno srečanje gozdarjev, kar je prvi neuradni korak v smeri boljšega internega Gozdnega dialoga.

OP NGP 2017–2021 v okviru ukrepa 8: sprejetje predpisanih okvirov, ki vključujejo tudi prilagoditve nalog in organiziranost javne gozdarske službe proračunskim zmožnostim, za obdobje 2017–2019 nalaga izvedbo naslednjih nalog, vezanih za optimizacijo gozdarškega sistema:

- priprava izhodišč ter predlogov dopolnitev in sprememb Zakona o gozdovih,
- analiza učinkov in optimizacija vlaganj v gozdove,
- analiza in optimizacija delovanja JGS.

Do premikov na omenjenih področjih v zadnjem obdobju ni prišlo.

Ministrstvo je sicer že leta 2009 imenovalo delovno skupino predstavnikov vseh deležnikov v gozdarstvu, ki je pripravila poročilo o stanju na tem področju. V obdobju 2009–2013 je v sodelovanju z deležniki nadaljevalo zbiranje predlogov za institucionalne in organizacijske spremembe na področju gozdov in gozdarstva. Spremljajoče analize so pokazale na neučinkovitost sicer edinstvenega sistema gospodarjenja z državnimi in zasebnimi gozdovi. Po vzoru držav in dežel »starih« članic EU so bili

obravnnavani različni modeli, do soglasja deležnikov pa ni prišlo. Proces se v obdobju 2015–2019 ni nadaljeval, izjema je le uveljavitev novega modela gospodarjenja z državnimi gozdovi.

Po sprejetju ReNGP se je gozdna politika načrtno in celovito oblikovala, izvajala in na letni ravni spremljala na temelju naslednjih drugih operativnih dokumentov:

- Sistem načrtov za gospodarjenje z gozdovi:
  - Vlada Republike Slovenije je z Odlokom o gozdnogospodarskih in lovsko upravljaljskih načrtih območij (2011–2020) (Uradni list RS, št. 87/12) sprejela 14 gozdnogospodarskih načrtov območij za obdobje 2011–2020 (v nadaljnjem besedilu: GGNO), ki določajo strateške pogoje za usklajeno rabo gozdov in poseganje v gozdove ter gozdni prostor, potreben obseg gojenja in varstva gozdov, najvišjo možno stopnjo njihovega izkoriščanja in pogoje za gospodarjenje z živalskim svetom. GGNO temeljijo na ciljih ReNGP;
  - podrobnejša načrtovalska raven obsega še 233 gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot (v nadaljnjem besedilu: GGN GGE). Načrti so desetletni, vsako leto se jih posodobi 10 %, v obliki pravilnika jih sprejme minister, pristojen za gozdarstvo;
  - podrobni gozdnogojitveni načrti so izvedbeni načrti in podlaga za izdajo odločb v upravnem postopku, ki jih lastnikom gozda izdaja Zavod za gozdove Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ZGS), s katerimi se določijo:
    - potrebna gojitvena dela za obnovo gozdov in nego mladja do vključno nege letvenjaka,
    - potrebna varstvena dela,
    - usmeritve ter roki za izvedbo in ponovitev posameznih gojitvenih in varstvenih del,
    - količina in struktura dreves za največji možni posek,
    - usmeritve in pogoji za sečnjo in spravilo lesa.Z gozdnogojitvenimi načrti so gospodarski gozdovi pokriti v celoti. Letno se z gozdnogojitvenimi načrti obnovi od 6 % do 8 % površine gospodarskih gozdov;
- Program razvoja podeželja 2007–2013 in 2014–2020;
- Strategija prilagajanja slovenskega kmetijstva in gozdarstva podnebnim spremembam (sprejeta leta 2008);
- Ciljni raziskovalni program »Zagotovimo si hrano za jutri«
  - akcijski načrt za leti 2010 in 2011;
- Ciljni raziskovalni program »Zagotovimo si hrano za jutri« za obdobje od leta 2011 do 2020;
- akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020 »Les je lep« (sprejet leta 2012);
- Sklep o začetku delovanja skupine za pripravo sprememb in dopolnitev Zakona o gozdovih (sprejet leta 2012);
- Poročanje o izvajanju NGP:
  - poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih (letno),
  - poročilo o delu Zavoda za gozdove Slovenije (letno),
  - poročilo o spremljanju stanja gozdov (GIS; letno),
  - poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva (MKGP; letno),
  - poročilo o delu gozdarske inšpekcije (letno),
  - poročilo o delu Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov (letno),

- o poročilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (letno),
- o ekonomski računi za gozdarstvo (SURSTAT; letno),
- o ocena gozdnih virov na svetovni ravni (Global Forest Resources Assessment; FAO; petletno),
- o State of Europe's Forests (UNECE; petletno),
- o Questionnaire on pan-European quantitative indicators for Sustainable Forest Management (Forest Europe – dvoletno),
- o Joint Forest Sector Questionnaire (UNECE in EUROSTAT; letno),
- o Country Market Statement (UNECE Timber Section; letno),
- o UNECE Timber Forecast Questionnaire (letno).

Program razvoja podeželja

Program razvoja podeželja (PRP) je sestavni del gozdne politike in med drugim temelji na ciljih in usmeritvah NGP. S svojimi ukrepi je v programskem obdobju 2007–2013 in 2014–2020 do konca leta 2019 močno povečal gospodarsko vlogo gozdov in spodbudil razvoj podjetništva, povezanega z gozdom in lesom ter nelesnimi gozdnimi proizvodi in turizmom. PRP-ja imata na področju gozdno-lesne verige pomembno vlogo pri uresničevanju Akcijskega načrta »Les je lep« saj je z ukrepi podprl tudi prvo predelavo lesa. Tako na podlagi možnosti, ki jih ponuja gozd, na podeželju nastajajo številna nova tako imenovana zelena delovna mesta.

Akcijski načrt »Les je lep«

Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020 v Sloveniji »Les je lep« (sprejet leta 2012) je operativni dokument vlade za povečevanje konkurenčnosti celotne gozdno-lesne vrednostne verige, ki upošteva tudi cilje in usmeritve NGP. Dokument opredeljuje les kot strateško surovino Slovenije. Letno je v skladu z načeli trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji mogoče posekati 6,5 milijona m³ lesa bruto. Lesnopredelovalno industrijo umešča med perspektivne panoge z veliko količino domače surovine. Določa ukrepe za intenziviranje gospodarjenja z gozdovi in ukrepe za oživitvev in razvoj predelave lesa in njegovih ostankov. Rezultata bosta odpiranje novih in drugačnih delovnih mest ter doseganje visoke dodane vrednosti v lesnopredelovalni panogi Slovenije.

Ključni dejavniki za uspešno izvedbo akcijskega načrta so:

- zaveza vseh deležnikov v gozdno-lesni verigi za usklajeno izvedbo ukrepov za intenziviranje gospodarjenja z gozdovi in boljšo izrabo lesa,
- izvajanje Uredbe o zelenem javnem naročanju,
- sprejem Zakona o promociji lesa in lesnih izdelkov.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je z ukrepi gozdne politike, predvsem s tistimi iz Programa razvoja podeželja, močno pripomoglo k uresničevanju ciljev akcijskega načrta na področju gospodarjenja z gozdovi in prve predelave lesa.

Gozdnogospodarski načrti in lovsko upravljavski načrti

Tudi gozdnogospodarski načrti in lovsko upravljavski načrti temeljijo na ciljih in usmeritvah NGP in se štejejo za temeljne operativne dokumente na področju gozdne politike. Za obdobje 2011–2020 je Zavod za gozdove Slovenije izdelal povzetek desetletnih območnih gozdnogospodarskih in lovsko upravljavskih načrtov za Slovenijo, ki so bili prvič hkrati izdelani tako za gospodarjenje z gozdovi kakor za upravljanje divjadi. S tem je načrtovanje razvoja obeh komponent gozda povezano in usklajeno. Z gozdnogospodarskimi in lovsko upravljavskimi načrti območij za obdobje 2011–2020 se že petič po vrsti načrtuje razvoj gozdnih sestojev na območni oziroma regionalni ravni. Vsebinsko obravnavanih načrtov podrobno določa Pravilnik o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (2010), v skladu s katerim so območni načrti tudi izdelani.

Gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrti območij so pomembno orodje gozdne in lovske politike in so poglobljena strokovna podlaga za zagotavljanje temeljnih usmeritev in nalog pri gospodarjenju z

gozdovi in upravljanju divjadi, določenih z zakonskimi predpisi (NGP, Zakon o gozdovih, Zakon o divjadi in lovstvu), in sicer:

- ohranitev in vzpostavitev naravne sestave gozdnih življenjskih združb in krepitev vsestranske odpornosti gozdov;
- trajnostno gospodarjenje z gozdovi, ki ohranja vse funkcije gozdov in temelji na uspešnem naravnem obnavljanju sestojev;
- ustrezno izkoriščanje gozdnih rastišč v skladu z naravnim razvojem gozdnih življenjskih združb;
- medsebojno usklajenost gojenja gozdov, pridobivanja lesa in drugih gozdnih dobrin;
- ohranjanje in varstvo divjadi kot naravnega bogastva;
- ohranjanje in povečevanje biološke in krajinske pestrosti ter stabilnosti življenjskih združb;
- preprečevanje in povračilo škod od in na divjadi;
- trajnostno gospodarjenje z divjadjo.

Indikator 2: Institucionalni okvir

V Sloveniji na ožjem področju gozdov in gozdarstva sestavljajo institucionalni okvir naslednje ključne vladne in nevladne organizacije:

- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije;
- Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo – Inšpekcija za gozdarstvo;
- Zavod za gozdove Slovenije;
- Gozdarski inštitut Slovenije;
- Biotehniška fakulteta – Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire;
- Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna;
- Gozdarska in lesarska šola Maribor;
- Slovenski državni gozdovi d. o. o.;
- Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije;
- Združenje gozdarskih izvajalcev 2020;
- Združenje za gozdarstvo pri Gospodarski zbornici Slovenije;
- Zadružna zveza Slovenije; Zveza lastnikov gozdov Slovenije;
- Združenje večjih gozdnih posesti;
- Zveza gozdarskih društev Slovenije.

Splošni institucionalni okvir gospodarjenja z gozdovi se je v obdobju 2015–2019 spremenil, saj je prišlo do pomembnih novosti na področju gospodarjenja z gozdovi v lasti RS.

Gospodarjenje z državnimi gozdovi

Iztekanje trajanja koncesijskih pogodb sredi leta 2016 je privedlo do spremembe modela upravljanja državnih gozdov. S 13. februarjem 2016 je začel veljati ZGGLRS, ki v 9. členu določa, da se za gospodarjenje z državnimi gozdovi ustanovi družba SiDG, 39. člen istega zakona pa določa, da se v gospodarjenje družbi s 1. julijem 2016 prenesejo državni gozdovi, s katerimi je do tega datuma gospodaril SKZG RS.

RS je z ustanovitvijo družbe SiDG v njeno upravljanje in gospodarjenje prenesla 234.986 ha gozdov, kar pomeni skoraj 12 % površine države. Upravljanje državnih gozdov obsega poleg izvajanja sečnje in spravila tudi vlaganja v gozdove, ki so v obliki gozdnogojitvenih in varstvenih del ter del na področju gozdne infrastrukture. Vlaganja v gozdnogojitvena in varstvena dela se izvajajo na podlagi usmeritev iz gozdnogospodarskih načrtov, in sicer se letno opravi obseg, kakor je predpisan z veljavnimi gozdnogospodarskimi načrti. Vlaganja v gozdno infrastrukturo obsegajo vsa dela novogradenj in rekonstrukcij ter popravil sedanje infrastrukture. Vlaganja v infrastrukturi se izvajajo na področju gozdnih cest, gozdnih vlak in drugih infrastrukturnih objektov.

Družba SiDG je vzpostavila takšno organizacijo na področju gozdarstva, da pokriva celotne gozdove v lasti Republike Slovenije ter vse glavne dejavnosti v gozdarstvu (poleg vodenja storitev in odpreme GLS tudi gozdno gradbeništvo, gozdno proizvodnjo, certificiranje).

Delo v gozdarstvu je bilo od ustanovitve zaznamovano predvsem s sanacijo v ujmah poškodovanih gozdov. Poleg žledoloma leta 2014 so tudi gozdove v lasti Republike Slovenije zaznamovale gradacije podlubnikov ter dva vetroloma decembra leta 2017 in oktobra leta 2018. V prvi polovici leta 2019 je sanacija gozdov veliko manj vplivala na obseg in strukturo sečenj, saj se je že v prvih dveh mesecih končala sanacija vetroloma iz decembra 2017. Vse ujme in gradacije podlubnikov so imele za posledico povečan obseg sanitarnih sečenj, manjši obseg rednih sečenj in spremenjeno strukturo gozdnih lesnih sortimentov s slabšo kakovostjo. Zaradi izjemnega povečanja obsega sanitarnih sečenj je bilo treba prilagoditi tudi druga vlaganja, ki so bila v obliki gozdnogojitvenih in varstvenih del ter del na področju gozdne infrastrukture. Z upadanjem obsega sanacijskih sečenj so se začela močno povečevati vlaganja v gozdove, ki se bodo nadaljevala še v prihodnjih letih.

Preglednica 64: Poudarki poslovanja družbe SiDG v obdobju 2016–2019

	2016*	2017	2018	2019
Prihodki v milijonih EUR	26	58	77	66
Poslovni izid iz poslovanja (EBIT) v milijonih EUR	6,5	16,9	14,2	13,8
EBITDA marža v %	25	29	20	23
Neto količina poseka v m³	530.422	1.141.204	1.515.925	1.293.410
Strošek sečnje (lastni in najeti) v EUR/m³	19,16	16,84	21,73	17,80
Povprečna prodajna cena GLS v EUR/m³	47,62	49,98	50,09	48,38
Delež sanitarne sečnje v %	70	42	85	48
Število zaposlenih na dan 31. 12.	161	168	239	271
Naložbe v milijonih EUR	0,7	1,3	6,2	3,4

*Poslovanje v obdobju od 1. julija 2016 do 31. decembra 2016

Večino storitev za dela v državnih gozdovih je družba SiDG naročala v skladu z zakonom, ki ureja javno naročanje. Naročanje storitev je družba izvedla z dvostopenjskim postopkom, in sicer je na prvi stopnji s ponudniki, ki jim je priznala sposobnost, sklenila okvirni sporazum ter na drugi stopnji z odpiranjem konkurence z najugodnejšim ponudnikom sklepala pogodbo za izvedbo del.

Del storitev je družba SiDG izvedla z lastnimi zmogljivostmi, ki jih je oblikovala z odkupom zmogljivosti za sečnjo in spravilo ter transport gozdnih lesnih sortimentov od hčerinske družbe Snežnik. Lastne zmogljivosti so se v obdobju od leta 2018 dalje nadgrajevale z dodatnimi nabavami strojev ter oblikovanjem organizacijskih enot lastne gozdne proizvodnje. Načrtovani obseg lastne proizvodnje znaša 20 % celotnega obsega sečnje in spravila.

Družba SiDG je za izvajanje dejavnosti v zvezi z upravljanjem gozdov z Vlado Republike Slovenije sklenila Pogodbo o upravljanju gozdov v lasti Republike Slovenije. Pogodba podrobneje določa:

- pripravo letnega načrta upravljanja državnih gozdov, v katerem so količinsko in vrednostno opredeljeni podatki o sečnji in spravilu lesa, potrebnih gojitvenih in varstvenih delih, delih za krepitev ekoloških in socialnih funkcij ter gradnji in vzdrževanju gozdne infrastrukture;
- obračun in način plačevanja letnega nadomestila Republike Slovenije za upravljanje gozdov, ki znaša 20 % prihodkov od zaračunane prodaje lesa iz državnih gozdov;
- naloge v zvezi z izvajanjem preostalih koncesijskih razmerij;
- nalogi poročanja in nadzora pri izvajanju upravljanja z gozdovi v lasti RS.

Družba SiDG je največji dobavitelj okroglega lesa v Sloveniji, s čimer močno pripomore tudi k razvoju zelene ekonomije. Je prvi člen večjega števila gozdno-lesnih verig, ki ga uresničuje z zagotavljanjem stabilne dobave različnih gozdnih lesnih sortimentov. Prav stabilnost dobave surovine ter zagotavljanje enakih pogojev za nakup lesa iz državnih gozdov vsem poslovnim subjektom sta bila glavna vzroka za spremembo sistema gospodarjenja z državnimi gozdovi in ustanovitev družbe SiDG.

Iz podatkov o doseženih rezultatih družbe SiDG izhaja, da je bil finančni učinek donosnosti že v letu 2016 več kakor dvakrat večji, kot je bil v prejšnjem sistemu gospodarjenja z gozdovi v lasti RS, ko so veliko večino državnih gozdov na podlagi koncesijskih pogodb upravljala gozdarska podjetja. Ker gre za čisto drugačna poslovna modela, podrobna primerjava sicer ni mogoča, primerjava je izvedena po načelu enakega izračuna donosa, kot se je v času koncesionarjev uporabljal za izračun donosa iz koncesij (vrednost prodanega lesa, zmanjšana za stroške gozdne proizvodnje in vlaganja v gozdove). Ko primerjamo podatke o donosu družbe SiDG s podatki o koncesijski dajatvi iz letnega poročila SKZG RS za leto 2015 v obdobju koncesionarjev, je SiDG že v letu 2016 dosegel neto donos v višini 26,90 EUR/m³, neto koncesijska dajatev, kot jo je v letu 2015 obračunal SKZG RS, pa je znašala 12,22 EUR/m³.

Ena od temeljnih nalog družbe SiDG je na podlagi ZGGLRS tudi razpolaganje in pridobivanje gozdov v imenu in za račun Republike Slovenije. Družba SiDG torej na podlagi tega zakonskega pooblastila opravlja naslednje dejavnosti: izvaja promet z nepremičninami, izdaja soglasja za gradnjo gozdnih vlak, pešpoti, izvedbo prireditev, soglasja za približevanje meji in podobno. Poleg tega sklepa pogodbe o vzpostavitvi služnosti za gradnjo vodovodov, elektrovodov in drugih komunalnih vodov, služnosti poti in

podobno, sklepa pogodbe o vzpostavitvi stavbne pravice in pogodbe o najemu gozda in objektov, ki jih ima v upravljanju, sodeluje v raznih postopkih parcelacije in ureditve mej.

Javna gozdarska služba

Izvajalca JGS, ZGS in GIS, sta pripravljala programe dela in o opravljenem delu letno poročala s predpisanimi poročili. Podobno ravnaajo druge organizacije.

Organizacije v okviru svojih poslanstev in pristojnosti praviloma niso prevzemale novih del in nalog. Posebno ZGS je opozarjal na nezadostno število zaposlenih glede na obseg del in nalog. ZGS navaja, da se je število zaposlenih pri izvajanju javne gozdarske službe v obdobju 2007–2015 zmanjšalo za 15 %. ZGS je izvedel spremembo sistemizacije in povečal notranji nadzor.

V sedanjih zakonskih okvirih ter predpisanih delih in nalogah ZGS ostaja ključni člen sistema trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji. Njen pomen je še posebej očiten v primeru naravnih ujm in drugih poškodb gozda, ko ZGS skrbi za pravočasno evidentiranje škode ter organizacijo in izvedbo sanacije, kar preprečuje nastajanje občutnejše sekundarne škode.

Poslovanje Zavoda za gozdove Slovenije

Proračunska sredstva, ki jih MKGP iz proračuna zagotavlja ZGS za izvedbo javne gozdarske službe, v zadnjih letih naraščajo. JGS s pravnimi in ekonomskimi mehanizmi ter svetovanjem učinkovito in smotno usmerja razvoj gozdov.

MKGP iz proračuna vsako proračunsko leto zagotavlja približno 87 % za stroške plač, 12 % za materialne stroške in 1 % za investicije. ZGS je posredni proračunski uporabnik, ki ima zelo majhen delež materialnih stroškov v skupni masi finančnih sredstev, kar otežuje delovanje ZGS, saj je večina materialnih stroškov fiksnih in so vezani na poslovne prostore, stroške telefona, pisarniški material, poštino in podobno. Skoraj 40 % vseh materialnih stroškov je namenjenih stroškom službenih prevozov za izvajanje terenskega dela, ki je potrebno za zagotavljanje servisa uporabnikom javne gozdarske službe, velik del za stroške službenih prevozov z lastnimi vozili zaposlenih, ker ZGS nima dovolj službenih vozil. Pri izvedbi programa dela lovišč s posebnim namenom ostaja še vedno največja težava omejena finančna zmožnost, ki je posledica zlasti nenehnega dviganja cen dela in nekaterih surovin in zniževanja odkupnih cen mesa na eni strani ter nedoslednosti financiranja izvajanja javne službe s področja divjadi in lovstva, ki jo predvideva veljavni Zakon o divjadi in lovstvu.

S proračunskimi sredstvi se financirajo stroški dela javnih uslužbencev, ki opravljajo javno gozdarsko službo, in sofinancirajo stroški dela javnih uslužbencev, ki delajo v okviru razvojnih projektov (pretežno so financirani iz sredstev EU), ki so ključna komponenta za razvoj strokovnega dela ZGS in izboljšanja izvajanja nalog javne gozdarske službe. Delež prvih se zadnja leta giblje okrog 656 zaposlenih, medtem ko delež zaposlenih pri razvojnih projektih narašča.

Tržna dejavnost Lovišč s posebnim namenom v upravljanju ZGS zelo vpliva na poslovni izid celotnega ZGS. Poslovni izid Lovišč s posebnim namenom je v zadnjih treh letih negativen, zato negativno posluje celotni ZGS. Poslovanje po dejavnostih ZGS je razvidno iz spodnje preglednice:

Preglednica 65: Bilanca poslovanja ZGS po dejavnostih v letih 2015–2019 (v EUR)

	Javna služba	Gozdarska tržna dejavnost	LPN	Skupaj
2015	10.163,00	87.929,00	96.328,00	194.420,00
2016	3.120,42	94.615,00	148.236,00	245.971,73
2017	3.009,05	90.650,00	87.718,00	181.377,05
2018	22.928,80	80.511,18	-134.191,82	-30.751,84
2019	5.433,62	86.411,59	-243.191,39	-151.346,18

Preglednica prikazuje stanje prihodkov nad odhodki v letih 2015–2019 pred plačilom davka na dohodek. Glede na prikaz poslovanja LPN v preteklih letih je vprašljiva uspešnost njihovega poslovanja v prihodnje, če se ne bo spremenil način financiranja.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Na trgu z gozdno-lesnimi proizvodi se vse bolj išče tudi certificirani les. KGZS je nadaljevala certificiranje gozdov po shemi PEFC, ki trenutno vključuje že nad 292.000 ha gozdov. Certificiranje gozdov PEFC temelji na preverjanju panevropskih kriterijev za trajnostno gospodarjenje z gozdom. Glede na socioekonomsko strukturo posesti se je pokazalo, da veliko lastnikov potrebuje pomoč pri izvedbi del v gozdovih in prodaji lesa. KGZS opozarja na nujnost reorganizacije svetovanja lastnikom zasebnih gozdov in njihovega in izobraževanja ter optimizacije dela ZGS, a se reorganizacija še ni izvedla. Predlog ZGS, da bi bilo treba zagotoviti svetovanje za ekonomsko združevanje lastnikov in njihovo poslovno povezanost, ni bil upoštevan.

Organiziranost lastnikov gozdov

Pri povezovanju lastnikov gozdov je do leta 2019 nastalo okoli 30 društev. Društva so organizirana tudi na državni ravni, kjer jih zastopa ZLGS. Lastniki se združujejo z različnimi nameni, na primer finančnimi (pomoč pri pridobivanju sredstev PRP), izobraževalnimi (organizacija tečajev in strokovnih izletov ...) in socialnimi (druženje ...) ... Žal pa je poslovnega povezovanja lastnikov tako kot v preteklem obdobju zanemarljivo malo, čeprav je to eden izmed pomembnih ciljev v društvenih statutih. Tu prihaja do zakonskih omejitev, saj je društvo oblika neprofitne organiziranosti, pri kateri je gospodarsko pridobitna dejavnost protizakonita. Društva bi se zato morala profesionalizirati in prestrukturirati v družbo z omejeno odgovornostjo ali zadrugo. Društveno delovanje sta do zdaj profesionalizirali zgolj dve društvi lastnikov gozdov. Na poslovnem področju je ZLGS skupaj z Društvom lastnikov gozdov Mislinjske doline in ZGS najodmevneje dejavna z dražbo vrednejših sortimentov lesa, ki so jo leta 2019 v Slovenj Gradcu priredili že trinajstič zapored.

Zadružna zveza Slovenije

Nekateri lastniki gozdov so kot člani organizirani v zadrugah. V okviru članstva Zadružne zveze Slovenije se je 10 zadrug ukvarjalo tudi z odkupom lesa s kmetij, njegova skupna količina se je, odvisno od razmer na trgu, vrtela okrog 174.000 m³ na leto. Največ lesa je bilo odkupljenega kot hlodovina (75 %), 20 % odkupa obsega celulozni les, okrog 5 % lesa se je odkupilo kot drva, drugo pa je tehnični les. Predelavo lesa izvaja le ena zadruga, kjer predelajo okrog 4.000 m³ lesa na letni ravni, ena zadruga pa je lastnica lesnopredelovalnega podjetja, ki se ukvarja z izdelavo stavbnega pohištva.

Delo gozdarske inšpekcije – gozdni nadzor

Ker je nadzor nad dogajanjem v gozdu pomemben člen izvajanja gozdne politike in gospodarjenja z gozdovi, na tem mestu dodajamo informacijo o delu Inšpekcije za gozdarstvo, ki je organizirana v okviru Inšpektorata Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo – Inšpekcija za gozdarstvo.

Sanacija gozdov po ujmah

Gozdarska inšpekcija je v letih po žledolomu vse svoje sile usmerila v to, da bi s svojimi ukrepi pospešila sanacijo v ujmah poškodovanih gozdov, kršitelje pa za kršenje zakonodaje ustrezno kaznovala.

Zakon o gozdovih določa, da mora lastnik gozda izvesti oziroma zagotoviti sanitarno sečnjo in preventivna varstvena dela v roku, ki jih z odločbo določi ZGS. Gozdarska inšpekcija odreja le sanitarne sečnje v naseljih. Neizvršitev odločbe v postavljenem roku je po določbah Zakona o gozdovih prekršek, ki se kaznuje z globo. Prekrškovne postopke vodi gozdarska inšpekcija.

Preglednica 66: Obseg sanitarne sečnje v letih po žledolomu. Vir: ZGS

Vrsta sečnje	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Sanitarna sečnja(m ³)	4.207.376	3.941.808	3.768.894	2.505.729	4.043.917	2.788.002
Druga sečnja (m ³)	2.142.360	2.089.234	2.333.736	2.478.906	2.017.042	2.499.860
SKUPAJ (m³)	6.349.736	6.031.042	6.102.630	4.984.635	6.060.959	5.287.862

Prva prednostna naloga v programu dela gozdarske inšpekcije je nadzor nad izvajanjem sanitarne sečnje in preventivnih varstvenih del. Gozdarska inšpekcija deluje tako preventivno, z opozarjanjem lastnikov gozdov na spoštovanje rokov za izvedbo sanitarne sečnje s preventivnimi dopisi, kot

represivno, in sicer z vodenjem prekrškovnih postopkov proti lastnikom, ki po preteku roka, določenega v odločbi ZGS, še niso začeli dela ali pa so močno zamujali z izvršitvijo odločb. S hitro uvedbo prekrškovnih postopkov (zelo kmalu po storitvi prekrška) smo želeli pospešiti sanacijo, kar se je v zasebnih gozdovih izkazalo za uspešno. To potrjuje tudi veliko število izdanih odločb o prekrških z izrečenim opominom, saj so kršitelji svoje obveznosti opravili v času od uvedbe prekrškovnega postopka do izdaje prekrškovne odločbe.

Gozdarska inšpekcija ima za pomoč lastnikom pri iskanju usposobljenih izvajalcev za izvajanje del v gozdovih javno objavljen seznam izvajalcev, ki izpolnjujejo pogoje strokovne usposobljenosti ter varstva in zdravja pri delu delavcev oziroma so pogoje izpolnjevali v času inšpekcijskega nadzora. Dostopen je tudi seznam izvajalcev, ki jim je dela v gozdu prepovedala opravljati.

Ob žledolomu, prenamnožitvi podlubnikov in vetrolomu se je izkazalo, da enako kakor v zasebnih gozdovih do prekoračitve rokov za izvedbo sanitarnih sečenj prihaja tudi v državnih gozdovih. Prekrškovni postopki v državnih gozdovih so zahtevnejši in dolgotrajnejši, ker je običajno v enem postopku obravnavano večje število kršitev, poleg tega pa je treba ugotoviti tudi osebo, ki je v organizaciji odgovorna, da je bil sploh storjen prekršek.

Preglednica 67: Prekrškovni ukrepi zaradi neizvedbe sanitarnih sečenj v določenih rokih

Leto	Št. uvedenih prekrškovnih postopkov	Št. izrečenih ukrepov v prekrškovnih postopkih			Skupaj izrečeni prekrškovni ukrepi	Poslani preventivni dopisi
		Opozorilo	Opomin	Globa		
2015	364	56	162	77	295	507
2016	1.363	260	646	271	1.177	2.200
2017*	524	92	352	191	635*	566
2018	563	45	262	178	485	755
2019*	327	69	202	76	347	281

* – Število izrečenih ukrepov v letu je večje od števila uvedenih postopkov, ker se ukrepi nanašajo tudi na postopke, ki so bili začeti v predhodnem letu.

Večina inšpekcijskih postopkov se začne zaradi suma kršitve predpisov, ki jih nadzira gozdarska inšpekcija. Začnejo se na podlagi ugotovljenih nepravilnosti, ki jih pri svojem delu ugotovi ZGS, na podlagi drugih podatkov o nepravilnostih, ki jih bodisi prejmemo od kvalificiranih prijaviteljev bodisi iz drugih prijav, in na podlagi lastnih ugotovitev. Postopki ugotavljanja kršitev in odgovornosti zanje običajno zahtevajo terenski ogled, zaslišanje, ukrep in spremljanje izvedbe ukrepov.

Čisto v vrhu števila kršitev predpisov je še vedno posek brez izdane odločbe ZGS ali v nasprotju z njo. V predelih, kjer je velik obseg sanitarne sečnje, se obseg nedovoljenega poseka zmanjšuje. Gozdarska inšpekcija prejme poročila o poseku brez odločbe od ZGS oziroma si podatke o nedovoljenih sečnjah pridobi z neposrednim vpogledom v njihove evidence, vendar vseh kršitev zaradi velikega števila ne more obravnavati. Prijave fizičnih oseb, ki se nanašajo na posek brez odkazila, pogosto izvirajo iz medsosedskih ali družinskih sporov.

Posegi v gozd brez soglasja ZGS

Tretji najpogostejši razlog inšpekcijskega ukrepanja so posegi v gozd brez soglasja ZGS oziroma sum kršitev 21. člena ZG. V to po vsebini spadajo tudi krčitve gozdov v kmetijske namene brez dovoljenja ZGS. Posegi v gozd se izvajajo najpogosteje za gradnjo objektov, pogostokrat tudi zato, da kršitelji te površine uporabljajo za različne druge namene, na primer za poligon za motokros, kolesarski poligon ali poligon za paintball. Težava postaja iz leta v leto večja. Kadar gre za gradnje objektov v gozdu ali navažanje odpadnega materiala v gozd in gozdni prostor, so ukrepi gozdarske inšpekcije odvisni tudi od tega, ali bosta gradbena in okoljska inšpekcija opravili svoj del inšpekcijskih postopkov. Težava pri teh kršitvah so izjemno dolgotrajni postopki, v katerih zavezanci uporabijo vsa pravna sredstva, da bi lahko čim dalj časa obdržali in uporabljali stanje v nasprotju s predpisi. Posegi v gozd in gozdni prostor so tudi težko popravljivi, če sploh so, in zahtevajo znatna finančna sredstva, običajno precej večja, kot so bila potrebna za sam poseg.

Gozdarska inšpekcija pogosto ukrepa tudi zaradi zmanjševanja ravnosti in rodovitnosti rastišč, stabilnosti ali trajnosti gozda oziroma ogrožanje funkcij gozdov. Običajno gre po obsegu za manjše posege v gozd in gozdni prostor zaradi odlaganja ali odvzemanja materiala, postavitve začasnih objektov in za primere, ko je zaradi poseka drevja prišlo do zmanjševanja funkcij gozdov. Pojavljati pa so se začeli tudi obsežni navozi izkopnega materiala pri gradnji večjih objektov v gozd, kar je po našem mnenju tudi posledica večjega nadzora pri navažanju na kmetijske površine. Izdano je bilo 10 opozoril po ZIN in 16 ureditvenih odločb v inšpekcijskih postopkih.

Sledijo sečnja, spravilo, zlaganje in prevoz v nasprotju s predpisi o varstvu gozdov in predpisi o izvajanju sečnje, uporaba gozdnih cest v nasprotju z režimom, vožnje zunaj gozdnih cest in nedovoljene zapore gozdnih cest, nedovoljena gradnja in vzdrževanje gozdnih cest in vlak, ograditev posameznih delov gozda v nasprotju s predpisi ter nedovoljena paša v gozdu.

Pri nadzoru porabe proračunskih sredstev, namenjenih subvencioniranju gojitvenih in varstvenih del ter vzdrževanju gozdnih cest, gozdarska inšpekcija redko ugotavlja kršitve.

Izvajanje Uredbe EU o lesu

Gozdarska inšpekcija opravlja tudi nadzor subjektov, ki dajejo na trg gozdne lesne sortimente. Gozdarska inšpekcija ugotavlja, da imajo zavezanci večinoma vzpostavljen sistem potrebne skrbnosti, da pa pri tem prihaja do pomanjkljivosti, ker ni bila izvedena ocena tveganja ali pa je bilo tveganje napačno ocenjeno, ni zagotovljena sledljivost lesa do odločbe ZGS, ker so predloženi podatki o prodaji lesa skupni za več odločb, manjkajo datumi odvozov lesa, podatki o kupcih lesa so nepopolni in podobno. Uredba (EU) 995/2010 poleg obveznosti vzpostavitve sistema potrebne skrbnosti prepoveduje tudi dajanje nezakonito posekanega lesa na trg. Gozdarska inšpekcija večinoma obravnava dajanje nezakonito posekanega lesa na trg, ko je les že odpeljan in prodan, tako da le prekrškovno ukrepa. Če pa so nezakonito posekani gozdni lesni sortimenti še vedno v gozdu, z inšpekcijsko odločbo prepove dati na trg nezakonito posekani les.

Nadzor nad nabiralništvom in vožnjo v naravnem okolju

Pri nadzoru nabiranja gliv gozdarska inšpekcija ugotavlja, da je število prekrškarjev odvisno od gobarske sezone, saj se gobarji ob intenzivni rasti gob težko držijo količinske omejitve, čeprav jo poznajo, kršitve drugih določb Uredbe o varstvu samoniklih gliv in Uredbe o zavarovanih prostoživečih glivah pa so redke. Nadzor nabiranja gob je težaven, saj je treba kršitelja ujeti pri samem dejanju, običajno v gozdu, daleč od poti. Predvidevamo, da odkrijemo le manjši del kršiteljev. Do kršitev predpisov o nabiranju samoniklih gliv prihaja predvsem v času njihove intenzivne rasti, ki je sezonska ter časovno in krajevno nepredvidljiva.

Nadzor voženj v naravnem okolju, kar urejata tako Zakon o ohranjanju narave kakor Zakon o gozdovih, je po izkušnjah učinkovit le takrat, kadar se izvaja ob pomoči policije, in takrat, kadar je pričakovati največ kršitev, to pa je zunaj rednega delovnega časa in ob koncu tedna. Gozdarska inšpekcija nadzor voženj v naravnem okolju izvaja hkrati z nadzorom nabiranja gozdnih sadežev in plodov. Kršitelja je treba zalotiti ob dejanju prekrška, kar povzroča dosti težav. Izkušnje učijo, da je zavest kršiteljev zelo nizka in da včasih ne zadošča niti prisotnost policije, saj se kršitelji, opremljeni z zaščitnimi čeladami in neregistriranimi vozili, nočejo ustaviti. Dejstvo je, da ta nadzor občasno opravljata večinoma le policija in gozdarska inšpekcija, okoljska inšpekcija in naravovarstveni nadzorniki pa le redkokdaj. Evidenca vozil, ki jih ni treba registrirati, še ni vzpostavljena. Dokler bo nadzor le občasen, ni pričakovati, da se bo stanje izboljšalo.

Indikator 3: Pravno predpisani okvir: nacionalne in mednarodne obveze

Nacionalna raven

V obravnavanem obdobju je na zakonodajnem področju prišlo do manjših sprememb krovnega zakona, to je Zakona o gozdovih (Uradni list RS, št.30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06-ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13-ZDovNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGZRS in 77/16; v nadaljnjem besedilu: ZG). Sprejeta sta bila Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 9/16 in 36/21 – ZZIRKDK; v nadaljnjem besedilu: ZGGLRS) in Zakon o dodatnih ukrepih za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacije podlubnikov (Uradni list RS, št. 14/18 in 65/20; v nadaljnjem besedilu: ZUOPŠP).

Zakon o gozdovih

S spremembo leta 2014 se je zaradi odprave posledic po naravni nesreči nacionalne razsežnosti v letu 2014 do 30. aprila 2015 sledljivost gozdnih lesnih sortimentov, razen gozdnih lesnih sortimentov iz gozdov v lasti Republike Slovenije, namesto s prevoznico lahko zagotavljala z listino o uporabi in prometu z gozdnimi lesnimi sortimenti. S spremembo leta 2015 je bila uporaba listine za zagotavljanje sledljivosti gozdnih lesnih sortimentov zaradi odprave posledic naravne nesreče podaljšana do 31. decembra 2016. S spremembo leta 2016 so bili dodani ali podrobneje pojasnjeni izrazi (sanitarne sečnje, prost dostop po gozdu, knjigovodska listina, rastiščni koeficient, urejeno kurišče, gozdna združba ter centri za zbiranje oziroma predelavo lesa). Določena sta bila postopek za odrejanje sanitarnih sečenj in postopek izvedbe sanitarne sečnje po drugi osebi. Na podlagi sprejetih sprememb in dopolnitev ZG sta bili sprejeti Uredba o podrobnejših pogojih za ravnanje z zaseženimi in odvzetimi gozdnimi lesnimi sortimenti (Uradni list RS, št. 31/14 in 9/17) in Uredba o postopku in natančnejših pogojih za izbiro centrov za zbiranje oziroma predelavo lesa, okuženega ali z insekti napadenega, ki je predmet upravne izvršbe odločbe o sanitarni sečnji, o določitvi minimalne cene gozdnih lesnih sortimentov ter podrobnejšem postopku prodaje gozdnih lesnih sortimentov (Uradni list RS, št. 15/17, 43/17, 17/18 in 3/21). V letu 2015 je bila spremenjena Uredba o varovalnih gozdovih in gozdovih s posebnim namenom (Uradni list RS, št. 39/15) in sprejet Sklep o spremembah in dopolnitvah Sklepa o organizaciji in začetku dela Zavoda za gozdove Slovenije (Uradni list RS, št. 18/15). V letih 2016 in 2019 je bil spremenjen Pravilnik o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove (Uradni list RS, št. 86/16). V letu 2019 se je spremenil Odlok o določitvi gozdnogospodarskih območij v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 25/19).

Zakon o dodatnih ukrepih za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacije podlubnikov

Po naravni nesreči, žledolomu v slovenskih gozdovih v letu 2014, ki je imela za posledico močno namnožitev podlubnikov v letih od 2015 do 2018, ter močnem vetrolomu v letu 2017, ki mu je ponovno sledila prenamnožitev podlubnikov, je bil leta 2018 za učinkovitejše izvajanje varstvenih ukrepov za odpravo posledic škode v gozdovih v primerih naravnih nesreč sprejet Zakon o dodatnih ukrepih za odpravo posledic škode zaradi prenamnožitve populacije podlubnikov (Uradni list RS, št. 14/18 in 65/20). Zakon je predpisal prag za uveljavljanje ukrepov po zakonu, in sicer se za naravno nesrečo šteje naravna ujma, zaradi katere je treba posekati oziroma spraviti iz gozda več kakor 400.000 m³ dreves v posameznem koledarskem letu in je ocenjena škoda enaka ali večja od praga, kot ga za naravno nesrečo opredeljujejo predpisi, ki urejajo področje naravnih nesreč, in ima to lahko za posledico prenamnožitev populacije podlubnikov. Naravno nesrečo ugotovi ZGS, potrdi pa jo Vlada RS. Med pomembnejšimi ukrepi za preprečevanje širjenja podlubnikov in odpravo posledic škode po naravnih nesrečah v zakonu so skrajšanje postopkov za spremembe gozdnogospodarskih načrtov, ki so podlaga za izvedbo varstvenih del v gozdovih, skrajšanje postopkov za izdajo dovoljenj, soglasij in drugih aktov pristojnih organov v postopkih za odpravo posledic škode, določitev manjšega števila soglasij solastnikov, potrebnih za gradnjo gozdne prometnice, ki je nujno potrebna za odpravo posledic škode, povračilo stroškov zapore občinskih in državnih cest za odstranjevanje posledic škode ter posebna ureditev upravnega postopka v zvezi z izdajo odločb o določitvi varstvenih del za odpravo škode za učinkovitejšo sanacijo.

Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije

Na področju gospodarjenja z gozdovi v lasti Republike Slovenije je bil leta 2016 sprejet Zakon o gospodarjenju z gozdovi v lasti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 9/16 in 36/21 – ZZIRKDK; v nadaljnjem besedilu: ZGGLRS), na podlagi katerega se je gospodarjenje z državnimi gozdovi s SKZG RS preneslo na novoustanovljeno gospodarsko družbo SiDG, ki je v 100-% lasti države. Naloge skupščine družbe SiDG opravlja Vlada RS. Družba SiDG na podlagi ZGGLRS v imenu in za račun Republike Slovenije opravlja naloge razpolaganja in pridobivanja gozdov. Družba SiDG državne gozdove upravlja v svojem imenu in za svoj račun, za kar plačuje lastniku nadomestilo v višini 20 % prihodkov od prodaje lesa iz državnih gozdov. Družba SiDG mora pri gospodarjenju z gozdovi uresničevati naslednje zakonske cilje: ob upoštevanju načel trajnostnega, večnamenskega in sonaravnega gospodarjenja z državnimi gozdovi dosegati čim višji donos in kakovost gozdnih lesnih sortimentov; pripomoči k vzpostavitvi in razvoju gozdno-lesnih verig, promociji lesa in lesnih proizvodov ter oblikovanju zelenih delovnih mest; dolgoročno povečevati površino državnih gozdov; pripomoči k doseganju ciljev razvoja podeželja, zlasti ohranjanja kmetij in podeželja v gorskem in hribovitem svetu z omejenimi možnostmi gospodarjenja; pripomoči k doseganju ciljev ohranjanja narave, zlasti k doseganju ciljev območij Natura 2000 in zavarovanih območij; na področju gozdov, gozdarstva in lesarstva omogočati usposabljanje strokovnega osebja ter podpirati izobraževanje in znanstvenoraziskovalno delo; izvajati prodajo lesa na panju v kar najmanjšem obsegu.

Mednarodna raven

Gozdomom se pripisuje izjemni pomen za doseganje mednarodnih ciljev s področja podnebnih sprememb, varovanja biotske raznovrstnosti ter gospodarskih koristi. Med najpomembnejše dokumente, v katerih imajo gozdovi vlogo, spadajo Cilji trajnostnega razvoja Organizacije združenih narodov (ang.: *Sustainable Development Goals* – SDG), Pariški sporazum Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja kot prvi univerzalni in pravno zavezujoči globalni podnebni sporazum, Konvencija o biološki raznovrstnosti in ne nazadnje Evropski zeleni dogovor.

Slovenija dejavno sodeluje v delovnih telesih Evropske komisije in Sveta Evropske unije pri postopkih priprave in sprejema zakonodaje EU in drugih dokumentov, ki zadevajo gozdove in gozdarstvo. Med pomembnejšimi lahko omenimo:

- Uredba Sveta (ES) št. 2173/2005 o vzpostavitvi sheme izdajanja dovoljenja FLEGT za uvoz lesa v Evropsko skupnost;
- Uredba Komisije (ES) št. 1024/2008 o podrobnih pravilih za izvajanje Uredbe Sveta (ES) št. 2173/2005 o vzpostavitvi sheme izdajanja dovoljenja FLEGT za uvoz lesa v Evropsko skupnost;
- Uredba (EU) št. 995/2010 Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi obveznosti gospodarskih subjektov, ki dajejo na trg les in lesne proizvode;
- Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 607/2012 o podrobnih pravilih v zvezi s sistemom potrebne skrbnosti ter pogostostjo in vrsto pregledov nadzornih organizacij, kot je določeno v Uredbi (EU) št. 995/2010 Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi obveznosti gospodarskih subjektov, ki dajejo na trg les in lesne proizvode;
- Uredba (EU) 2018/841 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o vključitvi izpustov toplogrednih plinov in odvzemov zaradi rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva v okvir podnebne in energetske politike do leta 2030 ter spremembi Uredbe (EU) št. 525/2013 in Sklepa št. 529/2013/EU;
- Direktiva (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov prenovitev);
- Direktiva Sveta 1999/105/ES o trženju gozdnega reprodukcijskega materiala;
- Uredba (EU) 2016/2031 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. oktobra 2016 o ukrepih varstva pred škodljivimi organizmi rastlin, spremembi uredb (EU) št. 228/2013, (EU) št.

652/2014 in (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi direktiv Sveta 69/464/EGS, 74/647/EGS, 93/85/EGS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES in 2007/33/ES (veljati je začela 14. decembra 2019);

- Izvedbena uredba komisije (EU) 2019/2072 z dne 28. novembra 2019 o določitvi enotnih pogojev za izvajanje Uredbe (EU) 2016/2031 Evropskega parlamenta in Sveta, kar zadeva ukrepe varstva pred škodljivimi organizmi rastlin, ter razveljavitvi Uredbe Komisije (ES) št. 690/2008 in spremembi Izvedbene uredbe Komisije (EU) 2018/2019;
- Delegirana uredba komisije (EU) 2019/1702 z dne 1. avgusta 2019 o dopolnitvi Uredbe (EU) 2016/2031 Evropskega parlamenta in Sveta z vzpostavitvijo seznama prednostnih škodljivih organizmov;
- Uredba (EU) št. 652/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o določbah za upravljanje odhodkov v zvezi s prehransko verigo, zdravjem in dobrobitjo živali ter v zvezi z zdravjem rastlin in rastlinskim razmnoževalnim materialom, spremembi direktiv Sveta 98/56/ES, 2000/29/ES in 2008/90/ES, uredb (ES) št. 178/2002, (ES) št. 882/2004 in (ES) št. 396/2005 Evropskega parlamenta in Sveta, Direktive 2009/128/ES Evropskega parlamenta in Sveta in Uredbe (ES) št. 1107/2009 Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi sklepov Sveta 66/399/EGS in 76/894/EGS ter Odločbe Sveta 2009/470/ES;
- Uredba (EU) 2017/625 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. marca 2017 o izvajanju uradnega nadzora in drugih uradnih dejavnosti, da se zagotovi uporaba zakonodaje o živilih in krmih, pravil o zdravju in dobrobiti živali ter zdravju rastlin in fitofarmaceutskih sredstvih, ter o spremembi uredb (ES) št. 999/2001, (ES) št. 396/2005, (ES) št. 1069/2009, (ES) št. 1107/2009, (EU) št. 1151/2012, (EU) št. 652/2014, (EU) 2016/429 in (EU) 2016/2031 Evropskega parlamenta in Sveta, uredb Sveta (ES) št. 1/2005 in (ES) št. 1099/2009 ter direktiv Sveta 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES in 2008/120/ES ter razveljavitvi uredb (ES) št. 854/2004 in (ES) št. 882/2004 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 89/608/EGS, 89/662/EGS, 90/425/EGS, 91/496/EGS, 96/23/ES, 96/93/ES in 97/78/ES ter sklepa Sveta 92/438/EGS (Uredba o uradnem nadzoru) Besedilo velja za EGP.

Nova gozdarska strategija EU: za gozdove in gozdarski sektor

Strategija EU za gozdove je za Slovenijo pomemben dokument na evropski ravni, saj prepozna trajnostno in večnamensko gospodarjenje z gozdovi, obenem pa zagotavlja usklajen in povezan pristop vseh politik EU, ki posegajo v upravljanje z gozdovi v Evropi, hkrati pa ohrani pristojnost držav članic pri gospodarjenju z gozdovi na nacionalni ravni. Trenutni Strategiji, sprejeti leta 2013, je veljavnost potekla konec leta 2020. Leta 2018 je Evropska komisija objavila Poročilo o napredku pri izvajanju strategije EU za gozdove, v katerem je ugotovila, da je bila v večletnem izvedbenem načrtu za gozdove izvedena večina ukrepov na vseh osmih prednostnih področjih.

V **Zelenem dogovoru** se je Evropska komisija obvezala, da pripravi novo strategijo EU za gozdove, ki bo obsegala celoten gozdni cikel in spodbujala številne storitve oziroma funkcije, ki jih zagotavljajo gozdovi.

Forest Europe je vseevropski medvladni proces, ki združuje 46 držav pristopnic, prvič so se srečale leta 1990 v Strasbourgu na prvi ministrski konferenci o varovanju gozdov v Evropi. Leta 2009 je bila ministrska konferenca (The Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe; MCPFE) preimenovana v »Forest Europe«. Prvi ministrski konferenci v Strasbourgu so sledile ministrske konference v Helsinkih leta 1993, Lizboni leta 1998, na Dunaju leta 2003, v Varšavi leta 2007, Oslu leta 2011 in nazadnje v Madridu leta 2015. Proces Forest Europe je pomemben zaradi tesnejšega sodelovanja na področju gozdarstva, izmenjave mnenj med strokovnjaki, priprave rednih poročil o stanju gozdov v Evropi in podobno. Slovenija sodeluje pri teh dejavnostih in se udeležuje sestankov različnih strokovnih skupin. Tak sestanek je bil na primer drugo srečanje strokovne skupine o prilagajanju na podnebne spremembe oktobra leta 2018 v Budimpešti. Pri pripravah na prihajajočo že osmo ministrsko konferenco sodelujemo še posebej pri pripravi ministrske resolucije in deklaracije.

Organizacija za prehrano in kmetijstvo (FAO), Ekonomska komisija Združenih narodov za Evropo (UNECE) in Svetovna zveza za varstvo narave (IUCN) si ob podpori akcije **Bonski izziv** (ang.: Bonn

Challenge) skupaj s posameznimi državami prizadevajo za obnovo poškodovanih, degradiranih in izkrčenih gozdov (ang.: Forest landscape restoration; FLR) ter krepitev njihovih ekoloških in socioekonomskih vlog. Slovenija je v skupini držav vzhodne in jugovzhodne Evrope leta 2019 v Beogradu sodelovala pri pripravi ministrske konference. Ta je načrtovana oktobra 2021 v Turčiji, na njej pa se bo Slovenija zavezala k obnovi površin gozdov, poškodovanih v naravnih nesrečah in ujmah od leta 2014 do leta 2019.

Mreža Integrate je neuradno mreženje organizacij, institucij in posameznikov v podporo predstavljanju večnamenskega gospodarjenja. Začelo se je kot sodelovanje med Republikama Nemčije in Češke, zdaj pa je že razširjeno na številne evropske države. Trenutno predsedujoča je Švica, ki je predsedstvo prevzela od Danske. Slovenija dejavno sodeluje na strokovnih srečanjih, s pošiljanjem prispevkov za spletne objave ter vzpostavitev dveh vzorčnih lokacij, imenovanih Marteloscopes, s čimer predstavlja in oglašuje smernice sonaravnega gospodarjenja Evropski komisiji in drugim državam članicam.

FAO in **Delovna skupina za upravljanje porečij v visokogorjih** (ang.: Working Party on the Management of Mountain Watersheds; WPMMW), ki je ena izmed najstarejših ustanovljenih skupin v FAO: Slovenija se je pridružila leta 2019 na dogodku v Innsbrucku, ko je Svet delovne skupine izglasoval še tretjo vejo skupine; Skupini za Gozd in vodo (ang.: Forest and Water), ter Skupino za upravljanje nevarnosti in tveganj v visokogorju (ang.: Working Group on Hazard and Disaster Risk Management in Mountains), se je tako pridružila še Skupina za varovalne gozdove (ang. Protective forests). Slovenija je z ZGS in BF najbolj dejavna pri dejavnostih druge in tretje delovne skupine. V okviru FAO Slovenija sodeluje tudi pri Mednarodni skupini za topole in pri Intergovernmental Technical Working Group on Forest Genetic Resources.

Mehanizem za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva 17 + 1 v obdobju 2015–2019

Sodelovanje v okviru mehanizma za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva (mehanizem 17 + 1 gozdarstvo) je del širše pobude krepitev sodelovanja med sedemnajstimi državami srednje in vzhodne Evrope s Kitajsko na desetih področjih. Mehanizem 17 + 1 gozdarstvo je mehanizem za krepitev poslovnega, znanstvenega in političnega sodelovanja v gozdarstvu in lesarstvu med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope.

Kitajska in države srednje in vzhodne Evrope (Albanija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Hrvaška, Češka, Estonija, Grčija, Madžarska, Latvija, Litva, Severna Makedonija, Črna gora, Poljska, Romunija, Srbija, Slovaška in Slovenija) igrajo pomembno vlogo pri spodbujanju trajnostnega in večnamenskega gospodarjenja z gozdovi, zaščiti mokrišč in prostoživečih živali, razvoju zelenega gospodarstva in ekološke kulture ter si skupaj prizadevajo za uresničitev Agende 2030 za trajnostni razvoj, zlasti cilj trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v skladu s cilji, določenimi v akcijskem načrtu mehanizma 17 + 1 gozdarstvo.

Mehanizem 17 + 1 gozdarstvo je odprt za vse zainteresirane poslovne subjekte in znanstveno raziskovalne ustanove, ki želijo razvijati sodelovanje s svojimi partnerji, ki delujejo v državah srednje in vzhodne Evrope in Kitajske na področju gozdarstva in gozdno-lesne verige.

Republika Slovenija usklajuje mehanizem 17 + 1 gozdarstvo s sedežem Izvršnega usklajevalnega organa (ECB – the Executive Coordinating Body) na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije. Naloge izvaja Sektor za gozdarstvo Direktorata za gozdarstvo in lovstvo (v nadaljnjem besedilu: sekretariat).

Izvršni direktor mehanizma ob podpori sekretariata mehanizma pripravi in predlaga načrt dvehletnega programa dela, usklajuje komunikacijo med člani Skupine za zvezo (tako imenovana Liaison group), organizira dogodke, konference in zasedanja ter predseduje sestankom Skupine za zvezo, upravlja in ureja spletno stran mehanizma 17 + 1 gozdarstvo in vodi njegovo poslovanje. Izvajanje dejavnosti sprejema Skupina za zvezo, ki vključuje predstavnike ministrstev za področje gozdarstva iz Kitajske in držav srednje in vzhodne Evrope, ki jih imenujejo ministri, pristojni za gozdarstvo. Sekretariat je podlaga za stik, ki omogoča sodelovanje med ustanovami, organizacijami, podjetji in zainteresiranimi deležniki na Kitajskem in v državah srednje in vzhodne Evrope.

Sekretariat s Skupino za zvezo pripravlja dveletni program dejavnosti mehanizma za usklajevanje sodelovanja na področju gozdarstva na naslednjih že določenih področjih sodelovanja:

- trajnostno in večnamensko upravljanje gozdov: s področja prenosa znanja in dobrih praks s skupnimi raziskovalnimi projekti trajnostnega upravljanja gozdov, zelenih praks in visokih tehnologij ter izobraževanja;
- spodbujanje trgovine, strokovnega znanja in tehnologije v gozdno-lesni verigi in zelene tehnologije. Tovrstno izvajanje usklajevalnega mehanizma poteka v sodelovanju vseh zainteresiranih deležnikov javnega in zasebnega sektorja.

Spletna stran mehanizma <http://www.china-ceecforestry.org/> je osrednja informacijska točka in je namenjena predstavitvi in iskanju ustreznih partnerjev v državah 17 + 1.

Mehanizem pod geslom »*nove zelene sinteze*« ob usmerjenem in vzajemnem sodelovanju omogoča integrirano sodelovanje mednarodnih in domačih deležnikov javnega in zasebnega sektorja s področjema gozdarstva in gozdno-lesne verige s sektorji gospodarstva, kmetijstva, prehrane, okolja, izobraževanja in turizma.

Slovenija si želi z mehanizmom 17 + 1 gozdarstvo povezati deležnike na področju gospodarstva, znanosti in izobraževanju v gozdno-lesni verigi za učinkovito sodelovanje s partnerji v srednji in vzhodni Evropi ter na Kitajskem, pri čemer se trudi vzpostaviti razmere za:

1. vstop slovenskih podjetij na kitajski trg,
2. privabljanje tujih naložb,
3. sodelovanje med državami srednje in vzhodne Evrope,
4. krepitev znanstvenega sodelovanja.

Delovanje mehanizma 17 + 1 gozdarstvo

6. novembra 2015 sta v Pekingu minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije in administrator državne gozdarske uprave Ljudske republike Kitajske podpisala Memorandum o soglasju o vzpostavitvi mehanizma za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva.

24. novembra 2015 so na 4. vrhu Kitajske in držav srednje in vzhodne Evrope 16 + 1 oblikovali in izdali Smernice za sodelovanje med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope Suzhou, s katerimi so države udeleženke 4. vrha podprle Slovenijo pri vodenju prizadevanj za vzpostavitev mehanizma za usklajevanje sodelovanja med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope na področju gozdarstva.

Prvo ministrsko srečanje na visoki ravni mehanizma 16 + 1 gozdarstvo je potekalo na Brdu pri Kranju v Sloveniji maja leta 2016, drugo ministrsko srečanje na visoki ravni pa v Beogradu v Srbiji maja leta 2018.

Skupina za zvezo se je sešla trikrat: februarja leta 2017 v Ljubljani v Sloveniji, maja leta 2018 v Beogradu v Srbiji in aprila leta 2019 v Varšavi na Poljskem.

Grčija se je v prvi polovici leta 2019 pridružila krovnemu sodelovanju med Kitajsko in državami srednje in vzhodne Evrope 16+1 (17+1) ter se je mehanizmu 17 + 1 gozdarstvo uradno pridružila 1. januarja 2020.

Indikator 4: Finančni instrumenti

Proračunska in evropska sredstva za področje gozdarstva

V letu 2019 je bilo za financiranje in sofinanciranje nalog, ki jih določa zakon o gozdovih, porabljen 25,91 milijona EUR. Gozdna politika na splošno sledi ciljem in usmeritvam Nacionalnega gozdnega programa. Po letu 2015 pri financiranju nalog, ki izhajajo iz Zakona o gozdovih, zaznavamo naraščanje. Tako se je obseg proračunskih finančnih sredstev, letno namenjenih gozdarstvu na podlagi Zakona o gozdovih, v analiziranem obdobju povečal za 15,4 % (2015 – 22,45 milijona EUR, 2019 – 25,91 milijona EUR). V letu 2016 se je s sprejetjem Zakona o gospodarjenju z gozdov v lasti Republike Slovenije ustanovil Gozdni sklad. Namenska sredstva za financiranje nalog, ki izhajajo iz Zakona o gospodarjenju z gozdov v lasti RS, so se povečala s 5,6 milijona EUR leta 2016 na 16,2 milijona EUR leta 2019. V veliki meri so na uresničevanje gozdne politike vplivala evropska sredstva iz Programa razvoja podeželja 2007–2013. Za gozdarstvo in prvo stopnjo predelave lesa so bila porabljena vsa sredstva, razpisana v programskem obdobju, v skupnem znesku 49 milijonov EUR, od katerih je bilo skupno 35,27 milijona EUR neposredno namenjenih gozdarstvu. Ta program je v novem programskem obdobju v letu 2015 nasledil Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020. Za naložbe v povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige in sanacijo gozdov po naravnih ujmah je namenjenih 51 milijonov EUR. V letih od 2015 do 2017 so se izvajala še izplačila iz Programa razvoja podeželja 2007–2013. Do konca leta 2019 je bilo upravičencem iz novega programa izplačanih 16,8 milijona EUR. Gibanje izplačil je konstantno in je odvisno od potreb upravičencev po naložbah. Prevladujejo potrebe po mehanizaciji za delo v gozdu in strojih za predindustrijsko predelavo lesa.

Preglednica 68: Poraba proračunskih sredstev za naloge na področju gozdarstva (000 EUR); od leta 2015 do 2019

	2015	2016	2017	2018	2019
JAVNA GOZDARSKA SLUŽBA	19.440,7	19.909,5	20.844,0	21.273,2	22.478,0
PROGRAM OBNOVE, NEGE IN VARSTVA GOZDOV	1.315,9	1.298,7	1.274,3	1.320,9	1.338,9
Obnova gozdov	177,2	173,0	172,0	212,9	234,9
Obnova gozdov na pogoriščih in od ujm poškodovanih gozdov	194,2	184,8	195,0	184,7	177,3
Nega gozdov	345,3	345,6	332,7	345,5	358,8
Varstvo gozdov	526,6	513,6	513,4	499,1	514,6
Semenarska in drevesničarska dejavnost	2,5	11,7	3,1	25,0	3,3
Vzdrževanje življenjskega okolja prostoživečih živali	70,0	70,0	58,1	53,7	50,0
VZDRŽEVANJE IN GRADNJA GOZDNIH CEST	1.182,4	1.215,0	1.263,4	1.266,7	1.420,4
SPREMLJAJOČI UKREPI V GOZDARSTVU	512,3	672,6	645,6	710,9	670,4
Izvajanje odločb ZGS	7,8	3,9	1,0	0,0	0,7
Odškodnine zaradi razglasitve gozdov s posebnim namenom	1,5	2,0	2,0	2,0	2,0
Nevladne organizacije, strokovne prireditve, publicistika	0,0	7,1	2,7	5,3	0,0
Znanstveno raziskovalno delo	343,0	366,2	399,5	397,8	389,3
Odškodnine za škodo od divjadi	160,0	293,4	240,4	305,8	278,4
SKUPAJ NALOGE PO ZAKONU O GOZDOVIH	22.451,3	23.095,8	24.027,3	24.571,7	25.907,7
Ukrepi v okviru Programa razvoja podeželja 2007–2013 (EU + SLO)	134	1.127	87	/	/
Ukrepi v okviru Programa razvoja podeželja 2014–2020 (EU + Slovenija)	/	/	3.305	7.118	6.375

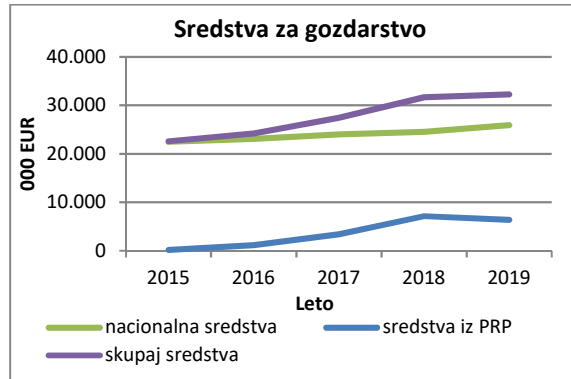
Vir: MKGP, ARSKTRP

Evropska sredstva iz PRP 2007–2013 in PRP RS za obdobje 2014–2020 so pozitivno vplivala na uresničevanje gozdne politike. Za gozdarstvo in prvo stopnjo predelave lesa so bila v okviru PRP 2007–2013 porabljena vsa sredstva, razpisana v programskem obdobju, v skupnem znesku 49 milijonov EUR, od katerih je bilo skupno 35,27 milijona EUR neposredno namenjenih gozdarstvu. Za naložbe v povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige in sanacijo gozdov po naravnih ujmah v okviru PRP RS za obdobje 2014–2020 je namenjenih 51 milijonov EUR. Do konca leta 2019 je bilo upravičencem izplačanih 16,8 milijona EUR.

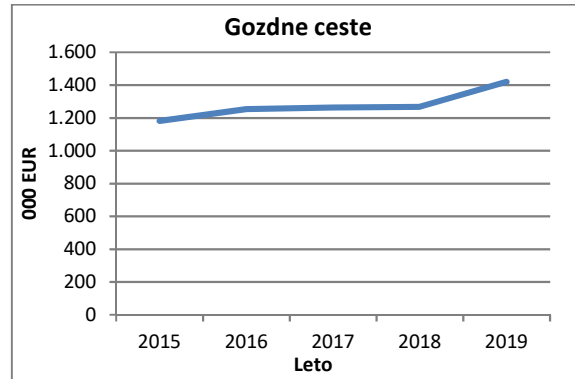
V letu 2016 je bil na podlagi 33. člena ZGGLRS ustanovljen proračunski sklad za gozdove (v nadaljnjem besedilu: Gozdni sklad). V skladu s tretjim odstavkom 33. člena ZGGLRS se Gozdni sklad financira iz prihodkov iz razpolaganja z državnimi gozdovi, prihodkov iz koncesijskih dajatev in prihodkov iz letnega

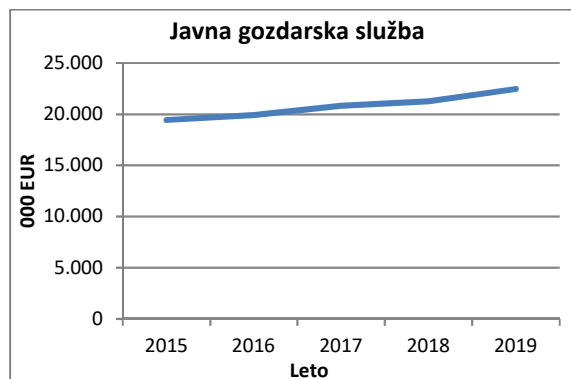
nadomestila za upravljanje državnih gozdov, ki ga družba SiDG plačuje Republiki Sloveniji v višini 20 % prihodkov od prodaje lesa iz državnih gozdov. Za izvajanje nalog v skladu z ZGGLRS je bilo v letu 2016 predvidenih 5,6 milijona EUR, leta 2017 12,1 milijona EUR, leta 2018 18,5 milijona EUR in leta 2019 16,2 milijona EUR. Zneski se nanašajo na načrtovana sredstva porabe v posameznem letu, ki so vsota vplačanih sredstev v tekočem letu in neporabljenih sredstev iz preteklih let.

Slika 21: Nacionalna in evropska sredstva na področju gozdarstva v letih 2015–2019

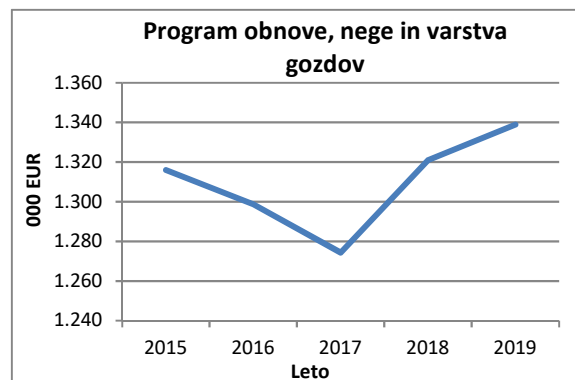
Slika 23: Proračunska sredstva za gozdne ceste v letih 2015–2019

Slika 22: Proračunska sredstva za javno gozdarsko službo v letih 2015–2019

Slika 24: Proračunska sredstva za znanstveno raziskovalno delo v letih 2015–2019

Slika 25: Proračunska sredstva za obnovo, nego in varstvo v letih 2015–2019

Program razvoja podeželja

Naraščanje vlaganja finančnih sredstev beležimo na področju PRP, kjer so bila porabljena vsa razpoložljiva sredstva, predvidena za programsko obdobje 2007–2013. PRP je tudi sestavni del gozdne politike, saj s svojimi ukrepi zelo povečuje gospodarsko vlogo gozdov in spodbuja razvoj podjetništva, povezanega z gozdom in lesom ter nelesnimi gozdnimi proizvodi in turizmom. Tudi s pomočjo PRP 2007–2013 so številne kmetije razvile dopolnilne dejavnosti, povezane z lesom in drugimi dobrinami iz gozda ter turizmom. Tako na podlagi možnosti, ki jih ponuja gozd, nastajajo na podeželju številna nova tako imenovana zelena delovna mesta.

PRP 2007-2013

Na podlagi PRP 2007–2013 so v gozdno-lesni verigi iz EKSRP potekala izplačila za naslednje ukrepe:

- 122 – povečanje gospodarske vrednosti gozdov,
- 123 – dodajanje vrednosti kmetijskih in gozdarskim proizvodom,
- 311 – diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti,
- 312 – podpora ustanavljanju in razvoju mikropodjetij.

Za vse ukrepe in namene je bilo za gozdno-lesno verigo do sredine leta 2015 izplačanih 48,34 milijona EUR.

Preglednica 69: Izplačila PRP s področja gozdno-lesne verige do 31. decembra 2017

Ukrep	Namen	Skupno izplačanih sredstev v Sloveniji
122	Povečanje gospodarske vrednosti gozdov	23,12 mio EUR
123	Dodajanje vrednosti gozdarskim proizvodom	12,15 mio EUR
311	Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti – kmetije	Proizvodnja pahištva: 462,685 EUR
		Obdelava in predelava lesa: 1,55 mio EUR
312	Podpora ustanavljanju in razvoju mikropodjetij na podeželju	Proizvodnja pahištva: 7,46 mio EUR
		Obdelava in predelava lesa: 4,24 mio EUR
SKUPAJ		49,00 mio EUR

Vir: MKGP

Na podlagi ukrepa 122 – povečanje gospodarske vrednosti gozdov, ki je neposredno povezano z gozdom in gozdarstvom, je bilo za nakup gozdarskih strojev in opreme ter gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih prometnic izplačanih skupno 35,27 milijona EUR. Sofinancirani nakupi ter dolžina sofinanciranih cest in vlak so predstavljeni v preglednicah 69 in 70. Javni vložki v gozdne prometnice so še posebno pomembni za povečanje izkoriščenosti gozdov in krepitev njihove gospodarske vloge.

Preglednica 70: Sofinancirani nakup gozdarskih strojev in opreme PRP 2007–2013 do 31. decembra 2017

Naziv	Št. kosov
Stroj za strojno sečnjo	13
Traktorji	305
Gozdarska prikolica	93
Gozdarski vitel	127
Motorna žaga	173
Osebna zaščitna sredstva (oprema sekača, traktorista)	143
Žični žerjav	9

Vir: MKGP

Preglednica 71: Dolžina gozdnih cest in vlak, sofinanciranih iz PRP 2007–2013 do 31. decembra 2017

Namen	Vsota kilometrov
Ceste	52
Vlake	797
Skupna vsota	848

Vir: MKGP

PRP ima na področju gozdno-lesne verige pomembno vlogo tako pri uresničevanju NGP kot AN »Les je lep«. Iz ukrepa 123 – dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom je bilo sofinanciranih 46 sekalnikov, 13 cepilnikov, 18 oprem žag in kurilnic ter zgraditev 10 obratov za izdelavo lesnih sekancev. Ukrep 311 – diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti (kmetije) je podprl zgraditev treh poslopij za predelavo lesa, 12 upravičencev pa je prejelo podpore za nakup opreme za predelavo lesa in proizvodnjo pohištva (program za izdelavo kuhinj, oken, lesenih fasad). Na podlagi ukrepa 312 – podpora ustanavljanju in razvoju mikro podjetij na podeželju je 131 upravičencev prejelo podpore za nakup opreme za predelavo lesa in proizvodnjo pohištva (nakup mizarskih strojev, linije za proizvodnjo ploskovnega pohištva, oprema za proizvodnjo pisarniškega pohištva, CNC-obdelovalni stroji za proizvodnjo podbojev in vrat, robni stroji, robne lepilke, kontaktne brusilke, lakirnica, odsesovalni sistem).

Program razvoja podeželja 2014–2020

MKGP z ukrepi PRP 2014–2020 še naprej podpira povečevanje učinkovitosti in konkurenčnosti slovenske gozdno-lesne verige. Pri uresničevanju zavez iz AN »Les je lep« gozdno-lesne verige MKGP pokriva predvsem izvajanje gozdne politike. V novem programskem obdobju 2014–2020 MKGP z ukrepi PRP poleg naložb v gozdarsko opremo, mehanizacijo in gozdne prometnice, spodbud za ustanovitev skupin proizvajalcev v gozdarstvu še naprej podpira tudi naložbe na področju tako imenovane predindustrijske predelave lesa. PRP bo sofinancirana tudi celovita sanacija posledic naravnih ujm (žledoloma v letu 2014, vetroloma v letu 2017, vetroloma v letu 2018 in prenamnožitve podlubnikov v letih od 2015 do 2020).

V PRP 2014–2020 se na področju gozdno-lesne verige lastnikom gozdov, kmetom, podjetnikom in drugim upravičencem obetajo naslednji ukrepi:

- naložbe v osnovna sredstva – ukrep 4 za povečanje odprtosti gozdov z gozdnimi prometnicami (6,7 milijona EUR);
- razvoj kmetij in podjetij – ukrep 6 za zagotovitev lažjega dostopa do finančnih sredstev ter tako spodbujanje hitrejšega gospodarskega zagona na podeželju na področju predelave lesa (15 milijonov EUR);
- naložbe v razvoj gozdnih območij in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje – ukrep 8:
  - preprečevanje in odprava škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov – podukrep 8.4 (10,5 milijona EUR za obnovo gozdov in gozdne vlake, potrebne za sanacijo);
  - naložbe v gozdarske tehnologije (18 milijonov EUR) ter predelavo in mobilizacijo lesa (16 milijonov EUR) – podukrep 8.6 (skupno 34 milijonov EUR);
- ustanovitev skupin in organizacij proizvajalcev – ukrep 9 (2,2 milijona EUR).

Zadnji naj bi močno pripomogel k reševanju vprašanja poslovno nepovezanih lastnikov gozdov pri izvajanju gozdnih del in skupnega nastopanja na lesnem trgu. Do konca leta 2019 na ta ukrep ni bilo prijaviteljev.

Preglednica 72: Izplačila PRP 14–20 s področja gozdno-lesne verige do 31. decembra 2019

Šifra	Ukrep	Izplačila (EUR)
M04.3	Naložbe v ureditev gozdnih prometnic	1.493.679,87
M08.4	Podpora za odpravo škode v gozdovih zaradi gozdnih požarov ter naravnih nesreč in katastrofičnih dogodkov	3.600.968,28
M08.6	Naložbe v nakup mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa	7.671.625,83
M08.6	Naložbe v predindustrijsko predelavo lesa	4.032.858,81
	SKUPAJ	16.799.132,79

Preglednica 73: Dolžina gozdnih cest in gozdnih vlak, sofinanciranih iz PRP 14–20 do 31. decembra 2019

Vrsta dela	Dolžina (m)
Gradnja gozdne ceste	16.692
Prenova gozdne ceste	4.457
Gradnja gozdne vlake	178.794
Prenova gozdne vlake	55.494
Priprava gozdne vlake	28.983
SKUPAJ	284.420

Preglednica 74: Vrsta del odprave škode in obnove gozda zaradi naravnih nesreč, sofinanciranih iz PRP 14–20, do 31. decembra 2019

Naziv dela	Enota mere	
Nega obnovljenih površin	ha	385,67
Nega poškodovanega mladovja in tanjših drogovnjakov	ha	7,48
Obnova s sadnjo	ha	440,48
Zaščita mladja na obnovljenih površinah		
Zaščita mladja oziroma drevesc s premazom vršičkov	ha	213,46
Zaščita mladja oziroma drevesc s količenjem (vključno z izdelavo kolov)	kos	43.300
Individualna zaščita mladja oziroma drevesc s tulci (vključno z izdelavo opornih količkov)	kos	7.750
Zaščita mladja z ograjo (vključno z izdelavo kolov oziroma škarij)	m	10.154
Priprava površin za obnovo gozda	ha	492,02
Odstranitev podrtega drevja iz varovalnih gozdov		
Posek z motorno žago v varovalnih gozdovih	m ³	10.926,85
Spravilo s traktorjem v varovalnih gozdovih	m ³	7.900,86
Spravilo s žičnim žerjavom	m ³	3.325,99

Preglednica 75: Dolžina gozdnih vlak, potrebnih za sanacijo gozdov, sofinanciranih iz PRP 2014–2020, do 31. decembra 2019

Vrsta dela	Dolžina (m)
Gradnja gozdne vlake	123.101
Rekonstrukcija gozdne vlake	28.144
Priprava gozdne vlake	6.741
SKUPAJ	157.986

Preglednica 76: Sofinancirani nakup gozdarskih strojev in opreme PRP 2014–2020 do 31. decembra 2019

Naziv	Število
Stroji za strojno sečnjo	14
Traktorji	88
Gozdarska prikolica	68
Gozdarski vitel	79
Motorna žaga	39
Žični žerjav	5

Preglednica 77: Sofinancirani nakup opreme za predindustrijsko predelavo lesa iz PRP 2014–2020 do 31. decembra 2019

Naziv	Število
Žagalni stroj, linija	27
Mobilna tračna žaga	5
Sušilnice za les	10
Sekalnik	19
Rezalno-cepilni stroj	28
Strojna linija za izdelavo briketov	1
Strojna linija za izdelavo pelet	5
Teleskopski nakladalniki	7
Viličarji	7

Gozdni sklad

V letu 2016 je bil na podlagi 33. člena ZGGLRS ustanovljen proračunski sklad za gozdove. V skladu s tretjim odstavkom 33. člena ZGGLRS se Gozdni sklad financira iz prihodkov iz razpolaganja z državnimi gozdovi, prihodkov iz koncesijskih dajatev in prihodkov iz letnega nadomestila za upravljanje državnih gozdov, ki ga družba SiDG plačuje Republika Slovenija v višini 20 % prihodkov od prodaje lesa iz državnih gozdov. V skladu s četrtem odstavkom 33. člena ZGGLRS se sredstva Gozdnega sklada namenijo za financiranje:

- o pridobivanja gozdov;
- o nalog v zvezi z razpolaganjem z državnimi gozdovi;
- o obveznosti Republike Slovenije iz pridobitve lastninske pravice na gozdovih na podlagi zakona, ki ureja dedovanje;
- o ukrepov na območju Natura 2000 v zasebnih gozdovih v skladu s pProgramom upravljanja območij Natura 2000 in programom vlaganj v gozdove, ki ga na podlagi nacionalnega gozdnega programa pripravi ZGS v skladu z zakonom, ki ureja gozdove;
- o obveznosti do občin iz 35. člena ZGGLRS;
- o obveznosti iz davkov, prispevkov in drugih obveznih dajatev, ki izvirajo iz lastninske pravice na državnih gozdovih;
- o promocije rabe lesa in lesnih proizvodov ter gozdno-lesnih verig;
- o nalog v zvezi s prevozom, hrambo in prodajo zaseženih in odvzetih gozdnih lesnih sortimentov, ki jih izvaja družba na podlagi zakona, ki ureja gozdove.

Za izvajanje nalog v skladu z ZGGLRS je bilo v letu 2016 predvidenih 5,6 milijona EUR, leta 2017 12,1 milijona EUR, leta 2018 18,5 milijona EUR in leta 2019 16,2 milijona EUR.

SiDG je z namenskimi sredstvi Gozdnega sklada v letu 2018 pridobil 461 ha, v letu 2019 pa 1.300 ha gozdov.

Za ukrepe na območju Natura 2000 je bilo v letu 2017 namenjenih 7.784 EUR, v letu 2018 164.938 EUR, v letu 2019 pa 669.344 EUR.

Indikator 5: Informiranje in komuniciranje

Informiranje

Zbiranje informacij o gozdovih in gozdarstvu

Povpraševanje po zanesljivih in sprotnih podatkih in informacijah o gozdovih za oblikovanje gozdne in drugih politik, raziskave in razvoj, izobraževanje in usposabljanje, svetovanje ter za ozaveščanje javnosti se je v preteklih letih še povečalo. Modeli za spremljanje razvoja gozdov zagotavljajo podatke in informacije o njihovem stanju gozdov in učinkovitosti TGG. Informacijska sredstva so zelo pomembna za obveščanje lastnikov gozdov in javnosti o gozdovih in za vzpostavitev dialoga o gozdovih, vprašanih in prednostnih nalogah, povezanih z gozdom in gozdarstvom. Ti modeli pripomorejo tudi k povečanju preglednosti oblikovanja in izvajanja gozdne politike.

Najpomembnejša poročila na državni ravni za področje gozdov in gozdarstva, ki jih pripravlja ZGS, so letna poročila ZGS o gozdovih ter letna poročila o delu ZGS in finančna poročila – zaključni računi ZGS. Gozdovi in gozdarstvo so vključeni tudi v letna poročila o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva (tako imenovana zelena poročila). To je strokovna publikacija, ki jo vsako leto pripravlja Kmetijski inštitut Slovenije v sodelovanju s strokovnimi službami MKGP ter nekaterimi zunanjimi sodelavci. Letna poročila o stanju gozdov pripravlja tudi GIS. Ta v sodelovanju z MKGP vsako leto pripravi Poročilo o stanju na trgu lesnih proizvodov v Sloveniji (Market Statement). Namen poročila je analiza kratkoročnih in srednjeročnih tržnih gibanj gozdarskega in lesnopredelovalnega sektorja države.

Nacionalna gozdna inventura

V Sloveniji se kakor v številnih drugih evropskih državah informacije o gozdovih zbirajo v dveh sistemih, in sicer gozdna inventura za potrebe gozdnogospodarskega načrtovanja in velikoprostorska gozdna inventura.

Za potrebe gozdnogospodarskega načrtovanja informacije o gozdovih zbira ZGS (IGGN). Letno se posodobijo informacije za približno eno desetino gozdov oziroma gozdnogospodarskih enot. Posodobita se sestojna karta, karta funkcij gozdov ter se za isto območje ponovijo izmere na stalnih vzorčnih ploskvah. Pridobljeni podatki služijo obnovi gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtov in so uporabljeni tudi v letnih poročilih ZGS o gozdovih ter letnih poročilih o delu ZGS in finančnih poročilih – zaključnih računih ZGS.

Drugi sistem zbiranja podatkov je velikoprostorski Monitoring gozdov in gozdnih ekosistemov (MGGE), katerega rezultati so tudi del tega poročila. MGGE je bil na terenu izveden periodično na sistematični vzorčni mreži 4 km x 4 km, ki prekriva celotno državo, v pet- do sedemletnih intervalih (leta meritev so: 2000, 2007, 2012, 2018). Na ravni države to pomeni približno 760 na terenu v enem letu izmerjenih stalnih vzorčnih ploskev. MGGE razvija in vodi GIS in pri tem tesno sodeluje z Zavodom za gozdove Slovenije. Podatki MGGE so ključni pri mednarodnem poročanju o gozdovih in izpolnjevanju mednarodnih anket (FAO, SoEF, LULUCF). Te so postale za Slovenijo obvezne zaradi podpisa različnih mednarodnih konvencij in resolucij ter implementacije evropske gozdarske in okoljske zakonodaje.

Sistem MGGE je z metodološkega vidika služil kot izhodišče za izvajanje Nacionalne gozdne inventure (NGI), ki se je začela izvajati v letu 2020 v obliki kontinuiranega panelnega sistema, katerega osnova bodo nove trajne vzorčne ploskve na vzorčni mreži 2 x 2 km. V državah z dobro razvitim gozdarskim sektorjem so kontinuirane NGI z dovolj velikim vzorcem eden od ključnih virov informacij o gozdovih na državni in regionalni ravni. Ob sistemski ureditvi NGI se bo med države s kakovostnim informacijskim sistemom o gozdovih uvrstila tudi Slovenija.

Poročila o izvajanju NGP

Poročila o izvajanju NGP, ki ga pripravlja ministrstvo, je ključni dokument, ki celovito obravnava izvajanje NGP in uspešnost TGG na državni ravni. Ta PNGP 2015–2019 se navezuje na prvo tovrstno poročilo, to je PNGP do leta 2014. Skupaj sta mednarodno primerljiva analiza dosežkov v procesu NGP od njegove formalizacije z ReNGP leta 2007.

Strateško komuniciranje

Področje strateškega komuniciranja se je še naprej izboljševalo, še posebej na področju eksternega komuniciranja oziroma informiranja in ozaveščanja širše javnosti. Več je bilo popularizacijskih dejavnosti, pa tudi sodelovanje med strokovnimi deležniki se je izboljševalo. Odmevnost različnih dogodkov, povezanih z gozdovi in gozdarstvom, je v medijih naraščala. To področje je v očeh javnosti ob nekaterih primerih negativne publicitete dodatno pridobivalo pozitivno prepoznavnost in priznavanje pomena za širšo družbo.

Kljub vsemu interno komuniciranje in sodelovanje med strokovnimi deležniki na področju gozdov in gozdarstva še vedno nista dosegla zelene ravni, so se pa z reševanjem tekočih zadev pri delovanju gozdarskih oblasti kazali pozitivni premiki. To se s precejšnjo verjetnostjo da pripisati povezovalnim učinkom sodelovanja na področju eksternega komuniciranja ter skrbi za ugled in prepoznavnost gozdarstva. K temu je pripomoglo oblikovanje Gozdnega sklada. Iz njega se sistemsko od leta 2017 financira tudi promocija gozdov, gozdarstva in gozdno-lesnih verig.

Velik vsebinski in organizacijski premik v smeri večjega sodelovanja deležnikov na tem področju je bil dosežen leta 2019, ko je ministrica, pristojna za gozdarstvo, sprejela prvi Program generične promocije gozdov, gozdarstva in gozdno-lesnih verig v letu 2019. MKGP ga je pripravil in izvajal v tesnem sodelovanju z ZGS in njegovo terensko službo. Nastal je na temeljih ciljev in usmeritev NGP na področju ozaveščanja javnosti in participacije pri odločanju in dveh anket: Gozdno-lesna veriga v očeh zainteresiranih javnosti in Učinki ukrepov gozdne politike s poudarkom na področju informiranja in ozaveščanja javnosti in lastnikov gozdov iz leta 2019, vključeval pa je projekte na podlagi prijav in izbranih tem glede na sprotne potrebe po komuniciranju.

Ključni ugotovitvi javnomnenjskih raziskav

- **Pozitivna:** javnost (lastniki in nelastniki gozdov) ima pozitiven odnos do nujnosti dejavnega trajnostnega, sonaravnega in večnamenskega gospodarjenja.
- **Negativna:** pogled javnosti na stanje in skrb za gozdove (vidi ju kot slaba) se zelo razlikuje od dejanskega stanja gozdov in skrbi zanje.

Predstavljamo pet pozitivnih in pet negativnih stališč javnosti do gozdov in njihovega upravljanja:

Pozitivno stališče	Negativno stališče
Pogledi na trajnostno gospodarjenje z gozdom, strinjanje javnosti z dejavnim gospodarjenjem	Slabo stanje gozdov
Trajnostno, sonaravno in večnamensko gospodarjenje na prvem mestu	Slaba skrb za gozdove
Vloga gozdarja	Prepoznavanje odpadkov in odlaganje smeti kot glavni problem
Pripravljenost na aktivno sodelovanje, na primer udeležba pri pogozdovanju, prepoznavanje kampanje Skrbno z gozdom	Pomanjkanje gozdnega nadzora
Prepoznavanje družbe SiDG kot dobre upravljavke državnih gozdov	Pomanjkljiva vključenost lastnikov gozdov v pripravo načrtov

Vsebinsko je bil program izveden 87 %, od 30 načrtovanih dejavnosti smo jih namreč izvedli 26. Porabljenih je bilo 291.621,27 EUR, kar je 53 % vseh razpoložljivih sredstev. Glavna razloga, zaradi katerih je bila izvedba manjša od načrtovane porabe, sta bila neodzivnost izvajalcev in sprememba

odločitve o obsegu porabe sredstev pri posameznih postavkah, na primer pri obsegu zakupa medijskega prostora, izvedbi krajše ankete o uspešnosti promocije in tako naprej.

Začetki slovenskega Gozdnega dialoga

V okviru tedna gozdov je bil na osrednji prireditvi konec maja 2019 načrtovan uradni začetek tako imenovanega Gozdnega dialoga kot osrednjega telesa na področju internega in eksternega strateškega komuniciranja deležnikov, povezanih z gozdom in gozdarstvom ter gozdno-lesno verigo. To se ni zgodilo, je pa MKGP pripravil izhodišča za začetek oblikovanja Gozdnega dialoga, ki so bila na sestanku v decembru 2019 predstavljena predstavnikom ZGS, GIS, BF-G in KGZS. V istem letu smo za boljše interno komunikacijo v javni gozdarski službi izvedli srečanje gozdarjev na Pokljuki, kar je prvi neuradni korak v smeri boljšega internega Gozdnega dialoga.

MKGP si sicer v okviru del in nalog Službe za odnose z javnostmi in promocijo in Direktorata za gozdarstvo in lovstvo prizadeva za celovito informiranje širše in zainteresiranih javnosti ter za sodelovanje pri oblikovanju in izvajanju gozdne politike. V okviru postopkov priprave zakonodaje, akcijskih načrtov in programov je organiziral javne predstavitve in razprave. Delovanje na področju generične promocije se je okrepilo z izvajanjem letnih programov generične promocije gozdov, gozdarstva in gozdno-lesnih verig, ki se financirajo iz Gozdnega sklada.

Pri delu z lastniki gozdov in drugimi javnostmi je najbolj dejaven **Zavod za gozdove Slovenije**.

Svetovanje in usposabljanje lastnikov gozdov obsega skupinske oblike usposabljanja lastnikov gozdov s tečaji, predstavitvami, delavnicami, predavanji, ekskurzijami in študijskimi krožki, individualno svetovanje lastnikom gozdov ob izdaji odločb za dela v gozdovih, svetovanje v medijih, na spletnih straneh, po elektronski in navadni pošti, izdaja gradiv za izobraževanje lastnikov gozdov in vrsto promocijskih prireditev (teden gozdov, podelitev priznanj najskrbnejšim lastnikom gozdov, organiziranje tematskih razstav, sejmov, sekaških tekmovanj in demonstracij).

Vsebine obveščanja in usposabljanja lastnikov gozdov in javnosti obsegajo vse aktualne teme gospodarjenja z gozdovi, še posebej pa varno in učinkovito delo v gozdu, izvedbo gojitvenih in varstvenih del v gozdovih, nove tehnološke rešitve v gozdarstvu, rabo lesa za energijo, varstvo naravnih vrednot, subvencije v gozdarstvu in povezovanje lastnikov gozdov.

ZGS ima pomembno vlogo tudi pri izvajanju ukrepov PRP za področje gozdov in gozdarstva. Z MKGP sodeluje pri pripravi razpisov, obveščanju lastnikov gozdov in gozdarskih podjetnikov ter pri pripravi vlog.

Povprečni letni obseg izvedenih izobraževalnih dogodkov za lastnike gozdov v okviru ZGS obsega več kot 100 tečajev ali delavnic (vključno s tečaji, financiranimi iz PRP), 70 izobraževalnih prireditev za lastnike gozdov (predavanja, ekskurzije), 100 izobraževalnih prispevkov v medijih in več kot 70.000 primerov individualnega svetovanja ob izdaji odločb za dela v gozdovih.

V procesu gozdarskega načrtovanja se zagotavlja in spodbuja dejavno sodelovanje lastnikov in vseh deležnikov. Lastniki gozdov imajo možnost sodelovanja v postopkih priprave in razprave o gozdnogospodarskih načrtih, česar pa ne izkoriščajo zadosti. Gozdarstvo se srečuje tudi s številnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami, ki skušajo uveljaviti svoje interese na področju gozdov in gozdarstva.

Predšolska in šolska mladina (dijaki in učenci) je ena od ključnih ciljnih skupin pri popularizaciji in ozaveščanju javnosti. Cilj dela s šolsko mladino je vzgoja za odgovoren in trajnostni odnos do gozdnih ekosistemov, do gozdov kot vrednote in spoznavanje gozda zunaj učilnice – v naravi. Tema gozd je zastopana v učnih načrtih za osnovne šole, zato so dejavnosti ZGS dopolnitev učnih programov, ki se izvajajo v šolah in vrtcih. ZGS sodeluje s šolami z različnimi dejavnostmi: vodenimi sprehodi v gozd, vodenjem po gozdnih učnih poteh in gozdovih, naravoslovnimi dnevi, predavanji, likovnimi, fotografskimi in literarnimi natečaji, razstavami, delavnicami in podobno. Kljub velikim potrebam se letno število dejavnosti ZGS za šolsko mladino počasi zmanjšuje zaradi krčenja sredstev in števila zaposlenih v JGS ter povečevanja obsega dela na drugih delovnih področjih.

Z raziskovalnimi projekti povezuje **Gozdarski inštitut Slovenije** različne deležnike vzdolž gozdno-lesnih verig. Številna izobraževanje, delavnice in srečanja so namenjeni tako lastnikom gozdov,

gozdarskim strokovnjakom, podjetjem, povezanim v gozdno-lesnih verigah, kakor tudi širši javnosti. Informacijski portali, kot so: Zdravgozd.si, WoodChainManager (InfGozd), MojGozdar.si, ter spletna stran inštituta (www.gozdis.si) so bogat vir informacij o gozdovih, gospodarjenju z njimi in stanju na trgu. Rezultate projektov in druge ključne informacije pa objavlja v različnih publikacijah.

GIS je na področju znanstveno-raziskovalnega dela v obdobju 2015–2019 organiziral številne delavnice za predstavitev raziskovalnih dosežkov domačih in mednarodnih projektov in prenos znanj v prakso.

Vsako leto izvede GIS v sodelovanju z BF, Oddelkom za lesarstvo in Oddelkom za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, ter občasno tudi s SAZU znanstveno konferenco »Gozd in les«. Konferenca je v veliki meri namenjena predstavitvi mlajših raziskovalcev in svežim tematikam. V okviru večjih domačih in mednarodnih projektov, ki so potekali na inštitutu, je organiziral različne mednarodne dogodke, delavnice in konference; primer mednarodne konference ob zaključku projekta EUFORINNO (EUFORIA: European Forest Research and Innovation; RegPot No. 315982); v letu 2019 je na svetovnem kongresu IUFRO v Braziliji organiziral tri posebne tematske sekcije in drugo.

GIS je v letu 2017 praznoval 70-letnico s številnimi spremljajočimi dogodki. Organiziral je tudi bilateralne in dogodke na temo sodelovanja s Kitajsko, Kitajsko akademijo za gozdarstvo (mehanizem 17 + 1), Južno Korejo, nemškimi strokovnjaki na področju gozdnih rastišč, raziskovalci BIH (Šumarska fakulteta Sarajevo), Institutom ILFE (Novi Sad, Srbija), Evropskim gozdarskim inštitutom (EFI, Finska) in drugimi na področju gozdarstva in raziskav. Z ustanovami je podpisal tudi dogovore o tesnejšem znanstveno raziskovalnem sodelovanju. V obdobju 2015–2019 je na leto izvedel več kot 30 nacionalnih in mednarodnih srečanj.

Prav tako potekajo redne dejavnosti na področju založništva in prostega dostopa do publikacij raziskovalcev GIS (repozitorij SciVie /DIRROS/; 2019). Objavljanje GIS poteka v Založbi Silva Slovenica. V okviru založbe v soizdajateljstvu z Univerzo v Ljubljani, Biotehniško fakulteto (UL BF), Oddelkom za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, ter UL BF, Oddelkom za lesarstvo, izdaja zbirko Studia Forestalia Slovenica in znanstveno revijo Acta Silvae et Ligni (ISSN 2335-3112).

V okviru Gozda eksperimentov, skupine raziskovalcev GIS, ki delujejo na področju okoljske vzgoje, prenosa znanj in promocije znanosti, je nastal Priročnik za učenje in igro v gozdu (2016), pozneje preveden v angleški jezik. Predstavitev gozdarske znanosti v skladu z metodami gozdne pedagogike (ZGS), predstavitev priročnika in poročila o številnih dogodkih (2016–2019) so dostopni na spletnih straneh GIS (<https://www.gozd-eksperimentov.gozdis.si/>).

Delovanje **Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije** je na področju gozdarstva zaradi kadrovskih omejitev vezano predvsem na uravnoteženo zastopanje javnega in zasebnega interesa v zasebnih gozdovih pri pripravi zakonskih in podzakonskih aktov, podajanje pripomb na gozdno gospodarske načrte in lovsko gojitvene načrte ter izvajanje regijske certifikacije gozdov po sistemu PEFC. Zato je njeno delovanje na področju svetovanja članom lastnikov gozdov ter promocije gozdov in gozdarstva precej omejeno.

Na področju informiranja in komuniciranja s svojimi dejavnostmi sodeluje tudi **Zveza gozdarskih društev Slovenije**, ki med drugim skrbi za popularizacijo gozdov in gozdarstva. Izdaja Gozdarski vestnik in publikacije s področja gozdov in gozdarstva ter si prizadeva za poznavanje in uveljavljanje dosežkov slovenskega gozdarstva. Sodeluje tudi pri oblikovanju politike in predpisov s področja gozdov in gozdarstva.

Poročilo o izvajanju Programa upravljanja z divjadjo od leta 2015 do 2019

Program upravljanja divjadi je sestavni del Resolucije o nacionalnem gozdnem programu. Poročilo o njegovem izvajanju je pripravljeno na podlagi strukture NGP, saj upravljanje divjadi ni vključeno v sistem Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi.

Program upravljanja divjad določa temeljne cilje, ki so:

1. ohranitev vseh avtohtonih vrst divjadi in drugih prostoživečih živali ter njihovih habitatov;
2. stabilna, vitalna (viabilna) populacija naravne spolne in starostne strukture, usklajena z okoljem in populacijami drugih vrst divjadi;
3. trajna gospodarska raba vseh lovnih vrst;
4. zagotovitev prehajanja osebkov med populacijami divjadi zaradi zagotavljanja genske raznovrstnosti;
5. vzpostavitev in vzdrževanje naravnega ravnovesja v primerih populacij divjadi, ki niso usklajene s prehranskimi oziroma drugimi zmožnostmi okolja;
6. preprečevanje in povrnitev škode po divjadi in na njej.

Republika Slovenija je razdeljena na 411 lovišč in 12 lovišč s posebnim namenom. Lovišča upravljajo lovske družine, ki so jim bile podeljene koncesije, lovišča s posebnim namenom pa upravljajo Zavod za gozdove Slovenije (10), Javni zavod Triglavski narodni park (1) in Javni gospodarski zavod Protokolarne storitve Republike Slovenije (1). Lovišča so združena v večje površinske enote, ki se imenujejo lovske upravljavska območja (v nadaljnjem besedilu: LUO), ta predstavljajo širšo površinsko ekološko celoto, v kateri živijo populacije ene ali več vrst divjadi v vseh letnih časih in jo določajo ekološki dejavniki in življenjske zahteve divjadi, pa tudi naravne ali umetne ovire, ki jih divjad redko ali sploh ne prehaja. Upravljanje divjadi poteka na podlagi načrtov upravljanja. Načrti upravljanja divjadi in ukrepanja v njenem življenjskem okolju so dolgoročni načrt lovske upravljavskega območja, letni načrt lovske upravljavskega območja ter letni načrt lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom. V dolgoročnem načrtu lovske upravljavskega območja se določijo temeljne usmeritve za ohranitev in razvoj populacij posameznih vrst divjadi v lovske upravljavskem območju ter načela posegov v populacije posameznih vrst divjadi z lovom in drugimi biomeliorativnimi deli. Dolgoročni načrt lovske upravljavskega območja se izdelava za deset let in je osnova pri izdelavi prostorskih načrtov ter služi za presoje pri izdaji dovoljenj za posege v prostor. V letnem načrtu lovske upravljavskega območja se na podlagi usmeritev iz dolgoročnega načrta lovske upravljavskega območja, izvajanja načrta v preteklih letih ter ugotovitev, zbranih na podlagi opazovanj, in analiz bioloških kazalnikov določijo vrste in obseg ukrepov za ohranitev populacij vrst divjadi in naravnega ravnovesja med divjadjo in okoljem, ki jih morajo opraviti upravljavci. Letni načrt lovske upravljavskega območja določa za celotno območje skupine lovišč oziroma lovišč s posebnim namenom, izjemoma pa tudi za posamezna lovišča oziroma lovišča s posebnim namenom znotraj lovske upravljavskega območja odvzem divjadi in načrtovana dela za vzdrževanje življenjskega okolja divjadi.

Letni načrt lovišča in lovišča s posebnim namenom vsebuje načrt odvzema posameznih vrst divjadi in načrt del v življenjskem okolju divjadi. Letni načrt lovišča in lovišča s posebnim namenom mora biti usklajen z letnim načrtom LUO. Načrte na ravni LUO izdeluje ZGS, ki uresničuje cilj ohranitve vseh avtohtonih vrst divjadi, kar je razvidno iz preglednice, ki prikazuje pregled odstrela in ugotovljenih izgub divjadi od leta 2015 do 2019. Odvzem divjadi je skozi čas bolj ali manj stalen, razen pri divjem prašiču, kjer so opazna nihanja, in navadnem jelenu, kjer je zaznano povečevanje odvzema. V letu 2019 je bil dosežen rekorden odvzem divjih prašičev in leta 2017 navadnega jelena. Nasprotno je pri srnjadi, kjer je v zadnjih letih opazen upad odvzema. Podobno je tudi pri nekaterih vrstah male divjadi, na primer pri poljskem zajcu, fazanu, poljski jerebici, zaznati upadanje odvzema. Ker sistem načrtovanja in izvedbe zagotavlja trajnostni odvzem divjadi, menimo, da je cilj ohranitve divjadi izpolnjen. Na podlagi izpeljave načrtovanega odvzema, analiz telesnih mas, drugih telesnih kazalnikov (na primer rogovja, čeljusti) nekaterih vrst odvzete divjadi in populacijskih meril (na primer rodnost, naravna smrtnost), ki ne kažejo izrazitih odklonov, lahko sklepamo, da so na ravni Slovenije populacije stabilne, vitalne, primerne spolne in starostne strukture in da je število divjadi na splošno usklajeno z okoljem. S tem je zagotovljena tudi trajnostna raba vseh lovnih vrst. Z vidika spolne in starostne strukture nekaterih vrst divjadi, škod po

divjadi na kmetijskih in gozdnih kulturah, doseganja želene zmesi drevesnih vrst pa lahko zaznamo lokalna odstopanja od teh idealnih ciljev.

Preglednica 78: Pregled odstrela in ugotovljenih izgub divjadi za obdobje od leta 2015 do 2019

Divjad	2015	2016	2017	2018	2019
Srna	41.670	40.948	41.870	39.786	38.759
Navadni jelen	6.591	7.101	8.229	7.674	7.885
Damjak	228	234	284	234	287
Muflon	579	580	593	531	575
Gams	2.427	2.496	2.500	2.582	2.514
Divji prašič	8.579	9.038	12.457	8.481	13.430
Poljski zajec	2.476	2.275	2.187	1.942	1.878
Fazan	15.822	16.450	16.432	14.887	14.332
Poljska jerebica	1.471	1.870	1.972	1.291	1.064
Raca mlakarica	2.991	2.642	2.421	2.439	2.824

Vir: Statistični podatki lovskih organizacij, ZGS

V zadnjih letih se kažejo težave z divjimi prašiči in navadnimi jeleni, lokalno prihaja do večjih gostot in posledično škod. To se pojavlja predvsem ob meji z Republiko Italijo in Republiko Madžarsko. Glavni razlogi so: neusklajeno upravljanje divjadi na obeh straneh meje, čezmerno zaraščanje kmetijskih površin (predvsem travnikov in pašnikov) in setev/sadnja kmetijskih kultur do gozdnega roba. V primerih povečanih škod se upravljavcem z lovišči dovolijo lov zunaj lovnih dob in tudi alternativne oblike lova. Ti ukrepi pomagajo upravljavcem, da lažje vzpostavljajo in vzdržujejo naravno ravnovesje lokalno povečanih gostot posameznih vrst divjadi, hkrati pa se pri načrtovanju odstrela načrtujeta povečan odstrel in ustrezno spolna ter starostna struktura odstrela. Odškodnine za škodo po divjadi na kmetijskih kulturah in v gozdu na lovnih površinah izplačujejo upravljavci lovišč. Oškodovanci imajo možnost, da v primeru nestrinjanja z oceno podajo pritožbo na komisijo (na MKGP), ki ponovno obravnava zadevo. V povprečju so komisije prejele skupno približno 40 pritožb na leto. V preglednici podajamo pregled števila prijavljenih škodnih primerov v loviščih, ki so v upravljanju lovskih družin. Če primerjamo število pritožb s številom prijavljenih škodnih dogodkov, lahko ugotovimo, da je število pritožb zanemarljivo, kar pomeni, da upravljavci lovišči zagotavljajo primerna sredstva za povračilo odškodnin za škodo po divjadi.

Preglednica 79: Število prijavljenih škodnih primerov za obdobje do leta 2014

	2015	2016	2017	2018	2019
Število prijavljenih škodnih primerov	2.404	2.333	2.961	2.107	2.735

Vir: Letni načrti lovsko upravljavskih območij

Ker v razmnoževalnem potencialu posameznih vrst divjadi ni zaznati večjih sprememb, lahko sklepamo, da je tudi prehajanje genskega materiala zagotovljeno. Nekoliko težav se pojavlja le v populaciji kozorogov. Živali te vrste živijo v posameznih izoliranih kolonijah v loviščih s posebnim namenom Kozorog Kamnik in Javni zavod Triglavski narodni park, kjer pa se trudijo z doseljevanjem osebkov ohraniti ugoden genski material.

Program upravljanja divjadi v nadaljevanju opredeljuje splošne cilje za posamezne vrste divjadi. Pri vrstah srna, navadni jelen in divji prašič je glavni in najpomembnejši cilj številčno dovolj velik, strukturno pravilen in pravočasen odstrel. Z lovsko upravljavskim načrtovanjem se ta cilj uresničuje. Damjak in muflon sta alohtoni vrsti, ki se ne smeta širiti v prostoru, za kar je z načrti ustrezno poskrbljeno. Pri gamsu je treba varovati migrirajoče osebkove, ki skrbijo za pretok genskega sklada, in poskrbeti za mir v času poganja mladičev in času prezimovanja. Prvi cilj je zagotovljen z načrti. Z lovopustom se določi obdobje, ko se živali ne sme vznemirjati. Lovci upoštevajo lovne dobe. Drugače je z drugimi uporabniki prostora (rekreacija, turni smučarji, vožnja z vozili v naravnem okolju, prsto nabiranje gozdnih sadežev...), ki se teh omejitev pogosto ne držijo. Pri kozorogu je glavni cilj ohranitev dosedanjih populacij, saj so ponekod kolonije že na meji populacijskega minimuma. Upravljavci lovišč skrbijo za dodatno naseljevanje kozorogov in odstrel bolnih ali slabotnih osebkov (predvsem garje).

Pri mali divjadi je treba pozornost nameniti spremljanju številnosti, zdravstvenemu stanju in usklajenosti z okoljem. Kot navajajo pripravljavci letnih lovsko upravljavskih načrtov, je število lisic, jazbecev in rac

mlakaric ustrezno in ne upada. Drugače je pri vrstah fazan, poljski zajec in poljska jerebica. Vrste so močno vezane na fragmentiran kmetijski prostor s posameznim grmovjem, živimi mejami in mejicami, kjer najdejo kritje. Po eni strani se kmetijska pridelava opušča in travnike ter pašnike zaraste gozd, po drugi strani pa se močno intenzivira, zato tam ni prostora za posamično drevje ali otoke grmovja. Velik vpliv na malo divjad in tudi srne ima strojna obdelava kmetijskih površin, predvsem košnja, kjer se poškoduje veliko mladičev, ki se niso sposobni pravočasno umakniti. Odločanje o načinih kmetovanja ni v pristojnosti lovskega sektorja, zato na to nima vpliva, res pa je, da na to nenehno opozarja. Si pa upravljavci lovišč močno prizadevajo za ohranjanje male poljske divjadi, saj imajo v načrtih določena dela v življenjskem okolju divjadi, s katerimi vsaj malo poskrbijo za njihovo boljše počutje.

Viri

Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020, Ljubljana 2012.

BirdLife International. 2004: Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International. (BirdLife Conservation Series No. 12).

Bončina A. s sodelavci, 2015: Analiza sistema indikatorjev (izsledek), Ljubljana.

BEDRAČ, M., BELE, S., BREČKO, J., HITI, A., KOŽAR, M., MOLJK, B., TRAVNIKAR, T., ZAGORC, B., TRAVNIKAR, T., ŠČAP, Špela, in dr. Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2019. Ljubljana: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: Kmetijski inštitut Slovenije, 2020.

De Vos, B. and Cools, N. 2011. Second European Forest Soil Condition Report. Volume I: Results of the BioSoil Soil Survey. INBO.R.2011.35. Research Institute for Nature and Forest, Bruselj.

Energetska bilanca R Slovenije za leto 2019, Vlada R Slovenije, 2019.

Gozdarski inštitut Slovenije, 2012: Poročilo Gozdarskega inštituta Slovenije za izvajanje javne okoljske službe za leti 2011 in 2012.

Gozdarski inštitut Slovenije: Raziskave proizvodnje in strukture sekalnikov za leta 2007, 2010 in 2014, 2018.

Gozdarski inštitut Slovenije: Cene lesnih goriv, InfoGozd / WoodChainManager. <http://wcm.gozdis.si/>

Gozdarski inštitut Slovenije: Nezgode s smrtnim izidom pri delu v gozdarstvu (2015–2019).

Gozdarski inštitut Slovenije: Izvajalci del v gozdovih, portal MojGozdar.si, www.mojgozdar.si

Gozdarski inštitut Slovenije: Poročilo GIS o spremljanju stanja gozdov za leto 2015. https://www.gozdis.si/f/docs/Publikacije/Porocilo_Stanje_gozdov_2015.pdf

Gozdarski inštitut Slovenije: Poročilo GIS o spremljanju stanja gozdov za leto 2016. <https://www.gozdis.si/f/docs/Publikacije/StanjeGozdov2016.pdf>

Gozdarski inštitut Slovenije: Poročilo GIS o spremljanju stanja gozdov za leto 2017. https://www.gozdis.si/f/docs/Publikacije/20180629_StanjeGozdov2017.pdf

Gozdarski inštitut Slovenije: Poročilo GIS o spremljanju stanja gozdov za leto 2018. <http://dirros.openscience.si/lzpisGradiva.php?id=12304&lang=slv>

Gozdarski inštitut Slovenije: Poročilo GIS o spremljanju stanja gozdov za leto 2019. <http://dirros.openscience.si/lzpisGradiva.php?id=12305&lang=slv>

Gozdarski inštitut Slovenije: Tokovi lesa, InfoGozd / WoodChainManager. <http://wcm.gozdis.si/>

Harris S., 2015: Bird Responses to Forest Edges: a Trait Mediated Response Imperial College. London

Helle E., Helle P., 1982: Edge effect on forest bird densities on offshore islands in the northern Gulf of Bothnia. Ann. Zool. Fennici 19, 165–169

Hiederer, R., E. Michéli* and T. Durrant (2011) Evaluation of BioSoil Demonstration Project – Soil Data Analysis. EUR 24729 EN. Publications Office of the European Union

Hočvar M., Kobler A., 2001: Uporaba podatkov Corine Land Cover za izgradnjo informacijskega sistema o gozdovih na državni ravni. Geodetski vestnik. Št. 3, str. 46. Ljubljana.

ICP Forests Level I, podatkovna zbirka 2015–2019, Gozdarski inštitut Slovenije.

Javni razpis za operacijo naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za sečnjo in spravilo lesa iz PRP 2014–2020 za leto 2017. 2017. Ur. l. RS št. 14/2017.

JEMEC, Tina, SEVER, Kristina, PIŠKUR, Mitja, STARE, Darja, KRAJNC, Nike, KRAJNC, Nike (urednik). *Popis sekalnikov 2018 : Gozdarski inštitut Slovenije*. [Ljubljana]: Silva Slovenica, cop. 2018. [3] str., ilustr. [COBISS.SI-ID [5092518](#)]

Kovač, M., Skudnik, M., Japelj, A., Planinšek, Š., Vochl, S., 2014. I. Gozdna inventura, in: Kovač, M. (Ed.), *Monitoring gozdov in gozdnih ekosistemov – priročnik za terensko snemanje*. Založba Silva Slovenica, Ljubljana, pp. 7–113.

Ministrstvo za infrastrukturo, 2020. Energetska bilanca Republike Slovenije za leto 2019.

Ministrstvo za okolje in prostor, 2015: *The Fifth National Report on the Implementation of the Convention on Biology Convention*, MOP, 2015.

MGGE – Monitoring gozdov in gozdnih ekosistemov, podatkovna zbirka GIS za leta 2000, 2007, 2012 in 2018. Gozdarski inštitut Slovenije, Ljubljana.

Mršič N., 1997: *Biotska raznolikost v Sloveniji, Slovenija– vroča točka Evrope*: Ministrstvo za okolje in prostor. Ljubljana.

Nacionalni inštitut za javno zdravje *Nezgode pri delu v gozdu*.

Operativni program za izvajanje Nacionalnega gozdnega programa 2017–2021 (Sklep Vlade RS, št. 340-41/2017/14 z dne 21. avgusta 2017)

Perušek M., 2015: Indikator 4.10: Splošno razširjene vrste gozdnih ptičev, delovno gradivo za pripravo Poročila o izvajanju Nacionalnega gozdnega programa, Ljubljana.

Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva in gozdarstva 2020

Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam (Uradni list RS, št. 82/02 in 42/10)

Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. Uradni list RS, št. 111/2007

Rupel, M., Žlindra, D.: *Slovenian forests, urban forests and periurban forests are endangered from pollution by air (ozone)*; IUFRO Nice 2015 – *Global Challenges of Air Pollution and Climate Change to Forests*.

Simončič, P., Kovač, M., Čater, M., Levanič, T., Kutnar, L., Ogris, N., Rupel, M., Sinjur, I., Skudnik, M., Vulhar, U., Žlindra, D., 2015. Poročilo o spremljanju stanja gozdov za leto 2014 = *Forest condition report for the year 2014*, in: Skudnik, M., Simončič, P. (Eds.). *Gozdarski inštitut Slovenije*, Ljubljana, p. 91.

Seidling, W., Trotzer, S., Sanders, T.G.M., Timmermann, V., Potočić, N., Michel, A., 2015. *Tree crown condition and damage causes*, in: Michel, A., Seidling, W. (Eds.), *Forest Condition in Europe – 2015 Technical Report of ICP Forests*. Thünen Institute of Forest Ecosystems, Eberswalde, pp. 12–49.

Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov RS: Poročila o delu in zaključni račun Sklada kmetijskih zemljišč RS za leta 2015–2019.

Slovenski državni gozdovi, d. o. o.: *Letna poročila družbe Slovenski državni gozdovi d. o. o. za leta 2016–2019*.

Statistični urad RS: *Nezgode s smrtnim izidom pri poklicnem delu v gozdarstvu (2015–2019)*.

Stare D., Krajnc N. 2021. Analiza prejemnikov nepovratnih sredstev v okviru Programa razvoja podeželja 2007–2013 za izboljšanje učinkovitosti gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. *Gozdarski vestnik*, 79, 2: 33–40.

Statistični urad RS, 2019. Podatkovni portal SISTAT. www.stat.si. Statistične informacije: Ekonomski računi za gozdarstvo, Slovenija, 2019 – končni podatki. Področje: Kakovost življenja, kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo.

Statistični urad RS, 2019. Podatkovni portal SISTAT: Izvoz in uvoz okroglega lesa (m3), Slovenija, www.stat.si

ŠČAP, Špela. Analiza podatkov o proizvodnji žaganega lesa v Sloveniji za obdobje 2014–2018, ki jih zbira in vodi Statistični urad RS. *Gozdarski vestnik : slovenska strokovna revija za gozdarstvo*, ISSN 0017-2723. [Tiskana izd.], 2020, letn. 78, št. 4, str. 178–184, ilustr. [COBISS.SI-ID [18100227](https://www.cobiss.si/urn:nbn:si:coibiss:18100227)]

Ščap Š., Kocjan D., Arnič, D., Krajnc N., 2019 Poročilo o stanju na trgu lesnih proizvodov z napovedmi za leto 2019: (Market Statement 2019; Slovenia). Ljubljana: Gozdarski inštitut Slovenije, 2019. SLOVENIA Country Market Statement 2016, 2017, 2018 in 2019. (dostopno na straneh UNECE: <http://www.unece.org/>)

Veselič Ž., Grecs Z., Beguš J., Matijašič D., Jonozovič M., 2013: Uresničevanje nacionalnega gozdnega programa. ZGS (prezentacija).

Zavod za gozdove Slovenije 2012: Gozdnogospodarski in lovsko upravljavski načrti območij za obdobje 2011–2020; povzetek za Slovenijo

Zavod za gozdove Slovenije: Nezgode s smrtnim izidom pri nepoklicnem delu v gozdarstvu (2015–2019).

Zavod za gozdove Slovenije 2015–2019: Poročila (letna) o delu Zavoda za gozdove Slovenije za leta 2015–2019. Ljubljana.

http://www.icp-forests.org/pdf/FINAL_soil.pdf

<http://icp-forests.net/page/create-map>

<http://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/> 2006 IPCC Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories

<http://www.foresteuropa.org/>

https://sl.wikipedia.org/wiki/Seznam_ptic_v_Sloveniji

Priloge

Panevropski kriteriji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

Kriteriji in indikatorji so postali uveljavljena orodja za oceno in spremljanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Uporabljajo se pri pripravi in spremljanju gozdnih politik in strategij, poročanju o stanju gozdov, določanju smernic za gospodarjenje z gozdovi, oblikovanju informacij o gozdovih in gozdarstvu za oblikovalce politik in druge zainteresirane deležnike, dajanju pobud za raziskovanje ter pri certificiranju gozdov.

Panevropski kriteriji in indikatorji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi temeljijo **na konceptu trajnostnega gospodarjenja gozdov in njihove rabe**. Sprejeti so bili na Drugi ministrski konferenci o varstvu gozdov v Evropi, ki je potekala v Helsinkih leta 1993. V spremnem tekstu resolucije je med drugim zapisano (H1, člen D):

»Trajnostno gospodarjenje pomeni skrb za gozdove in gozdno krajino ter njihovo rabo na tak način in v taki meri, da se ohranjajo njihova biotska pestrost, produktivnost, sposobnost obnavljanja, vitalnost in njihovi potenciali za sedanje in prihodnje izpolnjevanje ekoloških, gospodarskih in družbenih funkcij na lokalnih, nacionalnih in globalnih ravneh ter da ne povzročajo škode drugim ekosistemom.«

Prva skupina indikatorjev za merjenje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi v Evropi je bila razvita v obdobju 1993–1995 in je bila sprejeta za delo v Lizboni leta 1998. Skupina indikatorjev je bila predelana v letih 2002–2003, pri čemer se je zmanjšalo število indikatorjev. Stanje evropskih gozdov je bilo v povezavi procesa FE z ministrskimi konferencami o varstvu in gozdov v Evropi na podlagi teh indikatorjev ocenjeno petkrat (Lizbona leta 1998, Dunaj leta 2003, Varšava leta 2007, Oslo leta 2011, Madrid leta 2015). Skupina indikatorjev je bila zadnjič posodobljena leta 2015. Pri tem se je število kvalitativnih indikatorjev zmanjšalo s 17 na 11. Število kvantitativnih indikatorjev se je s 35 zmanjšalo na 34. Ob tem so bili nekateri indikatorji ukinjeni in dodani novi.

Trajnost gospodarjenja s slovenskimi gozdovi je bila prvič neposredno in celovito ocenjena z uporabo panevropskih kriterijev in indikatorjev v PNGP do leta 2014. Tak pristop se še vedno ne uporablja v celoti pri pripravi letnih dokumentov s področja gozdov in gozdarstva, kot sta Poročilo ZGS o gozdovih in Poročilo o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Indikatorji trajnostnega gospodarjenja merijo izpolnjevanje kriterijev in so razdeljeni v tri skupine:

- 1) Kvalitativni indikatorji za gozdno politiko in področje »governance«¹ (5),
- 2) Kvalitativni indikatorji po kriterijih (6)
- 3) Kvantitativni indikatorji (34)

Kvalitativni indikatorji za trajnostno gospodarjenje z gozdovi na področju gozdne politike in »governance«²

- Št. 1 Nacionalni gozdni program
- Št. 2 Institucionalni okvir
- Št. 3 Zakonski in nadzorni okvir: nacionalne in mednarodne obveze
- Št. 4 Finančna in ekonomska ukrepi
- Št. 5 Informacije in komunikacija

---

²Izraz »governance« na področju gozdarstva še nima splošno priznanega ustreznega slovenskega prevoda. Osrednji cilj v procesu »governance« je sprejeti javno politiko (ali drugo odločitev), ki je sprejemljiva za vse akterje v procesu. V tem besedilu se »governance« prevaja kot upravljanje gozdov.

Šest panevropskih kriterijev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi s številom pripadajočih kvantitativnih indikatorjev:

- K1: Ohranjanje in primerna krepitev gozdnih virov ter njihov prispevek h globalnim krogotokom ogljika (4)
- K2: Ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnih ekosistemov (5)
- K3: Ohranjanje in spodbujanje proizvodnih funkcij gozdov (lesnih in nelesnih) (4)
- K4: Vzdrževanje, ohranjanje in primerna krepitev biotske raznovrstnosti gozdnih ekosistemov (10)
- K5: Vzdrževanje in primerna krepitev varovalne vloge gozdov (tla in voda) pri upravljanju z gozdovi (1)
- K6: Vzdrževanje drugih socioekonomskih funkcij in pogojev (10)

Obstaja **11 kvalitativnih panevropskih indikatorjev** (5 za področje gozdne politike in »governance« in 6 za šest posameznih kriterijev). Kvalitativni indikatorji vključujejo tudi opis drugih vidikov gospodarjenja z gozdovi, ki jih ni mogoče oceniti ali meriti s številkami.

Kvalitativni indikatorji so lahko orodja za usmerjanje, ukrepi ali dogovori za promocijo trajnostnega razvoja. Uporabljajo se za opis posebnega pojava in njegovega statusa.

Kvalitativni indikatorji vključujejo:

- predpise, kot so Zakon o gozdovih, Zakon o ohranjanju narave, Zakon o graditvi objektov, Zakon o divjadi in lovstvu in drugi;
- institucionalne dogovore vključno s spremljanjem skladnosti z zakonom, ukrepe gozdne politike in gozdne programe, mednarodne sporazume, organizacije in tako naprej;
- ekonomska orodja vključno s financiranjem in subvencijami, obdavčitvijo gozdov in tako naprej;
- informacijska orodja vključno s sistemi za zbiranje podatkov in informacij, izobraževanje in svetovanje, smernice, sodelovanje med organizacijami in podobno.

Obstaja **34 kvantitativnih indikatorjev**. Ti predstavljajo merila, ki jih je mogoče številčno meriti ali vrednotiti, druge statistične podatke ali skupine informacij o gozdovih in gozdarstvu. To so na primer površina gozdov, lesna zaloga, število zaposlenih v gozdarstvu in podobno. Določeni vidiki pogosto vključujejo tako kvalitativne kakor kvantitativne indikatorje.

Podatki za indikatorje so lahko zbrani z anketami, inventurami, statistike, sistemov monitoringa in poročil. Za indikatorje je mogoče določiti ciljne/mejne vrednosti ali standarde.

Povezava okvira Panevropskih indikatorjev s cilji, usmeritvami in indikatorji Nacionalnega gozdnega programa

Zasnova NGP temelji na obsežnem in celovitem sistemu ciljev, usmeritev in indikatorjev za razvoj gozdov v Sloveniji na podlagi trajnostnega gospodarjenja ter ob upoštevanju njihovega okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. Pri tem vključuje tudi druga z gozdom in gozdarstvom ter divjadjo in lovom povezana področja, kar skupaj ustvarja pravni okvir, ter institucije, organiziranost in financiranje tega sektorja.

V strukturi NGP je tako na **14 vsebinskih področjih** zajetih skupno **59 ciljev z 208 pripadajočimi usmeritvami in 131 kvantitativnih indikatorjev**, ki sicer niso vedno neposredno povezani z usmeritvami. Pri tem se nekateri indikatorji pojavljajo pri različnih ciljeh in usmeritvah.

Analiza obdobja do leta 2014 je pokazala, da se je v tem času spremljalo 48 kvantitativnih indikatorjev NGP, zbrani podatki pa so neposredno uporabni v sistemu Panevropskih indikatorjev. Ti so skupaj z drugimi neposredno in posredno zajetimi indikatorji primerna osnova za pripravo Poročila o izvajanju NGP na podlagi povezave Panevropskih kriterijev in indikatorjev s shemo NGP. Poročilo je izdelano tudi na podlagi ocene uresničevanja razvojnih možnosti, prepoznanih v NGP leta 2007, ter s preverbo usmeritev in vrednosti, podanih v gozdno gospodarskih načrtih, Akcijskem načrtu »Les je lep« in vsakoletnih statistikah s področja gozdarstva. Upoštevali smo tudi poročila o izvajanju Programa razvoja podeželja 2007–2013 in Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 za področje gozdarstva in predindustrijske predelave lesa.

Ne glede na izviren pristop se NGP kot temeljni strateški dokument s svojo vizijo, glavnimi cilji in usmeritvami ter z njim povezana nacionalna politika trajnostnega gospodarjenja z gozdovi (nacionalna gozdna politika) kar najbolj vključujeta v vse Panevropsko zasnovo spremljanja trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Njegova struktura kriterijev in indikatorjev je veliko bolj pregledna in preprosto razumljiva ter neposredno mednarodno primerljiva.

Povezovalna preglednica z uporabo indikatorjev NGP združuje strukturo NGP s posodobljenim sistemom Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Zaradi primerljivega skupnega izhodišča, ki ga predstavlja trajnostno gospodarjenje z gozdovi, so lahko ob dokaj ohlapnih merilih tako rekoč vsi indikatorji NGP (spremljani in nesporemljani) s pripadajočimi cilji in usmeritvami NGP vključeni v sistem Panevropskih kriterijev in indikatorjev. Sorazmerno ohlapna merila omogočajo predvsem kvalitativni Panevropski indikatorji, ki po posodobitvi vključujejo politike, ustanove in ukrepe na področju posameznih kriterijev (C) (preglednica 1) ter gozdne politike in »governance« (preglednica 2).

V sistem Panevropskih kriterijev in indikatorjev smo tako s kvalitativnimi Panevropskih indikatorjev po posameznih kriterijih ter na področju gozdne politike in »governance« smiselno vključili tudi tiste cilje in usmeritve NGP, ki v obdobju do leta 2014 niso bili neposredno spremljani z indikatorji NGP oziroma kvantitativni podatki zanje niso na voljo. Tako smo vključili tudi spremljane indikatorje NGP, ki se ne ujemajo s Panevropskimi indikatorji. Indikatorji, ki jih ni bilo mogoče uvrstiti v povezavo med NGP in Panevropskimi kriteriji in indikatorji so zbrani v preglednici 3.

Tako smo povezali dva sistema, ki se različno, pa vendar prek indikatorjev v pretežni meri primerljivo lotevata spremljave trajnostnega gospodarjenja z gozdovi. Pri tem smo preverili doseganje vseh ciljev in uresničevanje vseh usmeritev, ki so vključeni v NGP.

Svetovalni odbor Forest Europe opozarja, da novi kvantitativni indikatorji (preglednica 1), sprejeti leta 2015, kot so 2.5 degradacija gozdnih površin (gibanja pri degradacije gozdnih površin), 4.7 fragmentacija gozdov (površina sklenjenega gozda in gozdnih ostankov, razdeljenih z negozdnimi površinami) in 4.10 splošno razširjene vrste gozdnih ptic, še niso povsem primerni za uporabo in jih je treba do naslednjega poročanja preučiti s pilotnimi projekti. Z njimi naj bi preverili razpoložljivost, izvedljivost in zanesljivost podatkov za uporabo teh indikatorjev, kar bi služilo za poglobljeno oceno in razpravo na ravni uporabe. Pri indikatorju 2.5 je treba tudi preveriti, ali naj se ga uvrsti v kriterij 2 ali 5. Kljub temu smo glede na razpoložljive podatke v poročilo vključili tudi besedilo za indikator 4.10: splošno razširjene vrste gozdnih ptic.

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa 2015–2019

na temeljih povezave ciljev, usmeritev in indikatorjev NGP s sistemom Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Preglednica 80: Povezava med Panevropskimi kriteriji in indikatorji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi ter cilji, usmeritvami in indikatorji nacionalnega gozdnega programa

Panevropski kriterij	Kvalitativni Panevropski indikator	Kvantitativni Panevropski indikator	Indikator, določen v NGP ¹
Kriterij 1: Ohranjanje in primerna krepitev gozdnih virov ter njihov prispevek h globalnim krogotokom ogljika	C1: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje in primerno krepitev gozdnih virov ter njihov prispevek h globalnim krogotokom ogljika	1.1 Površina gozda	Površina gozdov
		1.2 Lesna zaloga	Lesna zaloga
		1.3 Starostna struktura in/ali debelinska porazdelitev	Struktura razvojnih faz Stopnja negovanosti
		1.4 Zaloga ogljika	Zaloga ogljika v gozdovih (tudi v tleh) Letna količina akumuliranega ogljika v gozdovih Letna sprememba količin ogljika v lesnih izdelkih
Kriterij 2: Ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnih ekosistemov	C2: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje zdravja in vitalnosti gozdnega ekosistema	2.1 Odlaganje in zbiranje zračnih onesnažil	Depozicija (odlaganje) zračnih onesnažil
		2.2 Stanje tal	Vsebnost ogljika v tleh
		2.3 Osutost drevja	Delež osutosti krošenj
		2.4 Poškodovanost gozdov	Površina poškodovanih gozdov Površina poškodovanih gozdov – po vzrokih poškodb in gozdnih tipih (tudi poškodovanost gozdnega mladja od rastlinojede divjadi) Objedenost in poškodbe od divjadi
		2.5 Degradacija gozdov ²	
Kriterij 3: Ohranjanje in spodbujanje proizvodnih funkcij gozdov (lesnih in nelesnih)	C3: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje in spodbujanje proizvodnih funkcij gozdov	3.1 Prirastek in posek	Posek Prirastek Količina nedovoljenih sečenj Število kršitev
		3.2 Okrogli les	Količina in vrednost lesa na trgu Količina okroglega lesa, ki se porablja v predelovalnih dejavnostih v Sloveniji Sortimentna struktura poseka
		3.3 Nelesne dobrine	Vrednost pridobljenega gozdnega semena Realizirana višina letnega odstrela Prihodek od prodane divjačine in trofej Prihodek od prodaje gozdnega medu Telesna masa divjadi

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa 2015–2019

na temeljih povezave ciljev, usmeritev in indikatorjev NGP s sistemom Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

			Masa rogovja Količina proizvedenega gozdnega medu Število izgub (povozi, bolezni) Število lovskih gostov Površina gozdov z dovoljeno in urejeno pašo v gozdovih Površina gozdov z nedovoljeno pašo v gozdovih Količina nelesnih gozdnih proizvodov na trgu Vrednost nelesnih gozdnih proizvodov na trgu
		3.4 Storitve	
Kriterij 4: Vzdrževanje, ohranjanje in primerna krepitev biotske raznovrstnosti gozdnih ekosistemov	C4: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje, varstvo in primerno krepitev biotske raznovrstnosti gozdnih ekosistemov	4.1 Drevesna sestava	Drevesna sestava
		4.2 Obnova	Letni obseg izvedene obnove gozdov Letni obseg izvedene nege gozdov Letni obseg ukrepov preventivnega požarnega varstva Delež mladovja
		4.3 Naravnost	Struktura gozdov po stopnjah ohranjenosti
		4.4 Tujerodne drevesne vrste	Delež površine s prevladujočimi tujerodnimi drevesnimi vrstami
		4.5 Odmrlo drevje	Količina odmrlega drevja
		4.6 Genski viri	Površina gozdov, namenjena ohranitvi genskih virov Število gozdnih semenskih objektov Količina pridobljenega semena
		4.7 Gozdna fragmentacija ³	
		4.8 Ogrožene vrste v gozdu	Število ogroženih gozdnih vrst Število vrst na območjih Natura 2000 v ugodnem stanju. Število ogroženih rastlinskih in živalskih gozdnih vrst
		4.9 Zavarovani gozdovi	Površina gozdov v varovanih območjih Površina zavarovanih gozdov Površina mirnih con Površina sklenjenih gozdnih območij Število naravnih vrednot državnega pomena v gozdu Število naravnih vrednot lokalnega pomena v gozdu Število evidentiranih migracijskih koridorjev Površina gozdov na ekološko pomembnih območjih Površina evropsko pomembnih habitatnih tipov v ugodnem stanju Površina evropsko pomembnih habitatnih tipov
		4.10 Splošno razširjene vrste gozdnih ptic ⁴	

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa 2015–2019

na temeljih povezave ciljev, usmeritev in indikatorjev NGP s sistemom Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

<p>Kriterij 5: Vzdrževanje in primerna krepitev varovalne vloge gozdov (tla in voda) pri upravljanju gozdov</p>	<p>C5: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje in primerno krepitev varovalnih funkcij pri gospodarjenju z gozdovi</p>	<p>5.1 Varovalni gozdovi – tla, voda in druge ekosistemske funkcije – infrastruktura in upravljani naravni viri</p>	<p>Površina gozdov s poudarjeno funkcijo varovanja zemljišč in sestojev Površina gozdov s poudarjeno zaščitno funkcijo Površina gozdov s poudarjeno klimatsko funkcijo Površina gozdov s poudarjeno higiensko-zdravstveno funkcijo. Površina gozdov s poudarjeno hidrološko funkcijo Delež gozdov na vodozbirnih območjih Delež vodotokov z obvodno vegetacijo Površina gozdov v gorskem svetu (nad 600 m nadmorske višine)</p>
<p>Kriterij 6: Vzdrževanje drugih socio-ekonomskih funkcij in pogojev</p>	<p>C6: Politike, ustanove in ukrepi za ohranjanje drugih socioekonomskih funkcij in pogojev</p>	<p>6.1 Gozdna posest</p>	<p>Delež gozdov Površina gozdov v lasti RS Delež občinskih in državnih gozdov Povprečna površina gozdne posesti Površina gozdov s poudarjenimi ekološkimi in socialnimi funkcijami v lasti RS Število namensko sklenjenih pravnih poslov SKZG Število podeljenih koncesij za izkoriščanje gozdov v lasti RS Delež gozdov z izdelanimi GGN</p>
		<p>6.2 Prispevek gozdarstva k BDP</p>	<p>Delež gozdarstva v bruto družbenem proizvodu (BDP)</p>
		<p>6.3 Neto dohodek</p>	<p>Neto dohodek od lesa gozdarskih podjetij Število kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi, ki so povezane z lesom Število primerov kapitalskega povezovanja lastnikov gozdov</p>
		<p>6.4 Vlaganja v gozdove in gozdarstvo</p>	<p>Delež realizacije vlaganj v gozdove v primerjavi z načrtovanim Višina sredstev za javno gozdarsko službo Delež realizacije Programa razvoja podeželja Višina sredstev, namenjenih raziskovalni in razvojni dejavnosti v gozdarstvu Število raziskovalnih projektov, ki jih financirajo končni uporabniki (na primer gozdarska podjetja) Število dolgoročnih aplikativnih raziskav Dolžina novih gozdnih cest in javnih cest ki so pomembne za gozdno proizvodnjo Dolžina vzdrževanih gozdnih cest Dolžina novih vlak Obseg rekonstrukcij gozdnih cest Odprtost gozdov s cestami Odprtost gozdov z vlakami Neto dohodek od lesa gozdarskih podjetij Število kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi, ki so povezane z lesom Število primerov kapitalskega povezovanja lastnikov gozdov</p>
		<p>6.5 Zaposleni v gozdarstvu</p>	<p>Izobrazbena struktura Izobrazbena struktura zaposlenih v javni gozdarski službi Število zaposlenih v gozdarstvu Število zaposlenih v javni gozdarski službi Število inšpektorjev Število nadzornikov Število novih neposrednih in posrednih delovnih mest ter število novih podjetij, povezanih s predelavo lesa</p>

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa 2015–2019

na temeljih povezave ciljev, usmeritev in indikatorjev NGP s sistemom Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

			Število lastnikov gozdov, vključenih v društva Število društev lastnikov gozdov
		6.6 Varnost in zdravje pri delu	Število tečajev in predavanj za lastnike gozdov
		6.7 Poraba lesa	Letna poraba industrijskega lesa na prebivalca
		6.8 Trgovina z lesom	Uvoz okroglega lesa Izvoz okroglega lesa Uvoz lesnih izdelkov izvoz lesnih izdelkov
		6.9 Energija pridobljena iz lesa	Delež energije, pridobljene iz lesa Število sklenjenih energetske pogodbeništev Delež v skupni porabi energije Količina biogoriv, proizvedenih iz lesa Poraba okroglega lesa za energetske namene
		6.10 Rekreativna v gozdu	Število objektov kulturne dediščine v gozdu Površina gozdov, dostopnih za rekreacijo Delež gozdov z oblikovanimi rekreacijskimi conami Površina gozdov s poudarjeno turistično in rekreacijsko funkcijo Površina gozdov dostopnih za javnost

¹ Indikatorji NGP-spremljani in nespemljani v obdobju od leta 2007 do leta 2019, povezani s Panevropskim kriteriji in indikatorji

^{2,3,4} Zahteva Forest Europe po nadaljnjem razvoju in preverbi

Preglednica 81: Kvalitativni Panevropski indikatorji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi na področju gozdne politike in »governance«¹

	Št.	Kvalitativni Panevropski indikator	Indikator, določen v NGP
	Gozdna politika in governance³	1	Nacionalni gozdni program
2		Institucionalni okvir	
3		Zakonski in nadzorni okvir: nacionalne in mednarodne obveze	
4		Finančni in ekonomski instrumenti	Pri tem kvalitativnem Panevropskem indikatorju smo upoštevali enake indikatorje NGP kot pri indikatorju 6.4 Vlaganja v gozdove in gozdarstvo
5		Informacije in komuniciranje	Število tečajev in predavanj za lastnike gozdov Število učnih poti Površine gozdov, trajno namenjene izvajanju izobraževalnih, raziskovalnih in razvojnih nalog Število dijakov in študentov, vključenih v gozdarske izobraževalne programe Število popularizacijskih dejavnosti za javnost Število medijskih prispevkov za lastnike gozdov Število udeležencev na javnih obravnavah gozdnogospodarskih načrtov Število izobraževanj in svetovanj Število neformalnih oblik izobraževanja Število tečajev in predavanj za lastnike gozdov

^{1,2} Izraz »governance« na področju gozdarstva še nima splošno priznanega ustreznega slovenskega prevoda. Osrednji cilj v procesu »governance« je sprejeti javno politiko (ali drugo odločitev), ki je sprejemljiva za vse akterje v procesu. V tem besedilu se »governance« prevaja kot upravljanje gozdov.

Poročilo o izvajanju nacionalnega gozdnega programa 2015–2019

na temeljih povezave ciljev, usmeritev in indikatorjev NGP s sistemom Panevropskih kriterijev in indikatorjev trajnostnega gospodarjenja z gozdovi

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Preglednica 82: Indikatorji NGP, ki jih nismo uvrstili v sistem Panevropskih kriterijev in indikatorjev

Indikator NGP	
Število trajnih vzorčnih ploskev	Površine v zaraščanju
Dolžina saniranih gozdnih prometnic po ujmah	Obseg del glede na stopnjo poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij
Obseg saniranih gozdnih prometnic	Število kršitev
Delež površine gozdov z uvedenim neposrednim nadzorom v naravi	Količina proizvodov na borzi
Število znanstvenih in aplikativnih raziskovalnih projektov	Število storitev izvajalcev na borzi
Število posestnih načrtov	Število izvajalcev na borzi
	Količina poseka, spravila in prevoza s sodobnimi tehnologijami